

Advokatrådet

ADVOKAT
SAMFUNDET

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser
Postboks 2135
1015 København K

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98
FAX 33 36 97 50

jura@vus.dk

DATO: 30. april 2013
SAGSNR.: 2013 - 1390
ID NR.: 233772

Høring - over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven mv.

Ved e-mail af 24-04-2013 har Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser anmodet om Advokatrådets bemærkninger til ovennævnte udkast.

Advokatrådet har ikke bemærkninger til det fremsendte høringsmateriale.

Med venlig hilsen

Torben Jensen

Styrelsen for Videregående Uddannelser
og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K

jura@vus.dk

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven mv.

Akademikerne har fra Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte modtaget udkast til forslag om ændring af SU-loven mv. til høring. Akademikerne har udsendt lovudkastet til høring i medlemsorganisationerne og skal på den baggrund fremkomme med bemærkninger.

Akademikerne noterer sig, at der med SU-aftalen ikke er ændret på den grundlæggende konstruktion af SU-systemet, der således også efter reformen har stipendium som grundkomponent med mulighed for supplerende studielån. I betragtning af, at ændringerne i SU-systemet er sket ud fra en politisk præmis om at finde besparelser, kan Akademikerne tilslutte sig de overordnede prioriteringer i SU-aftalen.

Det er positivt, at forligskredsen netop har taget den omfattende evidens fra nationale og internationale studier ad notam. Studier der viser, at en omlægning af SU-systemet fra stipendium til studielån vil have en indbygget social skævhed og ville følgelig medføre en forringelse af den sociale mobilitet i uddannelsessystemet.

Akademikerne er således glad for, at et bredt folketingsflertal har ønsket at bevare princippet om, at alle med evner og motivation skal kunne uddanne sig uafhængigt af økonomisk og social baggrund.

Det er derfor også med en vis bekymring, at Akademikerne erfarer, at det af aftaleteksten fremgår, at forligspartierne forpligter sig til, i tilfælde af at antallet af EU- og EØS-borgere, der modtager SU udvikler sig i større omfang, i sidste ende forpligtes til – om nødvendigt – at omlægge SU-systemet. Akademikerne skal på det kraftigste advare mod, at man lader sig friste til et opgør med et af de mest fundamentale velfærdsprincipper, nemlig princippet om lige adgang til videregående uddannelse, af hensyn til udefrakommende forhold.

Udover at bidrage med besparelser, har reformen ligeledes til hensigt at tilskynde de studerende til hurtigere studie gennemførelse, herunder at

Den 14. maj 2013
Sagsnr. S-2013-350
Dok.nr. D-2013-8391
BBA/ka

AKADEMIKERNE

THE DANISH CONFEDERATION
OF PROFESSIONAL ASSOCIATIONS

Postboks 2192
Nørre Voldgade 29
DK – 1017
København K

T +45 3369 4040
F +45 3393 8540

E ac@ac.dk
W www.ac.dk

skabe incitament hos universiteterne og de andre videregående uddannelsesinstitutioner til at understøtte de studerende i hurtigere studiefremdrift.

Akademikerne må desværre konstatere, at det meget gennemgribende tiltag om, at den studerende fremover kun kan være seks måneder forsinket før SU-udbetalingerne ophører, endnu ikke er udfoldet, hverken i lovudkast eller i aftaleteksten.

Det fremgår således af bemærkningerne til lovforslaget, at det øgede krav til de studerendes studiefremdrift ikke kræver lovændring, men gennemføres ved ændring af SU-bekendtgørelsen. Akademikerne skal derfor tage et generelt forbehold for denne del af reformen, og advare mod en udmøntning, der fører til øget risiko for frafald og niveausænkning af uddannelserne.

I det hele taget er der tale om en ganske kompleks reform af SU-systemet, herunder rammerne for studiegennemførelse. Akademikerne skal derfor anbefale, at effekterne af SU-reformen, herunder de ændrede rammer for studiefremdrift og -gennemførelse, bliver genstand for en grundig evaluering tre år efter lovens ikrafttrædelse. Særligt i forhold til at få afdækket effekterne i forhold til frafald og social mobilitet, men også en evaluering af konsekvenserne for kvaliteten og niveauet af uddannelserne som konsekvens af de ændrede rammer for studiegennemførelse.

Med venlig hilsen

Birgit Bangskjær

D: 22495855

E: bba@ac.dk

Marianne Gjevvert Petersen

Fra: Johan Vestergaard Paulsen
Sendt: 16. maj 2013 15:43
Til: Marianne Gjevvert Petersen
Cc: Peter Brund; Bente Olsen
Emne: VS: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af universitetsloven, lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser m.fl.

AppServerName: 360PROD
DocumentID: 12/134787-12
DocumentIsArchived: 0
FileUpdateStatus: 1

Kære Marianne Gjevvert

Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtteordninger præciserer, at nævnets bemærkninger til lovforslagets bemærkninger s. 14 skulle have haft følgende ordlyd (ændring her fremhævet med violet):

Til lovbemærkningerne s. 14:

Ankenævnet bemærker til lovforslagets § 1, pkt. 18, at nævnet i to principielle sager har truffet afgørelse om, at SU-lovens § 25, stk. 2, skal forstås således, at det er en forudsætning ved anvendelsen af bestemmelsen, at forældrene har haft forsørgerpligten over den studerende. Nævnet afgjorde i sagerne, at de studerende, som før det fyldte 18. år **havde været tvangsfjernede og derfor** ikke var blevet forsørgede af deres (stadig levende) forældre, ikke falder ind under reglerne om forældreindkomst ved beregning af tillæg.

Med venlig hilsen

på vegne af formand Peter Brund

Johan Vestergaard Paulsen
Fuldmægtig
Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtteordninger
Bredgade 43
1260 København K

Tlf. 7231 8917

Fra: Johan Vestergaard Paulsen
Sendt: 13. maj 2013 14:37
Til: Marianne Gjevvert Petersen

Cc: Gertie Lund; Bente Olsen; Peter Brund

Emne: SV: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Kære Marianne Gjevort

Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtteordninger har følgende bemærkninger til lovforslaget om SU-reformen.

Til lovforslagets § 1, nr. 1 (og til bemærkningerne s. 20).

Nævnet har tidligere behandlet en sag, hvor nævnet fandt, at der var tilstrækkelig hjemmel i SU-loven til at træffe afgørelse om SU i ferieperioden. Den uklarhed, der måtte have været, bliver nu præciseret ved en udtrykkelig bestemmelse i loven.

Til bemærkningerne til lovforslagets § 1, pkt. 10 (udkastets s. 29 øverst).

Ankenævnet skal bemærke, at det må være uddannelsessøgende, som får SU *inden for* klippekortet, som omfattes af bestemmelsen i SU-lovens § 17, stk. 1.

Til lovbemærkningerne s. 14:

Ankenævnet bemærker til lovforslagets § 1, pkt. 18, at nævnet i to principielle sager har truffet afgørelse om, at SU-lovens § 25, stk. 2, skal forstås således, at det er en forudsætning ved anvendelsen af bestemmelsen, at forældrene har haft forsørgerpligten over den studerende. Nævnet afgjorde i sagerne, at de studerende, som før det fyldte 18. år ikke var blevet forsørgede af deres (stadig levende) forældre, ikke falder ind under reglerne om forældreindkomst ved beregning af tillæg.

Til lovforslagets § 1, pkt. 31.

Nævnet bemærker, at det falder inden for nævnets kompetenceområde at træffe afgørelse i sager, hvor der er klaget over fastsættelsen af sådanne gebyrer. Ankenævnet forudsætter, at der ved lovændringen ikke tilsigtes nogen ændring heri.

Til lovforslagets § 1, pkt. 27.

Ankenævnet bemærker, at præcisering heraf vil medvirke til at gøre retsgrundlaget mere gennemskueligt.

Med venlig hilsen

Johan Vestergaard Paulsen

Fuldmægtig

Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtteordninger

Bredgade 43

1260 København K

Tlf. 7231 8917

Marianne Gjevert Petersen

Fra: Mogens Bjerregaard <mogb@odense.dk>
Sendt: 2. maj 2013 11:01
Til: Marianne Gjevert Petersen
Cc: Henrik.Jorgensen@egekom.dk
Emne: Vedr.: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)
Vedhæftede filer: Høringsbrev SU-loven.pdf; Høringsliste.pdf; Lovudkast_ændring af SU-loven.pdf

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Censorformandsskabet for Katastrofe og Risikomanageruddannelsen, Professionshøjskolen Metropol, har ingen bemærkninger til høringssagen.

Venlig hilsen

Mogens Bjerregaard
Beredskabschef
Odense Kommune
Odense Brandvæsen
Åsumvej
5240 Odense NØ

Tlf: 6551 1810
e-mail: mogb@odense.dk

Fra: Marianne Gjevert Petersen <MGP@vus.dk>
Til: V-VUS - Jura <Jura@vus.dk>,
Dato: 24-04-2013 15:07
Emne: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte sender hermed udkast til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.) i høring

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og lovudkast.

Bemærk, at høringsfristen er **onsdag den 15. maj kl. 12.00**

Med venlig hilsen

Marianne Gjevert Petersen

Marianne Gjevert Petersen

Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mgp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Marianne Gjevert Petersen

Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mgp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Til: Styrelsen for Videregående Uddannelse og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K
Att.: jura@vus.dk

Fra: Danmarks Vejlederforening

13. maj 2013

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret statsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.)

Danmarks Vejlederforening takker for muligheden for at afgive høringssvar.

Danmarks Vejlederforening finder overordnet de foreslåede ændringer udmærkede. Dels er der strammet op i forhold til evt. udnyttelse af SU-systemet, og dels er der taget hensyn til de elever som måtte bo langt fra en ungdomsuddannelse og har udgifter til transport.

Vi finder det også fornuftigt, at det fremover bliver muligt at få SU til højst fem ungdomsuddannelser.

Stramningerne giver selvfølgelig anledning til at pointere, at det er vigtigt at der finder en professionel vejledning sted både før og under den unges uddannelsesforløb, da den unges valg kan få uheldige økonomiske konsekvenser for dem.

Med venlig hilsen

Danmarks Vejlederforening
v/ Helene Valgreen, formand og Lis Brok-Jørgensen, bestyrelsesmedlem

**Ministeriet for Forskning, Innovation
og Videregående Uddannelser**

Postboks 2135
1015 København K

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v.

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående uddannelser har fremsendt forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser i høring.

13. maj 2013
SNH

Dok ID: 25793

Lovudkastet er en opfølgning på aftalen af 18. april 2013 mellem regeringen (Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti) og Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance om reform af SU-systemet og rammerne for studie gennemførelse.

Dansk Arbejdsgiverforening (DA) støtter forslaget om SU til højst fem ungdomsuddannelser.

Derudover har DA ingen bemærkninger til lovforslaget, idet det i øvrigt falder uden for det område, som DA dækker på uddannelsesområdet.

Med venlig hilsen
DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

Simon Neergaard-Holm

Styrelsen for Videregående Uddannelser og
Uddannelsesstøtte

Sendt til jura@vus.dk

14. maj 2013

Svar på høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.)

Generelle bemærkninger

SU-aftalen har til formål at få de studerende hurtigere gennem systemet, og det er der hårdt brug for, da danske studerende er blandt de langsomste i OECD og samtidig bruger mindst tid på studier og studiejob sammenlignet med resten af EU.

Den brede aftale er et vigtigt og anerkendelsesværdigt politisk opgør med verdens dyreste SU-system, selvom Dansk Erhverv havde håbet på, at der var blevet skåret endnu dybere i verdens mest generøse studiestøtte – eksempelvis ved at afskaffe ”cafépengene”, ”fjumreåret” og adgangen til SU til mere end 3 ungdomsuddannelser. Vi kvitterer dog for, at partierne har fundet yderligere 200 millioner kr. i SU-systemet via fremrykket dæmpet satsregulering i forhold til regeringens oprindelige udspil.

Dansk Erhverv hæfter sig ved, at aftalen er indgået af en bred kreds af partier, hvilket borger for en langtidsholdbar aftale, som dog ikke bør sande fuldstændig til. Gratis uddannelse og høj SU er langt fra hvermandseje i de lande, vi til daglig konkurrerer med, så af hensyn til erhvervslivets vækstmuligheder på lidt længere sigt opfordrer Dansk Erhverv til, at SU-systemet om få år igen underkastes et kritisk eftersyn.

Med venlig hilsen

Jannik Schack Linnemann

Forsknings- og uddannelsespolitisk chef

JSL
jsl@danskerhverv.dk

Side 1/1

-

Vores ref.: SAG-2012-02044

-

328338

Marianne Gjevort Petersen

Fra: Jens Vraa-Jensen <JVJ@dm.dk>
Sendt: 15. maj 2013 12:12
Til: UI-UI - enhedspostkasse; jura@vus.dk.; Marianne Gjevort Petersen
Emne: Høring om ændring af SU-loven og universitetsloven m.fl. j.nr. 13/008408

DM (Dansk Magisterforening) har med tak modtaget udkast til revision af diverse love som følge af de politiske forlig om revision af SU, ændrede regler om eksamenstilmelding m.v. i høring.

Foreningen har følgende kommentarer til de modtagne lovforslag:

For det første er DM modstander af beskæringer af SU. Danmark har hidtil været et land, som har været langt fremme i forhold til at have et studiestøtte system, som har reduceret de økonomiske forhindringer for alle kvalificerede til at starte på en videregående uddannelse. Det er ikke længere siden en ved regeringens tiltræden, at bl.a. Uddannelsesministeren karakteriserede SU som en stor succes, som ikke skulle røres. Dette er en karakteristik, som DM er enig i, og derfor kan foreningen ikke anbefale, at den påtænkte revision gennemføres. Danmark har stadig brug for en så veluddannet befolkning som muligt, og regeringens mål om, at 60 % af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse vil blive sværere opnåeligt, hvis den påtænkte reform af uddannelsesstøtten gennemføres.

Dette vil også være til stor skade for en mere ligelig social rekruttering og dermed i direkte modsætning til de intentioner i Bologna-samarbejdet, som regeringen har tilsluttet sig, om at arbejde for mere ligelig social rekruttering. Målsætningerne i det seneste ministerkommuniké fra Bukarest i 2012 understreger den sociale dimension af videregående uddannelser som en vigtig målsætning og prioritering indtil den næste ministerkonference i 2015. Lovforslaget her går direkte imod denne europæiske målsætning.

For det andet, er DM heller ikke tilhænger af, at der gennemføres centrale regler for eksamenstilmelding, studieaktivitet og meritoverførsler. Der er her tale om en ensretning af studieaktiviteten efter kun én mulig model, hvilket ikke er fremmede for indførelse af øget fleksibilitet i uddannelsessystemet. Samtidig er der tale om en underminering af institutionernes muligheder for selv at tilrettelægge rammerne for studieaktivitet og eksamensafvikling, så der er den bedste sammenhæng mellem undervisningsforløb og den efterfølgende eksamination.

Der kan således udpeges en hel del uhensigtsmæssigheder, hvoraf følgende skal fremhæves:

Kravet om obligatorisk tilmelding til fag og prøver begrænser de studerendes muligheder for selv at præge deres studium f.eks. gennem praktik og udlandsophold.

Det står hen i det uvisse, hvad den studerende skal gøre, når vedkommende dumper, og dermed ikke har mulighed for at fortsætte på fag, som kræver bestået eksamen i et andet fag. Der er trods alt ikke sikkerhed for, at en hurtig om-eksamination vil kunne løse dette problem.

Kravet om, at man skal være 100 % studieaktiv, kan i sig virke kontraproduktivt i forhold til at fremme studieafslutning tættere på normeret tid. En deltidsstuderende er trods alt stadig mere studieaktiv end en studerende på orlov, og som deltidsstuderende bevarer man desuden tilknytningen til universitetet.

Med en stærkt øget differentiering i studenterpopulationen er en ensretning og "one-size-fits-all" tænkning i direkte modstrid med ønsker om fleksible uddannelser og størst mulig hensyn til de studerende og deres behov - under hensyn til paradigmet om øget studenter centreret undervisning.

For det tredje, er der ikke forskningsmæssigt belæg for antagelsen om, at øget strømligning, hurtigere studiestart m.v. har en positiv effekt på gennemførelse og den samlede studietid - endsige på kvaliteten af uddannelserne.

Tværtimod er der forskning, som viser, at sandsynligheden for hurtigere gennemførelse øges betydeligt, hvis der er en pause på et par år mellem ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. desuden er en overskridelse af den normerede studietid ikke altid et udtryk for at den studerende "fjurnrer", men kan være en mulighed for faglig fordybelse og/eller ønske om øget fleksibilitet i forhold til studier i udlandet. Dette vil ikke længere være muligt, hvis lovforslagene gennemføres uændret.

Konkluderende kan DM støtte, at der er så stor fleksibilitet i de videregående uddannelser, som det fagligt kan forsvares, og at studiestøtten også fremover skal være på et niveau, så det ikke er økonomi, som afskærer kvalificerede studerende fra at starte på et studium, som deres evner kvalificerer dem til.

DM er modstander af reduktioner af institutionernes selvbestemmelse og indførelse af ministerielle bestemmelser, som i høj grad kan forudses at medføre et øget bureaukrati på de videregående uddannelsesinstitutioner. F. eks. kan det forudses, at den obligatoriske tilmelding vil generere langt flere dispensationsansøgninger og kræve en stærkt forøget sagsbehandlingsindsats.

På denne baggrund vil DM befale, at de fremsendte lovforslag ikke gennemføres i den foreliggende form.

Venlig hilsen

Jens Vraa-Jensen
Konsulent

DM · Dansk Magisterforening
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg
Telefon +45 38 15 66 00
Direkte +45 38 15 66 35
Fax + 45 38 15 66 66
www.dm.dk

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K

**Danske Arkitektvirksomheder
Kristen Bernikows Gade 6, 3. sal
DK-1105 Copenhagen K**

**Tlf. +45 32 83 05 00
Fax +45 32 83 07 30
Bank 3001 - 6737 552**

**Info@danskeark.dk
www.danskeark.dk**

**Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven, lov om
befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov
om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser
m.v.**

Dato: 15.5.2013

Danske Arkitektvirksomheder takker for muligheden for at kommentere på ovenstående materiale, men har ikke umiddelbart nogle kommentarer til de forslåede ændringer.

Med venlig hilsen

Nynne Lundt
Danske Arkitektvirksomheder, DANSKE ARK

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser
Styrelsen for Universiteter og Internationalisering
Bredgade 43
1260 København K

Sendt den 14. maj 2013 pr. E-mail: mgp@vus.dk og jura@vus.dk

København den 14. maj 2013
Vedrørende sags.nr.:

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v.

Ved e-mail af 24. april 2013 har Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte sendt udkast til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. i høring.

Danske Erhvervsskoler har ingen yderligere kommentarer til lovudkastet.

Med venlig hilsen

Thomas K. Ankersen
Specialkonsulent

Christian Schultz
Uddannelseskonsulent

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser
Postboks 2135
1015 København K
Att. Uddannelsesminister Morten Østergaard
Cc: Børne og Undervisningsminister Christine Antorini

Den 28. februar 2013

Kære Morten Østergaard

I Danske Erhvervsskoler har vi med interesse fulgt regeringens oplæg til en reform af SU-systemet, og vi er generelt helt enige i den målretning af systemet, der lægges op til. Tilsvarende kan vi tilslutte os ambitionen om at flytte rundt på ressourcerne, så der bliver bedre mulighed for, at vores børn og unge bliver den bedst uddannede generation i danmarkshistorien.

Som bekendt beskæftiger de danske erhvervsskoler sig både med erhvervsuddannelser og med gymnasiale uddannelser, som i væsentlighed er uddannelser med adresse til den private sektor, og som derfor er centrale for udviklingen af det danske samfund. Oplægget til SU-reformen berører begge uddannelsesområder, dog med væsentlig forskellig effekt.

Det er fint, at eleverne fra hhx og htx tilskyndes til at tage en mere direkte vej til videreuddannelse, og her er vores gymnasiale uddannelser allerede godt på vej.

Men det bekymrer os, at forslaget om at unge, der kommer sent i gang med deres videreuddannelse får strammet deres SU-vilkår over en kam. Forslaget tager tilsyneladende udgangspunkt i studenternes vej til videreuddannelse, men man rammer samtidig eleverne fra erhvervsuddannelserne og deres vej til videreuddannelserne fx på erhvervsakademierne. Der tages heller ikke hensyn til erhvervsuddannelseselever med EUX og deres eventuelle beskæftigelse inden videreuddannelse.

En elektriker, der efter 3 – 4 år på arbejdsmarkedet vil videreuddanne sig til el-installatør, vil kunne kombinere en dyb og erfaringsbaseret faglighed med en teoretisk videreuddannelse. Han vil ikke have spildt sin tid, og han vil være meget attraktiv i en virksomhed, fordi han kan kombinere teori og praktik. Derfor syntes vi, at det er urimeligt at han får forringet sine videreuddannelsesmuligheder.

Vi foreslå derfor, at der etableres en fremtidig SU-ordning, hvor der tages udgangspunkt i, at det danske samfund har brug for at understøtte erhvervsuddannelserne, herunder EUX, og at vilkårene for elever fra erhvervsuddannelse, der ønsker videregående uddannelse lettes frem for strammes, som det fremgår af SU-udspillet.

Med venlig hilsen
Peter Amstrup

Formand for Danske Erhvervsskoler-Lederne

Danske Gymnasieelevers Sammenslutnings svar til "Udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.)

Generelt om reformen

I Danske Gymnasieelevers Sammenslutning er vi i mod besparelser på uddannelse og kæmper for en SU, der er til at leve af. Den SU-reform, der blev vedtaget i april 2013 er en kontant besparelse på elever og studerendes levevilkår. Det vil have alvorlige konsekvenser for alle de unge, der i dag og fremover skal gennemføre en uddannelse i Danmark.

Regeringens har en række målsætninger på uddannelsesområdet, heriblandt målet om at 95 % skal have en ungdomsuddannelse, at vi skal være den bedst uddannede generation nogensinde og at uligheden i uddannelsessystemet skal fjernes.

For at sikre, at de målsætninger kan opfyldes, er det nødvendigt, at der er en klar sammenhæng mellem målsætningerne og de midler der bliver afsat til uddannelse. For det betaler sig, at investere i uddannelse. Danmarks investeringer i uddannelse giver resultater. Højtuddannede undgår i højere grad ledighed og forbliver beskæftiget under den økonomiske krise. Det viser OECD's publikation Education at a Glance 2012.¹

I Danske Gymnasieelevers Sammenslutning mener vi ikke, at der er sammenhæng mellem regeringens SU-reform og regeringens uddannelsesmålsætninger. Endvidere stiller vi os kritiske overfor den generelle tendens til, at uddannelse bliver økonomisk underprioriteret i en tid hvor ledigheden er høj. Som det også påpeges i ovenstående afsnit, viser adskillelige undersøgelser, at uddannelse er vejen ud af krisen.

Det kan derudover vække undren, at regeringen og uddannelsesministeren ikke har lyttet mere til de, af ministeren selv, nedsatte rådgivende organer i forhold til SU-spørgsmål. Allerede inden reformforslaget blev fremlagt, udtrykte SU-rådet følgende i sit indspark til en hurtigere-igennem-reform: "SU-rådet opfordrer til ikke at skære i SU-satserne og ej heller skære i det antal år, de studerende har mulighed for at modtage støtte." Senere, d. 8. marts fremgår det af referatet af et møde i SU-rådet at "rådet er stadig bekymret for, at reformen vil risikere at få en social slagside."

Både ministerens rådgivende organer, bl.a. SU-rådet og Gymnasierådet samt elev- og studenterorganisationer, er bekymrede for, hvilke konsekvenser SU-reformen vil have for elever og studerende. Det er vores opfattelse, at SU-reformen ændrer væsentligt i det nuværende SU-system og derudover berører en række områder ikke blot økonomisk, men også fagligt. Dette gælder i særdeleshed forslaget om at ændre i reglerne for GSK-kurser.

Ændring i reglerne om støttetid

Forslaget om, at fjerne det sjette SU-år for studerende, der bruger over to år om at komme fra deres ungdomsuddannelse til en videregående uddannelse, vil ramme socialt skævt. Derudover vil forslaget vil medvirke til at presse de unge hurtigere igennem uddannelsessystemet. Hvilket må siges, at være en dårlig prioritering i en tid, hvor det økonomisk set, er bedre at fastholde unge i uddannelse, i stedet for at de ender på overførselsindkomster.

Det er vigtigt, at de unge, har gode forudsætninger for at søge ind på en videregående uddannelse. I stedet for at straffe de elever, der starter på en ungdomsuddannelse mere end 2 år efter afsluttet

ungdomsuddannelse, skal der sættes ind med mere og bedre studie- og overgangsvejledning og bedre muligheder for brobygning og studiepraktik. Dette vil sikre, at flere unge starter hurtigere på en videregående uddannelse samt, at frafaldet og omvalget i de videregående uddannelser mindskes.

Forslaget vil især ramme de uddannelsesfremmede unge hårdt. Unge hvis forældre ikke har en videregående uddannelse, har større tendens til heller ikke selv at få en lang uddannelse. 39 % af de 25-årige, hvis forældre ikke har en uddannelse efter folkeskolen, har heller ikke selv har fået det.²

Samtidig kommer knap hver fjerde studerende på de lange videregående uddannelser fra hjem, hvor mindst en af forældrene har en lang videregående uddannelse.³ Vi er derudover bekymrede for, at udsigten til at skulle stifte gæld i tilfælde af forsinkelser i de videregående uddannelser, vil bidrage til at afskrække en gruppe unge fra at starte på en lang videregående uddannelse.

Det er vigtigt, at vi sikrer at unges uddannelse ikke bestemmes af forældrenes uddannelsesniveau. Hvis vi skal bryde med den sociale arv i uddannelsessystemet, er vi nødt til at sikre at alle unge har lige vilkår at søge ind på. Økonomisk og tidsmæssigt pres, vil have alvorlige negative konsekvenser for en stor gruppe uddannelsesfremmede unges valg af og mulighed for at gennemføre en uddannelse.

Desuden vil forslaget presse de unge, der er tvunget til at tage suppleringskurser. De ændrede regler for GSK-kurser betyder, at kursister fremover vil være et helt år eller mere om at tage tre manglende niveauer, idet de vil kunne tage ét niveau i forbindelse med hver eksamenstermin (vintertermin og sommertermin). De unge, der ikke direkte efter afsluttet ungdomsuddannelse, er afklarede med deres valg af videregående uddannelse, vil derudover i høj opleve et øget tidspres, hvis supplerer er nødvendig for at de kan søge ind på en videregående uddannelse.

Målretning af SU til gymnasiale suppleringskurser (GSK)

I dag er mere end 11.000 studenter tvunget til at tage suppleringskurser, før de kan starte på en videregående uddannelse. Dette skyldes i høj grad den manglende sammenhæng mellem de fag og studieretninger der udbydes samt indførelsen af specifikke adgangskrav i 2008/2009.

Derfor mener vi i Danske Gymnasielevvers Sammenslutning, at man i stedet for at straffe eleverne for at systemet er usammenhængende, burde sikre at der er sammenhæng mellem de gymnasiale uddannelser og adgangskravene på de videregående uddannelser.

Forslaget vil ramme især de socialt og bogligt svage elever. Disse vil ikke have samme forudsætninger for at gennemgå pensum i et suppleringsfag på 3-6 uger, som elever der er fagligt stærke. Det er vigtigt at eleverne ikke blot presses igennem kurserne for at kunne komme ind på en videregående uddannelse, men at de faktisk har mulighed for at arbejde dybdegående med stoffet, så de bliver dygtige til faget.

Det er især HF-kursister, der rammes af reglen, idet der på HF er færre, der har højniveaufag, matematik b samt 2. fremmedsprog. For denne gruppe elever, kan det blive meget problematisk at skulle gennemføre deres supplerer som turbokurser. Dette gælder eksempelvis elever, der skal læse 2. fremmedsprog 0-b på et turbokursus. Vi ser det som en faglig forringelse, at de unge tvinges til at lære fag på 2-6 uger, der normalt tager et helt år. Det er ikke optimalt i forhold til det faglige udbytte, hverken for eleverne, lærerne eller de uddannelsesinstitutioner, der modtager eleverne.

I Danske Gymnasielevvers Sammenslutning, er vi meget bekymrede for, at de nye regler for GSK vil have den modsatte effekt end ønsket. Vi tror ikke, at det vil få de unge hurtigere igennem, specielt grundet, at der kun er 2 eksamensterminer årligt (udover sygeeksamen). Derudover frygter vi, at elever der har faglige udfordringer, vil falde fra undervejs eller helt undlade at søge ind på GSK.

Vi tror på, at bedre vejledning i de gymnasiale uddannelser, en øremærkning af studieretningerne i STX samt en gennemgang af de specifikke adgangskrav, vil kunne få de unge både hurtigere og bedre igennem. Dette bekræftes i en rapport om GSK-ansøgernes valg fra 2011 foretaget af Rambøll for undervisningsministeriet. Resultaterne af denne rapport taler sit tydeligt sprog, og bekræfter at antallet af GSK-kursister kan mindskes bl.a. ved at vejlede eleverne bedre, mens de er i de gymnasiale uddannelser.

SU til højst fem ungdomsuddannelser

Lige nu mangler ca. 11.000 elever en praktikplads, og har derfor ikke mulighed for at gennemføre den uddannelse de er startet på. Det betyder, at mange unge er tvunget til at skifte uddannelse eller helt at falde fra. Samtidig er studievejledningen mangelfuld og mange unge har aldrig mødt deres vejleder. Det er absurd at regeringen vælger at straffe de unge, der gerne vil gennemføre en erhvervsuddannelse, fordi regeringen endnu ikke taget hånd om praktikpladsproblematikken.

Derudover vil forslaget ramme de unge, der har sociale eller psykiske problemer. Hvis ikke der bliver taget hånd om den gruppe unge, vil forslaget bidrage til, at en gruppe unge, der i forvejen har stor risiko for ikke at gennemføre eller falde fra, aldrig gennemfører en ungdomsuddannelse.

At sætte en begrænsning på, hvor mange ungdomsuddannelser, unge kan påbegynde, kan blive en glidebane. Venstre foreslog under SU-forhandlingerne, at grænsen skulle være 3 påbegyndte ungdomsuddannelser. I Danske Gymnasieelevers Sammenslutning er vi bekymrede for, at grænsen på sigt vil blive nedsat, således at den vil ramme endnu flere unge.

Endelig er det skræmmende, at et enkelt fag på HF, tæller som en påbegyndt ungdomsuddannelse, såfremt der er mere end 23 ugentlige undervisningstimer med SU. Dette betyder, at man lynhurtigt kan ramme loftet for 5 ungdomsuddannelser, selvom man blot har taget et enkelt eller to fag som HF-enkeltfag.

Det er derudover vigtigt at understrege, at den gråzone der er i forhold til, hvorvidt et skift fra et gymnasium til et andet (uden afbrydelse) tæller som ny påbegyndelse. Her er det DGS' klare holdning, at et skoleskift ikke skal tælle som en ny påbegyndelse, idet eleven ikke forlænger uddannelsen ved at skifte undervejs.

I stedet for at skabe barrierer for de unge, skal vi sikre at der er ordentlig vejledning til alle og at der er et relevant uddannelses tilbud til alle. I dag er der en del unge, som efter folkeskolen bliver erklæret ikke-uddannelsesparate, er funktionelle analfabeter eller har andre udfordringer, der gør det svært at gennemføre en almindelig ungdomsuddannelse. Disse unge ender med at cykle rundt i systemet, fordi der ikke er et relevant tilbud til dem. Det er vores håb, at regeringen i forbindelse med den nye FLEX-uddannelse, vil have denne gruppe unge i tankerne.

Ændret SU til hjemmeboende

Forslaget om at skære i SU'en for de hjemmeboende, forringer levevilkårene for alle hjemmeboende elever og studerende. Samtidig med, at der skæres i SU'en har brugerbetalingen på ungdoms- og videregående uddannelser de sidste par år været stødt stigende. SU'en er i forvejen den laveste overførselsindkomst i Danmark og derfor betyder selv mindre besparelser meget for elever og studerendes levevilkår.

Besparelserne på den hjemmeboende SU vil ramme socialt skævt. Børn af forældre der har en lav indkomst, har ringere mulighed for at gennemføre en uddannelse end børn med forældre, der har en høj indkomst, ifølge Danmarks Statistik. Desuden vil elever og studerende, der er fagligt udfordrede, have større risiko for at falde fra, fordi det økonomiske pres øges og de dermed kan have svært ved at betale for basale nødvendigheder derhjemme og i forbindelse med uddannelsen.

Desuden ved vi, at mange unge betaler husleje for at bo hjemme, bl.a. for at bidrage til, at familiens økonomi kan hænge sammen.⁴ Når børnepengene frafalder, er mange familier afhængige af at deres børn bidrager økonomisk til husholdningen. Samtidig står mange voksne uden job pga. krisen og det er med til at skabe et yderligere pres på de familier, der i forvejen har mindst.

Når alle hjemmeboende elever og studerende får mindre i SU, vil flere skulle bruge mere tid på erhvervsarbejde, og vil derfor have mindre tid til at koncentrere sig om deres uddannelse. Desuden er der stor mangel på studiejobs og derfor vil rigtig mange unge blive ramt meget alvorligt af en kontant besparelse på SU'en. Økonomisk pres gør hverken elever og studerende hurtigere eller dygtigere, men skaber til gengæld en social skævvridning i vores uddannelsessystem.

Afdæmpet satsregulering af SU

En afdæmpet statsregulering af SU'en vil have stor økonomisk betydning for elever og studerendes levevilkår. Hvis SU'en fremover stiger mindre end i dag, vil elever og studerende blive endnu mere økonomisk pressede. Det betyder, at flere skal tage erhvervsarbejde ved siden af studierne, hvilket er en af de væsentlige årsager, til at studerende i dag forsinkes. Hvis SU'en udhules og forskellen mellem SU-beløbet og almindelige lønninger øges, mister SU'en sin købekraft, og studerende får endnu sværere ved at betale for husleje, mad, brugerbetaling på uddannelsen osv.

Konklusion

Afslutningsvis er det Danske Gymnasieelevers Sammenslutnings holdning, at vi er i mod enhver forringelse af SU'en, da vi ser det som en forringelse af det samlede uddannelsessystem. Vi ærger os over, at regeringen med SU-reformen bryder med sine egne målsætninger. Vi ved, at uddannelse er vejen frem og det der skal sikre det danske samfund i fremtiden. Derfor er det helt essentielt, at elever og studerende har mulighed for at gennemføre en uddannelse.

Vi ser det som en nødvendighed at investere i uddannelse, frem for at spare. De investeringer vi foretager nu, vil have positive effekter fremadrettet og et positivt økonomisk afkast på længere sigt. Det er vigtigt, at vi har en veluddannet ungdom i Danmark og det får vi kun, hvis vi sikrer, at vi har et uddannelsessystem der er sammenhængende og af høj kvalitet.

Vedhæftet kan I finde elevorganisationernes bud på, hvordan vi skaber et bedre uddannelsessystem og hvordan vi i stedet for at skære i elever og studerendes levevilkår, kan sikre et system, der er effektivt og gør elever og studerende så dygtige som muligt. Forslaget er fremlagt for både uddannelsesministeren og undervisningsministeren samt ordførerne på ungdomsuddannelsesområdet.

Kildehenvisninger:

¹<http://fivu.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2012/oecd-uddannelse-betaler-sig>

²<http://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2012-08-07-unge-uden-uddannelse.aspx>

³DeFacto marts 2013, " De studerendes sociale baggrund, uddannelsesvalg og erhvervsarbejde"

⁴<http://politiken.dk/uddannelse/ECE1903817/hjemmeboende-gymnasieelever-skal-bruge-su-til-huslejen/>

På vegne af

Danske Gymnasieelevers Sammenslutning, DGS

Formand, Malene Nyborg

Kontakt: Malene@dgsnet.dk eller 50 77 48 01

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
jura@vus.dk

Blekinge Boulevard 2
2630 Taastrup, Danmark
Tlf.: +45 3675 1777
Fax: +45 3675 1403
dh@handicap.dk
www.handicap.dk

Taastrup, den 15. maj 2013
Sag 20-2013-00356– Dok. 118225/kwk

Høringssvar fra Danske Handicaporganisationer vedr. forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende mv.

Danske Handicaporganisationer (DH) takker for muligheden for at afgive bemærkninger til denne høring.

Begrænsninger i mulighed for 12 måneders ekstra SU-klip

DH har påpeget, at forslaget om at give mulighed for at få 12 måneders ekstra SU kunne være problematisk ift. personer med handicap, der som følge af handicap eller forhold i relation til handicap ikke har mulighed for at påbegynde en videregående uddannelse inden for de to år. DH mener som udgangspunkt, at man skal være påpasselig med at forsøge at sikre lige muligheder gennem dispensation som redskab. Dispensationsordninger kan være forbundet med manglende ligestilling på studiet og kan give anledning til betydelig usikkerhed hos den studerende med handicap. Derfor vil DH opfordre til, at man i stedet for *dispensation*, kan give mulighed for *undtagelse* fra reglerne, for den gruppe af personer med handicap, der kan dokumentere, at de på grund af længerevarende sygdom, herunder særlige forhold i tilknytning til et handicap og kronisk sygdom ikke har haft mulighed for at påbegynde uddannelsen inden for de to år.

Det er udmærket, at andre handicaprelaterede omstændigheder, som eksempelvis manglende hjælpemidler, nævnes i bemærkninger til loven som årsag til dispensation. Dog finder DH også her, at personer med handicap skal kunne undtages fra denne begrænsning af antallet af SU-klip, frem for at de skal kunne få dispensation.

Regel om højst 6 måneders forsinkelse på studiet giver bagslag

Dette lovudkast skal ses i sammenhæng med udkastet til ændring af lov om ændring af universitetsloven, mv. som DH ligeledes har afgivet høringssvar til. Kravet om fremdrift betyder, at muligheden for at melde fra til prøver afskaffes, og at den studerende mister retten til SU. Forslaget betyder, at alle studerende fremover skal kunne tage 30 ECTS-point pr. semester, og at studerende automatisk er tilmeldt alle prøver/eksaminer. Hvis en studerende melder fra til prøve/eksamen, mistes et forsøg ud af de tre forsøg, den studerende

har. Det kan ende med, at den studerende bliver udmeldt af uddannelsen, hvis den studerende ikke kan gennemføre uddannelsen i dette tempo.

DH er ikke i tvivl om, at dette forslag vil få meget negativ indvirkning på studerende med handicap, der netop på grund af deres handicap bruger længere tid på at studere. Mange er ikke i stand til at holde den kadence på studiet, som de øvrige studerende følger, og må derfor eksempelvis fravælge et fag eller en eksamen

Uanset hvor meget den studerende gerne vil øge studie hastigheden for at kunne gennemføre studiet på normeret tid – og endda kunne ønske at gennemføre studiet hurtigere – vil det være uden for rækkevidde for en stor gruppe studerende med handicap. Det kan hverken rigide regler om fremdrift eller udsigt til en rar bonus ændre på.

Afledt af dette krav om fremdrift kan uddannelsessøgende fremover højst være seks måneder forsinket, før udbetaling af SU stoppes. Denne regelændring gennemføres ved ændring af SU-bekendtgørelsen. DH vil dog her advare mod at gennemføre denne ændring af SU systemet. DH anser det for overvejende sandsynligt, at der vil være studerende med handicap, der vil blive forsinket i mere end 6 måneder som følge af handicap eller forhold i relation hertil, fx forværring af helbredstilstanden, hospitalsindlæggelse, genoptræning eller kontrol. Såfremt SU-udbetalingen standses som følge af forsinkelser i studiet, kan det i værste fald betyde, at personer med handicap må opgive at gennemføre en videregående uddannelse, som følge af rigide regler om fremdrift. Det kan ingen have en interesse i. DH mener derfor, at det er helt afgørende, at personer med handicap og kroniske sygdomme undtages fra dette krav om fremdrift.

SU på baggrund af den faktiske evne til at kunne studere

For nogle studerende med handicap er muligheden for 12 måneders ekstra SU oven i den normerede studietid end ikke tilstrækkeligt for at kunne komme igennem uddannelsen. Vi ved, at nogle studerende med handicap har et meget stort tidsforbrug på medicinering, hospitalskontrol og jævnlige hospitalsindlæggelser i forbindelse med behandlingen af handicap/sygdom. Alt dette tager tid og kræfter fra studietiden og giver derfor oftest forsinkelser i studiet.

Studerende, der kan dokumentere, at deres funktionsnedsættelse giver et begrundet behov for yderligere tid, skal selvfølgelig ikke forhindres i at tage en videregående uddannelse. DH vil derfor opfordre til, at der med denne SU reform gives mulighed for at give yderligere tid til de studerende med handicap, der har behov herfor. Tildeling af antallet af SU-klip skal ske på baggrund af den faktiske evne til at kunne studere, og der skal være SU til hele studieperioden. Derfor må den nye lovgivning indeholde de nødvendige dispensationsmuligheder, så der kan dispenseres med baggrund i den studerendes handicap.

Målretning af SU til gymnasiale suppleringskurser

Ifølge HF-bekendtgørelsen kan lederen på HF-kurser tillade, at kursister, der på grund af handicap ikke har mulighed for at følge et ordinært toårigt forløb, udstrækker det toårige

forløb over tre år. Enkelte steder i Danmark er denne mulighed organiseret, så ordblinde i hele, samlede klasser kan få et ekstra år til en HF-uddannelse, som følge af deres nedsatte læsehastighed. På nogle uddannelsesinstitutioner henviser kursuslederne imidlertid ordblinde elever til at gøre dette ved at supplere op med enkeltfag efter de to års HF-uddannelse. Danske Handicaporganisationer er bekymret for, at ordblinde nu afskæres fra muligheden for at gennemføre en gymnasial uddannelse, hvis de fratages SU i forbindelse med enkeltfags-HF eller gymnasiale suppleringskurser, som følge af forslaget om fremadrettet kun at give SU til turbokurser af 3-6 ugers varighed.

Målgruppen for SU-handicaptillæg skal justeres

Endelig vil DH opfordre til, at denne reform af SU systemet benyttes som anledning til at justere målgruppen for SU handicaptillæg, så studerende, der ikke kan have et erhvervsarbejde som følge af deres handicap, bliver sikret ret til SU-handicaptillæg. I dag giver følgevirkninger af et handicap, som fx nedsat læsehastighed og udtrætning ikke ret til at modtage handicaptillægget, selvom det betyder, at den studerende med handicap ikke kan passe et arbejde ved siden af studiet, fordi han/hun bruger længere tid på at læse og studere end andre og har behov for hvile i løbet af dagen. Et eksempel her på er personer med hørehandicap, der sammenlignet med andre studerende bruger ca. 30 pct. mere energi på at koncentrere sig om at følge med, når nogle taler.

Andre studerende, der har problemer med udtrætning som følge af deres handicap er eksempelvis personer med epilepsi, ordblindhed, gigt, visse former for hjerneskader og ADHD. På samme vis har studerende, der som følge af deres handicap/kroniske sygdom bruger meget tid på medicinering, hospitalskontroller og indlæggelser, og som derfor ikke kan have et studiejob, heller ikke mulighed for at få et handicaptillæg til SU'en. Jeg mener, at tiden er inde til at få rettet op på denne skævhed.

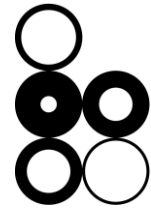
Venlig hilsen

Stig Langvad
formand

Til:
Styrelsen for Videregående
Uddannelser og Uddannelsesstøtte
jura@vus.dk

DANSKE
REGIONER

d. 15.5.2013

Sag nr. 13/974

Dokumentnr. 21983/13

Laura Toftegaard Pedersen

Tel. 3529 8245

E-mail: lto@regioner.dk

Høringssvar vedr. ændring af SU-loven mv.

Danske Regioner sender hermed høringssvar vedr. høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v.

Der tages forbehold for politisk godkendelse.

Danske Regioner har kun få bemærkninger til lovforslaget. Det foreslås, at SU'en gives i op til 12 måneder ud over normeret tid til uddannelsessøgende, der starter deres videregående uddannelse inden for to år efter adgangsgivende eksamen. I den forbindelse skal man være opmærksom på, at uddannelsessøgende med erhvervsuddannelsesbaggrund typisk har været på arbejdsmarkedet i en årrække, hvor de har gjort brug af deres uddannelse. Her vil erhvervsuddannelsen være den adgangsgivende uddannelse til den videregående uddannelse, men der er altså tale om personer, som har været aktive på arbejdsmarkedet i den mellemliggende tid, og hvor der ikke nødvendigvis er behov for incitament til en start på en videregående uddannelse inden for to år. Et eksempel er social- og sundhedsassistenten, som i kraft af sin uddannelse har adgang til sygeplejerskestudiet.

Mvh.

Thomas I. Jensen

14. maj 2013

Høringssvar vedr. forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdoms-uddannelser m.v.

Overordnet set er DSF negativt stillet overfor de samlede lovændringer, da de ikke stemmer overens med princippet om lige og fri adgang til uddannelse i Danmark og DSF frygter, at reformen kan føre til øget frafald. Netop derfor er DSF overraskede over, at regeringen og Dansk Folkeparti støtter forslagene, da særligt disse partier har udtalt, at ændringer i SU-loven ikke må forringe netop dette princip. DSF frygter, at lovændringerne særligt vil ramme de studerende, som har mest behov for uddannelsesstøtten, enten fordi de er fagligt udfordrede eller kommer fra uddannelsesfremmede hjem og har behov for ekstra støtte for at klare sig både godt og hurtigt igennem studierne.

DSF's holdninger til størstedelen af reformforslagene er velkendte blandt forligspartierne, hvorfor dette høringssvar omhandler de forslag og elementer, hvortil DSF fortsat håber på, at der kan ske forbedringer i forhold til det præsenterede lovudkast.

Ændring i reglerne om støttetid

Argumentet for den allerede eksisterende 1,08-regel er, at der skal være incitament til at studerende starter tidligt på deres videregående uddannelse. Med denne reform indføres en 2-årsregel, der skal reducere tiden yderligere ved at regulere antallet af SU-klip.

DSF finder at bedre vejledning hele uddannelsesforløbet igennem er en bedre løsning til at undgå uhensigtsmæssige forsinkelser. DSF er dog af den klare overbevisning, at der kan være gode årsager til, at studerende er mere end to år om at påbegynde en videregående uddannelse, og flere undersøgelser viser, at studerende der har taget sabbatår har lavere frafald og generelt klarer sig bedre på deres studier. En kombination af både 1,08-reglen og den nye 2-årsregel betyder, at det fremover bliver sværere for disse studerende at påbegynde og gennemføre en videregående uddannelse.

DSF finder det uhensigtsmæssigt, at de studerende, der vælger mere end 2 sabbatår, skal stilles relativt dårligere end deres medstuderende både hvad angår eksamensgennemsnit fra adgangsgivende eksamen, samt adgangen til ekstra SU-klip. Fremfor at få studerende hurtigere i gang med en videregående uddannelse, risikerer man at forslaget afskærer unge fra at påbegynde en.

Øgede krav i SU-systemet til de uddannelsessøgende om fremdrift på videregående uddannelser

➤ Handicap som dispensationsårsag

DSF er stærkt bekymrede over, at reglen om, at SU-udbetalingen stoppes ved mere end 6 måneders forsinkelse, kan få store konsekvenser for studerende med handicap.

For studerende med handicap gælder det, at flere har svært ved at kunne gennemføre deres uddannelse på normeret tid. Det er nødvendigt at det ekspliciteres, at handicap tæller som et forhold, der kan begrunde tildeling af ekstra klip, således at studerende med handicap fortsat kan påbegynde og gennemføre en videregående uddannelse, på trods af at de forsinkes lidt mere end 6 måneder på enten bachelor- eller kandidatuddannelsen.

➤ Deltagelse i studenter sociale aktiviteter som dispensationsårsag

De færreste betvivler, at et godt og velfungerende socialt miljø har positiv virkning på fastholdelse og gennemførsel af studerende. Det gode studiemiljø er typisk båret af studerende, der frivilligt bruger deres tid på at forbedre forholdene for deres medstuderende. Som følge heraf kan disse studerende have svært ved at studere på fuld tid i et semester eller to. For at sikre, at det ikke bliver set som værende for stor en risiko at engagere sig i studiets sociale aspekter, foreslår DSF, at studenter socialt arbejde skal kunne begrunde tildeling af ekstra klip på linje med rådsarbejde.

➤ Forhåndsgodkendte kurser som dispensationsårsag

Studerende venter ofte i mange måneder på at få meritoverført praktikophold eller kurser taget på andre universiteter i ind- eller udland. DSF foreslår, at der ved fratagelse af studerendes ret til at modtage SU dispenseres for ECTS som den studerende har fået forhåndsgodkendt, men ikke som endnu ikke er meritoverført. Dette skal sikre, at studerende ikke mister retten til at modtage SU på grund af langvarig sagsbehandling i forbindelse med overførsel af merit.

➤ Studienævn skal have beslutningskompetence i dispensationssager

For at sikre fagligt forankrede beslutninger, finder DSF det altafgørende, at beslutningskompetencen for tildeling af dispensation ligger hos det pågældende studienævn. Der kan være flere studierelaterede eller personlige forhold der gør, at den studerende bør tildeles dispensation og studienævnene er de bedst egnede organer til at tage hånd om dette.

Målretning af SU til gymnasiale suppleringskurser

➤ Dispensationsårsag: Tilgængeligheden af turbokurser

DSF mener, at der skal kunne dispenseres for reglen om, at SU kun tildeles til suppleringskurser, der foregår på såkaldte turbokurser, i tilfælde hvor turbokurser ikke udbydes i tilgængelig afstand fra elevens bopæl. I dag er der flere steder i landet, hvor elever ikke har mulighed for at tage de nødvendige kurser som turbokurser, og forslaget risikerer derfor at få utilsigtede konsekvenser, i form af at elevers muligheder vil variere væsentligt, afhængigt af hvor i landet de befinder sig.

➤ Dispensationsårsag: Suppleringskurser i mere end ét fagområde

For elever, der har behov for at tage mere end ét suppleringskursus for at kunne komme ind på den ønskede videregående uddannelse, finder DSF det nødvendigt, at der kan tildeles dispensation til at halv- eller helårige suppleringskurser kan berettiggøre tildeling af SU. Der vil være mange elever der ikke kan gennemføre, og slet ikke få fagligt udbytte af, to eller flere turbokurser, hvorfor det er nødvendigt med dispensationsmuligheder fra reglen om, at SU kun tildeles til deltagelse i turbokurser.

SU til højst fem ungdomsuddannelser

➤ Skift mellem ungdomsuddannelser og uddannelsesinstitutioner

DSF er stærk bekymrede over, at der lægges op til, at det skal tælle som en ny påbegyndt ungdomsuddannelse, når elever, fx pga. flytning eller mobning, skifter til en ny uddannelsesinstitution, uden at det medfører studietidsforsinkelse. Forslaget stemmer heller ikke overens med begrundelserne for indførelse af grundforløb i de gymnasiale ungdomsuddannelser, hvilket netop skulle muliggøre skift på tværs af ungdomsuddannelserne i løbet af uddannelsens første halve år.

DSF mener, at det ikke skal tælle som en ny uddannelse, hvis elever skifter uddannelse eller uddannelsesinstitution, når skiftet ikke medfører studietidsforlængelse.

➤ Hf-enkeltfag

Det fremgår af forslaget, at der kan ydes SU til hf-enkeltfag, hvis det ugentlige timetal er på minimum 23 timer. Forslaget kan dog læses som om, at hvert enkelt fag tæller som en påbegyndt ungdomsuddannelse i sig selv, hvilket DSF ikke tror kan være intentionen bag forslaget.

For at sikre, at den uddannelsessøgende ikke kommer til at mangle SU til at læse det eller de sidste fag, der er nødvendige for at den uddannelsessøgende kan optages på en videregående uddannelse, foreslår DSF det ekspliciteret, at deltagelse i hf-enkeltfag tæller som én påbegyndt ungdomsuddannelse, uanset om den uddannelsessøgende læser ét eller flere fag.

Ændret SU til hjemmeboende

- Forælders nye ægtefælle eller partners indkomst medregnes i indkomstgrundlaget ved beregning af tillæg til grundstipendiet

DSF er stærkt bekymrede over for forslaget om, at en forældres nye ægtefælle eller partners indkomst skal indgå i udregningen af den studerendes SU-tillæg. For det første er der risiko for, at forældrens nye ægtefælle eller partner ikke kan eller vil understøtte den studerende økonomisk, og for det andet kan forslaget medføre, at forældre af økonomiske årsager fravælger at indgå ægteskaber.

Fribeløb, bonusstipendium og befodringsgodtgørelse

- Optimistisk udregning af forslagens omkostninger

Forhøjelse af det laveste fribeløb anslås ifølge Finansministeriet at medføre merudgifter på 100 mio. kr.

DSF er overrasket over, at dette forslag ”kun” ventes at forringe de offentlige finanser med 40 mio. kr. i 2020, da Tina Nedergaard den 8. oktober 2010 anslog, at en afskaffelse af fribeløbet i 2009 ville have medført merudgifter på op mod 1 mia. kr.

Der er naturligvis forskel på fuldstændigt at afskaffe fribeløbet og på at hæve den laveste sats med 2500 kr., men DSF finder det sandsynligt, at udgifterne til forslaget kan medføre merudgifter på mere end de 40 mio. kr.. DSF er bekymret for, hvordan forligspartierne forventer at finansiere eventuelle meromkostninger, hvis forslaget viser sig at koste væsentligt mere end de anslåede 40 mio. kr.

DSF mener at det bør ekspliciteres, at uforudsete merudgifter ved en forhøjelse af det laveste fribeløb finansieres ved at der tilføres ekstra midler til SU-området.

- Fornuftig anvendelse af SU-midlerne

DSF finder det tvivlsomt, at studerende bliver dygtigere eller hurtigere ved at fribeløbets laveste sats hæves eller ved at bonusstipendier indføres.

H.C. Andersens Boulevard 51, st. Tv.
1553 København V.
(+45) 2819 4502
madsm@dsfnet.dk

Derfor indstiller DSF til, at midlerne til disse to forslag i stedet bruges på at sikre, at elever også fremover kan få SU til gymnasial supplering, selvom de ikke kan tage det i løbet af 3 til 6 uger. Forslaget om målretning af SU til gymnasiale suppleringskurser anslås at koste omtrent det samme som indførelse af bonusstipendier og hævelse af fribeløbet, men hvor de to sidstnævnte forslag ikke ventes at føre til flere eller bedre studerende, så er der store konsekvenser ved at afskaffe muligheden for SU til gymnasial supplering.

SU i ferien mellem trindelte uddannelser

DSF forstår intentionen bag forslaget, der skal sikre øget klarhed i forhold til SU i sommerferien mellem trindelte uddannelser. For at sikre at studerende, der begynder på uddannelser i ind- eller udland, der har studiestart i oktober måned, ikke mister deres levegrundlag, mener DSF, at der skal sikres dispensationsmuligheder, der understøtter disse studerende.

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående
Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K

Fiolstræde 44, 1. th.
1171 København K
Tlf. 33 36 98 05
Fax 33 36 98 26
www.dkuni.dk

15. maj 2013
J.nr. 2008-7200-03
LS
Dir. tlf. 33 36 98 11
ls@dkuni.dk

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven m.fl.

Danske Universiteter takker for ovennævnte, som er modtaget i høring fra Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser den 24. april 2013.

Danske Universiteter anerkender intentionen bag SU-reformen og behovet for effektivisering af studietiderne. Endvidere finder Danske Universiteter det positivt, at der med udkastet nu indføres incitament rettet mod de studerende til at øge studieaktiviteten. Det forventes, at udkastet vil resultere i kortere studietider.

Forslaget om at studerende maksimalt kan være 6 måneder forsinket, før de mister deres SU-berettigelse, forventes at være vanskeligt at administrere. Det vil være en mulighed at kontrollere aktiviteten efter hver eksamenstermin, da der ellers kan være mere end 6 måneder mellem registreringen af ECTS-optjeningen. Ved udlandsophold modtager det danske universitet først den studerendes resultater ved gæsteuniversitetet op til et par måneder efter eksamen er afholdt. Danske Universiteter mener, derfor at der bør tages hensyn til dette, så studerende ikke fratages SU-udbetalingen pga. udlandsophold. Universiteterne forventer desuden en markant stigning i antallet af dispensationsansøgninger for manglende studieaktivitet og en lignende stigning i antallet af ansøgninger vedr. ekstraklip.

Overordnet set forventer universiteterne, at det samlede udkast til forslag om ændring i SU-loven vil føre til øgede udgifter til f.eks. administration og systemudvikling. Der henvises desuden til høringssvarene fra de enkelte universiteter, som har en række mere konkrete bemærkninger eller forslag.

Udkastet har været sendt i høring til universiteterne. Copenhagen Business School samt IT-Universitetet i København har ikke har bemærkninger til udkastet. Roskilde Universitet har meddelt, at universitetet sender deres høringssvar direkte til Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte grundet den korte tidsfrist. Vedlagt er høringssvar fra Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, Aalborg Universitet samt Danmarks Tekniske Universitet.

Danske Universiteter har ingen bemærkninger til de dele af udkastet, som omhandler lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser.

Med venlig hilsen

f. Jens Oddershede

Københavns Universitets høringsvar til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.)

9. MAJ 2013

UDDANNELSESSERVICE
UDDANNELSESSTRATEGISK
SEKRETARIAT

Københavns Universitet (KU) takker for muligheden for at afgive høringsvar til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.) Der henvises til Styrelsens for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøttes høring af 24. april 2013.

FRUE PLADS 4

1166 KØBENHAVN K

DIR 35 32 40 76

Lene.Thorsen@adm.ku.dk

www.ku.dk

Lovforslaget er en udmøntning af de ti initiativer fra den politiske aftale om reform og målretning af SU-systemet:

1. Ændring af i reglerne om støttetid
2. Øgede krav i SU-systemet til de uddannelsessøgende om fremdrift på videregående uddannelser
3. Målretning af SU til gymnasiale suppleringskurser (GSK)
4. SU til højst fem ungdomsuddannelser
5. Ændret SU til hjemmeboende
6. Afdæmpet satsregulering af SU
7. Forhøjelse af satsen for fribeløb for SU modtagere
8. Indførelse af bonusstipendium
9. Øget støtte til befordringsgodtgørelse efter en kilometersats
10. Opfølgning på EU domstolens dom i sag C-46/12, L.N.

Derudover er der en række administrative og tekniske ændringer af SU-loven.

Her følger KU's generelle og specifikke bemærkninger til de 10 elementer.

Høringsprocessen

Samlet set har de to lovforslag store konsekvenser for hovedparten af universitetet, såvel studerende, undervisere og administrationen. Som høringssvaret indikerer, kan konsekvenserne være forskellige afhængig af størrelsen og strukturen af uddannelserne mv.

For at kunne udarbejde et fyldestgørende høringssvar har KU ønsket at inddrage så store dele af universitetet som muligt. Den meget korte høringssvarproces på kun knapt 3 uger af et så omfattende lovforslag har desværre kompliceret udarbejdelsen af høringssvar, herunder særligt at få inddraget alle relevante interessenter og organer på KU tilfredsstillende. Hvilket desværre har som konsekvens, at dele af KUs bemærkninger kun er af en overordnet og principiel karakter.

KU finder på den baggrund, at høringssvarprocessen har været for kort, hvilket er uhensigtsmæssigt for den samlede lovgivningsproces.

Generelle bemærkninger (enslydende med høringssvar vedrørende ændring af universitetsloven)

De generelle bemærkninger skal ses i sammenhæng med den parallelle høring over forslag til ændring af SU-loven, hvortil KU udarbejder selvstændigt høringssvar.

KU ser dog de to lovforslag som så sammenhængende, at de generelle bemærkninger er beskrevet enslydende.

KU finder overordnet, at de fremsatte lovforslag samlet set vil medføre at den samlede studietid vil falde. Lovforslagene vil også understøtte den nuværende udvikling, således at studerende vil være yngre ved studiestart, samt at alderen ved afslutning af uddannelserne vil falde.

KU finder samtidig, at konsekvenserne af lovforslagene vil være et større frafald på universiteternes uddannelser.

KU finder, at konsekvenserne af lovforslagene kan være begrænsninger i de studerendes mulighed for individuel tilrettelæggelse af det samlede uddannelsesforløb.

KU finder at en række af forslagene har modsatrettede konsekvenser, hvorefter den samlede effekt er vanskelig at vurdere.

I forlængelse heraf skal KU bemærke, at lovforslagene har store administrative konsekvenser, der vil medføre et markant større studieadministrativt ressourceforbrug på universiteterne.

1 - Ændring i reglerne om støttetid

SIDE 3 AF 7

Med forslaget reduceres støttetiden med 12 klip, men samtidig gives uddannelsessøgende, der søger inden for to år efter afsluttet gymnasial eksamen, 12 ekstra klip.

KU finder, at den foreslåede lovændring vil øge incitamentet til at komme hurtigere i gang med en videregående uddannelse. KU forventer derfor, at alderen ved studiestart falder yderligere.

KU forventer, at forslaget vil øge frafaldet blandt de studerende, der starter senere end to efter afsluttet gymnasial eksamen, da forsørgelsesgrundlaget indskrænkes. Forslaget kan også få den effekt, at denne gruppe af studerende slet ikke vil påbegynde en videregående uddannelse.

KU finder det positivt, at slutlåansmulighederne for de studerende, der kun får SU til normeret tid udvides. Det giver dem muligheden for at få finansieret leveomkostningerne under deres uddannelser og dermed reduceres til en hvis grad risikoen for frafald.

KU skal dog gøre opmærksom på, at ca. 75 pct. af vores BA studerende allerede i dag starter inden for to år efter afsluttet gymnasial eksamen.

KU forventer dog en række større administrative udfordringer ved de foreslåede ændringer, herunder en markant stigning i antallet af dispensationsansøgninger i SU systemet.

Lovforslaget vil stille store krav til de eksisterende it-løsninger, herunder særligt til ministeriets US2000 system. KU har en klar forventning om, at US2000 vil styre langt de fleste ansøgninger om SU ud fra registrerede uddannelsesoplysninger indberettet fra uddannelsesinstitutionerne i forhold til, om den studerende har ret til 12 ekstra klip, og hvornår en studerende må nøjes med SU i normeret tid.

Derudover kan der være visse systemmæssige udfordringer med at håndtere de undtagelser fra højst to års-reglen, her tænkes særligt på stand-by undtagelsen og de små uddannelser med optag hvert andet eller tredje år.

Alternativt skal KU og andre videregående uddannelsesinstitutioner selvstændigt udarbejde egne (og dermed ukoordinerede) løsninger, der vil blive en meget stor administrativ udfordring for KU.

Ansøgninger fra studerende, der kommer med en udenlandsk studentereksamen/adgangsgivende eksamen findes ikke i US2000. Her udestår en række administrative og tekniske udfordringer, der ikke umiddelbart er håndteret i lovforslaget. Konsekvenserne af EU-dommen på området (jf. pkt. 10) er heller ikke gjort klare i lovforslaget.

2 - Øgede krav i SU-systemet til de uddannelsessøgende om fremdrift på videregående uddannelser

SIDE 4 AF 7

KU noterer, at studerende kan fremover kun kan være seks måneder forsinket i forhold til forbrug af SU, før SU-udbetalingen stoppes, hvilket er en skærpelse fra de nuværende 12 måneder.

Forslaget vil få en markant påvirkning af studerende på KU. Ca.30 pct. af KU's studerende er aktuelt mere end et halvt år forsinket i studierne, og vil blive ramt af denne stramning i aktivitetskravet. Dermed vil markant flere studerende på KU få stoppet deres SU, som følge af denne foreslåede ændring.

Forslaget har modsatrettede konsekvenser, der reelt gør det svært at vurdere effekten. Dels vil potentielt og reelt forsinkede studerende få et incitament til at tage flere prøver for fortsat at kunne modtage SU, hvilket vil nedbringe studietiden. Dels må forslaget antages at medføre en stigning i frafaldet blandt forsinkede studerende, når SU stoppes. Endvidere må det forventes at øge omfanget af erhvervsarbejde blandt gruppen af forsinkede studerende. Det må antages at forlænge studietiden.

Forslaget vil med sikkerhed medføre øgede administrative omkostninger for universiteterne.

KU vil få flere henvendelser fra studerende om tillæg af SU-klip. I dag har KU ca. 1.200 dispensationsansøgninger om året. Dette tal forventes at stige markant.

KU forventer, at de studerende vil få et øget behov for vejledning om SU og studieaktivitet, en stigning i antallet af ansøgninger om tillægsklip og flere klager over aktivitetskravet, når de studerende kun må være 6 måneder forsinket i forhold til forbrug af SU-klip mv.

KU forventer, at Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte fra juli 2016 overtager opgaven med at standse for udbetaling af SU, og informere den enkelte studerende. Styrelsen gennemfører aktivitetskontrollen til den tid ud fra oplysninger fra STADS om beståede prøver.

Den automatiske kontrol af beståede prøver vil øge presset på at få registreret resultater og prøver hurtigere end i dag for at imødegå, at studerende fejlagtigt får stoppet SU.

KU bemærker, at udenlandske universiteter ofte har en sagsbehandlingstid på to-fire måneder og helt op til 1 år for fremsendelse af transcripts. Det kan medføre, at den endelige meritoverførsel til KU i visse tilfælde kan komme så sent, at de studerende kan få vanskeligt ved at opfylde fremdriftskravet med maksimalt seks måneders forsinkelse og dermed miste retten til SU. KU foreslår at der indføres regler, der kan imødekomme dette. KU indgår gerne i dialog herom.

Endelig bemærker KU at studerende, hvis adgangsgivende eksamen er under to år gammel, ifølge reformen får SU i normeret tid + 1 år. Kombineret med kravet om, at de studerende kun må være 6 måneder forsinket, medfører det, at studerende først i forbindelse med bachelorprojektet eller speciale får en mulighed for at udløse deres sidste halve års SU. Det er først der, hvor kravet om højst at være seks måneder forsinket, automatisk vil være opfyldt, og dermed kan de ikke længere *måles* at være forsinket.

Som konsekvens af begge lovforslag bliver studiemiljø og andre forhold, der omgiver uddannelsen i endnu højere grad vigtige for at sikre studiefremdriften og for at minimere frafald. KU skal henstille til, at ministeriet overvejer at udvide universiteternes eksisterende muligheder for at tildele ekstraklip i begrænset omfang.

3 - Målretning af SU til gymnasiale suppleringskurser

Med forslaget målrettes SU kun til GSK suppleringskurser og SU afskaffes til anden gymnasial suppleringskurser for studerende, der allerede har en gymnasial eksamen.

Forslaget kan få en regional skævvridning. Det vil formentlig kun være i Storkøbenhavn, at der vil være mulighed for at skabes kursistunderlag til et bredt udbud af turbokurser (GSK). Dermed kan forslaget få den utilsigtede konsekvens, at uddannelsessøgende i Storkøbenhavn favoriseres på bekostning af uddannelsessøgende i provinsen.

I 2012 havde 579 studerende (svarende til syv pct.) af KUs optag på bachelorduddannelserne GSK- suppleret.

Det er KU's opfattelse, at forslaget om målretning af SU til gymnasiale suppleringskurser ikke medfører nogen ændringer i SU til propædeutik. KU bemærker, at fortsat SU til propædeutik er afgørende for at kunne opretholde SU til en lang række sprogfag og teologi. KU foreslår, at fortsat SU til propædeutik præciseres i lovforslaget.

4 - SU til højst fem ungdomsuddannelser

Forslaget vurderes kun at have en begrænset betydning for KU.

Dette vil have en begrænset indvirkning på KU's klinikassistenter, hvoraf nogle har haft flere ungdomsuddannelser. Det vurderes, at det er en meget lille gruppe, der vil blive berørt af dette initiativ.

5 - Ændret SU til hjemmeboende

Forslaget vurderes ikke at have nogen videre konsekvenser for KU.

KU har en ungdomsuddannelse (klinikassistent). Her bliver SU'en forældreafhængig. Medregningen af en stedforælders økonomiske forhold ved be-

regning af SU kan føre til flere henvendelser om støttebeløb, herunder til at få dispensation til at få et større beløb som udeboende.

KU finder dog, at studerende på videregående uddannelser typisk har store udgifter til bøger og andet materiale. Det bør afspejles i SU til hjemmeboende studerende.

6 - Afdæmpet satsregulering af SU

Med forslaget bliver den fremtidige automatiske regulering af SU mindre end i dag. KU noterer sig, at en tredjedel af den samlede budgetforbedringen ved SU-reformen svarende til 700 mio. kr. tilvejebringes alene ved dette initiativ.

I 2020 vil denne afdæmpede regulering af SU'en betyde, at KU's studerende vil modtage ca. 140 mio. kr. mindre i SU end de havde fået, hvis regulerings-satsen ikke var ændret.

Dette betyder, at de studerende på KU i 2020 vil opleve en reallønsnedgang på ca. 300 kr./måned sammenlignet med den nuværende reguleringsprocent. Såfremt de studerende i 2020 vælger at kompensere reallønsnedgangen med øget erhvervsarbejde, vil det svare til yderligere ca. 2.3 timer arbejde pr. måned.

Den afdæmpede satsregulering vil medføre, at de studerende vil tage mere erhvervsarbejde, som kan forlænge studietiden. For andre studerende vil incitamentet til at færdiggøre uddannelsen og få et job blive større. En tredje gruppe vil øge låneoptag.

Det er svært at konkludere entydigt på effekten af initiativet og på konsekvenserne for de studerendes adfærd. Samlet finder KU, at initiativet alene må ses som et budgetforbedringsinitiativ og ikke et uddannelsespolitisk initiativ.

7 - Forhøjelse af satsen for fribeløb for SU-modtagere

KU bemærker, at der frem til 2015 vil ske en forhøjelse af satsen for fribeløb for den studerende. En studerende må i 2015 tjene 2.500 kr. mere om måneden. Det svarer til, at de studerende i 2015 må arbejde ca. 21,4 timer om ugen mod ca. 16,8 timer i dag uden at det vil påvirke SU'en.

KU forventer, at de studerende vil udnytte muligheden for at arbejde mere ved siden af uddannelsen. Forventningen er, at det isoleret set vil øge studietiden, men samtidig også øge gennemførelsen. Når forslaget ses i sammenhæng med stramningerne af studie gennemførelse (automatisk eksamenstil-melding), kan det medføre større frafald, når studerende øger erhvervsarbejdet og dermed får mindre tid til at studere.

8 - Indførelse af bonusstipendium

Med forslaget indføres en bonus for at gennemføre uddannelsen under normeret tid.

Det bemærkes, at KU tilstræber at tilrettelægge alle uddannelser som fuldtidsstudier, således at de studerende kan færdiggøre uddannelserne på normeret tid. Studiestrukturen (eksamener mv.) er tilrettelagt efter at de studerende kan gennemføre på normeret tid. Det kan derfor være særdeles kompliceret at tilrettelægge uddannelsesforløb, så de studerende eksempelvis bliver færdige 1 eller 2 måneder under normeret tid.

Set i forhold til den studerendes potentielle indtjening på arbejdsmarkedet, er det tvivlsomt, om den relativt beskedne belønning kan få et større antal studerende til at afslutte deres uddannelse på under normeret tid.

9 - Øget støtte til befordringsgodtgørelse efter en kilometersats

Langt hovedparten af KU's studerende bor inden for 24 km. fra KU – derfor vil forslaget kun have en meget begrænset betydning for studerende på KU.

10 – Opfølgning på EU domstolens dom i sag C-46/12, L.N.

Dommen kan evt. få betydning for i hvilket omfang udenlandske EU statsborgere kan få SU i Danmark.

KU har ingen bemærkninger og afventer den videre udvikling.

Administrative og tekniske ændringer af SU-loven

Udfordringer med forældelsesfrist, gebyrer og renteberegning af studielån er sagsområder, som VUS og Statens Administration skal varetage administrationen af. Det har KU derfor ingen bemærkninger til.

KU finder, at de estimerede øgede administrative omkostninger ved SU lovgivningen på i alt 7 mio. kr. i 2013 stigende til 18,2 mio. kr. i 2020 gældende for hele staten er udtryk for et urealistisk forsigtigt skøn.

Med venlig hilsen

Peter Bøcher
Sekretariatschef

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering
Bredgade 43
1260 København K

Sendt til ui@ui.dk

Høring over forslag om ændring af universitetsloven og SU-loven

Aarhus Universitet takker for høringsmuligheden over "udkast til forslag til lov om ændring af universitetsloven, lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser, lov om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner, lov om maritime uddannelser og lov om statens voksenuddannelsesstøtte (SVU) samt Lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v.", som universitetet har modtaget i høring via Danske Universiteter den 25. april 2013.

Generelle bemærkninger

Aarhus Universitet hilser en reform af uddannelsesstøttesystemet velkommen og støtter varmt, at de studerendes studieaktivitet nu knyttes til modtagelsen af SU.

Aarhus Universitet deler ligeledes de politiske intentioner om at skabe et mere sammenhængende og effektivt uddannelsessystem, men universitetet ønsker samtidig at fastholde det høje niveau og kvalitet i uddannelserne.

Aarhus Universitet vurderer, at reformudspillet vil medføre øget uddannelsesadministration som følge af den detailstyring, reformen indeholder. Det står i modsætning til regeringens ønsker om afbureaukratisering og intentioner om udviklingen af den samlede uddannelsessektor, hvor fokus netop er på kvalitet i uddannelserne.

Specifikke bemærkninger vedr. universitetsloven m.v.

1. Afskaffelse af suppleringsuddannelserne (Lovforslagets § 1, nr. 1- 3, 6 og 7)

Aarhus Universitet støtter intentionerne om et mere effektivt og sammenhængende uddannelsessystem i relation til professionsbachelorernes muligheder for at blive optaget direkte på universiteternes kandidatuddannelser.

Samtidig gør universitetet dog opmærksom på, at det er vigtigt, at både professionshøjskolerne og universiteterne sikres tilstrækkelig tid til at forberede implementeringen af forslaget. Ophævelse af suppleringskrav vil betyde, at både professionshøjsko-

Dekan

Mette Thunø

Dato: 08. maj 2013

Direkte tlf.: 87152037
Mobiltlf.: 29799330
E-mail: met@adm.au.dk

Afs. CVR-nr.: 31119103

Side 1/5

lerne og universiteterne skal gentænke deres uddannelser, så professionsbachelor, der måtte ønske at videreuddanne sig, kan optages på kandidatniveau uden forudgående supplerings. Dette kan realiseres ved tættere samarbejde mellem professionshøjskoler og universiteter, men konkrete tiltag for at sikre professionsbachelorerne gode optagsvilkår kræver tid til forberedelse heraf.

2. Obligatorisk tilmelding til fag og prøver samt afskaffelse af muligheden for at melde fra til de enkelte prøver (Lovforslagets § 1, nr. 4)

Igen anerkender Aarhus Universitet intentionerne med forslaget, men forudsiger samtidig, at det vil medføre en markant stigning i antallet af dispensationsansøgninger og klager fra studerende, når de ikke længere kan framelde sig fag og prøver. Det vil medføre øgede administrative omkostninger.

Aarhus Universitet bemærker, at forslaget kan skabe problemer for studerende, der dumper et givent fag og ikke kan begynde på de efterfølgende fag, før det dumpede fag er bestået (progressionskrav). Aarhus Universitet påpeger endvidere, at forslaget bør sammentænkes med nye regler for orlov.

Aarhus Universitet gør opmærksom på nødvendigheden af en fleksibel praksis for eksamenstilmelding, der tager højde for uddannelser med specialer af eksperimentel karakter på op til 60 ECTS-point.

Aarhus Universitet understreger vigtigheden af, at lovforslaget tager hensyn til studerende med dysleksi, psykiske lidelser eller øvrige særlige dokumenterede forhold, der gør, at de studerende ikke har forudsætningerne for at fuldføre en uddannelse på normeret tid.

Endvidere noterer Aarhus Universitet sig af bemærkningerne, at der i de kommende ændringer i SU-bekendtgørelsen vil blive taget højde for, at studerende, som sideløbende er indskrevet på en ph.d.-uddannelse, ikke mister retten til SU som følge af forlængelser på kandidatstudiet. Universitetet gør i den forbindelse opmærksom på behovet for fleksibilitet med henblik på at imødekomme ph.d.-studerende, men også andre forskningsaktiviteter for studerende, der ikke har afsluttet kandidatuddannelsen, som eksempelvis forskningsåret på de sundhedsvidenskabelige uddannelser.

Aarhus Universitet tilslutter sig nødvendigheden af, at studerende får karrierevejledning, jf. aftaletekstens pkt. 11, og arbejder således på at udbrede universitetets karrierevejledning til alle relevante uddannelsesområder.

3. Ny meritpraksis for at undgå dobbeltuddannelse (Lovforslagets § 1, nr. 4 og 5)

Aarhus Universitet bifalder muligheden for at forpligte den studerende til at meritere beståede uddannelseselementer ind i uddannelsen ved hjemuniversitetet.

Samtidig noterer Aarhus Universitet sig dog det øgede ressourceforbrug ved at skulle meritvurdere samtlige fag ved studieskift og genoptagelse af uddannelsesforløb samt løbende at skulle offentliggøre statistik for meritafgørelser på hjemmesiden.

Aarhus Universitet gør opmærksom på, at det hyppigt forekommer, at den studerende ikke kan følge et forhåndsgodkendt fag hos værtsuniversitetet på et udvekslingsophold. Derfor finder Aarhus Universitet det uhensigtsmæssigt, at det bliver studienævnensformandens opgave, i samarbejde med den studerende, at finde nye fag, der kan meriteres ind i uddannelsen ved hjemuniversitetet. Det kræver mange ressourcer på kort tid at kunne vurdere kursusudbuddet ved et andet universitet. Ansvar bør derfor være den enkelte studerendes. Derudover bør lovforslaget ikke kunne tolkes som, at hjemuniversitetet får ansvar for, at den enkelte studerende gennemfører fagene ved værtsuniversitetet.

4. Større fleksibilitet mellem bachelor- og kandidatuddannelse

(Lovforslagets § 1, nr. 4)

Aarhus Universitet er bekymret for, at forslaget om mere fleksibilitet mellem bachelor- og kandidatuddannelser (sænkelse af bachelorhegnet) vil føre til uklarhed om uddannelsesniveauerne og være i modstrid med Bologna-processen. Universitetet betragter bacheloruddannelsen som et afrundet forløb og arbejder på at udvikle afslutningen af bacheloruddannelserne i den henseende.

Universitetet bemærker hertil, at midlertidig indskrivning på kandidatuddannelse i sig selv ikke er SU-berettigende, hvorfor der er behov for styrket vejledning af den studerende om indkomstgrundlag under midlertidig indskrivning.

5. Krav til universiteter om at nedbringe den gennemsnitlige studietid med 4,3 måneder frem mod 2020 (Aftaletekstens pkt. 13, og de almindelige bemærkninger i lovforslaget)

Aarhus Universitet anerkender behovet for effektivisering af uddannelser, hvilket er en samfundsudfordring, som universitetet har et medansvar for at løfte og har arbejdet fokuseret med gennem flere år.

Aarhus Universitet finder imidlertid, at kravene i lovforslaget ikke bidrager til at styrke et område, der har været fokus på i mange år og som universitetet arbejder aktivt med allerede. Nedbringelse af studietiden er allerede i fokus i udviklingskontrakten, ved de årlige tilsyn og i Aarhus Universitets egen strategi. Samtidig er der allerede et økonomisk incitament i form af færdiggørelsesbonussen. Der er altså allerede opsat ambitiøse mål og deraf følgende handlinger for at nedbringe studietiden de kommende år. Universitetet ser derfor ingen grund til at indføre endnu et styringssystem med samme målsætning.

6. Mulighed for vinteroptag og øget brug af vinterstudiestart på de videregående uddannelser (Aftaletekstens pkt. 12c)

Aarhus Universitet anerkender, at muligheden for vinteroptag giver de unge øgede muligheder for at komme ind på en uddannelse, men gør samtidig opmærksom på, at det er undervisningsmæssigt og administrativt meget bekosteligt at have sommer- og vinteroptag.

7. Studiestartsprøver (De almindelige bemærkninger i lovforslaget)

Der fremgår af de almindelige bemærkninger afsnit 2.1.1.2. et forslag om at give universiteterne mulighed for at indføre en studiestartsprøve tidligt på første semester.

Aarhus Universitet opfordrer til, at studiestartsprøverne i givet fald får fleksible bekendtgørelsesrammer, som giver mulighed for lokale løsninger, der er tilpasset den enkelte uddannelse.

Specifikke bemærkninger vedr. SU-loven m.v.

1. Ændring i reglerne om støttetid (lovforslagets § 1, nr. 10 og 11)

Med lovforslaget foreslås det, at studerende, der påbegynder deres uddannelse inden for 2 år efter den adgangsgivende eksamen, kan modtage SU i op til 12 måneder ud over normeret tid.

Aarhus Universitet bemærker hertil, at det vil være en udfordring at vurdere, om den enkelte studerende falder indenfor to-års reglen i de tilfælde, hvor den studerende ikke har en adgangsgivende eksamen, men vurderes at opfylde adgangskravene på anden vis. Der henstilles derfor til, at der i forbindelse med den nærmere udmøntning reglerne tages højde herfor.

Endvidere bemærkes det, at den i forslaget nævnte dispensationsmulighed må forventes at medføre en betydelig mængde dispensationssager og klager over afslag på dispensation med deraf følgende øgede administrative udgifter.

Aarhus Universitet forventer i forbindelse med ovennævnte dispensationsmulighed, at der sker en harmonisering af SU-reglerne og adgangsreglerne, så der skabes en sammenhæng i uddannelsessystemet og de dertil hørende regelsæt.

Af hensyn til studieskifternes ret til SU bør det i forbindelse med den konkrete udmøntning af reglerne præciseres, hvornår studieskiftet har ret til ekstra SU-klip.

2. Øgede krav i SU systemet til de studerende om fremdrift på studierne (aftaletekstens pkt. 2.)

Det fremgår af lovforslaget, at der påtænkes gennemført ændringer i SU-bekendtgørelsen, som indebærer, at studerende fremover kun kan være 6 måneder forsinket, før udbetaling af SU stoppes.

Aarhus Universitet finder, at ordningen vil medføre øgede administrative omkostninger som følge af en øget sagsmængde, da der må forventes en øget mængde ansøgninger om dispensationer for aktivitetskrav, ansøgninger om tillæg af klip og klagesager.

Side 5/5

3. Måltretning af SU til gymnasiale suppleringskurser (lovforslagets § 1, pkt. 7 og 8)

Aarhus Universitet bemærker, at der formentlig vil være et øget antal studerende, som optages på betingelse af, at de består et suppleringskursus. Dette kan medføre flere ubesatte pladser til studiestart, da de betinget optagne, som ikke gennemfører eller ikke består deres suppleringskursus, ikke opfylder adgangskravene til den pågældende uddannelse, og de vil dermed ikke kunne påbegynde deres studie.

Aarhus Universitet står naturligvis til rådighed med yderligere oplysninger og indgår gerne i videre dialog om ovenstående.

Med venlig hilsen

Mette Thunø
Dekan

From: [Kirsten Fly Malling](#)
To: [RKS](#)
Cc: [Jens Oddershede](#); [Bjarne Graabech Sørensen](#); [Jacob Schmidt](#); [Merete Ruager](#); [Steen Kærn Christiansen](#); [Jørgen Schou](#); [journal mailbox](#)
Subject: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende ved ungdomsuddannelser m.v.
Date: 8. maj 2013 15:23:48

Sekretariatet
Danske Universiteter
Fiolstræde 44, 1. th.
1171 København K

Danske Universiteters j.nr. 2008-7200-03.
Syddansk Universitets j.nr. 811-2013.

Danske Universiteter har ved e-mail af 25. april 2013 anmodet universitetet om evt. bemærkninger til ovenstående høring.

Syddansk Universitet har følgende bemærkninger:

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget om ændringen af SU-loven m.m., at ændringen fra 12 til 6 måneders tilladt forsinkelse ikke kræver lovændring, men kan gennemføres ved ændring af SU-bekendtgørelsen.

Ændringen fra 12 til 6 måneders tilladt forsinkelse skal dog ses i sammenhæng med forslaget til ændring af universitetsloven (bemærkningerne, 2.1.1.2.), hvorefter studerende fra 1. juli 2014 skal være tilmeldt 30 ECTS pr. semester. I bemærkningerne til de enkelte bestemmelser i universitetsloven (s. 19 øverst) fremgår det, at ministeren tillige vil fastsætte regler om, at universitetet kan dispensere fra de fastsatte regler om tilmelding til fag og prøver i de tilfælde, hvor der foreligger usædvanlige forhold, som vedrører den enkelte studerendes egne konkrete forhold.

Universitetet har erfaring for, at studienævnenes definition af "usædvanlige forhold", som grundlag for at dispensere for kravet om forlængelse af fristen for beståelse af 1.-årsprøven, adskiller sig fra den definition af "andre særlige forhold", som danner grundlag for tildeling af tillægsklip (ifølge SU-bekendtgørelsens § 16, stk. 3). Således kan studerende ikke forstå, at de bliver erklæret SU-inaktive, når de netop har fået dispensation i studienævnet til at fortsætte på uddannelsen. Det forventes derfor, at denne problematik inddrages i fastlæggelsen af de fremtidige retningslinjer, og at forskellene i regelgrundlagene tydeliggøres for de studerende.

Den automatiske aktivitetskontrol efter 6 måneder skal træde i kraft 1. juli 2016, hvilket i udviklingsperioden vil kræve et tæt samarbejde med institutionerne. Kontrollen forventes at betyde, at studerende kontrolleres efter hver eksamenstermin og skal have bestået 60 ECTS efter at have læst i 3 semestre (studiestart i september). I modsat fald vil SU'en blive stoppet efter vintereksamen og formentlig tidligst kunne reaktiveres, når eksamensresultaterne er registreret i marts måned.

Forslaget indebærer, at de studerende skal tage større ansvar for deres studiefremdrift og SU-forbrug.

Vi oplever, at mange studerende har svært ved at forstå sammenhængen mellem de beståede ECTS (studiefremdriften) og antal forbrugte SU-klip og målepunkterne i den aktuelle kontrol, som primært "fanger" studerende lige efter en eksamenstermin.

Det er derfor altafgørende, at der i minSU udvikles et modul, hvor de studerende kan få et overblik og følge deres egen "udvikling" og simulere, hvornår det evt. kan gå galt. Modulet skal indeholde konkret vejledning og kunne vises grafisk.

2.1. Ændring af reglerne om støttetid

Det fremgår, at uddannelsessøgende, der skifter studium, fortsat vil have 70 klip til rådighed, men få beregnet en støttetid, der afhænger af, hvornår de begyndte på den første videregående uddannelse, og at ministeren kan fastsætte nærmere regler herom. Samtidig nævnes seks væsentlige grunde, som vil kunne give dispensation fra reglerne.

Det er uklart, om denne regel vil blive administreret i Styrelsen eller på institutionen, men det anbefales, at dette skøn foretages centralt i forbindelse med tildelingen af SU-rammen.

2.2. Målrkning af SU til gymnasiale suppleringskurser

GSK og adgangskursus

Fremover vil studerende med en adgangsgivende eksamen ikke kunne få SU til at supplere med fag på adgangskursus, men henvises til turbo-kurserne. Universitetet bemærker, at adgangskurset ikke er omfattet af reglerne omkring turbo-kurser, men vil gerne gøre opmærksom på, at turbokurserne ikke i alle tilfælde vil kunne sikre den nødvendige progression og faglighed.

Generelt forventer Syddansk Universitet en betydelig øget arbejdsbyrde i forlængelse af reformen. Dette omfatter opgaven med at vejlede om og administrere ændringerne samt et øget antal ansøgninger om tillægsklip pga. andre særlige forhold og især pga. sygdom med begrundelse i stress og depression. Antallet af ansøgninger begrundet med sygdom (herunder mange komplekse sygdomsforløb) er i øvrigt steget markant (ca. en fordobling) gennem de seneste par år på Syddansk universitet.

På rektors vegne

Jørgen Schou

Kontorchef, Juridisk Kontor, Ledelsessekretariatet

Tlf. 6550 1040

Mobil 6011 1040

Fax 6550 1090

Email js@sdu.dk

Web <http://www.sdu.dk/ansat/js>

Adr. Campusvej 55, 5230 Odense M

SYDDANSKUNIVERSITET.DK

AALBORG UNIVERSITET

Fredrik Bajers Vej 5
Postboks 159
9100 Aalborg

Sagsbehandler
Preben Sørensen
Telefon: 9940 9435
E-mail: ps@aau.dk

Dato: 8-5-2013
J.nr.: 2013-713-00011

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering

Styrelsen for Videregående Uddannelser
og Uddannelsesstøtte

Aalborg Universitets bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af universitetsloven og til udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven.

Bemærkningerne til begge udkast er samlet i dette høringssvar. Høringssvaret er fremsendt enslydende til hhv. ui@ui.dk og jura@vus.dk.

*Ref.: UI's høringsskrivelse af 24.4.2013, j.nr.13/008408.
VUS' høringsskrivelse af 24.4.2013, j.nr. mgp.*

Indledning

Universitetet har fulgt debatten om SU-reformen med interesse, herunder at ministeren har fremhævet Aalborg Universitet som et eksempel på, at det kan lade sig gøre at gennemføre en universitetsuddannelse på 5 år. Universitetets hovedsynspunkt er, at det er studiekulturen og studierne indretning, der har sikret hurtig gennemførelse. SU-reglerne er som bekendt ens for universiteter med meget forskellig faktisk studietid.

Bemærkninger til ændring af universitetsloven

De konkrete forslag er få og kortfattede indeholdende bemyndigelser til ministeren. Bemyndigelserne er udfoldet i bemærkningerne, som universitetet her vil kommentere.

Den *hurtigere fremdrift i studierne* vil blive sikret gennem én samlet tilmelding til undervisning og eksamen for det kommende studieår (60 ECTS) eller for det kommende semester (30 ECTS). Idéen er oplagt som et hovedspor, men vil medføre et betydeligt arbejde med at behandle dispensation for studerende ude af takt etc. Universitetet forstår bestemmelsen om, at den studerende ikke kan framelde sig, som en regel om, at udeblivelse koster et forsøg.

Universitetet støtter forslaget om en *mere fleksibel overgang fra bachelor- til kandidatuddannelsen*. Derimod er man skeptisk overfor en de facto afskaffelse af supplerings i forbindelse med indskrivning på en kandidatuddannelse, herunder at suppleringen ikke er ressourceudløsende. Forslaget vil hæmme indskrivningen af professionsbachelor og af egne "ikke-tilpassede" bachelorer.

Universitetet kan se det gode formål med at *sikre merit for relevante studieaktiviteter*, som er gennemført på en anden uddannelse, eller som er gennemført under et studieophold i udlandet. Men er dog nervøs for, at der herved påføres universitetet og ikke mindst universitetets lærere (studienævnsformænd) et betydeligt merarbejde, idet det fastslås som en pligt at gennemgå ansøgeres tidligere aktiviteter og i tilfælde af udlandsophold at hjælpe studerende med at finde erstatningskurser i forbindelse med aflysninger.

Selvom den gennemsnitlige faktiske studietid ved AAU allerede er 5,0 år og ikke vil kunne reduceres yderligere, går man ud fra, at universitetet får del i den skitserede *bonus for hurtige studietider*. Universitetet foreslår, at finansieringen heraf ikke sker gennem en reduktion af summen til færdiggørelsesbonus, da denne også understøtter den politiske målsætning på området

Bemærkninger til ændring af SU-loven

Universitetet noterer med tilfredshed, at det er *lykkedes at bevare det ekstra støtteår* ("fjundeåret") for studerende, der starter senest 2 år efter den adgangsgivende eksamen. For øvrige studerende tildes et ekstra støtteår i tilfælde af studieskift. For AAU, der har et stort opland med mange studerende for hvem offentlig transport er besværlig, er det godt, at befordringsgodtgørelsen forbedres.

Vi går ud fra, at der fortsat kan opnås SU som elev på *adgangskursus*, hvis man ikke i forvejen har en adgangsgivende eksamen.

Universitetet håber, at det lykkes at fastholde niveauet i den danske støtteordning, selvom den omtalte EU-dom formentlig medfører en øget tilstrømning af EU-borgere, som også er arbejdstagere gennem 11 timers beskæftigelse pr. uge. Man vil finde det *helt uacceptabelt, hvis danske studerendes støtteordning af denne grund bliver markant forringet*.

Et centralt element i ændringen af SU vil være afgørelsen af, hvornår en studerende anses for støtteberettiget. Den studerendes *forsinkelse må højst være på ½ år*. Man går ud fra, at forsinkelsen først tæller fra det tidspunkt, hvor den studerende dumper eller ikke møder op til de foreskrevne prøver i det nye ½-årige tilmeldingssystem (30 ECTS). 6 måneder efter dumpningen ophører SU, hvis prøverne ikke inden da er bestået. Af hensyn til muligheden for opdatering af resultater i en travl termin, bør tælletidspunktet formentlig rykkes til 8 måneder efter seneste prøve.

Ordningen kan betragtes som en slags hovedspor, men så snart der sker afvigelser ved, at dumpningen fx kun gælder én af prøverne, bliver ordningen særdeles administrationskrævende. Det vil være vigtigt i forbindelse med støtteberettigelse og ved andre af reformforslagene at *udvikle systemunderstøttelsen gennem STADS og SU-styrelsen system US2000*. De to systemer skal fungere synkront.

Det noteres med tilfredshed, at ministeriet har været positiv overfor et konkret samarbejde om *implementeringen af ordningerne*, således at de ikke medfører unødvendige meromkostninger for universiteterne.

Finn Kjærdsdam
Rektor

Preben Sørensen
Studiechef

Danske Universiteter
Fiolstræde 44, 1.th.
1171 København K

8. maj 2013
J. nr. 13/04493
MEV/lahp

Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Danmarks Tekniske Universitet (DTU) har den 25. april 2013 via Danske Universiteter modtaget Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelsers høring over udkast til lov om ændring af SU-loven.

DTU har følgende bemærkninger til høringen:

Ad § 1, nr. 7: DTU ønsker det præciseret, at adgangskurserne til ingeniøruddannelserne afholder GSK forløb rettet direkte imod ingeniøruddannelserne og at de derfor er sidestillet med GSK.

Ad § 1, nr. 10: Når det foreslås, at de studerende belønnes med SU i op til 12 måneder ekstra hvis de kommer hurtigt i gang med videregående uddannelse, mener DTU at man, for at undgå dobbeltregulering, burde fjerne "1.08-reglen", hvis lovforslaget vedtages.

Ad § 1, nr. 12: DTU finder ikke, at det vil være mere motiverende for dygtige studerende, der kan afslutte deres studie på under normeringen, at belønnes med ekstra SU. I stedet indstiller DTU, at disse studerende kan tage ekstra ECTS ud over uddannelsens normering, såfremt det sker inden for den normerede studietid.

Fastholdes teksten i udkastets § 1, nr. 10, ønsker DTU at få præciseret hvordan ordningen skal administreres. Kan man f.eks. opnå 3 gange bonus, hvis man afslutter 3 på hinanden følgende uddannelser under uddannelsernes normering? Og kan man få udbetalt bonus, hvis man har brugt sine sidste klip i løbet af uddannelsen?

Ad § 2: DTU gør opmærksom på, at der med den foreslåede ændring må forventes en forøgelse af sagsbehandling og dermed et øget ressourceforbrug på universiteterne.

Der henvises til Danske Universiteters j. nr. 2008-7200-03.

Med venlig hilsen

Martin E. Vigild
dekan

Styrelsen for Videregående Uddannelser og
Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K

Sendt til: jura@vus.dk med kopi til:
jm@jm.dk

15. maj 2013

Vedrørende høring over udkast til lov om ændring af SU-loven

Datatilsynet
Borgergade 28, 5.
1300 København K

Ved e-mail af 24. april 2013 har Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte anmodet om Datatilsynets eventuelle bemærkninger til ovennævnte lovforslag.

CVR-nr. 11-88-37-29

Lovforslaget giver umiddelbart Datatilsynet anledning til følgende bemærkninger:

Telefon 3319 3200
Fax 3319 3218

1. Af lovforslagets pkt. 11 fremgår det, at:

E-mail
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

”I § 17 indsættes som stk. 4:

»Stk. 4. Ministeren for forskning, innovation og videregående uddannelser kan fastsætte regler om, hvornår støttetiden beregnes efter stk. 2.«”

J.nr. 2013-112-0191
Sagsbehandler
Mette Hansen
Direkte 3319 3212

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, pkt. 2.1.2., fremgår det, at:

”Ministeren vil endvidere fastsætte regler, der giver mulighed for at se bort fra reglen om højst 2 år mellem den adgangsgivende eksamen og den videregående uddannelse, hvis det af væsentlige grunde ikke er muligt at påbegynde den videregående uddannelse senest 2 år efter adgangsgivende eksamen, herunder som følge af:

- Værnepligtstjeneste, herunder tjeneste på værnepligtsslignende vilkår.*
- Uddannelse med henblik på samt udsendelse som led i forsvarets internationale operationer.*
- Adoption eller barsel.*
- Længerevarende sygdom, herunder særlige forhold i tilknytning til et handicap.*
- Pasning af nærtstående, som er handicappede, alvorligt syge eller døende.*
- Træning til og deltagelse i Olympiske Lege eller Paralympiske Lege som en Elite- eller Verdensklasse-atlet udpeget af Team Danmark.*

For så vidt angår særlige forhold i tilknytning til et handicap er det hensigten, at der vil kunne ses bort fra reglen om højst 2 år mellem den adgangsgivende eksamen og den videregående uddannelse, hvis ansøgere med handicap ikke er i stand til at påbegynde uddannelsen som følge af omfattende behandling, forværring af tilstanden, hospitalsindlæggelse, genoptræning, eller andre særlige handicaprelaterede omstændigheder, eksempelvis manglende hjælpemidler. Ved ansøgning om dispensation skal der vedlægges relevant dokumentation. Det er ikke hensigten at se bort fra reglen om start senest 2 år efter ad-

gangsgivende eksamen, hvis der ikke foreligger en konkret omstændighed, der hindrer, at ansøger kan starte indenfor 2 år efter adgangsgivende eksamen.”

Datatilsynet bemærker, at der ved anvendelse af bemyndigelsesbestemmelsen som anført i bemærkningerne gives adgang til at behandle følsomme personoplysninger, herunder helbredsoplysninger, som omfattet af persondatalovens¹ § 7.

Datatilsynet går ud fra, at styrelsen har vurderet, at den behandling af personoplysninger, herunder af følsomme personoplysninger, der vil kunne finde sted i medfør af bestemmelser udstedt i medfør af § 17, stk. 4, kan ske inden for rammerne af persondataloven, og gør opmærksom på, at bestemmelser om behandling af personoplysninger i bekendtgørelsen ikke må fravige persondataloven. Fravigelse af persondataloven kan således kun ske ved lov, og det skal i den forbindelse fremgå af lovforslaget, at der tilsigtes en fravigelse af persondataloven.

Datatilsynet skal anbefale, at styrelsens vurdering i henhold til persondataloven indsættes i bemærkningerne til lovforslaget.

2. Af lovforslagets pkt. 33 fremgår det, at:

*”I § 39, stk. 1, 1. pkt., affattes således:
»Styrelsen kan hos skattemyndighederne, Det Centrale Personregister, andre myndigheder og uddannelsesinstitutionerne indhente oplysninger om den uddannelsessøgende og dennes samlever og den uddannelsessøgendes forældre eller den ene forælders ægtefælle eller registrerede partner, der er nødvendige for tildeling, beregning og tilbagebetaling af uddannelsesstøtte, herunder oplysninger om indkomst- og formueforhold, bopæl, opholdsgrundlage for udenlandske statsborgere, antallet af ansøgers og denne forældres eller den ene forældres og dennes ægtefælles eller registrerede partners børn under 18 år, samt uddannelsesoplysninger herunder indskrivningsoplysninger for uddannelsessøgende, der er indskrevet på en støtteberettigende uddannelse, men ikke har søgt SU.« ”*

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, pkt. 2.4.2., fremgår det bl.a., at:

”For uddannelsessøgende, der bor hos den ene forældre og dennes ægtefælle eller registrerede partner forslås det, at ægtefællens eller den registrerede partners indkomst medregnes i indkomstgrundlaget ved beregning af tillægget til grundstipendiet. Ydelsen til de udeboende 18-19-årige uddannelsessøgende på ungdoms-uddannelser er også efter reformen af SU-systemet forældreindkomstafhængig. Da reglerne for tildeling af SU til de udeboende uddannelsessøgende ikke ændres med reformen af SU-systemet, vil principperne for, hvilken indkomst der lægges til grund for beregning af tillæg for disse udeboende uddannelsessøgende ikke blive ændret. Det vil sige, at en forælders eventuelle nye ægtefælle ikke vil indgå i indkomstgrundlaget for de udeboende 18-19-årige uddannelsessøgende i ungdomsuddannelserne. Det foreslås, at ministe-

¹ Lov nr. 429 af 31. maj 2000 om behandling af personoplysninger med senere ændringer.

ren for forskning, innovation og videregående uddannelser kan fastsætte nærmere regler om, hvornår indkomst-grundlaget beregnes på baggrund af den ene forælder og dennes ægtefælle eller registrerede partner.

Efter aftalen er det intentionen, at indkomstafttrapningen udvides til at omfatte samlevende, i det omfang der kan udvikles en afgrænsning, som kan håndteres administrativt og understøttes systemmæssigt. Dette vil i givet fald kræve lovændring.”

Af de særlige bemærkninger til forslaget, fremgår det bl.a., at:

”Med forslaget i § 1, nr. 18, vil det som noget nyt være muligt at medtage indkomsten fra den ene af den uddannelsessøgendes forældre og dennes ægtefælle eller registrerede partner i indkomstgrundlaget for beregning af tillægget til grundstipendiet, jf. nærmere under bemærkningerne til § 1, nr. 18.

Som en konsekvens heraf vil det være nødvendigt for styrelsen at indhente oplysninger om denne ægtefælles eller registrerede partners indkomst fra skatemyndighederne.

Med forslaget opdateres SU-lovens § 39, stk. 1, tillige, så bestemmelsen bringes i overensstemmelse med den måde, hvorpå styrelsen indhenter oplysninger om den uddannelsessøgendes indskrivningsforhold, så den uddannelsessøgende har mulighed for at søge om SU gennem styrelsens elektroniske selvbetjeningssystem, minSU. Uddannelsesinstitutionerne sender automatisk indskrivningsoplysninger på alle uddannelsessøgende til styrelsen, uanset om den uddannelsessøgende har søgt SU. I det øjeblik den uddannelsessøgende søger SU hentes indskrivningsoplysningen fra styrelsens egen database og den uddannelsessøgende kan søge om SU til uddannelsen.”

Datatilsynet forudsætter, at behandlingsreglerne i persondatalovens kapitel 4 vil blive iagttaget ved indhentelse af personoplysninger.

Datatilsynet skal endvidere henlede opmærksomheden på persondatalovens § 29, hvorefter en dataansvarlig som udgangspunkt har en oplysningspligt overfor den registrerede, når den dataansvarlige indsamler oplysninger om den registrerede hos andre end den registrerede.

For så vidt angår indhentelse af uddannelsesoplysninger, herunder indskrivningsoplysninger for uddannelsessøgende, der er indskrevet på en støtteberettigende uddannelse, men ikke har søgt SU, skal Datatilsynet gøre opmærksom på bestemmelsen i persondatalovens § 5, stk. 2 og 3 om formålsbestemthed og proportionalitet mv.

Lovens § 5, stk. 2, indeholder bl.a. et krav om, at indsamling af oplysninger skal ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål. Lovens § 5, stk. 3, indeholder et krav om, at oplysninger, der behandles, skal være relevante og tilstrækkelige og ikke må omfatte mere, end hvad der kræves til opfyldelse af de formål, hvortil oplysningerne indsamlet, og de formål, hvortil de senere behandles. Ifølge § 5, stk. 5, må indsamlede oplysninger ikke opbevares på en måde, der giver mulighed for at identificere den registrerede i et længere tidsrum end det, der er nødvendigt at hensyn til de formål, hvortil oplysningerne behandles.

Disse regler fører efter Datatilsynets opfattelse til, at styrelsen kun må behandle, herunder indsamle og registrere, oplysninger, som styrelsen selv har et aktuelt behov for af hensyn til egne formål.

Efter Datatilsynets umiddelbare opfattelse kan det således være problematisk, hvis der til styrelsen overføres oplysninger om mange uddannelsessøgende, som ikke søger SU.

3. Af lovforslagets pkt. 35 fremgår det, at:

”I § 39, stk. 8, affattes således:

»Stk. 8. Styrelsen kan til studiestøtteadministrationerne i de øvrige nordiske lande, i Grønland og på Færøerne, samt til EU- og EØS-medlemsstaterne videregive de oplysninger om tildeling af statens uddannelsesstøtte, der er nødvendige for kontrollen af, at de uddannelsessøgende ikke for samme periode modtager både statens uddannelsesstøtte og uddannelsesstøtte fra et andet land eller selvstyrende område.«”

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, pkt. 2.8.5.2., fremgår det bl.a., at:

”Af hensyn til kontrollen af, at SU-modtagere ikke samtidig modtager uddannelsesstøtte fra det grønlandske selvstyre eller fra Færøerne, foreslås det, at SU-lovens § 39, stk. 8, udvides så det fremover også vil være muligt at videregive oplysninger om SU til grønlandske og færøske myndigheder.

Det foreslås endvidere, at styrelsen kan videregive oplysninger om tildeling af SU til studiestøttemyndighederne i EU- og EØS-medlemsstaterne. Dette skal også ses i lyset af dommen i sag C-46/12, L.N, der pålægger Danmark at give SU til EU- og EØS-statsborgere, der er kommet til landet med det hovedformål at studere, hvis de ved siden af studierne tager erhvervsarbejde af et omfang, der gør, at de efter EU-reglerne betragtes som arbejdstagere”.

Af de særlige bemærkninger til lovforslaget fremgår det bl.a., at:

”Bestemmelsen i SU-lovens § 39, stk. 8, giver adgang til, at Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte til studiestøtteadministrationerne i de øvrige nordiske lande kan videregive oplysninger om tildeling af SU til borgere fra det pågældende land. Disse oplysninger er nødvendige i kontrollen af, at uddannelsessøgende ikke modtager uddannelsesstøtte fra to steder samtidig.

Med forslaget udvides bestemmelsen, så der også kan udveksles oplysninger om SU ikke kun til de øvrige nordiske lande, men også til øvrige EU-lande og Grønland samt Færøerne. Dette skal også ses i lyset af opfølgning på dommen i sag C-46/12, L.N.”

Datatilsynet skal hertil gøre opmærksom på, at overførsel til tredjelande² skal ske med hjemmel i persondatalovens § 27. Grønland er i den forbindelse at betragte som et usikkert tredjeland.

² Se nærmere om overførsel til tredjelande på Datatilsynets hjemmeside www.datatilsynet.dk under punktet Offentlig → Tredjelande

Det står i øvrigt ikke Datatilsynets klart om der med bestemmelsen i § 39, stk. 8, vil skulle ske samkøring i kontroløjemed. Tilsynet skal anbefale, at dette overvejes nærmere i det videre arbejde med lovforslaget.

Datatilsynet skal i tilknytning til etablering af hjemmel til registersamkøring bemærke, at tilsynet i sin praksis forudsætter, at myndigheder i forbindelse med sammenstilling og samkøring i kontroløjemed bl.a. har et klart og utvetydigt retsgrundlag at arbejde på, og at de personer, der berøres af kontrolordningen, skal have forudgående information om kontrolordningen, jf. persondatalovens § 5, stk. 1.

Mulighederne for at foretage sammenstilling og samkøring i kontroløjemed svarer således til den praksis, som var gældende før persondatalovens ikrafttræden, og som er kommet til udtryk ved en tilkendegivelse fra flertallet i Retsudvalget i betænkning af 16. maj 1991 over forslag til lov om ændring af lov om offentlige myndigheders registre (L50). Det er her forudsat, at myndighederne i forbindelse med samkøring i kontroløjemed har et klart og utvetydigt retsgrundlag at arbejde på, og at myndighederne kun lader kontrolordningen tage sigte på fremtidige forhold, medmindre særlige forhold gør sig gældende. Flertallet lagde vægt på, at de borgere, som berøres af en kontrolordning, i almindelighed gøres opmærksom på myndighedernes adgang til at foretage samkøring i kontroløjemed, inden kontrollen iværksættes, og at samkøringen så vidt muligt kun finder sted, hvis de personer, der omfattes af kontrollen, har fået meddelelse om kontrolordningen, inden de afgiver oplysninger til myndigheden.

Datatilsynet kan i øvrigt henvise til den kommenterede persondatalov (ved Kristian Korfits Nielsen og Henrik Waaben, 2. udgave fra 2008) s. 170ff.

Afsluttende bemærkninger

Det bemærkes for en god ordens skyld, at det følger af persondatalovens § 57, at der ved udarbejdelse af bekendtgørelser, cirkulærer eller lignede generelle retsforskrifter, der har betydning for beskyttelse af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger, skal indhentes en udtalelse fra Datatilsynet.

Kopi af dette høringssvar er sendt til Justitsministeriets lovafdeling til orientering.

Med venlig hilsen

Maiken Breüner
Chefkonsulent

Uddannelsesministeriet
Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K

Att.: Marianne Gjevort Petersen mgp@vus.dk ; jura@vus.dk

15. maj 2013

Vedr.:
Høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, etc.

Under henvisning til høringsbrev udsendt den 24. april 2013 fra Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte, kommenterer censorformandskabet for HD uddannelserne som følger:

Der findes ikke umiddelbart elementer med adresse til HD uddannelsernes interesseområder i det foreliggende høringsmateriale.

Vi står fortsat gerne til rådighed i det kommende arbejde med ovenstående.

Med venlig hilsen

Peter Carøe
Censorformand for
HD uddannelserne

De Erhvervsøkonomiske Censorsekretariater
Aarhus Universitet, School of Business and Social Sciences
Fuglesangs Alle 4, 8210 Aarhus V.

T: +45 8715 2484 / 2478 3207
M: povlt@asb.dk
W: www.censorerne.dk

Styrelsen for Videregående Uddannelser

og Uddannelsesstøtte

Bredgade 43

1260 København K

jura@vus.dk

Ref. WMQ/-
wmq@djoef.dk

15.05.2013

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven mv.

Djøf har gennem Akademikerne modtaget udkast til forslag om ændring af SU-loven mv. til høring fremsendt af Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte Djøf bifalder til fulde Akademikernes høringssvar og skal hermed blot fremsætte supplerende bemærkninger til dette.

Djøf
Gothersgade 133
1123 København K

Telefon 33 95 97 00
Telefax 33 95 99 99

djoef@djoef.dk
www.djoef.dk

Djøf ønsker at understrege betydningen af, at SU-aftalen ikke ændrer ved det grundlæggende og principielle forhold i SU-systemet, idet der fortsat hviler på stipendium som grundkomponent med mulighed for supplerende studielån. Dermed ændrer forslaget ikke grundlæggende ved SU-systemets vigtige funktion med om ikke at skabe positiv social mobilitet i uddannelsessystemet, så dog skabe en afgørende forudsætning for, at denne sociale mobilitet fremover kan sikres yderligere. Djøf bifalder klart denne prioritering.

I forlængelse heraf deler Djøf Akademikernes bekymring over, at forligspartierne med dette forslag forpligter sig til, i tilfælde af at antallet af EU- og EØS-borgere, der modtager SU udvikler sig i større omfang, i sidste ende forpligtes til – om nødvendigt – at omlægge SU-systemet. Djøf må kraftigt modgå sådanne perspektiver, idet de vil indebære et opgør med tanken om, at alle har lige ret til uddannelse uanset social og økonomisk baggrund. Dette vil ikke alene være fatalt for den enkelte unge, men vil også modarbejde det danske samfunds behov for et uddannelsesniveau, der sikrer den videre velfærd og velstand.

Lovforslaget hviler på to grundpræmisser, idet det både skal skabe besparelser og bidrage til at de studerende kommer hurtigere igennem studierne. Med denne forudsætning taget ad notam skal Djøf her fremsætte kommentarer til nogle af de foreslåede tiltag til hurtigere

gennemførelse. Som generel kommentar kan det dog fremføres, at Djøf anser det for en svaghed ved lovforslaget, at det i vid udstrækning anser spørgsmålet om øget studie hastighed ud fra et enkelt parameter, der er bundet op på økonomiske incitament. Konsekvensen er, at en del af tiltagene ganske vist kan nedsætte studietiden, men det er samtidig risiko for, at det vil ske på bekostning af studieudbyttet og kvaliteten af uddannelsen. Djøf vil derfor anbefale, at netop spørgsmålet om uddannelseskvalitet for alvor prioriteres i kommende uddannelsespolitiske prioriteringer.

I forlængelse heraf noterer Djøf, at SU i op til 12 måneder ud over normeret tid bortfalder for studerende, der starter deres videregående uddannelse mere end for to år efter adgangsgivende eksamen. Djøf beklager denne ændring, da den tiden mellem adgangsgivende eksamen og påbegyndelse af uddannelsen i vid udstrækning beror på indsigt i både egne evner og præference, og den 'jungle' af uddannelsesmuligheder, som det enkelte unge menneske står overfor. Forslaget lægger derfor et tidspres på den enkeltes uddannelsesvalg, som må modsvares af, at vejledningen til studievalget antager et både passende omfang og niveau. Djøf må derfor anbefale, at man fra politiske side sikrer den enkeltes adgang til uddannelsesvejledning, der både er tilgængelig, kvalificeret og indsigtfuld, og Djøf ser gerne, at vejledningsindsatsen særligt rettes mod unge, der har et særligt vejledningsbehov. Det kan fx være unge i handlingslammende tvivl, unge, hvis adgangsgivende eksamen ikke har et niveau, der giver adgang til den umiddelbare ønskeuddannelse og/eller unge, som grundet sociale og økonomisk baggrund har vanskeligere ved at orientere sig på det vidt forgrenede uddannelsesmarked.

I lighed med Akademikerne bemærker Djøf, at det meget gennemgribende tiltag til om, at den studerende fremover kun kan være seks måneder forsinket, før SU-udbetalingerne ophører, endnu ikke er udfoldet, hverken i lovudkast eller i aftaleteksten. Da Djøf finder denne ændring af SU-systemet substantiel benyttes denne anledning til at kommentere den ikke desto mindre. Djøf anerkender, at logikken bag forslaget er oplagt, da det jo beror på en tanke om, at man som studerende følger studiets normering. Denne tankegang skal dog ses i sammenhæng med et universitetsuddannelsessystem, der i høj grad hviler på en tro på eget ansvar for læringsudbytte og -fremdrift og den tilhørende identitet som studerende (fremfor 'elev'). Djøf finder derfor, at forslaget om automatisk tilmelding til eksaminer og nedsat muligheder for at framelde sig disse igen, bør være genstand for en evaluering af konsekvenserne for uddannelseskvalitet, frafald og studiekultur. Djøf anbefaler, at denne evaluering indgår i den evaluering af effekterne af reformen i forhold til frafald og social mobilitet blandt de studerende og konsekvenser for

uddannelsernes kvalitet og niveau, som AC foreslå i sit høringssvar til høring over udkast til forslag til lov om ændring af universitetsloven, lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser, lov om maritime uddannelser og lov om statens voksenuddannelsesstøtte (SVU).

Forslaget indebærer også en forhøjelse af satsen for fribeløb for SU-modtagere. Djøf bifalder ikke denne forhøjelse, da den modgår den grundlæggende præmis om, at studerende først og fremmest er studerende, og at langt størstedelen af en studerendes arbejdsindsats derfor skal gå til studierne. Dette harmonerer ikke med, at der fremover kan tjenes flere penge ved siden af studiet. Tiltaget skal derfor mødes med en stor ansvarlighed hos både den enkelte studerende og dennes arbejdsgiver, således at arbejdstiden tilrettelægges efter studiet – og ikke omvendt, og at timerne lagt på studiejobbet ikke tager overhånd. Undersøgelser viser entydigt, at det optimale kobling mellem uddannelsens teori og studiejobbets praksis fås ved ca. 15 timers studiejob om ugen, og det er derfor også Djøfs klare anbefaling.

Endvidere rummer forslaget en mulighed for udbetaling af bonus til studerende, der bliver færdige på under normeret studietid. Djøf har her vanskeligt ved at følge motivationen bag forslaget: Der er intet galt med at motivere til gode præstationer, men i en tid, hvor der spares på alle andre ydelser, fremstår det paradoksalt at afsætte en del af de meget knappe midler til studerende, som består sine eksaminer hurtigere end uddannelsen er normeret tid. Djøf vil mene, at alene udsigten til en ordinær arbejdsindtægt efter endt studie er økonomisk motivation nok. Dertil kommer, at hvis man fra politiske side ser det som en oplagt mulighed at gennemføre uddannelsen på kortere tid end normeret, så skulle der måske være mere indhold i uddannelsen. I forlængelse heraf kan det anføres, at Djøf længe har og fortsat efterlyst flere timer og mere vejledning på de samfundsvidenskabelige og humanistiske universitetsuddannelser.

Endelig skal det bemærkes, at Djøf klart støtter forslaget om øget støtte til befodringsgodtgørelse. Djøf havde dog gerne set, at også fradrag for studiemateriale var tænkt med, da netop denne udgift er en meget dyrt og uafviselig post på mange studerendes budget.

Med venlig hilsen

Wenche Marit Quist
Forsknings- og uddannelsespolitisk chef

Marianne Gjevort Petersen

Fra: Mads Engbo [DSB] <maden@dsb.dk>
Sendt: 15. maj 2013 10:49
Til: V-VUS - Jura
Cc: Marianne Gjevort Petersen
Emne: SV: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Kære Marianne Gjevort Petersen

DSB har ingen bemærkninger til det fremsendte lovudkast.

Med venlig hilsen

Mads Engbo
Direktionsassistent

Sekretariat & Jura,
Tlf. 24683015, E-mail maden@dsb.dk

Fra: Marianne Gjevort Petersen [<mailto:MGP@vus.dk>]
Sendt: 24. april 2013 15:07
Til: V-VUS - Jura
Emne: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte sender hermed udkast til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.) i høring

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og lovudkast.

Bemærk, at høringsfristen er **onsdag den 15. maj kl. 12.00**

Med venlig hilsen

Marianne Gjevort Petersen

Marianne Gjevort Petersen
Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mqp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K

Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Marianne Gjevert Petersen

Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mgp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Høring: Ændring af SU-loven

FTF er enig i lovforslagets målsætning, og en række af de konkrete elementer vil bidrage til at unge gennemfører uddannelserne hurtigere. Enkelte dele herunder især reglerne om støttetid, og målretning af SU til gymnasiale suppleringskurser risikerer dog at have en negativ effekt og kan ikke anbefales.

FTF har følgende bemærkninger til de enkelte dele af **udkast til lov om ændring af SU-loven**:

Ændring af reglerne om støttetid:

FTF er grundlæggende enig i målsætningen, om at flere unge skal starte tidligere på deres videregående uddannelse, og det konkrete forslag vil sandsynligvis have en vis effekt i forhold til en del unge, der i dag udskyder uddannelsesstarten til tre eller fire år efter adgangsgivende eksamen.

FTF finder det dog problematisk, at forslaget rammer visse personer, der påbegynder deres uddannelse senere end 2 år efter adgangsgivende eksamen. Forslaget gør det mere økonomisk usikkert at påbegynde en uddannelse efter en årrække på arbejdsmarkedet, og vil derfor betyde at færre får en videregående uddannelse. Det er særligt et problem på de erhvervsrettede videregående uddannelser, hvor knap halvdelen af de studerende i dag starter senere end 2 år efter en adgangsgivende eksamen. En del af disse uddannelser giver praktikere med arbejdsmarkedserfaring en teoretisk overbygningsuddannelse. Andre giver mulighed for videreuddannelse efter en årrække på arbejdsmarkedet.

FTF vil derfor foreslå følgende ændring til **10. I § 17** indsættes efter stk. 1. som nyt stykke – (ændringen med kursiv):

” stk. 2. For uddannelsessøgende, der påbegynder en uddannelse, der giver støtte til inden for klippekortet, senest 2 år efter afslutningen af den adgangsgivende uddannelse, eller som har en erhvervsrettet uddannelse som adgangsgivende uddannelse, svarer støttetiden til normeret studietid med et tillæg på 12 klip. Denne udvidede støttetid giver også til efterfølgende uddannelser, der giver støtte til inden for klippekortet”.

Der bør også oprettes procedurer så praktikere med arbejdsmarkedserfaring, der søger ind på en videregående uddannelse får ekstra SU støttetid.

FTF er positiv overfor, at der er taget højde for, at studieskiftene ikke bliver påvirket af ordningen. Dermed vil der fortsat være fleksible muligheder for, at de studerende kan justere deres studievalg.

I forhold til det oprindelige reformudspil, fastholder lovforslaget 1,08 reglen, hvilket er negativt, da reglen har været med til at skævvride adgangen til de videregående uddannelser.

Måltrening af SU til gymnasiale suppleringskurser

Rimelig mange studenter mangler at supplere mere end et fag for at komme ind på ønskeuddannelsen, hvilket i høj grad skyldes udformningen af gymnasireformen. Disse personer vil ikke kunne klare suppleringen på 3-6 ugers turbokurser, og vil derfor blive nødt til at finansiere dele af deres nødvendige suppleringskursus. Dette kan betyde en utilsigtet forlængelse af de unges vej til en videregående uddannelse.

Højst 5 ungdomsuddannelser med SU

FTF kan støtte forslaget, men vil i øvrigt pege på, at det bør kombineres med en indsats for at undgå at unge skifter rundt på ungdomsuddannelserne med SU uden at gøre deres uddannelse færdig.

Det er opfattelsen, at problemet skal løses i uddannelses- og arbejdsmarkedssystemet i relation til denne udsatte gruppe, og at SU-ændringen kun i mindre grad kan skabe ændringer i denne gruppes adfærd.

Ændret SU til hjemmeboende

FTF kan tilslutte sig, at SU reglerne harmoniseres på det foreslåede niveau, så reglerne for hjemmeboende under uddannelse bliver ens uanset alder, og uanset om de unge er på ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse.

Ændret satsregulering af SU i perioden 2014-2021

FTF kan tilslutte sig forslaget, idet der ikke er en særlig begrundelse for, at SU reguleringen skal være højere end reguleringen af bl.a. dagpenge og kontanthjælp.

Forhøjelse af det laveste fribeløb inden for klippekortet

Det er FTF's vurdering, at en forhøjelse af fribeløbet ikke bidrager til at unge kommer hurtigere gennem uddannelsessystemet. Mere erhvervsarbejde vil sandsynligvis føre til forsinkelser og større frafald.

Bonusstipendium

FTF er skeptisk overfor forslaget. På mange erhvervsrettede videregående uddannelser vil det ikke være muligt at færdiggøre uddannelsen på under normeret tid. Ud over det vil ordningen føre til "dødvægt". D.v.s., at man belønner en adfærd, som vil være gældende for visse studerende også uden en bonus.

Øget støtte til befordringsgodtgørelse

Dette er et positivt forslag. De videregående uddannelser er i stigende grad koncentreret om de større byer. Det betyder, at de unge der bor uden for disse har en betydelig meromkostning ved at være studerende. Forslaget indebærer, at de unge der bor uden for de store byer får økonomisk bedre mulighed for at gå på en videregående uddannelse.

Det er vigtigt at transport til og fra praktik/klinikpladser får samme status som transport til uddannelsesstedet.

Med venlig hilsen

Bente Sorgenfrey, formand

Styrelsen for Videregående
Uddannelser og
Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K
Sendt som e-mail:
jura@vus.dk
8. maj 2013

Udkast

GL's svar til udkast til "Forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v.

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser har bedt om GL's eventuelle kommentarer til "Udkast til lov om ændring af SU-loven" med svarfrist senest 15. maj 2013.

Generelt advarer GL mod, at uddannelsessektoren bruges som mål for kortsigtede økonomiske besparelser. Gode uddannelser og medarbejdere med stærke faglige, personlige og sociale kompetencer er afgørende for et samfund, hvor alle deltager aktivt, og hvor der ikke er voldsomt store økonomiske forskelle mellem forskellige befolkningsgrupper.

Det er væsentligt, at alle børn og unge i Danmark - uanset social baggrund og forældres økonomiske formåen - har mulighed for at påbegynde og gennemføre en god og relevant uddannelse. Denne politiske målsætning genfinder GL i indledningen til lovforslagets almindelige bemærkninger. Men samtidig ser vi også i dele af lovforslaget tendenser til, at der kan opstå misforhold mellem erklærede politiske målsætninger og konkrete handlinger udmøntet i lovforslagets bestemmelser.

SU til gymnasiale suppleringskurser

GL ser med bekymring på den foreslåede ændring af SU-lovens § 13, stk. 1, nr. 3, der begrænser muligheden for at få SU til gymnasial suppleringskurs. Ændringen betyder, at der alene gives SU til suppleringsforløb, tilrettelagt som intensive kurser af 3-6 ugers varighed (turboforløb). Samtidig afskaffes muligheden for at få SU til deltagelse i hf- og gymnasieenkeltfag for kursister med gymnasial uddannelse.

GL's bekymring går på, at ændringen vil ramme kursister, der læringsmæssigt ikke er rustet til at følge turboforløb. Disse kursister har i dag mulighed for at benytte sig af SU-bekendtgørelsens opstilling af suppleringsfag i bilag 1 med SU. Suppleringen skal omfatte mindst 16 ugentlige undervisningstimer, og der er ingen regler for maksimal varighed af suppleringskurser eller et maksimalt antal af suppleringskurser, der kan gives SU til.

Dertil kommer, at ændringen alvorligt vil svække mulighederne for at oprette hold og fag på især små og mindre VUC'ere i udkantsområder.

Set i det lys anbefaler GL, at partierne bag SU-aftalen overvejer, hvordan man kan imødekomme kursister, der har behov for faglig suppleringskurs med SU i tilrettelæggelser, der tidsmæssigt strækker sig længere end turboforløbene. I modsat fald underminerer de foreslåede SU-regler de erklærede politiske målsætninger om, at alle børn og unge i Danmark skal kunne tage en relevant uddannelse.

Reduktion i støtteperioden

Med lovforslaget lægges der også op til at begrænse støttetiden til en uddannelsesnormeret studietid. For uddannelsessøgende, der søger ind på den videregående uddannelse senest 2 år efter afslutningen på den adgangsgivende uddannelse, svarer støttetiden dog til den nugældende; dvs. den normerede studietid med et års tillæg, svarende til 12 ekstra SU-klip.

GL gør opmærksom på, at bestemmelsen – formentlig utilsigtet – rammer elever på eux-uddannelsen. Her er den politiske målsætning bl.a., at eux-eleverne opnår en dobbelt uddannelse i form af en erhversuddannelse med et svendebrev og et gymnasialt uddannelsesbevis, der sikrer, at eleverne har en bredere mulighed for at læse videre efter fuldført uddannelse. Uddannelsespolitisk er det bl.a. intentionen, at eleverne kan vælge at prøve sig selv af i håndværksfaget nogle år – fx som tømrer – for senere at vende tilbage til et videregående uddannelsesforløb, hvis det er målet for den enkelte. Antager vi, at eux-eleven vender tilbage efter 2½ år og gerne vil videreudanne sig, har vedkommende forpasset muligheden for at oppebære 12 ekstra SU-klip. Det er en u hensigtsmæssig konsekvens af de foreslåede regler, som er i modstrid med det uddannelsespolitiske motiv og argumentet for etableringen af eux-uddannelsen. Det bør der rettes op på i lovforslaget.

Nedsættelse af grundbeløb og reduceret satsreguleringsprocent

GL noterer sig, at SU-aftalen reducerer grundstipendiet til alle hjemmeboende uddannelsessøgende og minimerer satsreguleringen af SU'en efter bestemmelser om afdæmpet regulering af skattepligtige overførselsindkomster i skattereformen fra juni 2012. Det får naturligvis økonomiske følger for først og fremmest hjemmeboende. Derudover foreslås det, at tillæg til grundstipendiet for hjemmeboende fremover også inddrager indtægten hos den ene forælders ægtefælle eller registrerede partner, hvis de bor sammen. På længere sigt er det hensigten, at indkomstaftapningen udvides til at omfatte samlever i det omfang, der kan udvikles en afgrænsning, som kan håndteres administrativt og understøttes systemmæssigt.

GL peger på, at en udvidelse af bestemmelsen til også at omfatte samlever, kræver grundige overvejelser og analyser, idet en udvidelse kan få en lang række u hensigtsmæssige juridiske konsekvenser i definitionen af, hvad der skal forstås ved begrebet samlever. I sidste ende kan udvidelsen svække den økonomiske formåen hos den hjemmeboende og husstanden i et omfang, der kan underløbe den politiske målsætning om at sikre mulighed for, at alle børn og unge kan tage en uddannelse i Danmark.

Med venlig hilsen
Gorm Leschly
Formand

GYMNASIESKOLERNES
REKTORFORENING

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K

Den 15. maj 2013
D13-9329

Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Gymnasieskolernes Rektorforening har modtaget høringsudkast til "udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)" med svarfrist den 15. maj 2013.

Rektorforeningen går ud fra, at målretningen af SU til gymnasiale suppleringskurser (GSK), så der kun gives SU til kursister, der er optaget på GSK, som udbudt i henhold til uddannelsesbekendtgørelsen om gymnasial supplerings (GS-bekendtgørelsen), på forløb, der er tilrettelagt som intensive kurser af 3-6 ugers varighed (turbokurser), gælder på alle uddannelsesinstitutioner, der udbyder GSK.

Rektorforeningen har ikke yderligere bemærkninger.

Med venlig hilsen

Jens Boe Nielsen
Formand

Styrelsen for Videregående Uddannelser og
Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K

15. maj 2013

HL's hørings svar til "Udkast til lov om ændringer af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.)"

Højst 5 ungdomsuddannelser med SU:

HL kan støtte forslaget om højst 5 ungdomsuddannelser med SU, for at undgå at unge skifter rundt mellem ungdomsuddannelserne uden at færdiggøre en uddannelse. Vi vurderer dog, at der er behov for skærpet opmærksomhed på den gruppe unge, som kan have særlig brug for støtte og vejledning i deres uddannelsesvalg, for at undgå et uønsket frafald.

Måltretning af SU til gymnasiale suppleringskurser (GSK):

HL vil pege på, at nogle elever kan have svært ved at gennemføre et GSK som turbo forløb, og ser med bekymring på om denne ændring kan betyde, at nogle unge skal bruge længere tid på at kvalificere sig til en videregående uddannelse, eller at de i værste fald helt bliver forhindret i at påbegynde en videregående uddannelse.

Ændringer i regler om støttetid:

HL skal gøre opmærksom på, at denne bestemmelse formentlig utilsigtet vil ramme elever med en eux-uddannelse. Intentionen med eux er netop, at eleven skal kunne få faglige kvalifikationer og senere (også efter 2 år), være kvalificeret til at påbegynde en videregående uddannelse. HL ønsker derfor, at denne del af lovbestemmelsen tilpasses til de uddannelsespolitiske motiver, der ligger til grund for eux. Ligeledes gælder, at studerende på de erhvervsrettede videregående uddannelser bør have mulighed for at gennemføre et studie uden begrænsning af deres adgang til SU efter 2 år på arbejdsmarkedet

Venlig hilsen

Søren Hoppe Christensen
formand
Handelsskolernes Lærerforening

Til Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte

Høringssvar ad udkast til forlag til lov om ændring af SU-loven mv.

Ingeniørforeningen takker for muligheden for at afgive høringssvar.

14. maj 2013

Uddannelse er over en bred kam en særdeles profitabel investering for samfundet, men der er samtidig en klar samfundsmæssig gevinst ved, at de studerende bliver hurtigere færdige. En ansvarlig SU- og uddannelsespolitik skal fastholde fokus på det langsigtede perspektiv ved investeringen.

De tekniske uddannelser er blandt de uddannelser, der skaber mest værdi, både for den enkelte og samfundet, og fremskrivninger viser, at samfundet selv i et lavvækstscenarium vil mangle 13.500 ingeniører i 2020. Ingeniørerne har nogle af de hurtigste gennemførelsestider, men vores analyser viser, at det ekstra SU-år er en af de afgørende faktorer for, at de studerende har *mod på at starte* på en af de mest krævende videregående uddannelser.

Ingeniørforeningen ønsker derfor med dette høringssvar at udtrykke sin tilfredshed med, at det også fremover vil være muligt for den studerende at få udløst 12 ekstra SU-klip ved omvalg og hvis man starter på sin videregående uddannelse senest 2 år efter opnåelse af adgangsniveauet.

Ingeniørforeningen kan også bakke op om begrænsningen i adgang til SU i forbindelse med gymnasiale suppleringskurser.

En konsekvens af den begrænsede adgang til GSK-supplering på SU bør medføre at vejledningskulturen forbedres, så de unge på de gymnasiale uddannelser tidligt og løbende informeres om adgangskrav på næste uddannelsesstrin. Samtidig bør det være muligt for de unge at supplere med relevante valgfag under deres ungdomsuddannelse, lige som det bør være muligt at tage eventuel nødvendig supplering sideløbende med studiestart.

Med venlig hilsen

Mille Østerlund
Chefkonsulent

Telefon: 33 18 48 88

Direkte: 33 18 47 93

mos@ida.dk

www.ida.dk

IT-Universitetet

i København

Uddannelsesministeriet
Styrelsen for Videregående
Uddannelser og Uddannelsesstøtte

Student Affairs & Programmes
Direkte tlf.: 7218 52 23
E-mail: lenr@itu.dk
Studiechef Lene Rehder
Journalnr.

14. maj 2013

IT-Universitetets svar på høring om ændringer i SU loven m.fl. som følge af SU-reformen.

IT-Universitetet i København har med mail af 24. april 2013 fra Uddannelsesministeriet, Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte, modtaget høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven m.fl. som følge af SU reformen.

IT-Universitetet er generelt meget positiv overfor initiativerne til at fremme en aktiv studiekultur og gennemførelse til gavn for de studerende, universiteterne og samfundet.

IT-Universitetet har nedenstående kommentarer til de foreslåede ændringer.

IT-Universitetet mener, at følgende initiativer medfører et betydeligt merarbejde for uddannelsesinstitutionernes SU-administration:

- *SU i op til 12 måneder ud over normeret tid til uddannelsessøgende, der starter deres videregående uddannelse inden for 2 år efter adgangsgivende eksamen*
- *Øgede krav i SU-systemet til de uddannelsessøgende om fremdrift på videregående uddannelser*
- *Udbetaling af bonus til uddannelsessøgende, der bliver færdige på under normeret studietid*

Merarbejdet opstår som følge af flere og mere komplekse regler, overgangsordninger hvor flere regler skal administreres samtidigt samt en række undtagelsesmuligheder fra flere af reglerne.

IT-Universitetet forudser desuden, at reglerne vil medføre flere ansøgninger om dispensation og flere henvendelser fra ansøgere og studerende om mulighederne for at blive undtaget fra reglerne.

Det forudsættes i forslaget, at de økonomiske administrative konsekvenser for uddannelsesinstitutionerne vil kunne gennemføres indenfor institutionernes nuværende økonomiske ramme:

"Økonomisk administrative konsekvenser for uddannelsesinstitutionerne som følge af reformen vil alle initiativer gennemføres inden for institutionernes nuværende økonomiske ramme." (punkt 10, sammenfattende skema, merudgifter)

Skal denne præmis opfyldes, er der som minimum behov for at uddannelsesinstitutionerne frigøres fra andre opgaver i forbindelse med SU-administrationen for at kunne varetage de opgaver som de nye initiativer medfører.

Med venlig hilsen

Lene Rehder
Studiechef

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser
Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K

LEDELSESSEKRETARIATET

RYESGADE 3F / 4.SAL
2200 KØBENHAVN N

TLF 46 46 00 00
FAX 46 46 00 09

CVR: 31656206
EAN: 5798 000 560291

WWW.KEA.DK

REF:CLU

15. maj 2013

Hørings svar vedr. SU

Københavns Erhvervsakademi har med mail af 24. april modtaget høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.).

KEA har følgende bemærkning:

Af høringsbrevet fremgår (jf. §17 nyt stk. 2):

"Ændring i reglerne om støttetid, så der til den enkelte uddannelse som udgangspunkt alene gives SU et antal måneder, der svarer til den normerede studietid. For uddannelsessøgende, der søger ind på en videregående uddannelse senest 2 år efter afslutningen på den adgangsgivende uddannelse, svarer støttetiden dog til den nugældende; dvs. den normerede studietid med et tilæg på 12 klip."

Begrænsningen ift. at kunne få et ekstra års SU, hvis man begynder senest 2 år efter adgangsgivende uddannelse rammer desværre vores mulighed for at tiltrække studerende med en erhvervsfaglig baggrund. Det er problematisk ift. denne målgruppe, der jo bruger disse år på arbejdsmarkedet og dermed får nogle kompetencer, som de har stor glæde af i deres videre studier på en videregående uddannelse.

Studerende med en erhvervsfaglig og videregående uddannelse er i dag meget attraktive for erhvervslivet, men deres motivation til at starte på en videregående uddannelse risikerer at blive påvirket i negativ retning af denne stramning. Konsekvensen kan blive, at færre EUD-uddannede starter på en videregående uddannelse, fordi det bliver økonomisk mere usikkert. En del af dem har allerede familie og har været i banken for at aftale lån mv. for at få det til at hænge sammen.

På denne baggrund finder KEA det u hensigtsmæssigt, at de faglærte skal straffes for at bidrage til produktionen i den private sektor, inden de går videre i uddannelsessystemet. Der er en væsentlig forskel mellem de faglærte, som har bevis på erhvervskompetence og studenterne, hvor man måske i højere grad kunne forlange, at de straks går i gang med en kompetencegivende videregående uddannelse.

Med venlig hilsen

Charlotte Lundsgaard
Københavns Erhvervsakademi

Marianne Gjevert Petersen

Fra: Mia Anne Gantzhorn (KFST) <mag@kfst.dk>
Sendt: 14. maj 2013 12:45
Til: V-VUS - Jura
Cc: Martin Nyvang (KFST); 1 - DEP OM2 (enhedspostkasse)
Emne: Høring - SU-loven

Til Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte

Vi har modtaget jeres henvendelse vedr. høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven mm.

Jeg kan på vegne af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen oplyse, at vi ikke har bemærkninger til ændringerne.

Med venlig hilsen

Mia Anne Gantzhorn

Fuldmægtig cand.jur/Head of Section
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen/
Danish Competition and Consumer Authority
Direkte +45 4171 5213
E-mail mag@kfst.dk

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
Tlf. +45 4171 5000

Vi arbejder for velfungerende markeder.

15. maj 2013
KUR/kn
krn@kum.dk

Kulturministeriets Rektorer (KUR) – Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven m.v.

Kulturministeriets Rektorer (KUR) takker for det fremsendte udkast, modtaget i høring d. 24. april 2013. Udkastet har været sendt i høring hos Kulturministeriets videregående uddannelsesinstitutioner.

KUR noterer sig, at udkastet stiller forslag om en ændring i reglerne om støttetid, så der til den enkelte uddannelse som udgangspunkt alene gives SU til det antal måneder, der svarer til den normerede studietid. For uddannelsessøgende, der søger ind på en videregående uddannelse senest 2 år efter afslutningen på den adgangsgivende uddannelse, svarer støttetiden til den normerede studietid med et tillæg på 12 klip.

KUR noterer sig, at for de enkelte videregående uddannelser, hvor der ikke er et formelt optagelseskrav om en adgangsgivende eksamen, anvendes samme regel, hvis ansøgerne har gennemført en adgangsgivende eksamen. Hvis ikke, vil reglen i stedet være, at den uddannelsessøgende skal begynde på en videregående uddannelse inden for 6 kalenderår efter afslutning af folkeskolen for at kunne øge støttetiden med 12 klip.

KUR noterer sig endvidere, at ministeriet i lovforslaget er opmærksomt på, at der kan være særlige optagelsesforhold på enkelte uddannelser, som kan give anledning til at se bort fra reglen om højst 2 år mellem den adgangsgivende eksamen og optagelse på den videregående uddannelse. Det kan fx være uddannelser, der alene har optag hvert 2. eller 3. år.

KUR finder det positivt, at man i lovforslaget har taget højde for en række af de særlige vilkår, der gør sig gældende på Kulturministeriets videregående kunstneriske uddannelser.

KUR vil dog gerne understrege, at Kulturministeriets videregående kunstneriske uddannelser alene optager på baggrund af opnået bedømmelse ved de enkelte institutionernes optagelsesprøver og ikke på basis af en afsluttet adgangsgivende uddannelse. Der stilles meget høje krav ved optagelsesprøverne, og de optagelsessøgende bruger som en konsekvens af dette ofte flere år på at forberede sig til optagelsesprøverne og anvender ofte mere end et forsøg på at blive optaget. KUR mener derfor grundlæggende, at den foreslåede stramning af SU-reglerne vil ramme Kulturministeriets videregående kunstneriske uddannelser hårdere end hovedparten af de øvrige videregående uddannelser.

På KUR-formandskabets vegne

Kristoffer Nilsson
(KUR-sekretariatet)

Hørings svar til forslag til lov om ændring af SU-loven

København, d. 15/5-2013

Lederforeningen for VUC vil hermed afgive hørings svar til Lov om ændring af SU-loven.

I Lederforeningen for VUC anerkender vi behovet for at have et effektivt og godt SU-system, som kan støtte kursisterne igennem deres uddannelsestid, så flest muligt gennemfører en uddannelse. Vi anerkender også, at SU-systemet ikke skal være et tag-selvord men være præget af krav til kursister, og at SU'ens rolle skal ses i en større, samfundsmæssig sammenhæng.

Men lovforslaget er desværre præget af en række elementer, som begrænser uddannelsesmulighederne for personer med en svagere social baggrund. Disse elementer kan derfor få en negativ indvirkning på uddannelsesniveaueet såvel som på henholdsvis 60-procent og 95-målsætningerne.

Konkret er der tale om to elementer, som er uddybet herunder. Vi foreslår også, hvordan disse elementer kan ændres.

1: SU til gymnasial supplerig gennem HF-enkeltfag og GSK

Lovforslaget indebærer, at SU til gymnasial supplerig via hf- og gymnasieenkeltfag afskaffes for kursister, der i forvejen har en gymnasial uddannelse (§1, nr. 7 og 8). Derudover lægges der op til, at SU til GSK kun gives til korte, intensive kurser på 3-6 uger.

Til dette har vi følgende kommentarer:

- Forslaget om at afskære studenter fra gymnasial supplerig via hf-enkeltfag er langtfrauproblematisk. Gymnasial supplerig bliver mange steder tilrettelægt, så GS-kursister går på samme hold som hf-kursister. Den forringede mulighed for at modtage SU til gymnasial supplerig kan føre til, at der bliver oprettet færre hold, til skade for alle. Dette er ikke mindst en risiko i randområderne, hvor kursistgrundlaget er begrænset. Derved kan initiativet forringe muligheden for at tage hf-enkeltfag for flere end de personer, der er målgruppen for lovforslaget. Det er generelt set en uheldig signalværdi at muligheden for at blive uddannelsesparat – og derigennem øge sin employability på sigt – på den måde bliver forringet.
- Ved at afskære personer med en gymnasial uddannelse fra at få SU til HF-enkeltfag, er der risiko for, at man etablerer en uddannelsesmæssig blindgyde for personer, med et meget lavt karaktergennemsnit fra deres gymnasiale uddannelse. Dermed kan forslaget forhindre "ufaglærte" med en gymnasial uddannelse fra at opnå en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Den negative effekt af forslaget bliver forstærket yderligere, når SU kun gives til turboforløb. Det vil ramme efterspørgslen på supplerig uden for de store universitetsbyer. Den nuværende supplerig anvendes også

til at komme ind på MVU, fx til at leve op til kravet om et b-niveau i forhold til læreruddannelsens liniefag. Med en centralisering af suppleringsmulighederne kan reformen betyde en svagere søgning til professionsuddannelserne uden for universitetsbyerne. På sigt kan dette skade uddannelsesniveaet og rekrutteringsmulighederne for velfærdssektoren uden for de store byer.

Samlet finder vi, at forslaget rammer geografisk og socialt skævt, fordi uddannelsesmulighederne bliver forringet i randområderne – og dermed rammer 60-procent-målsætningen. Vi vil anbefale, at muligheden for at modtage SU til gymnasial suppleringsforeløbigt forbliver som hidtil. Derimod er der efter vores opfattelse god grund til at lave en egentlig analyse af suppleringsordningerne, som lider under en uhensigtsmæssig parallelbygning i sin grundstruktur, således at systemet kan blive indrettet både organisatorisk og økonomisk hensigtsmæssigt. Den foreslåede ordning vil ikke være hensigtsmæssig.

Derudover er vi i tvivl om forslaget om turboforløb indeholder en hensigt om flere eksamensterminer på hf. Hvis mundtlig og skriftlige eksaminer fastholdes til at ligge i december og maj, så vil det turboforløbene være begrænset til at starte to gange om året. Hvis der skal være flere opstartstidspunkter vil det også kræve mulighed for flere eksamensterminer, men det fremgår ikke af forslaget, om dette er hensigten.

2: SU til højst fem ungdomsuddannelse

I Lederforeningen anerkender vi behovet for at sætte grænser i SU-systemet på ungdomsuddannelserne, ikke mindst for at bekæmpe såkaldte "SU-ryttere". Men det er vigtigt at snittet bliver lavet præcist, så de nye tiltag ikke bliver en barriere for reelt uddannelsessøgende og dermed underminerer regeringens 95-procent-målsætning.

Ud fra lovforslaget er vi usikre på, hvordan det vil blive defineret, at en ungdomsuddannelse er påbegyndt (§1, nr. 8). Om det er ved optagelse, uddannelsesstart eller fx tælledato. Vi vil derfor foreslå, at påbegyndt uddannelse bliver defineret, som en uddannelse, på baggrund af hvilken, kursisten har modtaget SU. Det sikrer intentionen i forslaget om at bekæmpe SU-rytteri.

Derudover foreslår vi, at der sikres adgang til at genoptage en tidligere uddannelse med mulighed for at modtage SU, i hvert fald inden for hf-enkeltfagssystemet. Dels er fleksibiliteten en del af kernen i systemet og dels, så vil tidligere beståede fag kunne tages med over, så den forbrugte tid på uddannelsen (med SU) ikke har været forgæves, men reelt afkorter den samlede uddannelsestid.

Afslutningsvis vil vi gerne bemærke, at vi støtter intentionen om et velfungerende og effektivt SU-system, som sikrer, at unge har mulighed for at få en uddannelse uanset opvækst, social baggrund og forældrenes økonomiske situation. Dette er også baggrunden for vores ønske om, at de to elementer bliver ændret i overensstemmelse med vores forslag herover, da de begge er i modstrid med denne intention.

Med venlig hilsen.

Hans Jørgen Hansen
Formand, Lederforeningen for VUC

Hørings svar til forslag til lov om ændring af SU-loven

København, d. 15/5-2013

Lederforeningen for VUC vil hermed afgive høringssvar til Lov om ændring af SU-loven.

I Lederforeningen for VUC anerkender vi behovet for at have et effektivt og godt SU-system, som kan støtte kursisterne igennem deres uddannelsestid, så flest muligt gennemfører en uddannelse. Vi anerkender også, at SU-systemet ikke skal være et tag-selvord men være præget af krav til kursister, og at SU'ens rolle skal ses i en større, samfundsmæssig sammenhæng.

Men lovforslaget er desværre præget af en række elementer, som begrænser uddannelsesmulighederne for personer med en svagere social baggrund. Disse elementer kan derfor få en negativ indvirkning på uddannelsesniveaulet såvel som på henholdsvis 60-procent og 95-målsætningerne.

Konkret er der tale om to elementer, som er uddybet herunder. Vi foreslår også, hvordan disse elementer kan ændres.

1: SU til gymnasial supplerig gennem HF-enkeltfag og GSK

Lovforslaget indebærer, at SU til gymnasial supplerig via hf- og gymnasieenkeltfag afskaffes for kursister, der i forvejen har en gymnasial uddannelse (§1, nr. 7 og 8). Derudover lægges der op til, at SU til GSK kun gives til korte, intensive kurser på 3-6 uger.

Til dette har vi følgende kommentarer:

- Forslaget om at afskære studenter fra gymnasial supplerig via hf-enkeltfag er langtfrauproblematisk. Gymnasial supplerig bliver mange steder tilrettelægt, så GS-kursister går på samme hold som hf-kursister. Den forringede mulighed for at modtage SU til gymnasial supplerig kan føre til, at der bliver oprettet færre hold, til skade for alle. Dette er ikke mindst en risiko i randområderne, hvor kursistgrundlaget er begrænset. Derved kan initiativet forringe muligheden for at tage hf-enkeltfag for flere end de personer, der er målgruppen for lovforslaget. Det er generelt set en uheldig signalværdi at muligheden for at blive uddannelsesparat – og derigennem øge sin employability på sigt – på den måde bliver forringet.
- Ved at afskære personer med en gymnasial uddannelse fra at få SU til HF-enkeltfag, er der risiko for, at man etablerer en uddannelsesmæssig blindgyde for personer, med et meget lavt karaktergennemsnit fra deres gymnasiale uddannelse. Dermed kan forslaget forhindre "ufaglærte" med en gymnasial uddannelse fra at opnå en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Den negative effekt af forslaget bliver forstærket yderligere, når SU kun gives til turboforløb. Det vil ramme efterspørgslen på supplerig uden for de store universitetsbyer. Den nuværende supplerig anvendes også

til at komme ind på MVU, fx til at leve op til kravet om et b-niveau i forhold til læreruddannelsens liniefag. Med en centralisering af suppleringsmulighederne kan reformen betyde en svagere søgning til professionsuddannelserne uden for universitetsbyerne. På sigt kan dette skade uddannelsesniveaet og rekrutteringsmulighederne for velfærdssektoren uden for de store byer.

Samlet finder vi, at forslaget rammer geografisk og socialt skævt, fordi uddannelsesmulighederne bliver forringet i randområderne – og dermed rammer 60-procent-målsætningen. Vi vil anbefale, at muligheden for at modtage SU til gymnasial suppleringsforeløbigt forbliver som hidtil. Derimod er der efter vores opfattelse god grund til at lave en egentlig analyse af suppleringsordningerne, som lider under en uhensigtsmæssig parallelbygning i sin grundstruktur, således at systemet kan blive indrettet både organisatorisk og økonomisk hensigtsmæssigt. Den foreslåede ordning vil ikke være hensigtsmæssig.

Derudover er vi i tvivl om forslaget om turboforløb indeholder en hensigt om flere eksamensterminer på hf. Hvis mundtlig og skriftlige eksaminer fastholdes til at ligge i december og maj, så vil det turboforløbene være begrænset til at starte to gange om året. Hvis der skal være flere opstartstidspunkter vil det også kræve mulighed for flere eksamensterminer, men det fremgår ikke af forslaget, om dette er hensigten.

2: SU til højst fem ungdomsuddannelse

I Lederforeningen anerkender vi behovet for at sætte grænser i SU-systemet på ungdomsuddannelserne, ikke mindst for at bekæmpe såkaldte "SU-ryttere". Men det er vigtigt at snittet bliver lavet præcist, så de nye tiltag ikke bliver en barriere for reelt uddannelsessøgende og dermed underminerer regeringens 95-procent-målsætning.

Ud fra lovforslaget er vi usikre på, hvordan det vil blive defineret, at en ungdomsuddannelse er påbegyndt (§1, nr. 8). Om det er ved optagelse, uddannelsesstart eller fx tælledato. Vi vil derfor foreslå, at påbegyndt uddannelse bliver defineret, som en uddannelse, på baggrund af hvilken, kursisten har modtaget SU. Det sikrer intentionen i forslaget om at bekæmpe SU-rytteri.

Derudover foreslår vi, at der sikres adgang til at genoptage en tidligere uddannelse med mulighed for at modtage SU, i hvert fald inden for hf-enkeltfagssystemet. Dels er fleksibiliteten en del af kernen i systemet og dels, så vil tidligere beståede fag kunne tages med over, så den forbrugte tid på uddannelsen (med SU) ikke har været forgæves, men reelt afkorter den samlede uddannelsestid.

Afslutningsvis vil vi gerne bemærke, at vi støtter intentionen om et velfungerende og effektivt SU-system, som sikrer, at unge har mulighed for at få en uddannelse uanset opvækst, social baggrund og forældrenes økonomiske situation. Dette er også baggrunden for vores ønske om, at de to elementer bliver ændret i overensstemmelse med vores forslag herover, da de begge er i modstrid med denne intention.

Med venlig hilsen.

Hans Jørgen Hansen
Formand, Lederforeningen for VUC

Sendt på mail til:
jura@vus.dk

Sagsnr. 11-26
Vores ref. EKH/nvd
Deres ref.

Den 15. maj 2013

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret statsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.)

LO har modtaget udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. i høring

LO vil gerne som generel kommentar udtrykke støtte til intentionerne bag de foreslåede ændringer, men vil gerne påpege tre konkrete, utilsigtede effekter af enkelte dele af lovkomplekset, som kan modarbejde disse intentioner:

- 1) Forslaget indeholder en ændring i reglerne om støttetid, så der til den enkelte uddannelse som udgangspunkt alene gives SU et antal måneder, der svarer til den normerede studietid. For uddannelsessøgende, der søger ind på en videregående uddannelse senest 2 år efter afslutningen på den adgangsgivende uddannelse, svarer støttetiden dog til den nugældende; dvs. den normerede studietid med et tillæg på 12 klip.

LO finder, at dette forslag har en uheldig bivirkning: Personer, der søger ind på en videregående uddannelse på baggrund af en erhvervsuddannelse vil som oftest have mere end to års "forsinkelse" og dermed være stillet dårligere efter lovforslag end i den nuværende situation. LO vil derfor foreslå, at det for det første løbende vurderes om den foreslåede ændring opstiller uhensigtsmæssige barrierer for netop denne målgruppe, som der i øvrigt er bred politisk enighed om skal have øgede muligheder for en videregående uddannelse, og for det andet, at der etableres en dispensationsadgang, således at personer, der uforskyldt forsinkes i uddannelsen ikke rammes.

- 2) Forslaget indeholder desuden at satsen for, hvor meget der må tjenes ud over SU'en, hæves.

LO finder, at dette forslag, der – bl.a. i sammenhæng med nogle af de øvrige skærper omkring støttemulighederne - vil øge omfanget af erhvervsarbejde under studierne, kan have de utilsigtede effekter, at det dels kan modvirke intentionen om hurtigere gennemførelse af studieforløb og det dels kan skade engagement og kvalitet i uddannelsen.

- 3) Forslaget indeholder en ændret, ensartet (dvs. uafhængig af om det er ungdoms- eller videregående uddannelse) SU til hjemmeboende

LO er enige i intentionerne i forslaget, men finder at det bør sikres, at børn af enlige forsøgere med lav indkomst ikke stilles ringere som følge af forslaget.

Samtidig kan denne tilskyndelse til mere erhvervsarbejde have u hensigtsmæssige konsekvenser på arbejdsmarkedet, hvor der allerede ses tendenser til, at deltidsansatte studerende fortrænger ordinære fuldtidsansættelser – dette gælder således f.eks. på butiksområdet og studenterstillinger i staten.

Endelig vil LO afslutningsvis opfordre til, at den digitale selvbetjeningsløsning og arbejdsgangene i forbindelse med bestilling af hypercard og uddannelseskort underkastes et serviceeftersyn med henblik på at sikre større brugervenlighed og færre tekniske fejl. Der bør desuden afsættes de nødvendige ressourcer både centralt og på uddannelsesstederne til vejledning af de studerende om såvel befordringsgodtgørelse som SU.

Med venlig hilsen

Ejner K. Holst

Marianne Gjevort Petersen

Fra: Søren Vestergaard <sv@marnav.dk>
Sendt: 1. maj 2013 10:46
Til: V-VUS - Jura; UI-UI - enhedspostkasse
Cc: Mogens Larsen; Lis Jørgensen
Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven

Marstal Navigationsskole har følgende bemærkning til høringen:

§17
Stk. 2. For uddannelsessøgende, der påbegynder en uddannelse, der gives støtte til inden for klippekortet, senest 2 år efter afslutningen af den adgangsgivende uddannelse, svarer støttetiden til den normerede studietid med et tillæg på 12 klip. Denne udvidede støttetid gives også til efterfølgende uddannelser, der gives støtte til inden for klippekortet.»
4. Ministeren for forskning, innovation og videregående uddannelser kan fastsætte regler om, hvornår støttetiden beregnes efter stk. 2.»

Vi ønsker i forhold til § 17 stk 2 at gøre opmærksom på de særlige forhold for vore studerende på Navigatøruddannelserne.

Disse studerende kan normalt først optages på Navigationsskolen efter 18 måneders effektiv fartstid som skibsassistenter. Dette betyder at de normalt ikke vil være optaget på skolen inden for 2-årsrammen idet den "adgangsgivende eksamen" er deres uddannelse som ubefaren skibsassistent, der ligger før den omtalte fartstid.

De studerende er altså ikke ude i noget "fjumreår", men er ansat i stillinger, som er en forudsætning for deres videreuddannelse.

Marstal Navigationsskole ønsker en præcisering af loven – eller alternativt en fast fortolkning iht stk 4, som medgiver, at vore studerende kan få tillægsklip – også selv om de optages mere end to år efter deres skibsassistentuddannelse.

Med venlig hilsen

Søren Vestergaard

Rektor
Marstal Navigationsskole
Ellenet 10, 5960 Marstal, Denmark
Office: +4562531075
Mobile: +4551325369
sv@marnav.dk

Styrelsen for videregående uddannelser og uddannelsesstøtte

Mail: jura@vus.dk

PROFESSIONSHØJSKOLEN

METROPOL

Dato 14. maj 2013
Initialer raho

Høringssvar: Udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven m.v.

Hermed fremsendes Professionshøjskolen Metropol's bemærkninger i anledning af høring over kast til forslag til lov om ændring af SU-loven m.v.

Professionshøjskolen Metropol har ingen direkte bemærkninger til forslaget, idet vi finder reglerne omkring ændring i støttetid, målretning af SU til GSK, SU til højst fem ungdomsuddannelser, ændret SU til hjemmeboende, afdæmpet statsregulering af SU, forhøjelse af satsen for fribeløb for SU-modtagere, indførelse af bonusstipendium samt øget støtte til befordringsgodtgørelse positive.

Vi ønsker dog ved denne høring at gøre opmærksom på det særlige problem der er i, at SU fortsat udbetales forud.

Dette er modsat stort set samtlige andre offentlige ydelser og medfører en række administrative udfordringer. Dette f.eks. ved påbegyndelse af uddannelser samt overflytning mellem uddannelser, hvor den forudbetalte ydelse betyder at der ofte skal fremsendes tilbagebetalingskrav til studerende der alligevel ikke lever op til kravene til at modtage SU.

Vi så således gerne, at SU i lighed med andre offentlige ydelser udbetaltes bagud.

I øvrigt ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen

Rasmus Weinreich Holm
Afdelingsleder, Studieservice
Professionshøjskolen Metropol

Studieservice

Koncernadministration
Sigurdsgade 26
2200 København N
Tlf. nr. 72 48 75 00
info@phmetropol.dk
www.phmetropol.dk
CVR. 3089 1732

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering og
Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte

Att.:

- Pernille Olesen Mønnike og Elizabeth Lüchau
ui@ui.dk - vedr. j.nr. 13/008408
- Marianne Gjevort Pedersen
jura@vus.dk

J.NR.: 2012-1-0087

Vores ref.: BT

Mail: bt@uc-dk.dk

Telefon: 33 38 22 00

14. maj 2013

Høringsvar over udkast til SU-reform, herunder forslag til lov om ændring af SU-loven og loven om erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelser

Professionshøjskolernes Rektorkollegium takker for indkaldelsen til høring over udkast til forslag til love om ændring af SU-loven, uddannelsesloven m.fl.

Rektorkollegiet har valgt at give et samlet svar på de to høringer over henholdsvis ændringer i SU-loven m.fl. og ændringer i uddannelseslovene m.fl., da ændringerne i de forskellige love hænger tæt sammen og tilsammen skal fremme et fælles overordnet mål om hurtigere studiegennemførelser.

Rektorkollegiet har forståelse for, at der også må ske reformer af SU-systemet. Vi har dog følgende bemærkninger til udkastene:

A. Risiko for uhensigtsmæssige sideeffekter

Hvis reformens sigte om at få de studerende hurtigere igennem skal realiseres, og vi samtidig skal undgå frafald og barrierer for regeringens 60 pct. målsætning, er det vigtigt, at der tages højde for, at de studerende har forskellige profiler på de forskellige videregående uddannelser.

Professionshøjskolerne har en stor andel af ældre studerende og en betydelig andel studerende med børn. Det er ikke et udtryk for, at de studerende har holdt "sabbatår", men udtryk for senere valg, og at en række af professionshøjskolernes bacheloruddannelser kræver større modenhed for nogen.

Indenfor de sidste 10 år er gennemsnitsalderen for studerende ved studiestart generelt faldet på alle videregående uddannelser - også professionshøjskolernes, men studerende på professionshøjskolerne er stadig tre år ældre, når de påbegynder deres uddannelse i forhold til studerende, der begynder på universiteterne. Og andelen af studerende, der er 25 år og derover ved studiestart på professionshøjskolerne er 30 % på de ni største uddannelser (kilde: KOT).

Til gengæld gennemfører de studerende på professionshøjskolerne i højere grad uddannelsen på normeret tid (kilde: Databanken, UVM).

Professionshøjskolerne
Ny Vestergade 17 st.tv.
1471 København K.
Tlf. 33 38 22 00
Fax 33 38 22 09
uc-dk@uc-dk.dk
www.uc-dk.dk

Det er dog ikke alle studerende, der afslutter deres uddannelse planmæssigt. Betragter man de studerendes status et halvt år efter planmæssig fuldførelsestidspunkt (4 år efter optagelse på uddannelser normeret til 3,5 år), fremgår det, at over 10 % stadig er i gang med uddannelsen (kilde: Databanken, UVM).

19 % af de studerende ved professionsbacheloruddannelserne har børn, mens tallet på universitetsuddannelsernes bacheloruddannelser kun er 4 % (kilde: FTF-Stud). Reformen vil naturligvis især kunne opleves som en stramning af de studerende med forsørgerpligt.

Den reducerede mulighed for ekstra SU-klip ved forsinkelser for studerende, der begynder studierne mere end to år efter adgangsgivende eksamen, og de skærpede krav om eksamenstilmelding og reduktionen i tilladte studieforsinkelser fra 12 til 6 måneder vil skabe en risiko for at

- Marginalisere de voksne studiestartere og de voksne studerende med familieforpligtelser. Der er tale om et segment af studerende, som der er en stor andel af på professionshøjskolerne, og som vi værdsætter: Et segment, som i høj grad gennemfører uddannelserne på normeret tid, som bidrager fornuftigt og nyttigt til regeringens 60 pct. målsætning, og som bidrager til mobilitet og udvikling i arbejdsmarkedet.
- At skræmme potentielle studerende fra at påbegynde en videregående uddannelse, da der ikke er nogen indtægt, såfremt uddannelsen tager længere tid end den normerede. Dette kan blive forstærket af, at nogle af de potentielle studerende, som overvejer en uddannelse, ikke har været i uddannelsessystemet i mange år og er usikre på egne boglige færdigheder.
- Kunne fremme en kultur, hvor de studerende vælger 'sikkert' og fravælger læringsmuligheder, hvis de opleves at kræve en større indsats eller udfordring, som fx studieophold i udlandet ofte opleves at gøre.
- Ramme studerende forskelligt afhængigt af uddannelsernes opbygning, som fx struktur for eksamener.
- Have betydning for opfyldelsen af regeringens 60 pct. målsætning for gennemførelse af en videregående uddannelse.

B. *Bedre meritmuligheder*

Rektorkollegiet hilser ambitionen om øget meritgivning og bedre muligheder for overgange og studieskift mellem professionshøjskolernes uddannelser og universitetsuddannelser velkommen. Herunder er det positivt, at krav om faglig supplerung ved professionsbacheloruddannedes optagelse på en beslægtet kandidatuddannelse afskaffes, da det reducerer unødige studietidsforlængelser.

Intentionen om at give automatisk merit for forhåndsgodkendte ophold og fag, der er taget i udlandet, er god, da automatisk merit vil kunne fremme internationaliseringsbestrebelse på uddannelserne.

➤ *Administrative forhold*

Vi skal som uddannelsesinstitutioner være fleksible i forhold til de stu-

J.NR.: 2012-1-0087

Vores ref.: BT

Mail: bt@uc-dk.dk

Telefon: 33 38 22 00

Professionshøjskolerne
Ny Vestergade 17 st.tv.
1471 København K.
Tlf. 33 38 22 00
Fax 33 38 22 09
uc-dk@uc-dk.dk
www.uc-dk.dk

derendes baggrund og ønsker, og vi er naturligvis parate til at understøtte regeringens ambitioner om hurtigere studiegennemførelse.

SU-reformens skifte fra hold- til individhåndtering af de administrative opgaver, risikerer imidlertid at flytte ressourcer fra uddannelses-, undervisnings- og forsknings- og udviklingsopgaver til administration. Mere individualiserede uddannelsesforløb skal håndholdes i forhold til individuelle kombinationsmuligheder, merit og dispensationer. Stramnningerne af de studerendes SU-muligheder i forbindelse med forsinkelser, må også forventes at resultere i øget behov for individuel vejledning om mulighederne. Reformen øger desuden kravene til IT-systemer, som kan håndholde studieforløb baseret på merit, individuelle kombinationsmuligheder og dispensationer. Derfor vil vi gerne i dialog med ministeriet om at sikre de mest hensigtsmæssige og mindst ressourcekrævende løsninger og IT-understøtning.

Med venlig hilsen

Erik Knudsen
Formand
Professionshøjskolernes Rektorkollegium

J.NR.: 2012-1-0087

Vores ref.: BT

Mail: bt@uc-dk.dk

Telefon: 33 38 22 00

Professionshøjskolerne
Ny Vestergade 17 st.tv.
1471 København K.
Tlf. 33 38 22 00
Fax 33 38 22 09
uc-dk@uc-dk.dk
www.uc-dk.dk

15. maj 2013

Styrelsen for videregående uddannelse og uddannelses støtte
Bredgade 43
København K

Hørings svar vedrørende:

-Udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.)

Hos Pædagogstuderendes Landssammenslutning (PLS) mener vi SU-systemet er et tilkæmpet velfærdsgode, der gennem generationer har været med til at sikre, at uddannelse ikke kun er et privilegium for de rigeste i samfundet. Derfor er SU-systemet et væsentligt aktiv i en samfundsstruktur, der betragter uddannelse som en ret for alle samfundsborgere - og ikke som en handelsvare til fordel for de rigeste. Studerende må ikke blive taberne i velstandsudviklingen, fordi deres økonomi ikke følger med den økonomiske udvikling i resten af samfundet

Ændring i reglerne om støttetid

Mange studerende på de mellemlange videregående uddannelser kommer ikke direkte fra gymnasiet. Mange har haft et studierelevant arbejde, eller har gennemført andre uddannelser tidligere som de på grund af for eksempel nedslidning, ikke kan gøre brug af længere. PLS mener at disse mennesker er en resurse for uddannelserne, da de ofte vil kunne bidrage med anden relevant viden og en faglig forståelse som kan gavne i undervisningen og for deres medstuderende. Derfor mener PLS at mennesker der påbegynder en videreuddannelse 2 år efter afslutningen af en adgangsgivende uddannelse, skal have samme mulighed for at blive forsinket som deres medstuderende. Vi medgiver at forsinkelse i uddannelsesforløbet aldrig må blive et mål i sig selv, men der kan opstå situationer eller man kan som individ have behov for længere tid grundet eksempelvis indlæringsvanskeligheder, som gør at man får behov for at forlænge sit studie. Dette skal kunne lade sig gøre uden at man bliver økonomisk udfordret. I de værste tilfælde kan mange mennesker ikke gennemføre deres uddannelse fordi de mangler de økonomiske ressourcer og sikkerhed, som en SU giver dem. Derudover er vi bekymrede for om nogen påbegynder uddannelser med intentioner om ikke at færdiggøre, for ikke at miste retten til de ekstra SU-klip.

Målrkning af SU til gymnasiale suppleringskurser

Alle borgere i Danmark skal have mulighed for at starte på deres drømmeuddannelse. Dette kan i nogen tilfælde kun gøres muligt hvis man gennemfører et gymnasialt suppleringskursus. Vælger man kun at yde SU til GSK

på 3-6 uger vil en del studerende miste denne mulighed, da ikke alle suppleringskurser tilbydes som turbokurser. Derfor mener vi i PLS at alle skal have mulighed for få SU både på de korte og lange suppleringskurser.

SU til højst 5 ungdomsuddannelser

I PLS ser vi altid med åbne øjne på tiltag der kan mindske uddannelsesskift. Det kan for eksempel være bedre vejledning og hjælp til de unge, som skal vælge uddannelse. Vi mener dog ikke at man ved at straffe de unge økonomisk opnår færre uddannelsesskift. Derimod har forslaget en social slagside. Mange ressourcetsvage unge bruger erhvervsuddannelserne til at afprøve forskellige muligheder, som giver dem et bedre grundlag for at vælge en fremtidig uddannelse og karriere. Denne mulighed bliver stærkt begrænset med dette forslag.

Ændret SU til hjemmeboende

Selvom man er hjemmeboende på en videregående uddannelse, er der stadig høje økonomiske omkostninger i forbindelse med studiet, for eksempel til køb af bøger, kopiering, studieture og meget andet. Desuden betaler hjemmeboende ofte husleje for at bo hjemme. Derfor mener PLS at sænkningen af SU'en til hjemmeboende vil ramme studerende, der ikke har velhavende forældre der kan yde økonomisk støtte til deres uddannelsesforløb.

Afdæmpet regulering af SU'en

Med den dårligere regulering af SU'en vil mange studerende få mindre at leve for i fremtiden. Når priserne på madvarer, husleje og bøger stiger så vil de studerende ikke kunne bevare deres købekraft. Studerende har i forvejen ikke mange penge at gøre godt med og med dette forslag vil de i fremtiden blive endnu dårligere stillet økonomisk. Reguleringsændringen vil kunne betyde at flere skal have arbejde ved siden af studiet. Det vil for mange studerendes tilfælde betyde at de vil få forlænget deres studie. Noget som Regeringen udtalt gerne vil til livs.

Forhøjelse af satsen for fribeløb

Regeringen har som mål, at de studerende skal hurtigere igennem studiet. Derfor undrer det PLS, at man har valgt at sætte fribeløbet op. Dette kan PLS kun se som et tegn på, at man ønsker at flere studerende skal tage jobs, som kunne have gået til de arbejdsløse i Danmark. De studerende vil ofte være et billigere alternativ, da de skal have en lavere løn. Det faktum er med til at presse lønningerne, da de arbejdsløse skal konkurrere på unfair vilkår med studerende, som er tvunget til erhvervsarbejde for at kunne overleve hverdagen.

PLS mener at erhvervsarbejde i et begrænset omfang er godt for de studerende men det skal ikke være så meget at det går ud over studiet. Denne balance mener vi ikke er i dette forslag.

Indførelse af bonusstipendium

PLS mener at dette tilbud kun tilgodeser de studerende, der kan få massiv hjælp fra forældre, såvel økonomisk og fagligt. Vi mener at det er en helt forkert retning og kan på ingen måde støtte forslaget. For pædagogstuderende er det desuden ikke relevant, da vores uddannelse er sammensat så det ikke kan lade sig gøre at komme hurtigere

igennem end normeret tid. Dette er et tiltag som tydeligvis kun er rettet mod universiteterne og ikke det brede uddannelses-Danmark

Generelt mener PLS ikke at denne SU-lov vil gavne regeringens mål for at få studerende hurtigere igennem uddannelserne. Et mål som PLS ikke mener er nødvendigt. Vi mener heller ikke at man skal give gulerødder til udvalgte studerende og pisk til resten. Alle studerende i Danmark skal have samme vilkår og man skulle i stedet sikre studerende en højere uddannelsesstøtte. Det vil medføre at mange flere studerende vil kunne betale deres udgifter og kun have behov for et minimum af erhvervsarbejde. Dette ser vi som en bedre løsning hvis man vil have de studerende hurtigere igennem uddannelserne.

Med venlig hilsen
Kim Simonsen

Faglig sekretær
Pædagogstuderendes Landssammenslutning

Uddannelsesministeriet
att. Spec.kons. Marianne G. Petersen
Kontoret for jura, VUS &
Att. fm. Fuldmægtig Pernille Olesen Mønnike, UI
Bredgade 40
DK-1260 København K
e-adresser: jura@vus.dk; ui@ui.dk;
cc: mgp@vus.dk; pom@ui.dk; stle@vus.dk

2013-05-15
J.nr.:10/sags nr.
RKU/afsender
torben.holm@kadk.dk

Høringsvar: Lovforslag om ændring af uddannelseslove, herunder lov om videregående kunstneriske uddannelser, samt lovforslag om ændring af SU-loven

Med dette høringssvar svarer RKU på både høring om ændring af flere uddannelseslove, herunder lov om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner, samt om ændring af SU-loven:

Om ændring af bl.a. lov om videregående kunstneriske uddannelser

De kunstneriske og kulturelle uddannelser under Uddannelsesministeriet noterer sig, at forslag til lovændringer udmønter politisk forlig om tværgående ændringer for alle videregående uddannelser for at fremme, at de studerende påbegynder og gennemfører deres uddannelser hurtigere – til gavn for dem selv og for samfundet.

Vores uddannelser har, som andre videregående uddannelser, i flere år arbejdet målrettet på at tilrettelægge undervisning og studievejledning m.v. på at udvikle en aktiv studiekultur, hvor de studerende er motiveret til at gennemføre til normeret studietid. Vi har herunder forvaltet regler om merit under skyldige hensyn til vores faglighed som elitære kunst- og kulturuddannelser.

De følgende bemærkninger gælder alene de ændringer, der kan have betydning for vores uddannelser:

Om øget fremdrift på studierne: På vores uddannelser har de studerende hidtil automatisk tilmeldt sig prøver og bedømmelser på de undervisningslementer, de tilmeldte sig – med mulighed for at afmelde sig en prøve og bedømmelse, normalt med den hensigt at tilmelde sig prøven eller bedømmelsen det følgende semester. Vi tager til efterretning, at lovforslaget ophæver de studerendes mulighed for at framelde sig.

For de kunstneriske og kulturelle uddannelser er det afgørende, at denne ændring har den tilsigtede motiverende effekt. Vi forudsætter således, at en studerende, der ikke består, kan tilmelde sig undervisningsforløbet det efterfølgende studieår og dermed gå til omprøve efter gældende regler – uden at dette *i praksis* forlænger sådanne studerendes studietider i forhold til i dag.

Vi noterer os endvidere, at loven vil skabe hjemmel for at vores institutioner får mulighed for at beslutte at indføre studiestartprøver – således at forstå, at det helt er op til den enkelte institution at beslutte, om sådanne studiestartprøver vil være hensigtsmæssige.

Om merit ved studieophold og ved studieskift, vinteroptag og vinterstart

Vi er bekendt med diskussionen om studerende, der undlader at søge fuld merit for uddannelseslementer, de har bestået ved anden dansk eller international uddannelsesinstitution.

De kunstneriske og kulturelle uddannelser kan ikke selv genkende dette problem. Vi har tværtimod en klar og velfungerende sammenhæng mellem studerende, der tager sådanne elementer, og den merit, de opnår for disse. Vi forudsætter derfor alene, at den foreslåede ordning med endelig merit for forhåndsgodkendte uddannelseslementer ikke påfører vores uddannelser administrative merogaver i forhold til den nuværende administration af merit.

Vi forvalter i dag merit ved studieskift med den klare hensigt at godkende fagligt relevante uddannelseselementer, således at studerende ikke mister relevante elementer eller bliver pålagt at gentage elementer, de allerede har gennemført.

De kunstneriske og kulturelle uddannelser forvalter merit ved studieophold og ved studieskift ud fra den helt afgørende præmis, at vores kandidatuddannelser udgør et sammenhængende 5-årigt uddannelsesforløb. Det er derfor vores klare forståelse, at en hjemmel for ministeren til at fastsætte regler for sagsbehandling m.v., der skal optimere procedurer for merit, ikke påvirker vores institutioners klare ansvar for kun at godkende merit, der understøtter vores uddannelsers faglighed.

Om fleksibilitet mellem bachelor- og kandidatuddannelser: De kunstneriske og kulturelle uddannelser har ikke principielle indvendinger imod, at vores bachelorstuderende – mens de stadig er ved at gennemføre bacheloruddannelsen – får mulighed for at tilmelde sig uddannelseselementer på kandidatdelen. Vi har således forståelse for hensigten at give de særligt motiverede studerende mulighed for at øge fremdriften i deres uddannelse.

De kunstneriske og kulturelle uddannelser er tilrettelagt med undervisningsforløb, og undervisningsformer, der sikrer en klar faglig progression. Det er vores vurdering, at denne mulighed vil finde begrænset anvendelse.

De kunstneriske og kulturelle uddannelser noterer sig med tilfredshed, at tidligere fremsatte overvejelser om at indføre vinterstart eller et koordineret vinteroptag som supplement til den det årlige koordinerede sommeroptag ikke indgår i lovforslaget. Vi henviser til tidligere høringssvar, hvor vi klart har taget afstand fra sådanne tiltag på vores uddannelser.

Om ændringer af SU-loven

De kunstneriske og kulturelle uddannelser har ingen bemærkning til forslag til lov om ændring af SU-loven.

Vi ser således ikke, at ændringer i SU-regler for at motivere de studerende til at gennemføre deres uddannelser til normeret tid har betydning for vore institutioners forvaltning af vores uddannelsesvirksomhed eller mulighed for at varetage vore øvrige opgaver inden for forskning eller kunstnerisk udviklingsvirksomhed.

Med venlig hilsen

Rektor Torben Nielsen,
Arkitektskolen Aarhus

Fung. rektor Mette Mikkelsen,
Designskolen Kolding

Rektor Lene Dammand Lund,
Kunstakademiets Skoler for
Arkitektur, Design og Konservering

REU

Rådet for de grundlæggende
Erhvervsrettede Uddannelser

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser
Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K
[mailto:\(Sendt pr. e-mail til jura@vus.dk.\)](mailto:jura@vus.dk)

Rådet for de Grundlæggende
Erhvervsrettede Uddannelser (REU)

Rådssekretær
Per Pagh Aarestrup
Frederiksholms Kanal 26
1220 København V
Tlf 3392 7332
e-mail: reu@uvm.dk

Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelsers (REUs) høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.)

15. maj 2013

REU har ved mail af 24. april 2013 fra Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte, modtaget nævnte udkast til lovforslag med høringsfrist den 15. april 2013, kl. 12.00.

Lovudkastene er en opfølgning på aftalen af 18. april 2013 mellem regeringen (Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti) og Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance om reform af SU-systemet og rammerne for studie gennemførelse.

REU skal på denne baggrund udtale følgende, jf. punkt 1) – 3):

1) REU støtter forslaget om SU til højst fem ungdomsuddannelser.

2) I forhold til forslaget om, at støttetiden generelt reduceres med 12 klip, samtidig med at uddannelsessøgende, der søger ind på en videregående uddannelse senest 2 år efter, de har afsluttet den adgangsgivende eksamen, får et tillæg til støttetiden på 12 klip, bemærker REU, at personer med en erhvervsuddannelse, som vælger at starte på en videregående uddannelse, har et særligt overgangsmønster til videregående uddannelse.

Af det materiale som REU har til rådighed vedlægger REU nærværende høringssvar to dokumenter, der anskueliggør problemstillingen:

- Faktuelt notat af 11. juni 2012 fra Ministeriet for Børn og Undervisning om adgang fra erhvervsuddannelserne til de videregående uddannelser.
- Rapport fra RUC (2012): ”Muligheder og barrierer på erhvervsuddannede unges vej til videregående uddannelse”

De to dokumenter peger bl.a. på:

- ”Blandt de erhvervsuddannede, der fuldførte en erhvervsuddannelse i 2007, har 4 pct. inden for de efterfølgende 15 måneder benyttet mulighederne for at gå i gang med en videregående uddannelse. Denne andel er stort set uændret, hvis man ser 10 år længere tilbage.” (Ministeriet for Børn og Undervisning)
- ”En procentvis fordeling af optagne på erhvervsakademiuddannelserne i 2009 fordelt på adgangsgrundlag viser, at samlet set har 52 pct. af de studerende, der optages på en erhvervsakademiuddannelse en gymnasial uddannelse som adgangsgrundlag og 16 pct. en erhvervsuddannelse.” (Ministeriet for Børn og Undervisning)
- ”Det kan tage lang tid, før erhvervsuddannelseselever videreuddanner sig.”(RUC, side 5)
- ”I Figur 2 er 1991-kohortens overgangsfrekvenser opstillet som kurver for de enkelte områder. Den viser meget fint denne analyses sidste, men væsentligste pointe: at videreuddannelsesvinduet for erhvervsuddannelserne strækker sig mindst ti år efter færdiggjort uddannelse. Samtlige kurver stiger støt og jævnt indtil kohorten har været færdiguddannet i femten år.” (RUC, side 25)

Som årsag til, at der går lang tid, før erhvervsuddannede vælger at tage en videregående uddannelse, peges der i rapporten fra RUC bl.a. på, at der er en spordeling i det danske uddannelsessystem, som på visse måder tvinger de unge til at vælge erhvervsretning på et tidligt tidspunkt i deres tilværelse. Erhvervsuddannelserne er i høj grad rettet mod arbejdsmarkedet og i mindre grad mod videre uddannelse, herunder bl.a. som følge af fagenes indbyggede orienteringer. I rapporten fremhæves det endvidere, at erhvervsuddannelserne ofte ikke giver direkte studiekompetence, og at ansøgere til de videregående uddannelser (inkl. erhvervsakademier) er henvist til kvote 2, hvor de vurderes ud fra bredere kriterier i konkurrence med ansøgere med andre typer af kvalifikationer. Der går ofte mindst 2 år fra erhvervsuddannelsen er afsluttet, til personen har indsamlet tilstrækkelig erhvervs erfaring til at kunne komme i betragtning til optagelse i kvote 2 på den pågældende videregående uddannelse. Endvidere påpeges det, at der være relativt betydelige økonomiske udfordringer forbundet med et valg om at tage videregående uddannelse, især for den ældre

del af de nyuddannede personer med en erhvervsuddannelse. (RUC, side 42-43)

Rapporten ”Muligheder og barrierer for øget overgang til videregående uddannelse” fra AKF (2012) peger på lignende problemstillinger.

Fordi det af bl.a. de ovennævnte grunde generelt kan tage ganske lang tid, før personer med en erhvervsuddannelse vælger at videreudanne sig, skal REU udtale, at REU er meget bekymret for hvilken effekt, at lovforslagets generelle reduktion af støttetiden med 12 klip kan have for erhvervsuddannedes overgang til videregående uddannelse.

3) Derudover har REU ingen bemærkninger til lovforslaget, idet det i øvrigt falder uden for det område, som REU dækker på uddannelsesområdet.

Venlig hilsen

Lars Mahler
Formand

Faktuelt notat om adgang fra erhvervsuddannelserne til de videregående uddannelser

11. juni 2012

Sags nr.:

000.91L.391

Baggrund

Til REUs orientering har Kontor for erhvervsfaglige uddannelser udarbejdet et faktuel notat om adgang fra erhvervsuddannelserne til de videregående uddannelser inden for det ordinære uddannelsessystem (erhvervsakademiuddannelserne og professionsbacheloruddannelserne) og voksenuddannelsessystemet (videregående voksenuddannelser).

Overgang fra erhvervsuddannelserne til erhvervsakademiuddannelserne og professionsbacheloruddannelserne

- Erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelser kan grundet deres praksisorienterede tilgang være en mulighed for unge, der ønsker at videreudanne sig men ikke ønsker at tage en akademisk uddannelse.
- Der er som hovedregel adgang fra erhvervsuddannelser af mindst 3 års varighed til en eller flere erhvervsakademiuddannelser eller professionsbacheloruddannelser. Der er dog også en række erhvervsuddannelser af mindre end 3 års varighed, der giver adgang til en videregående uddannelse (**se samlet oversigt i bilag 1**).
- Blandt de erhvervsuddannede, der fuldførte en erhvervsuddannelse i 2007, har 4 pct. inden for de efterfølgende 15 måneder benyttet mulighederne for at gå i gang med en videregående uddannelse. Denne andel er stort set uændret, hvis man ser 10 år længere tilbage. (Kilde: UNI-C).
- Af de erhvervsuddannede, der begynder på en videregående uddannelse, vælger de fleste at tage en erhvervsakademi- eller professionsbacheloruddannelse. Af de 4 pct. tager 1,5 pct. således en

kort videregående uddannelse, 1,9 pct. tager en professionsbacheloruddannelse, mens de resterende 0,6 pct. tager en 'øvrige mellemlang videregående uddannelse' eller en universitetsbacheloruddannelse (Kilde: UNI-C).

- En procentvis fordeling af optagne på erhvervsakademiuddannelserne i 2009 fordelt på adgangsgrundlag viser, at samlet set har 52 pct. af de studerende, der optages på en erhvervsakademiuddannelse en gymnasial uddannelse som adgangsgrundlag og 16 pct. en erhvervsuddannelse. Hvis man ser på forskellen på adgangsgrundlaget for henholdsvis de *merkantile* og de *tekniske* erhvervsakademiuddannelser, viser tallene, at 57 pct. af de studerende, der optages på en *merkantil* erhvervsakademiuddannelse, har en gymnasial uddannelse som adgangsgrundlag og 8 pct. en erhvervsuddannelse som adgangsgrundlag. Tilsvarende har 25 pct. af de studerende, der optages på en *teknisk* erhvervsakademiuddannelse, en gymnasial uddannelse som adgangsgrundlag, mens 58 pct. har en erhvervsuddannelse som adgangsgrundlag (Kilde: UNI-C).

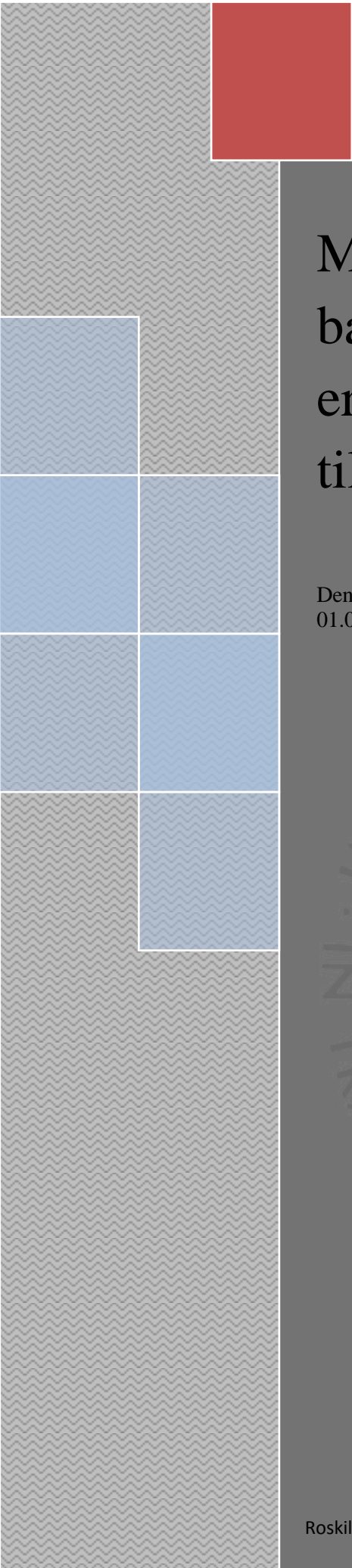
Overgang fra erhvervsuddannelserne til de videregående voksenuddannelser (akademiuddannelserne)

- Akademiuddannelserne er som en del af videre- og efteruddannelsessystemet et uddannelsesstilbud på erhvervsakademiniveau for voksne på arbejdsmarkedet, der har en erhvervsuddannelse, en anden ungdomsuddannelse eller en grunduddannelse for voksne.
- Halvdelen af de studerende på akademiuddannelserne er lønmodtagere i job på grundniveau, fx personer der udfører almindeligt kontorarbejde. Relativt mange deltagere på akademiuddannelserne har dog en videregående uddannelse, inden de begynder (EVA, 2009).
- Ansøgere skal have mindst 2 års relevant erhvervs erfaring efter gennemført adgangsgivende uddannelse. Relevant erhvervs erfaring, der er opnået sideløbende med den adgangsgivende uddannelse, medregnes dog ved optagelse på akademiuddannelsen.
- Ansøgere optages efter individuel kompetencevurdering.
- Bekendtgørelsen om videregående voksenuddannelser er netop blevet revideret, formålet har blandt andet været at styrke overgangen fra erhvervsuddannelserne til akademiuddannelserne. Den nye bekendtgørelse træder i kraft pr. 1. april 2012 og har

virkning for studerende, der påbegynder en videregående voksenuddannelse fra 1. juli 2012.

- Der har tidligere været et begrænset udbud af akademiuddannelser uden for det merkantile område, og blandt andet derfor har de ikke-merkantile forløb haft en meget begrænset søgning (EVA, 2009). I forbindelse med revisionen af bekendtgørelsen er der blevet oprettet en række nye fagområder, indeholdende uddannelser der dækker bredere. Der er oprettet fagområder inden for blandt andet ledelse, serviceproduktion, it, bygge og anlæg og velfærd, undervisning og sundhed (**se bilag 2 for den samlede oversigt**).

Matthias Haaber
Lokal tlf.: 55691
Kontor for Erhvervsfaglige Uddannelser

Muligheder og barrierer på erhvervsuddannede unges vej til videregående uddannelse

Den Centrale Prognose og Analysevirksomhed, Afrapportering
01.02.2012 Projektnummer: 128479, Pulje: EUD6259

Jan Thorhauge Frederiksen, ekstern lektor, projektleder
Henrik Hersom, ekstern lektor,
Christian Helms Jørgensen, lektor
Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning
Roskilde Universitet Universitetsvej 1 Postboks 260 4000 Roskilde ruc.dk

Indholdsfortegnelse

Projektets formål og undersøgelsesspørgsmål.....	4
Oversigt over projektets resultater og anbefalinger	5
Design og metodeoversigt	8
Litteraturstudie/review.....	8
Kortlægning af uddannelsesforbindelser	8
Oplevelser af overgange og valg i relation til vejene mellem erhvervsuddannelse og videregående	9
Litteraturstudie: Fra EUD til en videregående uddannelse – de hidtidige erfaringer	10
Forsøg på samordning af de erhvervs- og studierettede uddannelser.....	11
Forsøg på brobygning: studiekompetence i EUD.....	12
Forsøg på brobygning med voksenuddannelser	14
Hvorfor fortsætter så få faglærte i videregående uddannelse?	15
International inspiration.....	17
Kortlægning af uddannelsesforbindelserne mellem erhvervs- og videregående uddannelse 1991-2010.....	19
Registerdataudtræk og undersøgelsespopulation	19
Første delanalyse: Livsforløb og erhvervelse af videregående uddannelse.....	20
Overgange til videregående uddannelse efter fem år.....	21
Overgange til videregående uddannelse efter ti år.....	22
Overgange til videregående uddannelse efter femten år.....	23
Overgange til videregående uddannelse efter tyve år.....	24
Anden delanalyse: Familie, arbejdsliv og videregående uddannelse	26
Geometrisk analyse af 1991-kohorten med fokus på 1996.....	27
Geometrisk analyse af 1991-kohorten med fokus på 2006 og 2010	28
Geometrisk analyse af 2006-kohorten med fokus på 2010.....	30
Tredje delanalyse: Fag og videregående uddannelse som sporskifte	32
Opsummering uddannelsessociologiske betragtninger og anbefalinger	35
Oplevelser af overgange og valg mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse	37
Kendskab til videre uddannelsesmuligheder	37
Elevernes kendskab.....	38
Lærernes påvirkning	38
Vejledningen som brobygning.....	39
Praktikpladsen	39
Det primære og sekundære kendskab til videregående uddannelse.....	40

Kendskab til de reelle økonomiske barrierer ved videre uddannelse.....	40
Information.....	41
Motivationsproces fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse.....	41
Elevernes selvtillid i relation til boglighed.....	41
Spordeling i det danske uddannelsessystem.....	42
Erhvervsuddannelsernes status.....	43
Erhvervsuddannedes optagelse på de videregående uddannelser.....	43
Skævvridning i optagelsesprocedurer.....	44
Personer med hybride kompetencer i høj kurs på arbejdsmarkedet.....	44
Studiekompetence.....	45
Videreuddannelse på arbejdspladsen.....	46
Erhvervsuddannelseselever med store boglige kompetencer.....	46
Rollemodeller.....	46
Studerende med en erhvervsuddannelse.....	46
Tilfældigt uddannelsesvalg.....	47
Forestillingsbarrierer i relation til videre uddannelse.....	47
Fordomme om stærke/svage elever.....	48
Større synliggørelse af veje til videregående uddannelse.....	48
Anbefalinger på baggrund af undersøgelsen.....	49
Forestillinger som barrierer.....	50
Litteraturliste.....	51
Bilag.....	53
Tabeller over overgangsfrekvenser med populationstal.....	54
Tabeller over egenværdier og akkumuleret varians for de tre geometriske analyser.....	64
Modaliteter, bidrag og koordinater for de første fem akser.....	67

Projektets formål og undersøgelsesspørgsmål

Formålet med dette projekt er at bidrage til at udvikle de grundlæggende erhvervsrettede uddannelsers muligheder for at give adgang til videregående uddannelse.

De foreliggende statistiske oplysninger om elevernes bevægelser er forholdsvis udifferentierede, og giver ikke mulighed for at se hvilke ”stier” mellem uddannelser der er veletablerede, hvilke nye stier eleverne træder – og hvilke blindgyder der eventuelt findes.

Dette projekt kortlægger derfor uddannelsesforbindelserne og deres udvikling i nyere tid, og vil på den baggrund udvikle forslag til hvordan erhvervsuddannelses-elevens muligheder og forudsætninger for videregående uddannelse kan *støttes* og *udvikles*, gennem nye forbindelsesveje, eller styrkelse af eksisterende forbindelsesveje. I diskussionen af styrkelse af eksisterende forbindelsesveje indgår analyser af hvilke strukturelle barrierer, der har betydning for uddannelses-mulighederne; hvilke elever og hvilke fagområder der i særlig grad rammes af disse barrierer; og endelig forslag til hvordan betydningen af disse barrierer kan reduceres eller ophæves.

Projektet vil således tilstræbe at besvare følgende tre undersøgelsesspørgsmål:

1. Hvilke forbindelsesmønstre eksisterer i elevernes bevægelser og overgangsfrekvenser fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse?
2. Hvilke forudsætninger og rammebetingelser støtter erhvervsuddannedes overgang til videregående uddannelse, og hvilke forhold vanskeliggør denne proces?
3. Hvilke konkrete forhold i uddannelsen understøtter elevernes valg og gennemførelse af videregående uddannelse, og hvilke forhold hindrer denne proces?

På den baggrund vil projektet bidrage til at støtte og udvikle erhvervsuddannelsesudbuddets forbindelser til de videregående uddannelser. Støtteforslagene vil understøtte eksisterende veje fra erhvervsuddannelser til videregående uddannelse, eksempelvis i form af nye eller ændrede forberedelseskurser eller adgangsveje.

Udviklingsforslagene identificerer hvor der savnes forbindelser til videregående uddannelse: erhvervsuddannelser, hvorfra meget få elever går videre til videregående uddannelse, eller videregående uddannelse med meget få erhvervsuddannede studerende. Forslagene består i at foreslå justeringer af uddannelsesforbindelserne, hvor der kunne etableres institutionelle broer mellem uddannelser, samt at pege på måder hvorpå eleverne kan støttes i at etablere uddannelsesforbindelser selv, med afsæt i deres konkrete livssituation. Det er hensigten, at resultaterne af projektet skal bidrage til at give grundlæggende erhvervsrettede uddannelser bedre muligheder for adgang til relevant videregående uddannelse, ved at udpege muligheder for nye uddannelser; særlige opmærksomhedspunkter for undervisere og vejledere eller udækkede behov for sammenhæng og forbindelse mellem erhvervsrettet og videregående uddannelse. Besvarelsen af undersøgelsesspørgsmål og anbefalinger i denne rapport er dog i meget høj grad afhængig af hvilket tidsperspektiv der anlægges på spørgsmålet om overgang til videregående uddannelse, hvorfor projektets analyser lægger særlig vægt på at oparbejde en beskrivelse af hvordan eleverne konkret færdes i uddannelsessystemet over en lang tidshorisont, og på at udarbejde overordnede beskrivelser af de elevernes faglige mobilitet.

Projektet er opbygget i tre dele: et indledende *litteraturstudie og review* af forskningen på området, en *kortlægning af uddannelsesvejene* baseret på registerdata, og en analyse af *oplevelser af overgange og valg* i relation til vejene mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse, baseret på en række interviews.

Oversigt over projektets resultater og anbefalinger

Rapportens *kortlægning* af forbindelsesvejene mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse peger på en række vigtige forhold: Det kan tage lang tid, før erhvervsuddannelseselever videreuddanner sig. Om de gør det, afhænger især af ledigheden indenfor deres arbejdsområde, af deres forældres uddannelsesniveau, og af deres private familieforhold. En række erhvervsuddannede uddanner sig via uddannelsesforbindelser der er formaliserede - *broer* - eller velkendte i branchen - *trådte stier*. Disse *fagligt sammenhængende* uddannelsesforløb er lettest tilgængelige, fordi de baserer sig på viden, der i princippet er, eller kunne være, ligeligt tilgængelig i uddannelse og arbejdsfelt. Men disse forbindelsesveje er også skrøbelige i perioder med økonomisk eller beskæftigelsesmæssige trange kår. Andre forbindelsesveje mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse er *ikke fagligt sammenhængende*: det er bl.a. *blindgyder*, dvs. forbindelser, der knytter sig til erhvervsuddannelser, hvorfra der ikke er faglige videreuddannelsesveje- og det er *sporskift*; dvs. uddannelser, der af forskellige årsager kan optage mange studerende med divers baggrund, og hvortil de studerende søger, når deres hidtidige beskæftigelse er under pres. Disse forbindelsesveje er mindre pressede af udsving i arbejdsmarked og økonomi, men kræver til gengæld en anderledes, generaliseret og strategisk præcis uddannelses*fornemmelse*; en fornemmelse, langt fra alle erhvervsuddannede besidder. På den baggrund fører kortlægningen til følgende anbefalinger:

Vejledning må rette sig bredt og langt

Det er ikke meningsfuldt at vejledningen mod videregående uddannelse primært retter sig mod erhvervsuddannelseseleverne, mens de stadig er elever, eller straks efter deres uddannelses afslutning. Vejledningen skal finde måder at nå eleverne på, længe efter de er færdiguddannede, og det betyder at den må foregå andre steder end på uddannelsesstederne, og i langt højere grad arbejde opsøgende, gerne indenfor områder der kan ses at være truet af ledighed, eller som har en lav overgangfrekvens.

Nettet må kastes bredt, og vidt

Det er væsentligt at man ikke per refleks tænker på de fagligt sammenhængende uddannelsesforbindelser som dem, man kan vejlede til. Der er mange forskellige slags erhvervsuddannede, der videreuddanner sig på kryds og tværs af uddannelsesområder, og derfor skal f.eks. vejledningsmateriale og annoncering spredes ud over mange uddannelses- og branche-områder.

Der skal kompenseres for usikre uddannelsesstrategier

At komme fra en lavt uddannet familiebaggrund, stiller eleverne svagere i uddannelsessystemet, og i tider med økonomisk tilbagegang, dobbelt svagt. Der kan i nogen grad kompenseres for disse elevers mangel på kendskab, på præcise strategier, og på kreativ afkodning af uddannelsessystemet, ved at gøre denne form for kendskab til uddannelsessystemet tilgængeligt *i uddannelsen*. Muligvis i form af egentlige fag og vejledningstimer (i stil med folkeskolens UEA) - men også i form af tilstedeværelsen af vejledere, der selv kan fungere som forbilleder eller eksempler på anderledes og utraditionelle uddannelsesveje.

Indgangene til sporskiftemulighederne skal være gøres tilgængelige

Et væsentligt ulighedsforstærkende forhold er evnen til at bruge og læse uddannelsessystemet kreativt. Det er tydeligt af analyserne her, at det aktuelt er velfærdsuddannelserne, der fungerer som sporskiftemulighed, men der kan sikkert findes andre eksempler, og analysen peger også på også udpege hvilke erhvervsuddannelser, der er mest relevante for de enkelte velfærdsuddannelser. Der kunne derfor laves mere eller mindre specifikke adgangs/opstartsforløb eller -pakker, hvor f.eks. frisører og kontor-uddannede specifikt kvalificeres til sygeplejerske- eller pædagog-uddannelserne.

Der skal tænkes i konkret uddannelsesrettelæggelse for studerende med familieforpligtelser.

Endelig spiller private familieforhold en væsentlig rolle, som hæmmende faktor for at få videregående uddannelse. Her er det vigtigt at se på i hvilket omfang det er økonomisk, tidsmæssigt og praktisk muligt at følge uddannelserne som forsørger. Mange af velfærdsuddannelserne er allerede i færd med at eksperimentere med hvordan uddannelsesforløbene kan gøre mindre tilstedeværelseskrævende, og disse arrangementer kan med fordel opsamles og udvikles mellem uddannelserne. Tilsvarende er der både for folkeskolelærere og pædagog særlige merit-forløb, hvor studerende med forskelligartet erhvervsbaggrund kan følge uddannelsen i en særligt tilrettelagt form. Andre merit-uddannelsesvarianter har tidligere været diskuteret og undersøgt (Pilegaard 2010), men behovet for merituddannelser til sygeplejerske, socialrådgiver, ergo- og fysioterapeut eksisterer i hvert fald blandt de erhvervsuddannede.

Rapportens analyse af *oplevelser af overgange og valg* i relation til vejene mellem erhvervsuddannelse og videregående, udmunder i en række anbefalinger. Dels er det væsentligt at forøge det primære kendskab hos eleverne til videreuddannelsesmulighederne. Dette forstået således, at de videregående uddannelser skal "tæt på" eleverne via forskellige kanaler. Rapportens kortlægning af forbindelsesvejene mellem erhvervsuddannelser og videregående uddannelser viser, at mange erhvervsuddannelseselever ikke har forældre der selv har taget videregående uddannelse. Derfor må det primære kendskab formidles ad andre veje, og især under elevens erhvervsuddannelsesforløb.

"Elever som rollemodeller" er et vigtigt aspekt i formidlingen af det primære kendskab. Det anbefales derfor, at nuværende erhvervsuddannelseselever bliver bragt i forbindelse med tidligere elever, som selv har fortsat i videregående uddannelse efter deres erhvervsuddannelse. Disse elever vil potentielt kunne videreformidle et primært kendskab til videre uddannelse. Eleverne påvirker hinanden, også i forhold til karriereveje, og skaber derfor samlet set en forestillingsramme om mulige og hensigtsmæssige karrieremuligheder – heriblandt videregående uddannelse.

"Lærerne som rollemodeller" er også et væsentligt element. Erhvervsskolelærerne bruger mange ugentlige timer sammen med eleverne, og er dermed også elevernes potentielle rollemodeller. Dette gælder også rollemodeller i forhold til at videreudanne sig, efter endt erhvervsuddannelse. Lærerne skal, så vidt muligt, selv have et primært kendskab til videreuddannelse, og/eller tillid til – og fokus på de positive sider af videreuddannelse. Det er hensigtsmæssigt hvis lærerne, ud fra et primært kendskab, kan formidle muligheder og forhold vedr. de videregående uddannelser til eleverne.

"Fokus på videre uddannelsesmuligheder i vejledningspraksis". Vejledningen på erhvervsuddannelserne skal, blandt andre forhold, også fokusere på mulighederne for videre studier efter erhvervsuddannelse. Med andre ord: En integration af forhold omkring videregående uddannelse og karriereplanlægning i erhvervsskolernes vejledningspraksis. Dette bl.a. i forhold til at oplyse eleverne om økonomiske aspekter af, at videreudanne sig, og ligeledes i forhold til at gøre elevernes forestillinger om de boglige krav på uddannelserne realistiske. Ofte er de boglige krav på de videregående uddannelser ikke så uoverstigelige, som nogle elever forestiller sig. Vejledningen på erhvervsuddannelserne skal medvirke til at nedbryde forestillingsbarrierer, vedr. især "økonomiske besværligheder" og "store boglige krav" i relation til at tage en videregående uddannelse.

"Praktikpladsens primære kendskab til videregående uddannelse". Kulturen på praktikstederne omkring videregående uddannelser har en indvirkning på eleverne. Det har betydning, om en eller flere af medarbejderne på praktikstederne, selv har taget en videregående uddannelse efter deres erhvervsuddannelse. Derfor

anbefales det, at praktikstederne har/får primært kendskab til mulighederne for videreuddannelse, som de kan videreformidle til eleven.

”Større ligestilling i de videregående uddannelsers optagelsesprocedurer”. Erhvervsuddannelserne har, i nogle tilfælde, ikke den samme status som STX i de videregående uddannelsers optagelsesprocedurer. Det anbefales at styre mod større uddannelsesmæssig ligestilling, i forhold til flere videregående uddannelser. Dette kan bl.a. fungere som måde at forbedre erhvervsuddannelsernes status. Herunder kunne der undersøges forhold omkring dannelsen af en mere skolebaseret erhvervsuddannelse, og samtidig ses på, hvorvidt eksempelvis efteruddannelseskurser på arbejdsmarkedet i højere grad kunne indgå i uddannelsessystemet formelle meritssystemer, og samlet set være adgangsgivende til videregående uddannelser - så som eksempelvis diplomingeniør el. lign.

Det handler, kort sagt, ikke bare om mere information og om at lave flere foldere og hjemmesider, men snarere om at etablere *et reelt primært kendskab* hos eleverne til videregående uddannelse, samt om en større synliggørelse af vejene. Dette kan medvirke til hindre af en spordeling i erhvervsuddannelserne, og i højere grad gøre erhvervsuddannelserne til fuldt ud lige så farbare veje mod videregående uddannelse, som andre ungdomsuddannelser. Arbejdsmarkedet efterspørger personer med kombinationer af erhvervsuddannelse og videregående uddannelse, og de faglærte er ligeledes efterspurgt på de videregående uddannelser, idet de besidder en høj grad af praksiskendskab.

Design og metodeoversigt

Litteraturstudie/review

Gennemgangen af den eksisterende litteratur bygger på en søgning i primært danske dokumenter om overgangen fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse. Vægten ligger på empiriske analyser og politiske betænkninger, m.v. som dels kan beskrive de faktiske overgange og dels belyse de politiske tiltag som siden starten af 1970'erne er iværksat for at lette overgangen. Analysen af det seneste politiske tiltag på området, etableringen af eux, er ikke medtaget her, da en analyse af en af rapportens forfattere findes tilgængelig på nettet (<http://hq-ill.eu/>). Her findes også analyser af overgangen fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse i Tyskland, Østrig og England, som derfor kun summarisk er medtaget i denne rapport.

Kortlægning af uddannelsesforbindelser

I denne del af projektet følger vi fire årgange færdiguddannede erhvervsuddannelseselever, for at se om de senere tager en videregående uddannelse, hvilke elever, der tager hvilke uddannelser, og hvordan disse forhold ændrer sig som tiden går.

Den registerbaserede analyse er derfor designet som et registerudtræk på fire årgange af elever, (elevkohorter) der følges i op til 20 år. Kohorterne følges både hvad angår uddannelsesforhold, arbejds- og beskæftigelsesforhold og andre relevante sociale forhold, herunder forældrenes væsentligste socioøkonomiske karakteristika. Disse data analyseres tabelbaseret og geometrisk, og sættes afslutningsvis ind i en mere uddannelsessociologisk kontekst.

Designet er begrundet i en række konkrete forhold. De udvalgte data giver mulighed for at etablere sammenhænge mellem de erhvervsuddannedes sociale baggrund, og deres uddannelsesvalg senere i livet. Disse sammenhænge kan efterfølgende sammenlignes for de forskellige kohorter. Denne sammenligning over tid giver os mulighed for at undersøge i hvilket omfang udvikling på arbejdsmarkedet, eller strukturelle ændringer i uddannelsessystemet har betydning for de erhvervsuddannedes brug af uddannelsessystemet. Fordi alle de undersøgte kohorter i et vist omfang erhverver sig videregående uddannelse i *hele* det undersøgte tidsrum, kan der i nogen grad skelnes mellem forskelle der knytter sig til den enkelte elevårgang(kohorte-effekt), til udviklinger på arbejdsmarked/uddannelsessystem(periodeeffekt) eller til forhold, der hverken kan forklares med perioden eller kohorter(strukturelle effekter)(Gundelach 2009). Det er formålet med kohorte-analysen at undersøge om der kan findes egentlige strukturelle barrierer, eller særlige effektivt muligheds-skabende forbindelser, mellem erhvervsuddannelser og videregående uddannelser.

Udover kohorteanalyser, giver registerdataene også mulighed for at følge den individuelle erhvervsuddannedes strategiske brug af uddannelsessystemet, og sammenholde dette med individuelle baggrundsforhold, eksempelvis deres beskæftigelseshistorie, familieforhold, økonomi, m.v. Det er et veldokumenteret forhold i uddannelsessociologien (Thomsen 2007, Lidegran 2009), at forældrebaggrund er en væsentlig forklaring på forskellige deltagelsesformer i uddannelse, og på hvad der opfattes som mulige og realistiske valg i uddannelsen.

Dataudtrækkene er således designet så der kan søges efter sammenhænge mellem de individuelle strategier i erhvervsuddannede elevers valg af videregående uddannelse, og deres forældres baggrund: økonomisk, erhvervs-mæssigt, og uddannelses-mæssigt. Tilsvarende er elevernes personlige familieforhold inddraget i analysen, da økonomi og bolig- og familiesituation er væsentlige faktorer i forhold til uddannelsesvalg for personer i beskæftigelse(Frederiksen 2010). Dette forhold er væsentligt, da særligt de studerendes forestillinger om økonomiske og sociale omkostninger ved at videreuddanne sig viser sig vigtige i den næste analyse: oplevelsen af valg og muligheder for videreuddannelse.

Disse data analyseres alene ved hjælp af deskriptive statistiske teknikker: tabelanalyse og geometrisk dataanalyse. Konkret er analysen af registerdataene opdelt i tre delanalyser: en longitudinal (dvs. fremadskridende over tid) analyse af overgangsfrekvenser fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse; en geometrisk analyse af hvilke sociale forhold der har betydning for elevernes overgang til videregående uddannelse; og en longitudinal analyse af hvilke fagområder der leverer elever til hvilke videregående uddannelser.

Populationen rummer fire fuldstændige kohorter af erhvervsuddannede, hvorfor spørgsmål om analysernes gyldighed i forhold til andre kontekster end den undersøgte (generalisering til andre kohorter, til andre specifikke uddannelser end de undersøgte, eller de forskellige analyserede effekters signifikans) ikke kan besvares alene ved hjælp af analytisk statistik. Sådanne spørgsmål må i stedet besvares uddannelsessociologisk, hvorfor designet afrundes med en analyse, hvor analysernes fund diskuteres i forhold til klassiske uddannelsessociologiske forklaringer på ulighed i adgang til uddannelse.

Oplevelser af overgange og valg i relation til vejene mellem erhvervsuddannelse og videregående

Der er i denne analysedel foretaget 11 enkeltinterviews med uddannelses- og studievejledere på erhvervsakademier, sygeplejerskeskoler, pædagoguddannelse, PAU, ingeniørhøjskoler, SOSU, tekniske skoler, det merkantile område samt Studievalg. Der er prioriteret en geografisk spredning, sådan at såvel Sjælland som Fyn og det sydlige og nordlige Jylland er repræsenteret (Københavnsområdet, Odense, Århus, Sønderborg, Vestsjælland). Interviewene er lavet telefonisk eller face-to-face, og havde en varighed på 33 min. til 48 min. Interviewene er optaget digitalt, og interviewguides er tilpasset den enkelte informant i relation til vedkommendes jobfunktion. Der henvises til de pågældende interviews som følger: Interview nr. 1: Pædagoguddannelse. 2: Erhvervsakademi. 3: Ingeniørhøjskole. 4: Sygeplejerskeuddannelse. 5: Ingeniørhøjskole. 6: Pædagogisk assistent. 7: SOSU. 8: Sygeplejerskeuddannelse. 9: Teknisk skole. 10: Teknisk skole. 11: Studievalg.

Rapporten bygger ligeledes på 4 gruppeinterviews med hver 4-5 erhvervsuddannelseselever: Et interview på SOSU, et på det merkantile område og to interviews på teknisk skole. De 4 gruppeinterviews blev foretaget på forskellige erhvervsuddannelsesinstitutioner på Sjælland. Alle interviewpersoner er lovet fuld anonymitet. Af formidlingsmæssige årsager er citater fra projektets interviews rettet til sådan at de fremstår så læselige som muligt. Dette naturligvis kun såfremt der hermed ikke er opstået meningsforvridninger. Der henvises til de pågældende gruppeinterviews som følger: Gruppeinterview nr. 1: SOSU. 2: Teknisk skole. 3: Teknisk skole. 4: Merkantil.

Udvælgelsen af informanter er bl.a. foretaget på baggrund af undersøgelsens statistiske analyser af, hvilke erhvervsuddannelser som hhv. videresender mange/få elever til videregående uddannelse efter endt erhvervsuddannelse (kortlægningen af forbindelsesvejene). Der blev udvalgt interviewpersoner på "begge sider" af overgangene mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse, og altså både foretaget interviews med studievejledere på erhvervsuddannelserne og på de videregående uddannelser. Dette gav mulighed for at indsamle viden om erhvervsuddannelseselevens intentioner, viden og forudsætninger vedr. videregående uddannelse, mens de opholder sig på en erhvervsuddannelsesinstitution, sammenholdt med de videregående uddannelsers perspektiver vedr. erhvervsuddannelseselever. Der er foretaget tematiske meningskondenseringer af interviewene, som dermed er grundlag for formidlingen af projektets analyse. Projektets interviews udpeger en række klare hovedtræk, om end de samtidig, på visse måder, peger i forskellige retninger og indeholder relativt komplekse analytiske aspekter. Der har vist sig, at være flere interessante faktorer omkring såvel de trådte stier som blindgyder i overgangene mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse.

Litteraturstudie: Fra EUD til en videregående uddannelse - de hidtidige erfaringer

Dette afsnit giver en kort oversigt over udviklingen i forbindelserne mellem erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelser og de tidligere politiske tiltag for at bygge bro mellem dem. Desuden sammenfattes fra litteraturen en række forklaringer på at der ikke hidtil er skabt bredere veje fra erhvervsuddannelserne til de videregående uddannelser ud over de 'trådte stier' som historisk er etableret på enkelte områder (*installatør, bygningskonstruktør, maskinmester, merkonom*). Endelig gives en kort introduktion til internationale erfaringer fra lande med duale systemer (vekseluddannelser) som det danske.

I Danmark er problemet med at opnå adgang til en videregående uddannelse efter en erhvervsuddannelse større end i de øvrige nordiske lande. Det skyldes at det danske uddannelsessystem har en større adskillelse mellem de studieforberevende ungdomsuddannelser og erhvervsuddannelserne, og at det tvinger unge til at vælge mellem de to spor på et tidligere tidspunkt. Den halvdel af de unge som vælger en erhvervsuddannelse, vælger dermed i de fleste tilfælde en videregående uddannelse fra.

Siden starten af 1980'erne er der i Danmark sket en fordobling af den andel af en ungdomsårgang, som gennemfører en videregående uddannelse - og det ser ud til at fortsætte. Regeringen har forøget målet om, hvor stor del af de unge der skal gennemføre en videregående uddannelse fra 50 % til 60 % (Regeringen 2011). Men den voldsomme ekspansion af de videregående uddannelser de seneste 30 år er *gået udenom* erhvervsuddannelserne, i stedet for at gå *igennem* dem. Erhvervsuddannelserne fremstår i stigende grad som et sidespor i forhold til hovedsporene i uddannelsessystemet: folkeskole - gymnasium - videregående uddannelse.

I forskningslitteraturen udpeges denne spordeling som et problem, på flere måder: Det strider mod den overordnede politiske målsætning om at gøre uddannelsessystemet mere åbent og tilgængeligt (*permeability*), så man alle steder kan bevæge sig både opad og på tværs uden hindringer, som det blandt andet ligger i EU's politik for livslang læring (EU 2000). Desuden bidrager det til at fastholde skævheder i den sociale rekruttering til de videregående uddannelser, hvilket er et problem i forhold til princippet om at give alle lige adgang til uddannelse. Over en tredjedel af eleverne i de gymnasiale uddannelser har forældre med en videregående uddannelse, mens det kun gælder for godt en tiendedel af de unge i erhvervsuddannelserne (Jensen & Larsen 2011). Den halvdel af en ungdomsårgang som starter på en erhvervsuddannelse har ringe udsigt til at fortsætte i en videregående uddannelse, fordi erhvervsuddannelserne normalt ikke giver studiekompetence. Det betyder at unges valg efter afslutning af den obligatoriske grundskole i en alder af 16-17 år har livslange konsekvenser for deres chancer for at få en videregående uddannelse.

Barriererne for overgang til videregående uddannelse er også et problem i forhold til samfundets interesse i at udnytte potentialerne i de opvoksende generationer bedst muligt på tværs af sociale klasser og lag. Barriererne for en overgang til de videregående uddannelse og den ringe gennemtrængelighed er også et problem i forhold til arbejdsmarkedet, fordi det begrænser uddannelsernes tilpasning til udviklingen på arbejdsmarkedet. Det er for eksempel påpeget at personer med dobbelt-kompetencer (hybride kompetencer) er i høj kurs på arbejdsmarkedet, især personer med en erhvervsfaglig baggrund som tager en videregående uddannelse (Jørgensen & Lindvig 2011). De kan fungere som brobyggere internt i virksomhedernes mellem planlægnings- og udviklingsafdelinger og produktionsafdelinger.

Endelig er det et problem for erhvervsuddannelserne, at de i stigende grad opfattes som en *blindgyde* af de unge, fordi erhvervsuddannelserne afskærer unge fra de muligheder som en videregående uddannelse giver (Brown m.fl. 2011). I takt med at andelen af unge med en videregående uddannelse forøges, så fremstår en videregående uddannelse i stigende grad som hovedvejen til de attraktive job med status og udviklingsmuligheder. Det er en af årsagerne til det kraftige fald de seneste ti år i andelen af unge der får en erhvervsuddannelse - og den fortsatte stigning i andelen der får en gymnasial uddannelse (Uni-C 2011). Det er et problem, når prognoserne for arbejdsmarkedet forudsiger en markant mangel på faglært arbejdskraft, og når hver syvende af de unge der gennemfører en gymnasial uddannelse ikke kommer videre i uddannelsessystemet (AE-rådet

2011). Trods disse mange væsentlige problemer har der ikke hidtil været nogen forskning i overgangen fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelser i Danmark.

Forsøg på samordning af de erhvervs- og studierettede uddannelser

Det er interessant at kaste et blik tilbage på problemets historie. Det viser at det i over 40 år har været et klart ønske fra politisk side at der skabes et større 'hul igennem' fra erhvervsuddannelserne til de videregående uddannelser. Men den faktiske udvikling viser at hullet er blevet mindre: Færre unge tager en videregående uddannelse efter en erhvervsuddannelse (Jørgensen 2012) og færre unge får både erhvervsuddannelse og studiekompetence (figur 1; UNI-C 2011). Det er lidt af et paradoks.

Det mest omfattende forsøg på at løse problemet fandt sted i forbindelse med EFG-reformen i 1970'erne. Her ønskede stærke kræfter at integrere erhvervsuddannelserne med de øvrige ungdomsuddannelser (Christensen 1978). De to spor i ungdomsuddannelserne skulle samordnes og bringes tættere på hinanden. Det skulle gøre det lettere at skifte mellem sporene og at fortsætte fra en erhvervsuddannelse til en videregående uddannelse. Det var på den ene side udtryk for et ønske om at reducere klassedelingen i ungdomsuddannelserne i lighed med det som var sket i folkeskolen. Her blev den traditionelle opdeling i et *fagligt og bogligt* spor erstattet af enhedsskolen i 1975. På den anden side var årsagen, med en parallel til situationen i dag, at tilgangen til erhvervsuddannelserne faldt og frafaldet steg til over 30 %, mens tilgangen til gymnasiet var blevet fordoblet fra 1960 til 1970 (Undervisningsministeriet 1998; Ørum 1974). Det resulterede i en reform, hvor erhvervsuddannelserne indledtes med en bred et-årig basisuddannelse med 40 % almene fag, som blandt andet skulle gøre det lettere at skifte til en gymnasial uddannelse og at fortsætte i videregående uddannelse (Christensen 1978). Da de erhvervsgymnasiale uddannelser blev reformeret og HTX blev introduceret i 1986, blev de placeret i regi af erhvervsskolerne. Hensigten var at udvide rekrutteringen til de videregående uddannelser ved at tilbyde en erhvervsfagligt tonet uddannelse med studiekompetence. Hensigten var også at erhvervsskolerne skulle fastholde nogle af de bogligt stærke unge, som ellers søgte til det almene gymnasium. Det var således i starten muligt for eleverne at starte på en erhvervsuddannelse (EFG-basisåret) og først efter seks måneder beslutte, om de ville vælge den gymnasiale vej via HTX eller om de ville fortsætte i et hovedforløb i en praktikplads. Der skulle være flere broer på tværs i systemet og færre blindspor. Det blev set som en forudsætning for at realisere målet om at gøre livslang læring til en mulighed for alle. Hertil bidrog også den to-årige hf og studenterkurserne, som var tilbud om en *'second chance'* til de unge og voksne som ønskede at få adgang til en videregående uddannelse og som ikke havde opnået studiekompetence tidligere.

De vidtgående planer om et integreret system af ungdomsuddannelser i Danmark havde paralleller til de uddannelsespolitiske reformer i Norge og Sverige, der begge i 1970'erne etablerede integrerede ungdomsuddannelser. I Sverige resulterede det i enhedsgymnasiet, hvor de erhvervsfaglige uddannelser blev til yrkeslinjer (senere yrkesprogrammer) side om side med de almene linjer. Alle elever skulle i princippet gives studiekompetence via ungdomsuddannelserne – selvom det har vist sig vanskeligt at realisere (Olofson & Panican 2008). I Norge blev der i 1974 etableret en samlet lov omkring ungdomsuddannelserne ('videregående oplæring'), og med reform 94 blev den såkaldte to-plus-to model etableret, så eleverne normalt går sammen de to første år af en ungdomsuddannelse inden de vælger enten et erhvervsfagligt eller et studierettet spor de to sidste år. Sådan gik det ikke i Danmark, hvor reformerne i 1991 og 2000 videreførte erhvervsuddannelserne som et selvstændigt spor med en særlig styringsform, det faglige selvstyre, og en særskilt lovgivning, skolekultur, rekrutteringsbase og krav til lærerkompetencer, m.v. Det skyldtes især pres fra arbejdsmarkedets parter som frygtede at en integration af de to spor og et øget fokus på almene fag ville svække erhvervsuddannelsers profil og værdi på arbejdsmarkedet (Christensen 1978; Juul 2005). Der var også frygt for at parternes stærke indflydelse på uddannelserne ville gå tabt. Og dermed også at virksomhedernes ansvarlighed og forpligtelse til at tilbyde praktikpladser ville blive tabt, hvis ikke arbejdsgiverne oplevede ejerskab til uddannelserne. Den politiske løsning i Danmark blev derfor, i modsætning til vores nordiske nabolande, at udvikle og forbedre

erhvervsuddannelserne som et separat spor. Den strategi kalder Lasonen & Young (1998) for en strategi for forbedring (*enhancement*) - til forskel fra de andre landes strategier for enhedsuddannelser (*unification*), gensidig berigelse (*mutual enrichment*) eller etablering af broer (*linkages*).

Resultatet var at opdelingen blev fastholdt, så det ene spor i ungdomsuddannelserne har et klart sigte mod arbejdsmarkedet, mens det andet spor har sigte mod de videregående uddannelser. Hertil hører også de erhvervsgymnasiale uddannelser, som over tid har fjernet sig fra tilknytningen til erhvervsuddannelserne og særligt med reformen i 2005 er blevet en ligeværdig del af det gymnasiale uddannelsestilbud. Dermed har det danske uddannelsessystem fastholdt en tidlig opdeling af de unge i to hovedspor, som fører den ene del ud på arbejdsmarkedet og den anden del til de videregående uddannelser. De politiske intentioner har dog også været at bygge broer fra erhvervsuddannelserne til de videregående uddannelser.

Forsøg på brobygning: studiekompetence i EUD

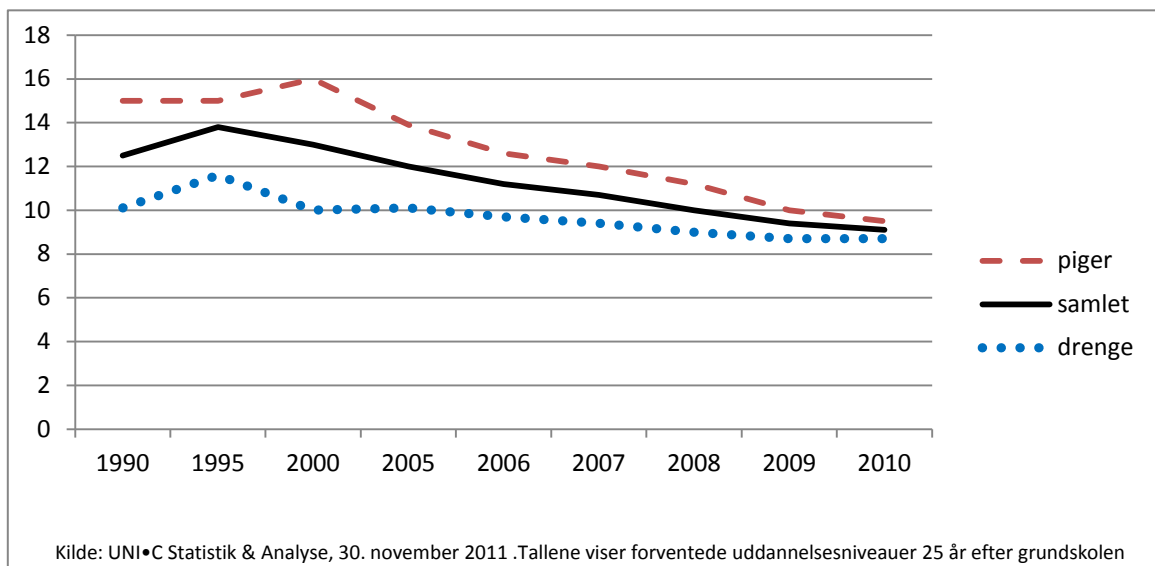
Tilbage fra deres etablering har de tekniske højskoler og handelshøjskoler optaget faglærte direkte som studerende. Uddannelsen til teknikum-ingeniør var placeret i regi af de tekniske skoler og lå i forlængelse af en faglært uddannelse indenfor det tekniske område. Med de stigende krav til teoretisk viden i efterkrigstiden blev det direkte optag vanskeligt, og der blev derfor stillet øgede krav om forudgående teoretisk uddannelse (Betænkning 0238/1959). Adgangskravene blev i 1965 øget til realeksamen samt en særlig adgangsprøve, og desuden blev der som alternativ til lærlingeuddannelsen indført et års værkstedskursus plus et års praktik som en ny adgangsvej. Det indvarslede et skifte i rekrutteringsvejene til de korte videregående uddannelser (KVU). I takt med at stadig flere unge får en studentereksamen, er studenter kommet til at udgøre en stigende andel af de studerende på de KVU'er, som traditionelt har været videreuddannelser for de faglærte.

Ved revision af tekniker- og ingeniøruddannelserne i midten af 1980'erne noterede udvalget betænkningen: *"At så relativt få går videre fra en faglært uddannelse er i sig selv både forklarligt og forståeligt nok, og noget tilsvarende gælder en række af de grundlæggende teknikeruddannelser."* (Betænkning 1074 1986 side 62).

Forklaringen på at så få 'læste videre' var i betænkningen at erhvervsuddannelserne *"retter sig mod anvendelsesorienterede færdigheder og en (praktisk) specialisering i disse og kun i mindre grad mod fortsat (teoretisk præget) uddannelse."* (ibid). Den konstaterede at selvom det var hensigten med EFG at den også skulle være studieforberedende, så virker den ikke sådan i tilstrækkelig grad. Der blev også peget på at teknikeruddannelserne var for ukendte og usynlige, og at der er økonomiske barrierer som hindrer faglærte i at videreudanne sig (forskellen mellem faglært løn og SU). Betænkningen anbefalede at der skabtes bedre muligheder for at opnå studiekompetence i erhvervsuddannelsen, og at eleverne tilskyndes til at bruge dem (side 63). Betænkningen var også udgangspunkt for en revision i 1987 af loven om de videregående teknikeruddannelser, som skulle bygge bro fra erhvervsuddannelserne til teknikeruddannelserne på videregående niveau.

Da lærlinge- og EFG-uddannelserne blev samlet ved reformen i 1991 konstaterede den forudgående betænkning: *"Generelt er de reelle muligheder for videreuddannelse umiddelbart efter afsluttede grundlæggende erhvervsuddannelser forholdsvis begrænsede."* (Betænkning 1112, del 1, 1987:16). Andelen af unge som efter en erhvervsuddannelse fortsatte i videregående uddannelse (helt overvejende KVU) lå i de fleste fagområder på 5-7 % (Tabel 3.9.). Blandt årsagerne pegedes på: *"For mange af de nuværende grundlæggende erhvervsuddannelser har - bl.a. fordi de er for smalle - intet modstykke blandt de videregående teknikeruddannelser."* (side 92). Derfor var der også stor politisk interesse i at forbedre mulighederne for adgang til videregående uddannelser ved reformen i 1991. Det blev indskrevet som ét af de fire overordnede formål med erhvervsuddannelserne at de skulle give de uddannelsessøgende grundlag for videreuddannelse. Der var da også i løbet af 1990'erne en mindre stigning i andelen af unge med en erhvervsuddannelse som også fik studiekompetence, men siden er andelen faldet.

Ved reformen af de merkantile uddannelser i 1995 blev det påpeget at viften af muligheder for videregående uddannelse var begrænset og der i stigende grad krævedes en studentereksamen for at få adgang til videre-

Figur 1: Andel af en ungdomsårgang i 1990-2010 med både en erhvervsuddannelse og studiekompetence

gående uddannelse. Der var derfor behov for tiltag så de merkantile erhvervsuddannelser ikke kom til at fremstå som en *blindgyde* (Betænkning nr. 1283/1994, side 18). Derfor skulle der skabes bedre muligheder for supplerende kurser med henblik på at opnå studiekompetence. Der blev dog også peget på at mere end hver tredje elev som starter på en merkantil erhvervsuddannelse havde en gymnasial baggrund i 1992. En senere undersøgelse viser at det var tilfældet for lidt over hver fjerde elev i 2004, hvilket er betydeligt mere end på tekniske erhvervsuddannelser bortset fra det grafiske område (Juul & Jørgensen 2010). Der har således på det merkantile område været flere som havde studiekompetence forud og som efterfølgende fortsatte i en kort videregående uddannelse (Korup 2003). Derimod blev muligheden for at få direkte adgang til handelshøjskolen med en merkantil erhvervsuddannelse afskaffet i 1995 og erstattet af et krav om en gymnasial uddannelse.

Tilsvarende blev der i forbindelse med reform 2000 lagt stor vægt på at tilrettelægge erhvervsuddannelserne med udgangspunkt i den enkelte elevs interesser, herunder også at give bedre muligheder for at kunne fortsætte i videregående uddannelser. Ved fremlæggelsen af lovforslaget forklarede Undervisningsministeren om hensigten: *"... de mere bogligt stærke elever får mulighed for at supplere deres uddannelse med fag, der forbedrer deres studiekompetence. Der vil også blive bedre sammenhæng mellem erhvervsuddannelserne og de erhvervsgymnasiale uddannelser med mulighed for, at eleverne kan erhverve en egentlig dobbeltkompetence, d.v.s. både erhvervskompetence og studiekompetence."* (Nestager 1998) Der blev fastlagt rammer for udbud af 'studierettet påbygning' som tilbud til de mere ambitiøse elever.

Der har således i alle de store reformer af erhvervsuddannelserne været en erklæret politisk interesse i at bygge broer fra erhvervsuddannelse til de videregående uddannelser – og at få flere til at bruge dem. Men disse intentioner er ikke blevet opfyldt. Muligheden for at få studiekompetence i forbindelse med en erhvervsuddannelse har formelt eksisteret i mange årtier, men er kun i ringe grad blevet brugt. Undervisningsministeriet har ikke tal for omfanget af studierettet påbygning, men interviews med erhvervsskoler og nøglepersoner viser at omfanget er meget begrænset (Jørgensen & Lindvig 2011). Tal fra UNI-C viser at andelen af unge som har både en erhvervsuddannelse og studiekompetence har været faldende de seneste 20 år fra den toppede med 14 % af ungdomsårgang i 1995 til 9% i 2010 (figur 1). Tilsvarende gælder, når man ser på udvikling indenfor KVU. Andelen af de studerende med en erhvervsfaglig uddannelsesbaggrund på uddannelsen til diplomingeniør (som afløste teknikum i 1993) faldt fra omkring 30 % i 1980 til blot 7% i 2004 (VTU 2005). Tilsvarende er andelen af studerende med en erhvervsuddannelse på DTH/DTU faldet (A4 2009). Til gengæld er andelen af studerende med en erhvervsgymnasial baggrund på disse tekniske uddannelser steget. Det indikerer at unge med planer om at tage en videregående uddannelse (også KVU) i stigende grad har valgt en erhvervsgymnasial

uddannelse frem for en erhvervsuddannelse, selvom muligheden for at opnå studiekompetence i erhvervsuddannelsen formelt er til stede.

Forsøg på brobygning med voksenuddannelser

En af barriererne for faglærtes adgang til videregående uddannelser er manglen på studiekompetence. Hvis studiekompetence ikke opnås i erhvervsuddannelsen, kan den opnås senere via en voksenuddannelse. Siden 1960'erne har der været en stærk udbygning af voksnes muligheder for efter- og videreuddannelse. Hf, højere forberedelseksamen, som startede i 1966, har været en oplagt vej for faglærte som ønskede videre uddannelse, og er ofte omtalt som tilbud om en 'second chance' til de som tog et tidligt erhvervsvalg og som ønskede at skifte spor eller at læse videre. Det skyldes den måde hf er tilrettelagt på, hvor der er mulighed for at tage enkeltfag som aftenundervisning i et studiemiljø med andre voksne. Hf giver med gymnasiereformen principielt adgang til de videregående uddannelser på lige fod med de øvrige gymnasiale uddannelser - afhængigt af den enkeltes valg af fag og niveauer. Men undersøgelser viser at hf kun i begrænset omfang er blevet en bro fra erhvervsuddannelserne til de videregående uddannelser. Kun 5 % af eleverne i hf har en erhvervsuddannelse som baggrund (Klewe 2007). Det kan forklares med hf's historie og placering i uddannelsessystemet. Hf blev etableret for at skabe en bredere rekruttering til de nye velfærdsuddannelser (lærer, pædagog, sygeplejerske, m.v.) i forbindelse med at adgangskravene til disse uddannelser blev øget til at være en studentereksamen. Hf var derfor i mange år domineret af kvinder og anvendtes blandt andet af husmødre som søgte ud på arbejdsmarkedet i 1970'erne, mens de nu i stigende grad domineres af unge som er droppet ud af gymnasierne. Læringsmiljøet på hf har derfor haft svært ved at tiltrække de typisk mandlige faglærte som søgte videregående uddannelse. Faktisk er der en større andel som anvender hf som indgang til en erhvervsuddannelse. Omkring hver femte elev på hf gennemfører efterfølgende en erhvervsuddannelse typisk på det merkantile område eller social- og sundhedsområdet (Klewe 2007).

Et andet initiativ var etableringen af et system af videregående voksenuddannelse (VVU) med en lov i 2000. intentionen var at skabe en særlig uddannelsesvej for voksne som kunne give adgang til alle niveauer af uddannelsessystemet. Over en tredjedel af de studerende på VVU har en erhvervsuddannelse som højeste uddannelse. Men en undersøgelse (EVA 2009) viser at de fleste bruger det til at bevæge et trin op ad uddannelsesstigen, og at få personer anvender det til efter en erhvervsuddannelse at gennemføre en fuld videregående uddannelse. Erhvervsakademiuddannelserne omfatter dog nogle af de 'trådte stier' til de videregående uddannelser som mest hyppigt anvendes af personer med en erhvervsuddannelse: installatør, markedsføringsøkonom, jordbrugs-, service-, design- og produktionsteknolog, o.l.. Da mange uddannelser over tid har skiftet position, indhold og titel er der nogen usikkerhed i forbindelse med sammenligninger over tid. Men der er klare tegn på at disse korte videregående uddannelser, KVVU, ikke er vokset i nær samme omfang som de øvrige videregående uddannelser. Siden 1980 er andelen af en ungdomsårgang, som gennemfører en KVVU kun er steget med omkring 2 procentpoint, mens de tilsvarende tal for MVU er en stigning på godt 8 procentpoint og for LVU er stigningen på 10 procentpoint¹.

Andel af ungdomsårgang som gennemfører en kort videregående uddannelse 1980 – 2009								
1980	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
4,1 %	5,6 %	8,1 %	9,2 %	6,9 %	6,6 %	6,4 %	6,1 %	5,9 %

Kilde: <http://statweb.uni-c.dk/Databanken> Tallene angiver forventede uddannelsesniveauer 25 år efter 9.kl.

¹ Henningensen 2007 bemærker at en række store kvindeuddannelser (pædagog, sygeplejerske) i perioden er gået fra at være korte til at være mellemlange videregående uddannelser i perioden.

En ikke ubetydelig andel af de unge tager to ungdomsuddannelser. Det hænger sammen med at skellet mellem ungdomsuddannelser og voksenuddannelser er mere uklart, blandt andet fordi en stor del af eleverne i de grundlæggende erhvervsuddannelser er over 20 år, så gennemsnitsalderen ved afslutning af en erhvervsuddannelse nu er oppe på 28 år (Undervisningsministeriet 2010:69). Dobbelt uddannelse er mest hyppig indenfor det merkantile område, hvor hver fjerde af de der afslutter en erhvervsuddannelse har en gymnasial uddannelse forud. Årsagen er blandt andet at dette indenfor nogle områder, blandt andet bank- og forsikring, er en reel forudsætning for at få en praktikplads.

En dobbelt ungdomsuddannelse kan også være affødt af ønsket om at få adgang til en videregående uddannelse efter en erhvervsuddannelse, som suppleres med for eksempel et studenterkursus eller en hf. På den ene side kan det være en udmærket mulighed for at skifte spor, men dobbelt uddannelse kan også være problematisk. Det indebærer typisk længere uddannelsesstider i forhold til at få dobbeltkompetence i en integreret uddannelse, som den nye *eux*. Det kan også indebære gentagelser af det samme lærestof. Det er også problematisk hvis dobbelt uddannelse er et resultat af en øget konkurrence på praktikpladsmarkedet, da unge med dobbelt uddannelse fortrænger unge, som tager den ordinære vej i uddannelsessystemet. Endelig indebærer det for staten ekstra udgifter til forlængede uddannelsesstider og senere ankomst på arbejdsmarkedet.

Strukturkommissionen (2004) pegede for eksempel på at dobbelt uddannelse og uddannelseskift reducerer arbejdsstyrken med 40.000 personer hvert år. Desuden pegede den på at 44% af eleverne i hhx fortsætter i en anden ungdomsuddannelse, typisk en merkantil erhvervsuddannelse. Det er tegn på en *uddannelsesinflation* med stadigt højere krav om uddannelse, som mere er begrundet i at udbuddet af uddannet arbejdskraft er stigende og mindre i at uddannelsen er nødvendig for at udføre arbejdet.

Hvorfor fortsætter så få faglærte i videregående uddannelse?

Analysen ovenfor af årtiers reformer af erhvervsuddannelserne viser at der har været et udtalt ønske at bygge bedre broer fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelser og at få flere til at bruge dem. Men at den faktiske udvikling er gået i modsat retning, så færre går fra EUD til videregående uddannelser (Jørgensen 2010). Det er derfor relevant at spørge hvad årsagerne er til dette. Følgende årsager nævnes i den danske og internationale litteratur:

Spordeling (*tracking*) Først og fremmest er det et resultat af ungdomsuddannelsernes stærke opdeling i to spor, en opdeling der er både *institutionel* (skolerne er adskilte), *politisk* (forskellige styringsformer), *social* (rekrutterer fra forskellige sociale grupper) og *kulturel* (forskellige værdier dominerer). Det indebærer at det erhvervsfaglige spor rekrutterer de unge som er mindst akademisk orienteret, og som heller ikke i erhvervsuddannelsen får stimuleret en interesse for videregående uddannelser eller udviklet deres studiekompetencer. Det skyldes ikke kun fraværet af tilbud om almen undervisning, men også at kulturen i erhvervsuddannelserne er orienteret mod arbejdsmarkedet. Hverken blandt faglærerne i erhvervsskolerne eller blandt oplærere i praktikvirksomhederne møder eleverne normalt faglærte med en videregående uddannelse, som kunne fungere som rollemodeller. Det gælder især de tekniske erhvervsuddannelser, mens eleverne på det merkantile og social- og sundheds-områderne møder flere lærere med en videregående uddannelse.

Stærke og svage? Siden 1993 har det været et centralt politisk mål at få 95 % af en ungdomsårgang til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Det har sammen med den aktive arbejdsmarkedspolitik (aktivering) trukket flere bogligt svage unge ind i erhvervsuddannelserne og påvirket erhvervsskolernes image. Det politiske mål om at øge overgangen fra erhvervsuddannelse til en videregående uddannelse står i nogen grad i modsætning til 95 % - politikken. Selvom der formuleres en strategi for erhvervsuddannelser med tilbud til både stærke og svage elever, så trækker de to mål i hver sin retning. Det betyder at den stærke fokus på de bogligt svage elever kan have bidraget til at færre unge med planer om en videregående uddannelse har valgt erhvervsuddannelserne til.

Særligt de erhvervs-gymnasiale uddannelsers store succes tyder på, at en del af de målrettede unge, som tidligere ville vælge en erhvervsuddannelse, i dag tager den direkte vej til videregående uddannelse via htx og hhx.

Vekseluddannelser og partsstyrer. Hovedparten af uddannelsesstiden i erhvervsuddannelserne er forlagt til virksomhedspraktikken. Det gør det vanskeligere at opnå studiekompetence i uddannelserne i sammenligning med rent skolebaserede uddannelser som i Schweiz, Holland og Østrig. Fremskaffelsen af praktikpladser har desuden historisk været betinget af at arbejdsmarkedets parter havde stor indflydelse på erhvervsuddannelserne. Parterne har ønsket at holde erhvervsuddannelserne adskilt fra de øvrige ungdomsuddannelser og parterne har samtidigt prioriteret de erhvervsfaglige kompetencer over studiekompetencerne. Parterne har primært forfulgt en strategi for udviklingen af erhvervsuddannelser på højere niveau (*enhancement*) samt i mindre grad brobygning (*linkages*) frem for en strategi for integration af ungdomsuddannelserne (*unification*).

Hurtigt i job. Det er også et resultat af erhvervsuddannelsernes styrke: at de meget gode til at bringe unge ud på arbejdsmarkedet og i beskæftigelse. Det er især virksomhedspraktikken der som en indbygget del af uddannelsen, giver de unge en god forankring på arbejdsmarkedet. Omkring halvdelen af eleverne fortsætter i beskæftigelse i den virksomhed, hvor de er uddannet, og ofte oplever de ikke overgangen som noget problem (Jørgensen 2009). Erhvervsuddannelserne fører eleverne effektivt ud af uddannelsessystemet og ind på arbejdsmarkedet. Det betyder at de nyuddannede skal ændre retning i forhold til deres hidtidige karrierevej og vende tilbage til uddannelsessystemet, hvis de skal fortsætte i en videregående uddannelse.

Høj beskæftigelsesfrekvens. Det er også et resultat af gode beskæftigelsesmuligheder for faglærte. Beskæftigelsesfrekvensen for unge med en erhvervsuddannelse ligger næsten på linje med de højtuddannede. Selvom den aktuelle arbejdsløshed rammer de nyudlærte hårdere end de beskæftigede, så kommer de nyudlærte i Danmark hurtigere i job i Danmark end i de fleste andre europæiske lande (Gangl 2001; Gangl & Müller 2003). Arbejdsløsheden for unge, nyankomne på arbejdsmarkedet er i Danmark kun lidt højere end arbejdsløsheden for erfarne arbejdere, mens nyankomne i de fleste andre lande har langt højere arbejdsløshed (Dieckhoff 2008). Det er markant forskelligt fra situationen i lande med rent skolebaserede ungdomsuddannelser, som giver unge store vanskeligheder med at komme ind på arbejdsmarkedet, og dermed større interesse i at fortsætte i videregående uddannelse (Saar & Unt & Kogan 2008).

God livsløn. Det er også et resultat af den begrænsede lønspredning på det danske arbejdsmarked. Flere grupper af faglærte (elektriker, mekaniker, bankuddannet) har en livsindkomst på samme niveau eller højere end personer med en professionsbachelor-uddannelse (pædagog, sygeplejerske, lærer) (Dalskov 2006; DØR 2001 tabel II.21). For de fleste faglærte er der ikke nogen stor økonomiske gevinst ved at fortsætte i videregående uddannelse, mens der er betydelige omkostninger ved at skifte en faglært løn ud med SU i en årrække. Desuden er mange unge i en livssituation efter afslutningen af deres erhvervsuddannelse, hvor de etablerer sig med familie, bil og ejerbolig, som giver dem økonomiske forpligtelser, der ikke tillader at vende tilbage til uddannelsessystemet på fuld tid (Bowers-Brown & David 2005).

Arbejdsbaserede karriereveje. Den relativt gode livsløn for faglærte hænger sammen med at de har gode muligheder for mobilitet både horisontalt og vertikalt. Faglærte i Danmark har i internationale sammenligninger en høj grad af selvstændighed (autonomi) i arbejdet (Gallie 2009). Det må blandt andet tilskrives den store faglige bredde i uddannelserne, den historiske stærke organisering i fagforbund og den stærke tradition for konsensus mellem parterne omkring uddannelserne. Faglærte har, særligt på det private arbejdsmarked, gode muligheder for læring i arbejdslivet, jobskifte og karrieremuligheder – selvom der også her er blindgyder og glaslofter (Christensen m.fl. 2009). Kvalificering til disse funktioner på højere niveau opnås typisk i kraft af læring i arbejdslivet suppleret med kortere kurser og efteruddannelser – mere sjældent via videregående uddannelse.

Erhvervsuddannelsernes styrker. Gennemgangen her identificerer en række forskellige årsager til at det ikke er lykkedes at få en større andel af unge fra erhvervsuddannelserne til at fortsætte i videregående uddannelse – trods mange års politiske bestræbelser. Det må på den ene side betragtes som et væsentligt problem med betydning både for erhvervsuddannelsernes status som *blindgyde*, den sociale skævhed i rekrutteringen til de

videregående uddannelser og uddannelsessystemets åbenhed og tilgængelighed. På den anden side er det vigtigt at fremhæve at denne svaghed er en konsekvens af erhvervsuddannelsernes styrker: at de effektivt sikrer en overgang til arbejdsmarkedet og bringer de unge hurtigt i beskæftigelse, at de tilbyder arbejdsbaserede karriereveje som alternativ til de videregående uddannelser - og generelt giver god løn og beskæftigelse. Den lave andel af en ungdomsårgang der fortsætter fra en erhvervsuddannelse til videregående uddannelse skyldes ikke kun *barrierer*, men også de gode *muligheder* som erhvervsuddannelserne giver i sig selv. Det skyldes altså i mindre grad at erhvervsuddannelserne opleves som en blindgyde, og mere at andre karriereveje er åbne og opleves som mere attraktive.

Set i det lys er det nok et større problem at omkring 8 % af en ungdomsårgang tager en gymnasial uddannelse uden at gennemføre nogen videregående uddannelse - eller nogen anden erhvervsrettet uddannelse efterfølgende. De er generelt dårligere stillet på arbejdsmarkedet end unge der gennemfører en erhvervsuddannelse (AE-rådet 2011). Den gruppe udgør et væsentligt potentiale for at tiltrække flere unge til en erhvervsuddannelse med studiekompetence som giver adgang til videregående uddannelse.

International inspiration

Analysen ovenfor har vist at problemet om overgang fra EUD til videregående uddannelse er tæt knyttet til strukturen og kulturen i det danske uddannelsessystem. Det knytter sig særligt til spordelingen og det duale system (vekseluddannelserne). Det er derfor mest relevant at kigge på andre europæiske lande med duale systemer, hvis vi skal finde inspiration til at løse problemet i Danmark. På grund af den begrænsede plads her, bliver det kun nogle helt korte eksempler, som er beskrevet mere udfoldet i en række rapporter fra et europæisk forskningsprojekt, *Hybrid Qualifications* (<http://hq-ill.eu/>) samt en bog som udkommer i foråret 2012 (Deissinger, m.fl. 2012). Det har ikke været muligt at finde sammenlignelige tal for hvor stor en del af eleverne i de erhvervsuddannelser som giver studiekompetence som faktisk fortsætter til videregående uddannelser og gennemfører dem.

Studiekompetence i en skolebaseret erhvervsuddannelse

Både Schweiz, Holland og Østrig har interessante eksempler på at en skolebaseret erhvervsuddannelse kan fungere parallelt med det duale system (vekseluddannelserne) og give studiekompetence og samtidig give erhvervskompetence med høj værdi på arbejdsmarkedet.

I **Schweiz** spiller de især en stor rolle i den fransktalende del af landet. Status og omdømme for de skolebaserede erhvervsuddannelser (som kan sammenlignes med skolepraktik i Danmark) ligger på linje med eller over status for de ordinære vækseluddannelser med virksomhedspraktik (Zulauf & Gentinetta 2008:86). For de unge skyldes det at uddannelserne giver lettere adgang til videregående uddannelse end vækseluddannelserne, og for virksomhederne skyldes det at uddannelserne indeholder samme omfang af praktisk værkstedsundervisning som vækseluddannelserne. Praktik- og skolebaserede uddannelser gennemføres udfra samme bekendtgørelse, og der aflægges samme afsluttende prøver, hvor censorerne ikke ved i hvilket regi eleverne er uddannet.

I **Holland** har den skolebaserede erhvervsuddannelse en højere status end den praktikbaserede vækseluddannelse og de to veje til arbejdsmarkedet giver stort set samme indtjening og beskæftigelse (Plug & Groot 1998). Det skyldes at den skolebaserede uddannelse i højere grad adgang til videregående uddannelser og opfattes derfor i mindre grad som en *blindgyde*. Den praktikbaserede vækseluddannelse tiltrækker i højere grad unge der ikke kan gennemføre en mere bogligt orienteret uddannelse.

I **Østrig** findes også en skolebaseret erhvervsuddannelse som giver adgang til både arbejdsmarkedet og videregående uddannelse. Der er to niveauer af studiekompetence hvor det ene giver adgang til erhvervsakademier og det andet til universitetsniveau. Næsten 80 % af en ungdomsårgang vælger en erhvervsuddannelse og af dem vælger halvdelen en skolebaseret vej, som består af både en 3-4 årig erhvervsuddannelse (BMS) og en 5 årig

(BHS). Systemet viser at den stærke kobling mellem erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelser bidrager til at erhvervsuddannelserne kan tiltrække en meget stor andel af de unge (Aff, m.fl. 2010).

Tyskland er et eksempel på at en høj status for skolebaserede erhvervsuddannelser forudsætter en accept fra arbejdsgiverne. Eksempel har de toårige merkantile erhvervsuddannelser, som gennemføres på erhvervsskoler (*Berufs-kolleg*), ikke har opnået nogen stor værdi på arbejdsmarkedet. Disse uddannelser anvendes ofte af unge som en måde at kvalificere sig til en ordinær praktikplads i en virksomhed (Deissinger & Ruff 2006). Det ligner mønstret i Danmark hvor unge i nogle brancher er nød tager dobbeltuddannelse (Finans og forsikring).

Studiekompetence i en vekseluddannelse.

I **Schweiz** har der siden starten af 1990'erne været et interessant tilbud om en lærlingeuddannelse med studiekompetence (*Berufsmaturität*). Da den er beskrevet i en tidligere CAP-analyse, skal jeg her blot henvise til denne (Clematide 2010).

I **Østrig** blev der i 2008 etableret en vekseluddannelse med studiekompetence (*Lehre mit Matura*' som ligner den danske eux). De almene fag tilbydes dog som frivilligt tilbud ligesom den danske studierettede påbygning, men har fået større udbredelse, idet 6 % af alle lærlinge i det duale system får studiekompetence.

Kortlægning af uddannelsesforbindelserne mellem erhvervs- og videregående uddannelse 1991-2010

Denne del af rapporten præsenterer først et overblik over registerdataene, og udfolder derefter de tre delanalyser, som den kvantitative del af projektet falder i:

Første delanalyse: Livsforløb og erhvervelse af videregående uddannelse: en longitudinal analyse af overgangsfrekvenser fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse;

Anden delanalyse: Familie, arbejdsliv og videregående uddannelse: en geometrisk analyse af hvilke sociale forhold der har betydning for elevernes overgang til videregående uddannelse;

Tredje delanalyse: Fag og videregående uddannelse som sporskifte: en longitudinal analyse af hvilke fagområder der leverer elever til hvilke videregående uddannelser.

De tre delanalyser sammenholdes afslutningsvis i en mere uddannelsessociologisk synsvinkel, med fokus på uddannelsesulighed.

Registerdataudtræk og undersøgelsespopulation

Populationen i den kvantitative del af projektet består af fire kohorter af elever, der har *afsluttet* en erhvervsuddannelse i henholdsvis 1991, 1996, 2001 og 2006. Disse år er valgt for at få et bredt snit gennem erhvervsuddannelsernes udvikling i nyere tid, med særligt fokus på den hypotese at overgang til videregående uddannelse ikke nødvendigvis sker inden for en snævert afgrænset årrække, som det f.eks. er tilfældet for de gymnasiale uddannelser. Populationen fordeler sig på de fire kohorter som angivet i tabellen nedenfor².

Kohorte	1991	1996	2001	2006	Samlet
Population	37.848	41.304	39.459	32.870	151.484

På hver af disse elever er der udtrukket følgende grunddata:

Demografisk data (alder, køn, etnicitet)

Forældredata (oprindelsesland, etnicitet, branche og hovedbeskæftigelse, og højest fuldførte uddannelse)

Hvert femte år er der derefter på hele populationen udtrukket følgende *forløbsdata*

Uddannelsesdata (Højest fuldførte uddannelse, start- og slut-tidspunkter for uddannelsen)

Indkomstdata (Bruttoindkomst, disponibel indkomst, overførselsindkomst, m.m.)

Socio-økonomisk status (Indkomstkilde, beskæftigelse, dagpenge, ledighed, sygedagpenge)

Beskæftigelsesforhold (beskæftigelsesgruppe, branche, arbejdsfunktion)

Partner/ægtefælledata (civilstand, børn, oprindelsesland, etnicitet)

Boligdata (bopælskommune, boligform, udlejnings/ejerskabsforhold)

Udtræksstrukturen kan skitseres som nedenfor

EUD afsluttet	1991	1996	2001	2006	2010
- 1991	<i>Grunddata</i>	Forløbsdata	Forløbsdata	Forløbsdata	Forløbsdata
- 1996	-	<i>Grunddata</i>	Forløbsdata	Forløbsdata	Forløbsdata
- 2001	-	-	<i>Grunddata</i>	Forløbsdata	Forløbsdata
- 2006	-	-	-	<i>Grunddata</i>	Forløbsdata

² Summeringen af kohorterne er ikke den samme i alle tabeller i denne rapport, da der i praksis er arbejdet med udtræk fra flere registre over den danske befolknings uddannelser (Danmarks Statistisks UDDA og KOTO-registrene), der resulterer i lidt forskellige opgørelser, afhængig af hvordan de bruges. Totalpopulationene her udgør det største antal elever der er arbejdet med, hvor de enkelte kohorter her er opgjort efter både KOTO og UDDA-udtrækkene.

Denne struktur er væsentlig at holde sig for øje i de følgende analyser, da der for er mange dimensioner at følge i analyserne af disse data. For det første bliver det for hver kohorte undersøgt hvilke af de enkelte faggrupper blandt erhvervsuddannelserne der leverer studerende til videregående uddannelse, på hver af de op til fire år, der er udtrukket forløbsdata i. For det andet kan disse undersøgelser ikke sammenlignes direkte: hvordan de erhvervsuddannede elever fra 1991 overgår til videregående uddannelse i 2001 kan ikke *direkte* sammenholdes med hvordan de erhvervsuddannede fra 1996 overgår til videregående uddannelse i hverken 2001 (samme år som 1991-kohorten) eller 2006 (efter samme tidsrum som 1991-kohorten). Den første sammenligning risikerer at overse kohorteeffekter, da den ignorerer betydningen af kohortens alder, ved at sammenholde fem og ti års intervaller. Den anden sammenligning risikerer at overse periodeeffekter, da den ignorerer at de strukturelle forhold på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet kan være forskellige i de to perioder.

Analyserne i det følgende sammenligner derfor *enten* forløbet for hver enkelt kohorte, eller forløbet over tid for hele populationen. De skal altså læses som en art livsforløbsanalyser for kohorterne. I alle analyser forstås videregående uddannelse som alle uddannelser indenfor områderne Kort videregående uddannelse, Mellem-lang videregående uddannelse, Bachelor, Lang videregående uddannelse og Forskeruddannelse³. I de to første delanalyser er der kun skelnet mellem de enkelte erhvervsuddannelser på mellemniveau - dvs. at der i disse analyser skelnes mellem sikkerhedsuddannelser og tekniske uddannelser, men ikke mellem de enkelte tekniske uddannelser. Denne skelnen foretages dog for enkelte helt specifikke uddannelser i den tredje analyse.

Første delanalyse: Livsforløb og erhvervelse af videregående uddannelse

Den første delanalyse forsøger at besvare spørgsmålet om i hvilket omfang der for de enkelte erhvervsuddannelsesområder foregår en overgang til videregående uddannelse. Hvor den hidtidige meget begrænsede forskning i denne overgang har fokuseret på omfanget af overgangen inden for de første år efter færdiggørelse af erhvervsuddannelse, ser dette projekt på denne overgang 5, 10, 15 og 20 år efter afsluttet erhvervsuddannelse. Erhvervsuddannelserne er som udgangspunkt kendetegnet ved deres nære tilknytning til et specifikt erhverv, hvorfor valget om at fortsætte videre i uddannelsessystemet ikke med selvfølgelighed præsenterer sig for eleverne, hverken undervejs i uddannelsen, eller når de nærmer sig uddannelsens afslutning. For nogen elever vil videreuddannelse være indenfor mulighedshorisonten, men for andre elever er den mulighed noget der præsenterer sig gennem deres arbejdsplads, gennem bekendte eller med andre elever, og for atter andre er der ikke tale om en mulighed, men en økonomisk eller beskæftigelsesmæssig nødvendighed. Endelig er der det store flertal, for hvem muligheden for videreuddannelse fravælges, eller slet ikke er indenfor den oplevede mulighedshorisont. Disse muligheder betegnes i det følgende med nogle metaforer:

- Trådte stier: Videreuddannelse, der benyttes af en række elever uden egentlig at være etableret
- Broer: Videreuddannelsesmuligheder, der er institutionaliseret, i form af f.eks. overgangskurser, adgangsgivende kurser, etc.

Begge disse to uddannelsesforbindelser er kendetegnet ved at forbindelsen er fagligt sammenhængende - der indgår en faglig opkvalificering i at følge disse forbindelser. Det gælder ikke for de to andre forbindelsesmuligheder:

- Blindgyder: Uddannelser og erhverv fra hvilke der er meget lidt, og usystematisk overgang til videregående uddannelse.
- Sporskifter: Videregående uddannelse, der er mulig for en stor gruppe erhvervsuddannede, og som kan være en mulighed for at forny sin tilknytning til arbejdsmarkedet.

³ Konkret operationaliseret som Forspalttekoder med H-niveau over 40.

Disse to sidste forbindelsesvarianter rummer netop ikke faglig sammenhæng – men er tværtimod knyttet til at mulighederne indenfor den hidtidige faglighed er løbet tør.

Disse forskellige kombinationer af uddannelsesstrategiske overvejelser, og sociale vilkår for valg og fravalg af videreuddannelse er det nødvendigt at kunne iagttage i analysen, og derfor er tid en vigtig faktor. Med mulig undtagelse af broerne, er alle disse former for forbindelser til videregående uddannelse knyttet til perioder af varierende længde udenfor uddannelsessystemet, enten fordi det er via arbejdslivet man opnår kendskab til forbindelserne, eller fordi forbindelserne bliver interessante på grund af ændrede forhold på arbejdsmarkedet. Hvor især broer og trådte stier kan forventes at være noget der benyttes indenfor en kortere tidshorisont efter færdiggjort erhvervsuddannelse, er blindgyderne kun synlige over længere tid; et kortvarigt fravær af videreuddannelse indenfor et område kan skyldes konjunkturforskel, eller andre periodeeffekter, mens et fravær over lange tidsrum kan antages af være mere generelt. Sporskiftene er derimod netop periode-afhængige, i det de netop både kan blive nødvendige på grund af midlertidige strukturelle forhold (konjunkturbetinget arbejdsløshed) eller mere radikale strukturelle forandringer (uddøende erhverv, regional økonomi). I det følgende betragtes de enkelte fagområders overgang til videregående uddannelse med fem års intervaller og derefter diskuteres udviklingen for de enkelte kohorter kort.

Overgange til videregående uddannelse efter fem år.

Fagområde	Kohorte 1991	Kohorte 1996	Kohorte 2001	Kohorte 2006
EUD:Pædagogisk	(0)	(0)	12,6%	3,2%
EUD:H&K	4,5%	8,5%	11,0%	10,7%
EUD:Byg&Anlæg	9,0%	7,1%	4,8%	3,0%
EUD:Jern&Metal	6,3%	4,5%	3,4%	1,9%
EUD:Grafisk	2,9%	4,6%	2,4%	3,3%
EUD:Teknik & Industri	12,3%	7,5%	4,9%	4,7%
EUD:Service	2,7%	3,7%	2,7%	2,0%
EUD:Levnedsmiddel	4,5%	3,0%	2,6%	2,0%
EUD:Jordbrug&fiskeri	43,1%	41,1%	36,2%	30,1%
EUD:Transport	7,1%	3,8%	2,2%	4,8%
EUD:Sundhed	2,6%	2,7%	3,0%	3,8%
EUD:Sikkerhed	(0)	(0)	(0)	(0)
Total	2918	3259	3053	2104
Samlet overgangsfrekvens	7,7%	7,9%	7,7%	6,4%

Tabellen ovenfor viser for hver kohorte, hvor stor en andel af de færdiguddannede, der fem år senere havde erhvervet en videregående uddannelse. Antallet af individer er udeladt for overskuelighedens skyld - de med fed udhævede frekvenser repræsenterer over hundrede individer, men de med kursiv udhævede frekvenser repræsenterer under 25 individer. Celler med (0) har så små populationer at overgangsfrekvensen ikke udtrykker noget meningsfuldt. De samlede tabeller, med den totale population af elever, kan findes som bilag. Antallet af erhvervsuddannede, der tager en videregående uddannelse, falder samlet set fra 1991 kohorten til 2006 kohorten, men ikke i et omfang, der ikke kan forklares af populationsforskellen mellem kohorterne. Dette ses også af den samlede frekvens, der først udviser et – mindre - fald for 2006-kohorten. Dette generelle fald knytter sig formodentlig til de ændrede optagelseskraav på en række uddannelser i denne periode. Overgangen til videregående uddannelse efter fem år er således forholdsvis stabil i den undersøgte periode, når man ser på populationerne som helhed, men der er meget store forskelle mellem uddannelsesområderne.

Betragter man de enkelte fagområder, er der en række forskelle, der skal fremhæves. Overgangsfrekvenserne indenfor sundhedsområdet og det merkantile område er som de eneste i vækst i perioden. For Sundhedsområdet sløres denne øgede overgang af en øget tilgang i færdiguddannede på området – der er tale om en tredobling af antallet af elever der læser videre, primært til sygeplejerske og pædagog. Omvendt halveres antallet af færdiguddannede elever på det merkantile område i perioden, og set i den sammenhæng er den øgede overgangsfrekvens meget bemærkelsesværdig. Fire områder udviser et fald, der overstiger det gennemsnitlige fald: Bygge og Anlæg, Jern & Metal, Levnedsmiddel-området, samt Teknik & Industri. Hvor de tre sidste oplever ret voldsomme fald i rekruttering, er det modsatte tilfældet for Bygge & Anlægsområdet. Jordbrug og Fiskeri har en let faldende, men meget høj overgangsfrekvens, hvilket primært handler om at en meget stor del af de faglærte landmænd efterfølgende erhverver et grønt bevis, der er klassificeret som en kort videregående uddannelse. Det pædagogiske område er i vækst, men analysen kan ikke her forfølges noget videre, da den pædagogiske assistentuddannelse (tidligere pædagogisk grunduddannelse) først blev indført i 1997. Den gøres til genstand for særskilt analyse i dette afsnits tredje delanalyse. Tilsvarende dækker Sikkerhedsområdet så få individer at analyse er meningsløs.

Opsummerende må den relativt stabile overgangsfrekvens for hele erhvervsuddannelsesområdet, på trods af det generelt faldende elevtal altså siges at dække over store forskelle: der er således tale om ét område – Sundhed hvor overgangen til videregående uddannelse øges og elevtallet øges; andre, hvor elevtilgang følges af en faldende overgangsfrekvens (Bygge & Anlæg), en tredje gruppe (Jern & Metal, Teknik & Industri), hvor både elevtal og overgangsfrekvens falder, og endelig Sundhedsrådet, hvor både elevtal og overgangsfrekvens stiger.

Overgange til videregående uddannelse efter ti år.

Fagområde	Kohorte 1991	Kohorte 1996	Kohorte 2001
EUD:Pædagogisk	(0)	(0)	24,7%
EUD:H&K	12,5%	17,0%	17,0%
EUD:Bygge&Anlæg	16,3%	13,9%	11,5%
EUD:Jern&Metal	12,4%	10,0%	7,5%
EUD:Grafisk	7,6%	9,6%	5,4%
EUD:Teknik & Industri	19,9%	11,9%	10,0%
EUD:Service	4,8%	6,6%	6,3%
EUD:Levnedsmidd	8,2%	7,2%	5,8%
EUD:Jordbrug&Fiskeri	46,8%	45,8%	39,6%
EUD:Transport	9,8%	6,0%	3,7%
EUD:Sundhed	7,0%	7,5%	6,7%
Total	5359	5789	5032
Samlet overgangsfrekv.	14,2%	14,0%	12,8%

Som i det foregående afsnit viser denne tabel hvor stor en andel af de færdiguddannede der efterfølgende har erhvervet en videregående uddannelse – her ti år efter eleverne færdiggjorde erhvervsuddannelsen, hvorfor 2006-kohorten ikke kan medtages. Med fed er fremhævet de frekvenser, der repræsenterer over 200 individer, mens det med kursiv er markeret hvilke der repræsenterer under 50. Det samlede billede er også her, at der for alle de tre kohorter er en forholdsvis stabil overgangsfrekvens. Sammenholdes denne frekvens med overgangsfrekvensen fem år efter afsluttet erhvervsuddannelse, er den omtrent fordoblet i de mellemliggende fem år. Dette er ganske væsentligt at notere sig: ved at udstrække analysehorisonten fra fem til ti år kan man notere en fordobling i antallet af elever der erhverver sig en videregående uddannelse. Skal man tale om et videreud-

dannelses *vindue* for erhvervsuddannede må dette altså som minimum være på ti år; der sker ingen generelle fald i overgangsfrekvens indenfor denne periode. Tilsvarende betyder det at den proces, der går forud for den enkelte elevs valg eller fravalg af videregående uddannelse er langstrakt og kompleks.

Mange af de samme forhold som gjorde sig gældende fem år efter fuldført uddannelse, kan i øvrigt iagttages her: Overgangsfrekvensen falder også i tiårs-perspektivet for både Jern & Metal og Teknik & Industri, og deres rekruttering svagt faldende i også denne periode. Rekrutteringen svinger lidt for Bygge & Anlæg, men overgangsfrekvensen er faldende, når kohorterne sammenlignes. For det merkantile område er der ligesom fem år efter afsluttet erhvervsuddannelse her en vækst i overgangsfrekvensen, samtidig med et fald i rekrutteringen, mens sundhedsområdet, der har den største rekrutteringsvækst i perioden, ti år efter afsluttet erhvervsuddannelse udviser et mindre fald i overgangsfrekvensen. Det pædagogiske område tegner sig for en ganske eksplosivt øget overgangsfrekvens. Der er her tale om en række velfærdsprofessionsuddannelser, af en varighed på 2-4 år. Denne overgang til videregående uddannelse repræsenterer således en ganske omfattende investering af tid og tilsvarende indkomstnedgang for eleverne. Dette skal bemærkes, da det eneste område med højere overgangsfrekvenser er Jordbrug og Fiskeri, hvor Grønt Bevis/driftsleder-uddannelsen - der varer 6 måneder - tegner sig for størstedelen af videreuddannelsen.

Opsummerende er der her kun det pædagogiske område og det merkantile, der udviser en øget overgangsfrekvens når kohorterne sammenlignes, mens den falder for de tekniske uddannelser på trods af de mange politiske intentioner om at øge overgangen som omtalt tidligere. Det væsentligste fund her er således at uddannelsesforbindelserne og overgangene efter ti år fortsætter den udvikling som kunne iagttages efter fem år. Overgangen til videregående uddannelse derfor entydigt er en proces der skal ses i et ganske langt perspektiv.

Overgange til videregående uddannelse efter femten år.

Fagområde	Kohorte 1991	Kohorte 1996
EUD:H&K	16,8%	19,8%
EUD:Bygge&Anlæg	18,9%	16,1%
EUD:Jern&Metal	14,5%	11,5%
EUD:Grafisk	11,9%	12,4%
EUD:Teknik & Industri	23,9%	11,6%
EUD:Service	7,9%	6,6%
EUD:Levnedsmiddel	10,7%	9,7%
EUD:Jordbrug&fiskeri	47,7%	44,7%
EUD:Transport	12,8%	6,5%
EUD:Sundhed	10,2%	10,1%
Total	6619	6621
Samlet overgangsfrekvens	17,5%	16,0%

Ovenstående tabel viser overgangsfrekvenserne fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse femten år efter afsluttet erhvervsuddannelse, for de to kohorter, hvor data dækker dette tidsspænd. Med fed er fremhævet de frekvenser der repræsenterer mere end 300 individer, mens det med kursiv markeres hvilke frekvenser der dækker under hundrede individer. Som i de to foregående tabeller kan det som det første fremhæves, at der ikke er store udsving i den samlede frekvens mellem de to år. Men hvor der efter fem og ti år sås en ganske stabil vækst i erhvervsuddannede med videregående uddannelse, er denne frekvens vækst ikke fortsat frem til det femtende år efter erhvervsuddannelsen. Med en metafor er videreuddannelses *vinduet* er tilsyne-

ladende for de fleste områders vedkommende mere lukket efter på dette tidspunkt, femten år efter færdiggjort erhvervsuddannelse, sammenlignet med de to foregående nedslag.

Den samlede tendens for de fleste af områderne er således, at der sker et fald i overgangsfrekvens fra 1991-kohorten til 1996-kohorten. Dette gælder områderne som har været nævnt tidligere: Bygge & Anlæg, Teknik & Industri, Jern & Metal, samt Levedsmiddel. Det merkantile område er det eneste der stiger – en tendens helt svarende til hvad dette område har udvist efter både fem og ti år. Sundhedsområdets overgangsfrekvens ligger ganske stabilt i denne sammenligning, hvilket dog skjuler at der sker en numerisk tredobling af rekrutteringen, og en tilsvarende numerisk vækst i overgang til videregående uddannelse. Sundhedsområdets videreuddannelsesvindue kan altså siges at række til femten år efter færdiggjort erhvervsuddannelse.

Overgange til videregående uddannelse efter tyve år.

Fagområde	Kohorte 1991
EUD:H&K	18,4%
EUD:Bygge&Anlæg	19,6%
EUD:Jern&Metal	15,0%
EUD:Grafisk	13,2%
EUD:Teknik& Industri	24,4%
EUD:Service	8,6%
EUD:Levedsmidd	12,4%
EUD:Jordbrug&fiskeri	46,2%
EUD:Transport	13,1%
EUD:Sundhed	11,6%
Total	6999
Samlet overgangsfrekvens	18,5%

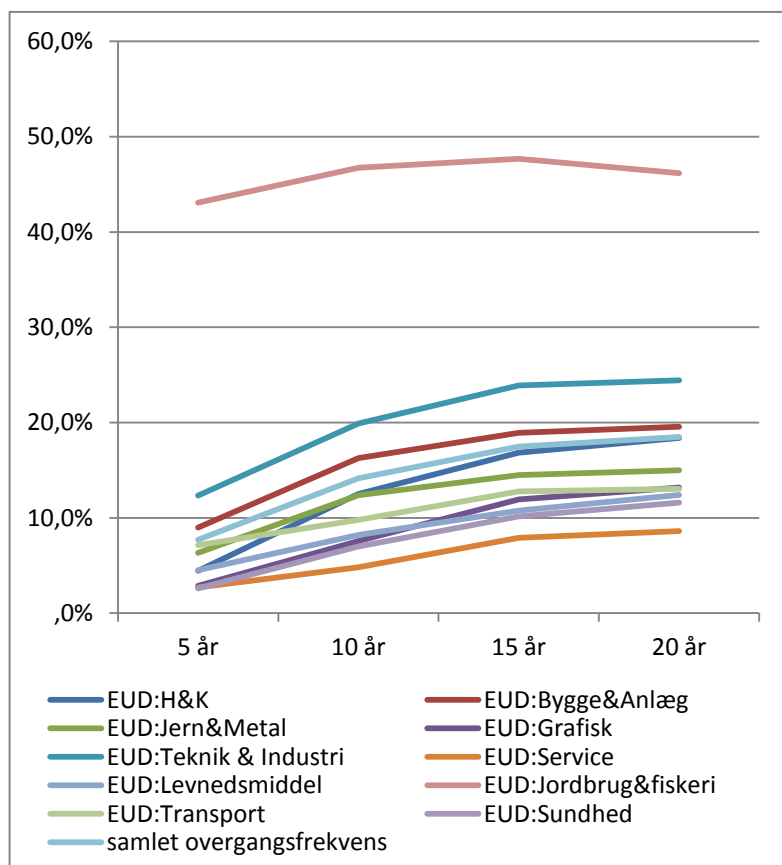
Den ovenstående tabel viser overgangsfrekvenserne for områderne tyve år efter 1991-kohorten afsluttede erhvervsuddannelsen. Selvom der nu samlet set er tale om en vækst i overgangsfrekvensen på kun 1 % sammenlignet med samme kohorte efter femten år, er der alligevel sket en vækst på næsten samtlige områder⁴. Denne analyses samlede billede af overgangen til videregående uddannelse er således at der i samtlige tyve år, der er kortlagt her, er store forskelle på hvor stor en andel af eleverne der fortsætter i videregående uddannelse for de enkelte områders vedkommende. For én gruppe af områders vedkommende er denne overgang af meget lille omfang: Service, Grafisk og Transport-områderne har lave frekvenser, men er også de områder med færrest elever, hvorfor frekvenserne er meget letpåvirkelige.

To områder skiller sig ud: Sundhedsområdet har en meget stabil overgangsfrekvens, og har både en øget rekruttering og en stigende overgang til videregående uddannelse, mens det merkantile område er bemærkelsesværdigt, med et stort rekrutteringsfald, og den største vækst i overgang til videregående uddannelse. Denne sammenhæng tyder på et område, der i stadig stigende grad passer på beskrivelsen *blindgyde*, og derfor giver anledning til at eleverne foretager en række *sporskift*. Dette må antages primært at dreje sig om detail- og almen kontor-områderne, hvor der ikke eksisterer broer.

Endelig er de fire områder: Bygge & Anlæg, Teknik & Industri, Jern & Metal, samt Levedsmiddel kendetegnet ved svigtende rekruttering i forhold til populationens udvikling, og en faldende overgang til videre-

⁴ Det tilsyneladende fald (!) i antallet af erhvervsuddannede med videregående uddannelse indenfor jordbrug og fiskeri beror på et databrud der berører ca. 60 individer.

gående uddannelse, når kohorterne sammenlignes. Dette tyder på, at disse fire områders forbindelser til videregående uddannelse er af den type som blev karakteriseret som broer eller trådte stier. Disse forbindelser er positivt knyttet til arbejdsmarkedet, i den forstand at der er tale om videreuddannelse der ligger i forlængelse af det fag og erhverv eleverne oprindeligt er uddannet i. Disse typer af uddannelsesforbindelser er afhængige af vækst i beskæftigelse og økonomi – modsat sporskiftet, der netop fremtvinges af svigtende beskæftigelse.

I Figur 2 er 1991-kohortens overgangsfrekvenser opstillet som kurver for de enkelte områder. Den viser meget fint denne analyses sidste, men væsentligste pointe: at videreuddannelsesvinduet for erhvervsuddannelserne strækker sig mindst ti år efter færdiggjort uddannelse. Samtlige kurver stiger støt og jævnt indtil kohorten har været færdiguddannet i femten år.

Figur 2: overgangsfrekvenser for udvalgte områder

Anden delanalyse: Familie, arbejdsliv og videregående uddannelse

Den kvantitative del af projektets anden delanalyse omhandler de erhvervsuddannedes hverdagsliv, og hvilke sociale betingelser deres valg og fravalg af videregående uddannelse er underlagt. Denne analyse sammenholder en række faktorer der er vurderet afgørende for hvorvidt det er muligt at gennemføre en videregående uddannelse, med kohorternes faktiske uddannelseshistorie.

Modellen er således at en række faktorer til sammen udgør en sociale baggrund, og denne disponerer de erhvervsuddannede individer for at vælge eller fravælge videregående uddannelse, som skitseret nedenfor:

Social baggrund	Uddannelsesvariable
Forældres herkomst	Videregående uddannelse erhvervet i 1996
Far uddannelsesniveau	Videregående uddannelse erhvervet i 2001
Mors uddannelsesniveau	Videregående uddannelse erhvervet i 2006
Beskæftigelsesstatus	Videregående uddannelse erhvervet i 2010
Ledighedsgrad i de foregående år	
Disponibel indkomst i de foregående år	
Forsørgerstatus	
Parforholdsstatus	
Erhvervsuddannelsesområde	
(Køn)	
(Alder)	

Disse data er analyseret med geometrisk dataanalyse. Denne teknik tillader at et meget stort antal variable analyseres samtidig, hvorefter de kan afbilledes som en art landkort. I modsætning til andre multivariate statistiske analyseteknikker beskriver geometriske dataanalyser *alene* det materiale der analyseres, og forsøger hverken at bedømme sammenhængenes signifikans, eller analysens gyldighed udover de foreliggende data. For en gennemgang af den geometriske dataanalyse, henvises til Le Roux & Rouanet 2010 og 2004.

Den geometriske analyse placerer alle de analyserede forhold i et multidimensionelt rum, og det er dette rum, der fremstilles som en art landkort over dataene. Rummet, der konstrueres i denne analyse er rummet udsædnt af de erhvervsuddannedes sociale baggrund. Konkret indgår forholdene beskrevet som social baggrund ovenfor *aktivt* i analysen. At disse data indgår aktivt i analysen betyder at det er via disse data, de enkelte elever placeres i rummet af erhvervsuddannedes sociale baggrund. Dette rum kan så beskrives ved hjælp af konstruerede *akser*. Hver akse beskriver en forskel mellem individerne – en forskel, der er betydningsfuld.

Aksernes betydning analyseres ved at sammenligne hvor stor en del af forskellene på de erhvervsuddannede (mere præcist: af variansen i data), der kan forklares med den enkelte akse. Hver akse repræsenterer en del af variationen mellem de erhvervsuddannedes uddannelsesveje – men kun en del. Hver enkelt akse forklarer kun nogle forskelle, mens andre forskelle ikke kan ses overhovedet, og først bliver synlige når man inddrager andre akser. Måden man analyserer akserne på er netop ved at se på hvilke forskellige *modaliteter* (dvs. datakategorier som f.eks. Mand, kvinde, H&K-uddannet, Transport-uddannet, etc) - der bidrager mest til hver enkelt akse, for derved at beskrive hvilke forskelle imellem eleverne, aksenen beskriver.

Da geometrisk dataanalyse tillader at man analyserer mange variable på én gang, kan analyserne blive meget uoverskuelige. Derfor vil analyserne i det følgende kun blive fremstillet som de landkort, der er den geometriske dataanalyse stærkeste formidlingsredskab⁵.

Undervejs i de enkelte analyser, fjernes nogle af de ovenfor nævnte sociale forhold, efterhånden som de viser sig ikke at have betydning i den pågældende analyse – dette kommer konkret til udtryk ved at de enkelte sociale forhold ikke bidrager til konstruktionen af rummet. I de konkrete analyser, som de fremstilles nedenfor, er der kun en mindre sæt af disse forhold, der er inddraget.

⁵ Tabeller over modalitetsbidrag, egenværdier for akserne, og forklaret varians kan findes som bilag

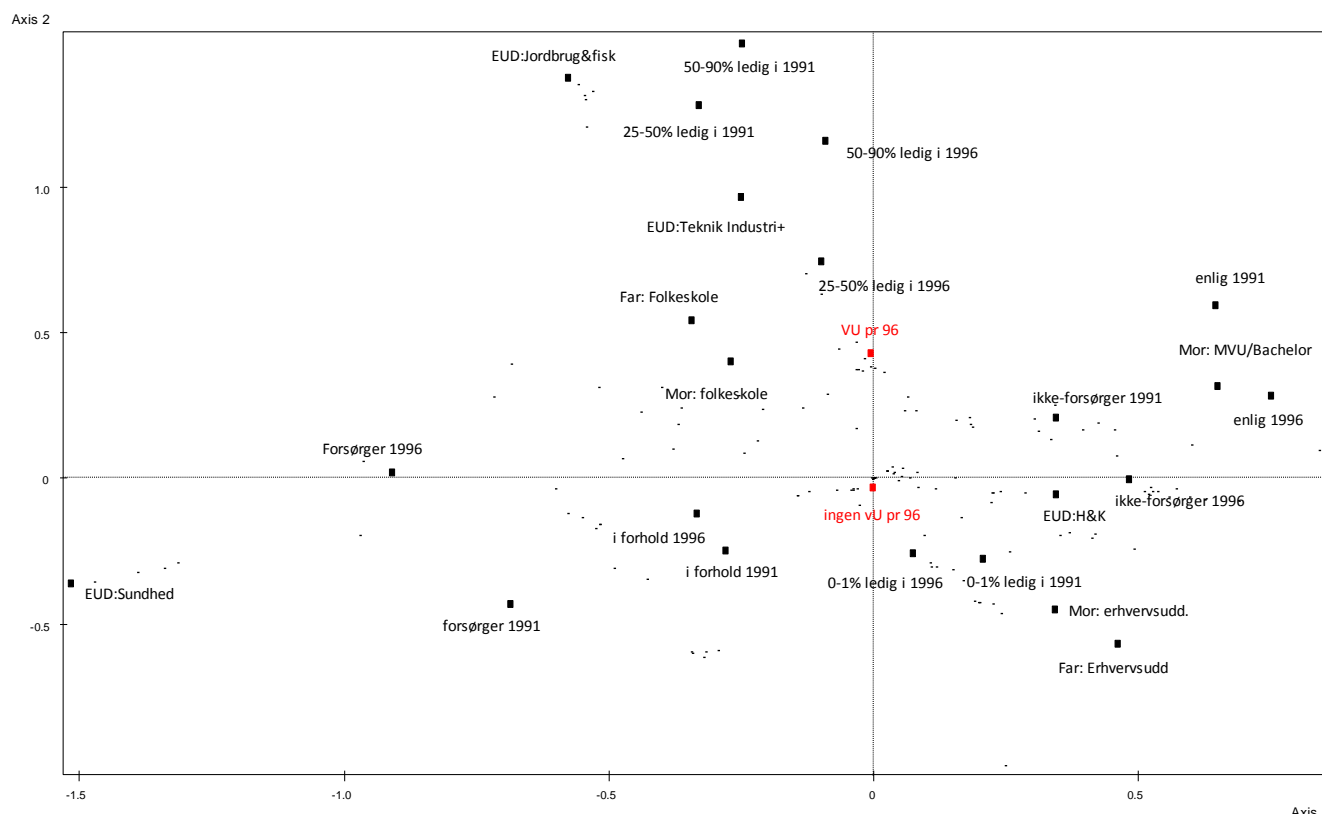
I den første delanalyse i denne del af projektet, fremgik det, at de første ti år efter fuldført erhvervsuddannelse var overgangsfrekvensen til videregående uddannelse ret jævn. Endvidere var der ingen voldsomme forskelle at spore i overgangsfrekvenserne for de enkelte kohorter, ud over et generelt fald. Dette fald var dog særlig udtalt for den yngste kohorte – 2006-kohorten. Dette kunne spekulativt forklares med henvisning til ændrede adgangskrav på en række uddannelser. Med disse forhold in mente, vil der blive fremstillet tre geometriske analyser i det følgende: to for 1991-kohorten, og én for 2006-kohorten. Den første 1991-analyse fokuserer på de erhvervsuddannede, der gennemfører en videregående uddannelse indenfor de første fem år efter at have gennemført erhvervsuddannelsen, mens den anden 1991-analyse fokuserer på de, der gennemfører en videregående uddannelse efter femten år. 2006-analysen fokuserer selvfølgelig på de individer, der gennemfører en videregående uddannelse inden 2010.

Geometrisk analyse af 1991-kohorten med fokus på 1996

Den første geometriske analyse af 1991-kohorten prøver således at beskrive sammenhængen mellem en række sociale forhold, og hvorvidt de erhvervsuddannede besad en videregående uddannelse i 1996. De konkrete sociale forhold der indgår i analysen er disse:

Fars uddannelse, Mors uddannelse, Erhvervsuddannelsesområde, Var den erhvervsuddannede i et forhold i 1991?, Var den erhvervsuddannede i et forhold i 1996?, Var den erhvervsuddannede forsørger i 1991?, Var den erhvervsuddannede forsørger i 1996?, Den erhvervsuddannedes ledighedsgrad i 1991?, Den erhvervsuddannedes ledighedsgrad indtil 1996?

Figur 3 beskriver relationerne mellem de sociale forhold, og hvorvidt den erhvervsuddannede havde en

Figur 3: 1991-kohortens videreuddannelse i 1996

videregående uddannelse i 1996: hver enkelt data-kategori, eller *modalitet* er afbildet som et punkt på kortet. Figur 3 skal læses således at modaliteter, der står tæt på hinanden er stærkt korrelerede – dvs., de optræder hyppigt sammen. Forhold, der er placeret på hver sin side af aksernes midtpunkt er i modsætning, og optræder sjældent sammen. Jo længere fra midten af figuren et forhold optræder, jo stærkere bidrager det til at konstruere rummet. Akserne har således ikke nogen enheder, eller nogen a priori betydning – de er konstruerede, og deres betydning skal fremtolkes som en del af analysen.

Det kan være et nyttigt forståelsesredskab at tænke på relationerne mellem de enkelte forhold som magnetiske – stærkt korrelerede forholde ligger tæt på hinanden fordi de tiltrækker hinanden, mens negativt korrelerede forhold er i opposition, og skubber hinanden væk.

Figur 3 viser først og fremmest at der er en stærk sammenhæng mellem ledighed i 1991 og 1996, og videregående uddannelse i 1996. Modsætningen mellem de røde punkter, der indikerer videregående uddannelse i 1996, og ingen videregående uddannelse i 1996 er alene udstrakt langs anden-aksen – hvilket betyder at de modsætninger som første aksens beskriver ikke er relateret til erhvervelse af videregående uddannelse. Den øvre del af kortet er domineret af ledighedsmodaliteter, mens den nedre del af kortet rummer modaliteter såsom at være i forhold, at være forsørger, samt en lav ledighedsgrad. Her findes også modaliteterne for erhvervsuddannelsesområderne Sundhed og Handel og Kontor. Disse uddannelses-modaliteter står i modsætning til Jordbrug & Fiskeri, samt Teknik og Industri, der befinder sig på den øverste del af kortet.

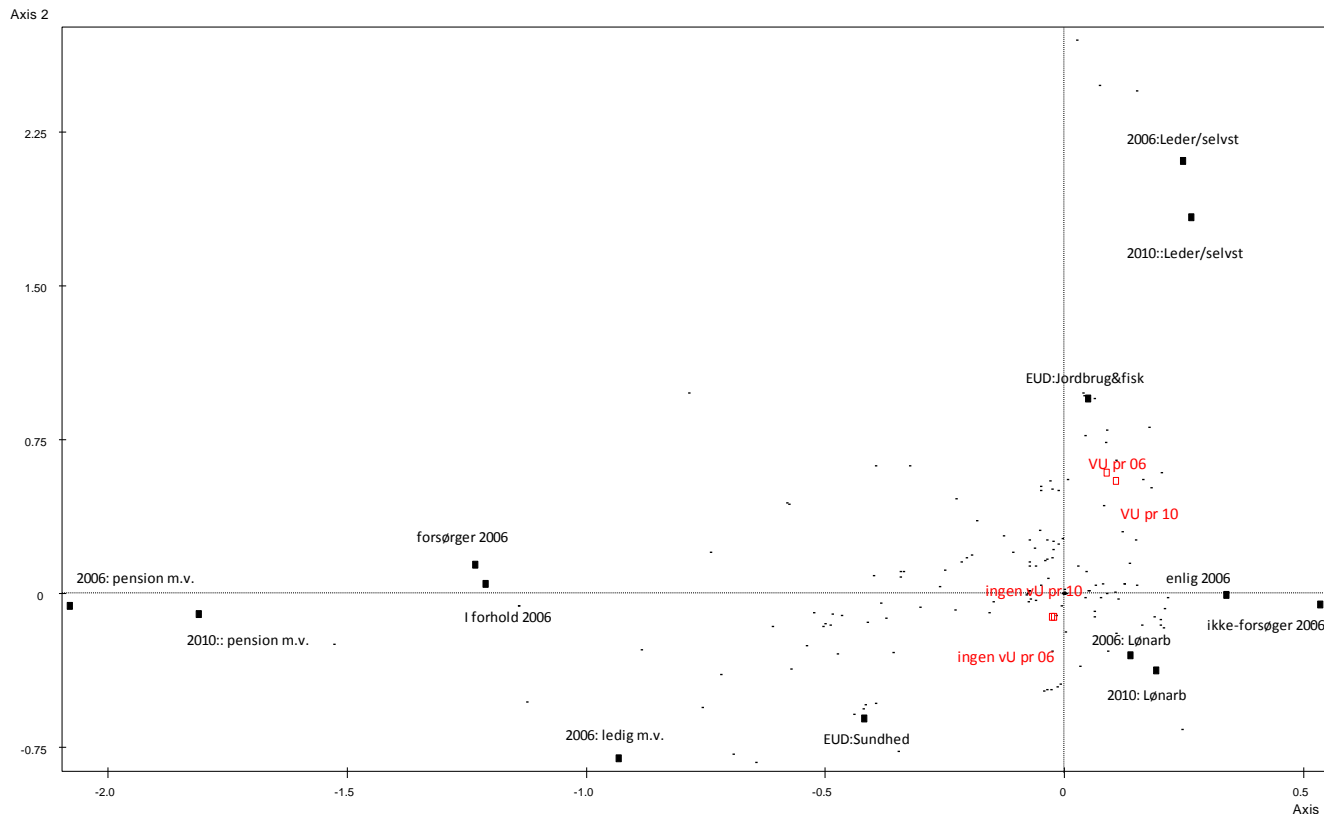
Kortet viser således at ledighed, i kombination med en erhvervsuddannelse indenfor Teknik & industri-området, eller indenfor Jordbrug og fiskeri er stærkt korreleret med erhvervelse af en videregående uddannelse i 1996. At være i forhold, have børn, eller være i arbejde er derimod negativt korreleret med videregående uddannelse. Forældrenes uddannelse spiller også en rolle her – forældre med erhvervsuddannelse er relateret til ikke at have erhvervet en videregående uddannelse, mens forældre med mellemlange uddannelser, eller kun folkeskolen relaterer sig til videregående uddannelse. Dette viser to forskellige måder, forældrenes uddannelsesniveau har betydning på: Forældre med mellemlange uddannelser kan i højere grad formidle videreuddannelse som noget vigtigt, og formår samtidig at videregive strategier, der reducerer ledighedsrisikoen – deres børn vælger at videreudanne sig af karrierehensyn. Forældre med lavt uddannelsesniveau formidler derimod usikrere uddannelsesstrategier til deres børn, hvorfor børnene har øget risiko for at vælge erhverv der fører til ledighed. Denne ledighed tvinger dem til sporskifte-modellen for videreuddannelse. Forældreuddannelsesmodaliteternes placering i forhold til ledighedsmodaliteterne illustrerer netop denne sammenhæng. Endelig skal de to erhvervsuddannelsesområder der i den første delanalyse havde de højeste overgangsfrekvenser fremhæves: Sundhedsområdet samt Handel og Kontor er begge placeret i stærk modsætning til videregående uddannelse, og til ledighed. Dette skyldes at overgangsfrekvensen for disse to erhvervsuddannelsesområder ikke er særlig høj sammenlignet med overgangsfrekvensen for de to uddannelsesområder, der befinder sig i kortets øvre region.

Opsummerende beskriver dette kort altså en stærk sammenhæng mellem ledighed, familieforhold, og adgang til videregående uddannelse. Denne sammenhæng er tilsyneladende hæmmende for at individer med en sundheds- eller merkantil erhvervsuddannelse får videregående uddannelse, mens sammenhængen begunstiger Jordbrug & fiskeri, samt Teknik & industri-uddannede.

Geometrisk analyse af 1991-kohorten med fokus på 2006 og 2010

Den anden geometriske analyse af 1991-kohorten prøver nu at undersøge om eleverne fra denne kohorte, der får en videregående uddannelse i 2006 og 2010 er underlagt anderledes sociale vilkår, end de af deres jævnaldrende der erhvervede en videregående uddannelse i 1996. De sociale forhold der indgår i analysen er disse:

Erhvervsuddannelsesområde, Var den erhvervsuddannede i et forhold i 2006?, Var den erhvervsuddannede forsørger i 2006?, Den erhvervsuddannedes ledighedsgrad i 2006, Den erhvervsuddannedes socioøkonomiske status i 2006?, Den erhvervsuddannedes socioøkonomiske status i 2010?

Figur 4: 1991-kohortens videreuddannelse i 2006-2010

Figur 4 nedenfor viser hvordan disse sociale forhold placerer sig i forhold til videregående uddannelse i 2006 og 2010. Der er stadig en meget stærk sammenhæng mellem Jordbrug & Fiskeri, og videregående uddannelse – men denne forbindelse knytter sig nu også til en socioøkonomisk status som selvstændig eller leder. Den sammenhæng, der ses her er en af de allermest befærdede broer mellem erhvervsuddannelserne og videregående uddannelse: vejen fra faglært landmand, til driftsleder, og ejer af eget landbrug. Denne sammenhæng dominerer dette kort. Man kan notere sig, at ledighed nu ikke længere spiller en betydningsfuld rolle, og på dette er i modsætning til videregående uddannelse; ledighed er på dette tidspunkt en barriere. I den foregående analyse var forsørgerforpligtelser hæmmende for videregående uddannelse, og det ser også ud til at være tilfældet her. At være enlig og ikke-forsørger er ganske stærkt associeret med videregående uddannelse, mens forsørger og parforhold i 2006 er placeret i opposition til videregående uddannelse. I stærkest opposition er de medlemmer af kohorten, der er gået på pension (hvilket inkluderer efterløn, førtidspension m.v.).

Kortet her viser således at for 1991-kohorten er en meget stærk forbindelse mellem Jordbrug & Fiskeri, og videregående uddannelse. Der er andre mere omskiftelige sammenhænge mellem ledighed, andre erhvervsuddannelsesområder, og videregående uddannelse, og så tegner der sig et billede af familie som en væsentlig hæmsko for videregående uddannelse.

Det er væsentligt her at hæfte sig ved den meget stærke sammenhæng Jordbrug & Fiskeri-uddannelsen har med videregående uddannelse. Indirekte peger dette på to væsentlige forhold, der er afgørende for hvorvidt

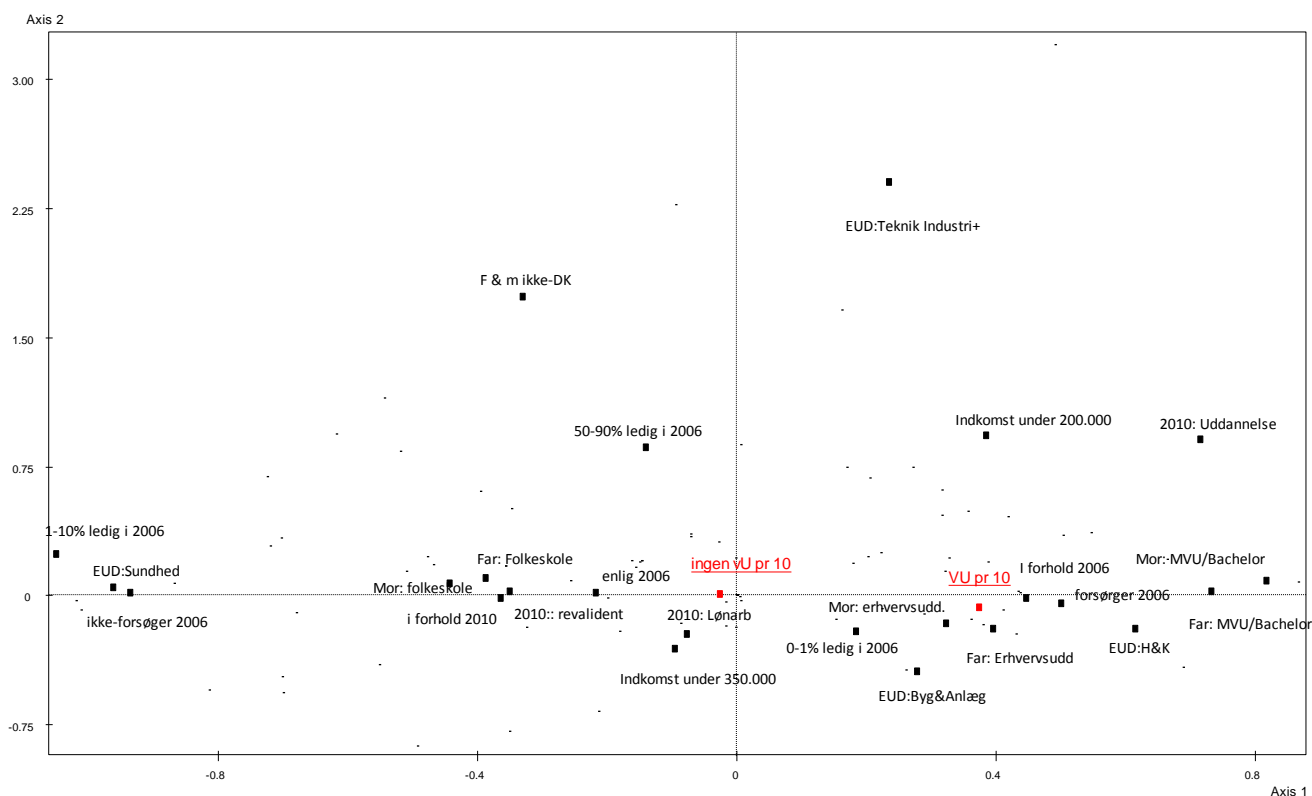
eleverne bevæger sig videre i uddannelsessystemet: den videregående uddannelses *varighed* og dens relation til arbejdsmarkedet, og etableringsmulighederne for selvstændig virksomhed. Disse forhold er begge meget gunstige for Jordbrugsuddannelserne, mens andre erhvervsuddannelser har helt andre forhold. Det kan her diskuteres om Grønt Bevis m.v. overhovedet er sammenligneligt med andre former for videregående uddannelse – et forhold der vil blive set nærmere på i tredje delanalyse.

Geometrisk analyse af 2006-kohorten med fokus på 2010

Denne sidste geometriske analyse følger 2006-kohorten. Kontrasten til de to foregående analyser er således skarp og giver mulighed for at kontrollere de to foregående analyser. Det kan for det første undersøges om den store betydning, som den første analyse tillagde ledighed er et forhold der primært handler om arbejdsmarkedet i 1996, eller om det også gælder for denne kohorte fem efter uddannelse. Samtidig er det præcis samme tidspunkt som analyse nummer to ovenfor, og derfor kan det undersøges om denne kohorte er underlagt vilkår der knytter sig til denne periode.

De sociale forhold der indgår i analysen er følgende:

Fars uddannelse, Mors uddannelse, Forældres herkomst, Erhvervsuddannelsesområde, Var den erhvervsuddannede i et forhold i 2006?, Var den erhvervsuddannede i et forhold i 2010?, Var den erhvervsuddannede forsørger i 2006?, Den erhvervsuddannedes ledighedsgrad i 2006?, Den erhvervsuddannedes socioøkonomiske status i 2010?

Figur 5: 2006-kohortens videreuddannelse i 2010

Kortet på figur 5 er noget mere kompliceret end de to foregående. To indledende væsentlige iagttagelser er, at ledighed primært fordeler sig langs anden-aksen, mens videregående uddannelse er placeret i opposition langs førsteaksen. Der er med andre ord ikke nogen væsentlig relation mellem ledighed og videregående uddannelse. Tilsvarende er modaliteten Jordbrug og Fiskeri fuldstændigt fraværende på dette kort, og der er

således heller ikke nogen stærke korrelationer til dette uddannelsesområde. Derimod er der en stærk modsætning mellem forældre med erhvervsuddannelser og mellemlange uddannelser i kortets højreside, og forældre med folkeskolen som højeste uddannelse i venstre side. I venstre side finder man endvidere en modalitet, der ikke har haft betydning i de foregående analyser: forældres herkomst. Øverst i første kvadrant er modalitet for begge forældre udenlandsk herkomst. Denne modalitet placerer sig i det modsatte hjørne af erhvervsuddannede med lønarbejde, med bedre uddannede forældre, og med lav eller ingen ledighed. Der tegner sig således et klassisk billede af ulige uddannelseschancer knyttet til klasse, uddannelse, herkomst m.m. Som et sidste ny indslag på kortet er indkomstforhold nu også af betydning. Indkomst under 200.000 placerer sig sammen med socioøkonomisk status som elev i 2010. Her ses for første gang i disse analyser altså en betydningsfuld gruppe erhvervsuddannede, der studerer. Den nære tilknytning til den lave indkomst kategori skyldes at disse erhvervsuddannede modtager SU, og førsteaksen beskriver således en modsætning mellem i højre side de videreuddannede, med uddannede forældre og en gruppe, der selv er under uddannelse, og i venstre side revalidenter, pensionerede lavt uddannede forældre, og ledige. Dette billede af adgangen til videregående uddannelse for erhvervsuddannede er således langt mere socialt struktureret end de to foregående analyser har været. Denne forskel kan ikke forklares alene med perioden, eftersom adgangen til videregående uddannelse for 1991-kohorten så noget anderledes ud på samme tidspunkt. Kortet må således forstås som en afbildning af en kombination af en kohorteffekt og en periodeeffekt. Kohorte-effekten knytter sig til de erhvervsuddannelsens alder. 2006-kohorten er underlagt en anden form for ledighedsproblematik end 1991-kohorten var. For 1991-kohorten var videregående uddannelse knyttet til ledighed, for 2006-kohorten er videregående uddannelse i modsætning til ledighed. Det kan tyde på at ledighed for erhvervsuddannede er mere marginaliserende i 2010 end det var i 1996 – og at uddannelse af politiske årsager ikke klassificeres som ledighed. Hvor videregående uddannelse tilsyneladende for 1991-kohorten udgør en investering af tid og penge, har det i 2010 også karakter af en foranstaltning, der nedbringer ledigheden. Dette sker således ikke ved at skaffe de erhvervsuddannede kortere selvstændighedsrettede uddannelsesforløb som Grønt bevis. I stedet ses den tættere relation til SU-berettigede uddannelser, der er længere og mere krævende. De store forskelle på kortene for 1991- og 2006-kohorterne i 2010 er altså udtryk for en sammenbinding af beskæftigelsespolitik og uddannelsespolitik.

Selvom ledighed således skifter strukturel placering mellem kortene, er det stadig vigtigt: På de to første kort var relationerne mellem familie, ledighed og videreuddannelse centrale som forhold der vanskeliggjorde uddannelsesinvesteringer på et privatplan, men i dette sidste kort er ledighed et forhold, der snarere åbner dørene til sporskiftemulighederne. Det er disse muligheder, der undersøges i den tredje delanalyse af dette afsnit.

Denne anden delanalyse kan opsummeres som følger: De forhold i de erhvervsuddannedes sociale baggrund, der har størst betydning for om elevernes tager en videregående uddannelse falder i tre grupper: familieforhold, beskæftigelsesforhold, og forældres uddannelsesniveau.

Familiestiftelse og børn hæmmer elever i at tage en videregående uddannelse. Det kan der være mange grunde til; økonomi og tidsøkonomi er oplagte bud, men som analyserne af elevernes oplevelse af videregående uddannelse viser senere i denne rapport, spiller forestillinger om hvilke omkostninger og krav videreuddannelse medfører også en stor rolle.

Beskæftigelsesforholdene fungerer som incitament til videreuddannelse: ledighed fører til sporskift, mens der findes en række broer, både med retning mod selvstændig virksomhed (jordbrugsuddannelserne) og med retning mod opkvalificering i det oprindelige erhverv(Teknik & Industri, Bygge og Anlæg)

Forældrenes uddannelsesniveau kan på den ene side betyde at eleverne er disponeret for at uddanne sig videre, men også at de er i besiddelse af en evne til at begå sig strategisk i uddannelsessystemet. Elever med relativt veluddannede forældre tager mere uddannelse, og er mindre udsat for ledighedsrisici. Elever med relativt lavt uddannede forældre er tværtimod i stor risiko for ledighed, og har mindre sikre strategier for at videreuddanne sig.

Tredje delanalyse: Fag og videregående uddannelse som sporskifte

Denne sidste delanalyse i kortlægningsdelen af projektet undersøger hvilke videregående uddannelser de færdiguddannede erhvervsuddannelseselever søger ind på. Dette er konkret gjort ved at kigge udelukkende på de elever, der erhverver sig en videregående uddannelse inden for det undersøgte tidsrum. Det er så opgjort hvilke uddannelser det er, der erhverver, og hvilken udvikling der er i uddannelsesvalget for personer med erhvervsuddannelse. De følgende fire tabeller viser en række uddannelser, der optræder over hele den undersøgte periode, fra 1991 til 2010. De angivne frekvenser viser hvor stor en del af *de videreuddannede* erhvervsuddannelseselever, der har den pågældende uddannelse. Der er kun medtaget uddannelser, der er blandt de 20 hyppigste for hele den undersøgte population, og kun uddannelser, der er blandt de 20 hyppigste i mere end et år. Det betyder at enkelte uddannelser er sorteret fra, men det giver en mulighed for at sammenligne udviklinger i de 20 undersøgte år, og identificere større linjer i denne udvikling.

Tabel A: Flest erhvervede VU pr 1996

Uddannelse	Antal	% af VU
Driftsleder grønt bevis	670	23,0
Installationsteknologi	239	8,2
Konstruktør	230	7,9
Produktionsteknologi	196	6,7
Økonomi/Ledelse	186	6,4
IT- og elektronikteknologi	119	4,1
Markedsføringsøkonomi	98	3,4
Procesteknologi	93	3,2
Erhvervsøkonomi HA	60	2,1
Driftsleder grønt diplom	59	2,0
Bygningskonstruktør	54	1,9
IT	49	1,7
Pædagog	39	1,3
Folkeskolelærer	26	,9
Sygeplejerske	25	,9

Tabel B: Flest erhvervede VU pr 2001

Uddannelse	Antal	% af VU
Driftsleder grønt bevis	1370	15,9
Merkonom	519	6,0
Installationsteknologi	493	5,7
Pædagog	491	5,7
Økonomi/Ledelse	467	5,4
Produktionsteknologi	388	4,5
Konstruktør	291	3,4
Markedsføringsøkonomi	234	2,7
Sygeplejerske	211	2,4
Folkeskolelærer	209	2,4
IT	205	2,4
Driftsleder grønt diplom	186	2,2
Bygningskonstruktør	178	2,1
Erhvervsøkonomi HA	173	2,0
Procesteknologi	171	2,0

Tabel C: Flest erhvervede VU pr 2006

Uddannelse	Antal	% af VU
Driftsleder grønt bevis	1824	11,8
Pædagog	1607	10,4
Merkonom	855	5,5
Økonomi/Ledelse	831	5,4
Installationsteknologi	702	4,5
Produktionsteknologi	549	3,6
Sygeplejerske	515	3,3
Folkeskolelærer	486	3,1
Finansøkonomi	446	2,9
Markedsføringsøkonomi	387	2,5
IT	375	2,4
Bygningskonstruktør	360	2,3
Driftsleder grønt diplom	314	2,0
Procesteknologi	241	1,6
Erhvervsøkonomi HA	223	1,4

Tabel D: Flest erhvervede VU pr 2010

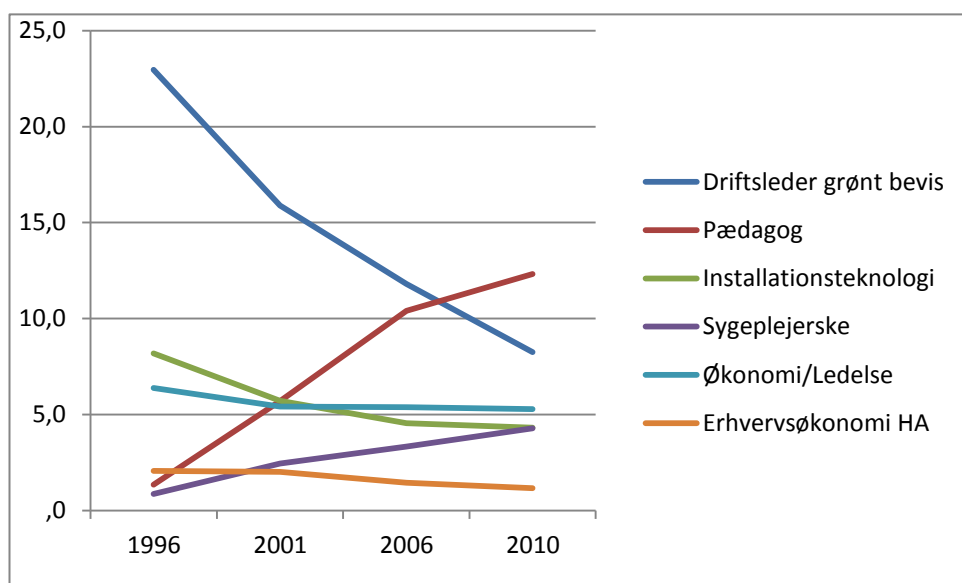
Uddannelse	Antal	% af VU
Pædagog	2557	12,3
Driftsleder grønt bevis	1712	8,2
Økonomi/Ledelse	1095	5,3
Installationsteknologi	896	4,3
Sygeplejerske	889	4,3
Merkonom	832	4,0
Folkeskolelærer	769	3,7
Finansøkonomi	727	3,5
Produktionsteknologi	639	3,1
Bygningskonstruktør	551	2,7
Markedsføringsøkonomi	492	2,4
IT	432	2,1
Driftsleder grønt diplom	425	2,0
Procesteknologi	285	1,4
Erhvervsøkonomi HA	242	1,2

Fordi tabellerne her viser andelen af erhvervsuddannelseselever med bestemte videregående uddannelser, kan man ved at sammenligne frekvenserne sammenligne produktionen af videreuddannede elever indenfor de

forskellige uddannelser: Hvis frekvensen er stabil, betyder det at den pågældende uddannelse følger med den generelle videreuddannelsesfrekvens på erhvervsuddannelsesområdet, mens fald og stigninger altså skal forstås som relative i forhold til den totale videreuddannelsesfrekvens indenfor erhvervsuddannelserne. Den klare tendens i disse fire tabeller er, at de tekniske videreuddannelser fylder mindre over tid, mens velfærdsarbejdet fylder mere. Videreuddannelser som produktionsteknologi og installationsteknologi fylder mindre over tid, mens folkeskolelærer, pædagog og sygeplejerske fylder mere. Der er en lang række uddannelser der ligger mere stabilt - Erhvervsøkonomi, Markedsføringsøkonomi og andre økonomiske uddannelser.

Dette projekt har valgt nogle områder ud, som vil blive gjort til genstand for mere detaljerede analyser. Områderne er Pædagoguddannelsen, Sygeplejerskeuddannelsen, Installationsteknologi og Driftsleder - Grønt bevis. Som det ses af figur 6

nedenunder, har efteruddannelsesfrekvensen for disse uddannelser udviklet sig meget forskelligt. Pædagog og sygeplejerskeuddannelserne er i vækst, og der er således en stadigt stigende del af erhvervsuddannelseseleverne, der vælger at efteruddanne sig på disse områder. I modsætning hertil er installationsteknologi og grønt bevis for nedadgående. Der er medtaget to økonomiske uddannelser for at vise deres relative stabilitet, og at der ikke alene er økonomiske/konjunkturbaserede forklaringer på de tekniske videreuddannelsers tilbagegang.

Figur 6: Videreuddannelsesfrekvenser for udvalgte uddannelser

For at kunne forklare denne udvikling - og se på hvilke uddannelsesstrategier og uddannelsesforbindelser der forklarer denne udvikling, er det nødvendigt at se på, hvilke erhvervsuddannelser der fører til de forskellige videregående uddannelser.

For Grønt bevis og Installationsteknologi ser fordelingen således ud:

Grønt bevis	antal	%
Handel/kontor (eud) ivu	1	,1
Mejerist	1	,1
Skovbruger	1	,1
Industrioperatør	2	,1
Sygehjælper	2	,1
Edb-assistent	3	,2
Social- sundhedshjælper	4	,2
Landbrugskurser, andre	43	2,5
Landmand faglært modul 2	523	30,5
Landmand, Efterudd.	1132	66,1
Total	1712	100,0

Installationsteknologi	Frequency	Percent
Detail, Tv og radio	1	,4
Murer	1	,4
Sygehjælper	1	,4
Tekn. desig., industri	1	,4
Lokomotivfører	2	,8
Elektronikfagtekniker	4	1,5
Elektrotekniker	4	1,5
Automatiktekniker	11	4,2
Elektr., styrings-reg.tek	17	6,4
Elektriker, øvrige	222	84,1
Total	264	100,0

Det er et ganske forudsigeligt billede, af videreuddannelsesforbindelser af typerne *broer* og *trådte stier*. For begge disse uddannelser er der tale om at de rekrutterer studerende blandt eleverne fra et ret snævert spektrum af erhvervsuddannelser, hvoraf flertallet er fagligt beslægtede med den videregående uddannelse. Det er korte videregående uddannelser, og strategierne kan knytte sig til selvstændig virksomhedsopretning, og derfor kan udviklingen i overgangsfrekvens til disse videregående uddannelser meget vel være afhængig af de pågældende branchers økonomi.

Sammenlignes de nu med det tilsvarende billede for sygeplejersker og pædagoger, tegner der sig et anderledes billede. I tabellerne nedenfor er kun medtaget en del af de erhvervsuddannelser, der leverer studerede til pædagog- og sygeplejerskeuddannelsen – for pædagoguddannelsen er der total 177 forskellige erhvervsuddannelser, for sygeplejerske uddannelsen, totalt 90.

Sygeplejerske	Antal	%
Frisør	7	,8
Kontor,kom./amtskommune	10	1,1
Plejhjemsassistent	10	1,1
Social/sundhed (eud) ivu	11	1,2
Tandklinikassistent	11	1,2
Detail,tekstil	12	1,4
Handel/kontor (eud) ivu	12	1,4
Lægeseekretær	13	1,5
Kontor,administration	17	1,9
Edb-assistent	21	2,4
Sygehjælper	50	5,6
Kontor,all round	58	6,5
Social- sundhedshjælper	235	26,5
Social- sundhedsass.	245	27,7
Total	719/886	81,2

Pædagog	Antal	%
Edb-assistent	33	1,4
Ernæringsassistent	37	1,5
Tekn.design.,bygge/anlæg	38	1,6
Detail,sko og læder	40	1,7
Kontor,kom./amtskommune	42	1,7
Frisør	64	2,6
Detail,salgssassistent	70	2,9
Detail,tekstil	72	3,0
Sygehjælper	79	3,3
Detail,kolonial	82	3,4
Social- sundhedsass.	128	5,3
Kontor,all round	145	6,0
Social- sundhedshjælper	276	11,4
Pædagogisk,gr.udd.(PGU)	301	12,4
Total	1435/2420	59,3

At så mange forskellige erhvervsuddannelser leverer studerende til disse to uddannelser er den første pointe her. Det illustrerer at pædagog- og sygeplejerskeuddannelserne bruges som sporskifte af en lang række erhverv. Der er visse erhvervsuddannelser – pædagogisk grunduddannelse/pædagogisk assistent, social og sundhedsuddannelserne – der fylder meget, og hvor forbindelsen til disse videregående uddannelser må karakteriseres som broer. Men Kontor, all round er nummer tre for begge uddannelsers vedkommende.

Forskellen mellem de videregående uddannelser, der er i vækst og de der er i tilbagegang hvad angår rekrutteringen af erhvervsuddannelseselever, må forstås som relateret til ledighedens betydningsfulde rolle, som den geometriske dataanalyse illustrerede tidligere. Ledighed (og konjunkturer generelt) trækker begge veje, kan man sige: det skubber en gruppe af erhvervsuddannede ud i videregående uddannelse, på områder der er truet. Disse elever foretager sporskift, ind på velfærdsuddannelserne. På den måde øger ledighed overgangen til videregående uddannelse. Men for andre brancher bliver videregående uddannelse et mere risikabelt valg, for så vidt det er relateret til en langsigtet strategi om karriere eller selvstændighed. På denne måde reducerer ledigheden overgangen til videregående uddannelse.

Opsummerende uddannelsessociologiske betragtninger og anbefalinger

I den *første* delanalyse var det væsentligste fund, at selvom overgangsfrekvenserne til videregående uddannelse på kort sigt er lave, er der en væsentlig overgang på længere sigt. Den *anden* delanalyse viste, at overgangen til videregående uddannelse især knytter sig til forældrenes uddannelsesniveau, til ledighed og beskæftigelsesforhold, og til den potentielle studerende familiesituation. Der var her en forskel mellem de ældste og de yngste kohorter, der angik betydningen af ledighed – en betydning, der bliver klarere i den *trede* delanalyse. Her kunne det ses, at de erhvervsuddannelser der primært er forbundet til videregående uddannelse med broer og trådte stier oplever at disse forbindelser svækkes. Omvendt er der en vækst i sporskifteforbindelserne – forbindelserne der bryder den faglige sammenhæng i uddannelsesforløbet.

Disse to typer videreuddannelsesforbindelser trækker på forskellige former for beredskab hos erhvervsuddannelseseleverne:

De *fagligt sammenhængende uddannelsesforbindelser* trækker på et kendskab indenfor faget, til mulighederne, og karrierevejene. Dette kendskab er potentielt til rådighed i arbejdet, i uddannelsen, i elevgruppen. Dette kendskab er også tidssvarende – det vil i høj grad afspejle situationen i branchen og nært tilstødende områder, og derfor er det et kvalificeret kendskab til videreuddannelsesmulighederne. Kendskab til broer og trådte stier er således et kendskab erhvervsuddannelseseleverne kan erhverve sig og anvende strategisk uden mange andre forudsætninger end *netop* deres erhvervsuddannelse. Kendskab er i sig selv ingen garanti for at gennemføre en uddannelse, men det er en nødvendig forudsætning. Vilklårene for tilegnelse og strategisk brug af sådant kendskab bliver udfoldet i langt flere detaljer i analysen af oplevelser med overgange og valg.

Rettes blikket mod de fagligt brudte videreuddannelsesveje – *broer og blindgyder* – er situationen en anden. Her er kendskab til uddannelsesforbindelserne kun muligt i en generel forstand. Det er derfor i meget højere grad et spørgsmål om hvorvidt den erhvervsuddannede besidder en kapacitet til at læse uddannelsesfeltet korrekt, og tidssvarende, der har betydning for om disse uddannelsesforbindelser opfattes som muligheder. Denne kapacitet er det, der i anden delanalyse blev knyttet til forældrenes uddannelsesniveau. For at besidde et præcist kort over det danske uddannelsessystem, for at være i stand til at afkode hvilke forbindelser der er aktuelle, relevante og strategiske at rette sin opmærksomhed mod, skal have adgang til nogen, der har en sådan relation til uddannelse. Det er et almindeligt fund i uddannelsessociologien (Lidegran 2009, Thomsen 2007, Frederiksen 2010) at denne sammenhæng eksisterer; og den betyder at erhvervsuddannede med lavt uddannede forældre forfordes med hensyn til adgangen til videregående uddannelse. I dette lys bliver de fagligt sammenhængende uddannelsesforbindelser (broer, trådte stier) altså dem, der er nemmest tilgængelige for erhvervsuddannelseseleverne, mens de faglige usammenhængende er sværere at finde. Det betyder at når økonomi og arbejdsmarked er i recession, *vokser* den ulige adgang til videregående uddannelse for erhvervsuddannede – for svigtende økonomi betyder, som delanalyse tre viser, at de fagligt sammenhængende videreuddannelsesforbindelser er mindre attraktive. Og det er disse uddannelsesforbindelser, der er lettest tilgængelige, for erhvervsuddannelseselever med lavt uddannede forældre. De anbefalinger projektet derfor kan opstille på baggrund af *kortlægningsanalyserne* retter sig mod disse generelle forhold:

Vejledning må rette sig bredt og langt

Det er ikke meningsfuldt at vejledningen mod videregående uddannelse primært retter sig mod erhvervsuddannelseseleverne, mens de stadig er elever, eller straks efter uddannelsens afslutning. Vejledningen skal finde måder at være til rådighed for eleverne længe efter de er færdiguddannede, og det betyder at den må foregå andre steder end på uddannelsesstederne, og i langt højere grad arbejde opsøgende, gerne indenfor områder der kan ses at være truet af ledighed, eller om har en lav overgangsfrekvens.

Nettet må kastes bredt, og vidt

Det er væsentligt at man ikke per refleks tænker på de fagligt sammenhængende uddannelsesforbindelser som dem, man kan vejlede til. Der er mange forskellige slags erhvervsuddannede, der videreuddanner sig på kryds og tværs af uddannelsesområder, og derfor skal f.eks. vejledningsmateriale og annoncering spredes ud over mange uddannelses- og branche-områder.

Der skal kompenseres for usikre uddannelsesstrategier

At komme fra en lavt uddannet familiebaggrund, stiller en svagere i uddannelsessystemet, og i tider med økonomisk tilbagegang, dobbelt svagt. Der kan i nogen grad kompenseres for disse elevers mangel på kendskab, på præcision, og på kreativ afkodning af i uddannelsessystemet, ved at gøre denne form for kendskab til uddannelsessystemet tilgængeligt *i uddannelsen*. Muligvis i form af egentlige fag og vejledningstimer (i stil med folkeskolens UEA) – men også i form af tilstedeværelsen af vejledere, der selv kan fungere som forbilleder eller eksempler på anderledes og utraditionelle uddannelsesveje.

Indgangene til sporskiftemulighederne skal være gøres tilgængelige

Et væsentligt ulighedsforstærkende forhold er evnen til at bruge og læse uddannelsessystemet kreativt. Det er tydeligt af analyserne her, at det aktuelt er velfærdsuddannelserne, der fungerer som sporskiftemulighed, men der kan sikkert findes andre eksempler, og analysen peger også på også udpege hvilke erhvervsuddannelser, der er mest relevante for de enkelte velfærdsuddannelser. Der kunne derfor laves mere eller mindre specifikke adgangs/opstartsforløb eller -pakker, hvor f.eks. frisører og kontor-uddannede specifikt kvalificeres til sygeplejerske eller pædagog uddannelserne.

Der skal tænkes i konkret uddannelsestilrettelæggelse for studerende med familieforpligtelser.

Endelig spiller private familieforhold en væsentlig rolle, som hæmmende faktor for at få videregående uddannelse. Her er det vigtigt at se på i hvilket omfang det er økonomisk, tidsmæssigt og praktisk muligt at følge uddannelserne som forsørger. Mange af velfærdsuddannelserne er allerede i færd med at eksperimentere med hvordan uddannelsesforløbene kan gøre mindre tilstedeværelseskrævende, og disse og tilsvarende arrangementer kan med fordel opsamles og udvikles mellem uddannelserne. Tilsvarende er der både for folkeskolelærer og pædagog særlige merit-forløb, hvor studerende med forskelligartet erhvervsbaggrund kan følge uddannelsen i en særligt tilrettelagt form. Tilsvarende merituddannelser har tidligere været diskuteret og undersøgt (Pilegaard 2010), men behovet for merituddannelser til sygeplejerske, socialrådgiver, ergo- og fysioterapeut eksisterer i hvert fald blandt de erhvervsuddannede.

Oplevelser af overgange og valg mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse

Denne kvalitativt baserede analyse sætter fokus på oplevelser af overgange mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse - inden for følgende kategorier: Fra tekniske erhvervsuddannelser til ingeniøruddannelse og erhvervsakademiuddannelse, fra SOSU-assistent til sygeplejerske og fra PAU til pædagoguddannelse. Vægten lægges især på de første to områder, som på flere måder illustrerer nogle eksemplariske diskussioner i relation til forskellige former for barrierer og muligheder på erhvervsuddannelseselevs veje til de videregående uddannelser. Dette ligeledes fordi der her har vist sig at eksistere et stort potentiale for at konsolidere samt skabe flere veje til de videregående uddannelser.

Analysen har fokuseret på at danne en videnskabsmæssig base for iværksættelse af tiltag, der kan udvikle og/eller styrke erhvervsskoleelevernes videreuddannelsesforudsætninger. Dette kan skabe forlidelighed mellem opnåede kvalifikationer i erhvervsuddannelserne, og de videregående uddannelsers krav, og tilvejebringe viden som kan styrke disse forbindelsesveje. Der er forholdsvis store differencer mellem barrierer og muligheder i de forskellige erhvervsuddannelsers veje til forskellige videregående uddannelser. Nogle veje er relativt kendte, benyttede og formaliserede, og kan karakteriseres som relativt trådt stier, mens andre veje er ukendte, ubenyttede og komplicerede, og dermed må anses i relation til diskussionen om blindgyder. Analysen kortlægger nogle fællestræk og forskelle, med udgangspunkt i erhvervsskoleeleverne samt vejledere, med relation til såvel erhvervsuddannelser som videregående uddannelse. Kort sagt: Som demonstreret i rapportens kortlægning af forbindelsesvejene, findes der en række stier som med stor fordel kan udvikles ved at bygge broer, og samtidig kan erhvervsuddannelserne på visse måder opfattes som blindgyder, der kan bringes i langt stærkere forbindelse med de videregående uddannelser. Hvordan kan der udvikles et stærkt horisontalt og vertikalt orienteret net af forbindelsesveje mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse?

Undersøgelsen viser en række markante udfordringer med at skabe bredere veje fra erhvervsuddannelserne til de videregående uddannelser, men også mere benyttede veje. Trods udfordringerne er der hidtil ikke blevet forsket i overgangene mellem erhvervsuddannelse til videregående uddannelser i Danmark. Der eksisterer nogle relativt traditionelle overgange, så som f.eks. fra tømrer til bygningskonstruktør og fra elektriker til installatør, og herudover ses ligeledes at forbindelsen fra SOSU-assistent til sygeplejerske er blevet en gængs mulighed i uddannelsessystemet, hvilket ligeledes ses i projektets kvantitative analyser.

Kendskab til videre uddannelsesmuligheder

Som nævnt viser rapportens analytiske kortlægninger af forbindelsesveje, samt analyser af oplevelser af overgange og valg, nogle forholdsvis store differencer i vejnettet mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse. Forklaringerne er komplicerede, og må findes i forskellige områder, hvoraf *kendskab* er et væsentligt område.

Ud over det kendskab og de holdninger/dispositioner som eleven får via forældre og øvrig primær socialisation, er mulighederne for at opnå kendskab i høj grad også funderet i selve elevens erhvervsuddannelsesforløb. Som nævnt i kortlægningen af de erhvervsuddannede fra 1991 og deres videregående uddannelse, er der et markant sammenfald mellem forældrenes uddannelsesniveau, og antallet af de erhvervsuddannelseselever som tager videregående uddannelse, men herudover synes der at være flere andre væsentlige faktorer som virker ind på elevernes valg. Gennem elevens erhvervsuddannelsesforløb grundlægges forskellige forestillinger om videre uddannelse, dette dels i skoledelen og dels i praktikdelen. Det danske vekseluddannelsesprincip bevirker, at eleven både socialiseres via skoledelen og på praktikstedet, hvilket kan have nogle særlige implikationer for måden hvorpå eleven tænker og handler i relation til videre uddannelse.

På skoledelen har interaktionen med de andre *elever, lærere og vejledere* betydning for, hvorvidt eleven stifter et reelt bekendtskab med mulighederne for videreuddannelse. I relationen til andre elever og til erhvervsskolelærerne, skabes der nogle fælles forestillingsrammer som kan medvirke til at opsætte de potentielle karriere-retninger i elevernes bevidstheder. Ifølge denne undersøgelse, har dannelsen af de fælles forestillingsrammer at gøre med elever og læreres grader af kendskab til videregående uddannelse, som en potentiel karrierevej efter erhvervsuddannelsen.

Elevernes kendskab

Eleverne fortæller hinanden historier om deres venners karriereveje, og medvirker dermed til at formidle og skabe elementer i en samlet forestillingsramme om mulige og hensigtsmæssige karrieremuligheder. Som eksempel kan nævnes et gruppeinterview med 5 mekanikerelever hvor en af eleverne fortæller om en af sine bekendte der arbejder som mekaniker og "*som tjener kassen*" på, og ved siden af, sit arbejde (gruppeinterview 2, teknisk skole). Herudover kendte de fleste af eleverne i det pågældende interview ikke til eksempelvis autoteknologuddannelsen (de fleste havde dog hørt navnet på uddannelsen). En elev overvejede at tage uddannelsen efter sin mekanikeruddannelse, men var af den overbevisning, at det var et nødvendigt optagelseskra- v til autoteknologuddannelsen, først at skulle gennemføre en HF eller STX. Dette er imidlertid ikke tilfældet, idet der er god mulighed for at blive optaget med en mekanikeruddannelse.

Lærernes påvirkning

Samtidig udtrykker nogle af lærerne på den pågældende skole, at de "*ikke har en særlig stor tiltro*" til autoteknologuddannelsen (interview 9, teknisk skole), og en elev citerer en lærer for at sige, at uddannelsen ikke er i gang på det pågældende tidspunkt pga. manglende søgning, hvilket, efter nærmere undersøgelse, viser sig ikke at være tilfældet (jf. primærkilde: Erhvervsakademi Sjælland). Dette kan ligeledes indikere hvordan eleverne opfatter videreuddannelse, idet opfattelsen af videreuddannelse her potentielt kommer til udtryk, i deres erindring af hvad læreren har sagt. Under alle omstændigheder kan der altså potentielt ligge nogle barrierer i erhvervsskolelærernes holdninger og dispositioner, set i forhold til hvorvidt lærerne formidler det som muligt, og ikke mindst hensigtsmæssigt, for eleverne at tage videre uddannelse. I denne sammenhæng således også hvordan eleverne opfatter formidlingen. Det kan således hænge sammen med faktorer som hvorvidt lærerne selv har en videregående uddannelse, og om de har tiltro til den pågældende uddannelses kvalitet og de jobmuligheder der er forbundet hermed. Erhvervsskolelærerne bruger mange ugentlige timer sammen med eleverne, og er ofte ligeledes elevernes rollemodeller. Dermed er de også rollemodeller i forhold til hensigtsmæssigheden i at videreuddanne sig, efter endt erhvervsuddannelse. Eleverne på erhvervsuddannelserne bruger en stor del af deres uddannelsestid sammen med lærerne, og lærerne er således også formidlere af den branchekultur som er en del det pågældende fag.

Det er således også vigtigt at påpege, at der er store forskelle på erhvervsuddannelser, og således også på de lærere som er tilknyttet de respektive uddannelser. Elever på SOSU og det merkantile område møder ofte flere lærere med videregående uddannelse, set i forhold til de tekniske skoler, hvilket potentielt kan have betydning for måden hvorpå lærerne påvirker og motiverer eleverne, i forhold til at tage videre uddannelse. Erhvervsskolelærerne skal kunne informere eleverne om mulighederne for videre uddannelse, idet der er kulturelle og traditionsmæssige årsager til, at mange elever slet ikke overvejer muligheden for at videreuddanne sig. "De ukendte aspekter" gør, at eleverne ikke tager videregående uddannelse, og hertil kender mange elever ikke til de reelle muligheder. Erhvervsskolelærerne skal kende til disse muligheder, og helst kunne formidle det "indefra". De skal ikke bare nævne videre uddannelse som en objektiv mulighed, men har derimod gode muligheder for at motivere eleverne, idet det er dem, som har den daglige omgang med eleverne.

For såvel elever som lærere på erhvervsuddannelserne er der således udfordringer og potentialer, i relation til at forøge antallet af erhvervsuddannelseselever med de tidligere nævnte ”hybride kvalifikationer” - en kombination af erhvervsfaglige kvalifikationer og studiekompetence. Disse udfordringer og potentialer kredser samlet set om graden af kendskab.

Vejledningen som brobygning

Vejledningen og vejlederne på skolerne spiller ligeledes en væsentlig rolle. I flere af de gennemførte gruppeinterviews fremgik det at vejledningen, set fra et elevperspektiv, i meget høj grad fokuserer på gennemførelse og forhold omkring selve erhvervsuddannelsesforløbet, og i (for) lille grad på hvad eleverne skal efter deres erhvervsuddannelse (gruppeinterview 2, 3 og 4). Herudover omtaler nogle elever vejledningen som værende ”for langt væk” (gruppeinterview 4, merkantil). Det er dermed et væsentligt aspekt i erhvervsuddannelsens vejledningspraksis, at der også fokuseres på information og overvejelser om videre uddannelse samt eventuel planlægning. Kvalificeret vejledning som foregår på skolen, og hvor der er ressourcer og muligheder for hurtig adgang til vejledning vedr. specifikke og mere subtile spørgsmål om veje til videregående uddannelse. Herudover synes der at være behov for opsøgende vejledning og information, set i forhold til elevernes generelt meget begrænsede kendskab til mulighederne: ”Vi vil rigtig gerne have dem men mange kender os ikke som en mulighed” (interview 5, ingeniørhøjskole). ”Jeg ved ikke nok om det der” (Gruppeinterview 4, merkantil). ”Kan man starte på autoteknolog lige efter her?” (gruppeinterview 3, teknisk skole). Denne, også tidligere nævnte, elev kendte ikke til muligheden for optagelse på baggrund af mekanikeruddannelsen (og relevant erhvervs erfaring). I gruppeinterview 4 var der flere som satte lighedstegn mellem videregående uddannelse og HH, hvilket ligeledes vidner om manglende kendskab, samt om en bestemt retningsorientering. Dette kan bl.a. skyldes manglende ressourcer, opmærksomhed og kvalifikationer i relation til vejledningen. I enhver vejledningssammenhæng er det dog særdeles væsentligt at være opmærksom på den fine balance mellem fokus på den igangværende uddannelse og fremtidsorienteret uddannelsesplanlægning (interview 11, Studievalg). Denne balance beskrives senere.

Uddannelsesvejledere på de videregående uddannelser ser ofte først erhvervsskoleeleverne, når de er mere konkret inde i overvejelserne omkring en videregående uddannelse. Det kan være et springende punkt i elevens proces mod en eventuel videregående uddannelse, at få arrangeret mødet med vejlederen på den pågældende videregående uddannelse (evt. sammen med elevens forældre), og få prioriteret at tage ud til uddannelsesinstitutionen. ”Når først vi har dem inde så skal vi nok gøre alt hvad vi kan for at få dem igennem” (Interview 5, ingeniørhøjskole). Uddannelsesvejledere har oftest informationsarrangementer/oplæg osv. på messer, ungdomsuddannelserne osv., men træder ofte først til i forbindelse med elevens relativt konkrete tanker om at påbegynde den givne videregående uddannelse. Det synes derfor væsentligt, at de videregående uddannelser i højere grad integreres i erhvervsuddannelsens vejledningspraksis.

Praktikpladsen

Udfordringerne omkring kendskabet gælder ligeledes den anden væsentlige del af erhvervsuddannelsesforløbet, nemlig erhvervsskoleelevernes socialiseringsproces på praktikpladsen. Kulturen og de pågældende ansatte på praktikpladsen kan medvirke til at motivere/demotivere eleven til videre uddannelse: ”Man ved det i branchen. Svenden har måske selv taget en installatøruddannelse. Det er bare en vej man kender” (interview 10, teknisk skole). Svenden i virksomheden har måske selv taget en installatøruddannelse, og har dermed mulighed for at give lærlingen et nuanceret og erfaringsbaseret kendskab til uddannelsens indhold og rammer, samt ikke mindst de karrieremæssige muligheder og potentialer ved uddannelsen. Her er der således tale om en trådt sti, som samtidig signalerer væsentligheden i måden hvorpå man taler videregående uddannelse frem i branchen. En anden holdning kommer også til udtryk: ”Jeg tror det er bedre med erfaring end med uddannel-

se” (gruppeinterview 2, teknisk skole). Såvel holdninger og kendskab til videreuddannelse i branchen, har givetvis sammenhæng med niveauet af kendskab på praktikpladsen, hvor dette videreformidles til eleverne. Dermed har holdningerne og kulturen på praktikstederne til (evt. specifikke) videregående uddannelser, sandsynligvis en grad af indvirkning på eleverne. Det kan have betydning om en eller flere af medarbejderne på praktikstederne, evt. selv har taget en videregående uddannelse efter en erhvervsuddannelse. Dette set i forhold til om der er et reelt kendskab til videreuddannelsesmulighederne, og hvordan dette kendskab formidles.

Eleverne får en del af deres erfaringer fra praktikstedet, hvor svendene og de andre ansatte har en påvirkningskraft. De ansattes meninger, erfaringer og viden i relation til uddannelsessystemet kan derfor også have stor indflydelse på elevens tanker om eventuelt valg af videregående uddannelse. Såvel positive som negative erfaringer med videreuddannelse gives videre, også i de tilfælde hvor de ansatte ingen erfaringer har med videre uddannelse. Holdninger så som eksempelvis at erfaring tæller mere end uddannelse, eller at det f.eks. er mere hensigtsmæssigt at tage kortere efteruddannelsesforløb i tæt relation arbejdspraksis, har dermed også indflydelse på elevernes motivationsproces.

Det primære og sekundære kendskab til videregående uddannelse

Samlet set viser undersøgelsen, at tilstedeværelsen af *primært kendskab* hos eleverne, og ikke mindst omkring eleverne, er en væsentlig faktor i elevernes videre færd i det videregående uddannelsessystem. Der kan således tilsyneladende opereres med såvel primært som sekundært kendskab. Det er her vigtigt at skelne mellem ”sekundært” kendskab, som f.eks. kan være almen information om videreuddannelsesmulighederne, samt visse former for ”almen vejledning”. På den anden side ”primært” kendskab i form af konkrete besøg på uddannelsesinstitutioner, møder med personer der har taget en videregående uddannelse, brobygningsforløb på institutioner for videregående uddannelse osv. Dette dels i forhold til de pågældende konkrete uddannelsesmuligheder, og dels i forhold til de forestillingsrammer vedr. videregående uddannelse som hhv. primært og sekundært kendskab kan medvirke til at producere. Derfor peger analysen stærkt i retning af et markant behov for at udvikle og optimere det primære kendskab til videregående uddannelse hos aktørerne omkring eleverne. Aktørerne omkring eleven (lærerne, vejlederne, de andre elever og praktikstedet) har en påvirkningskraft, og der er tilsyneladende forskellige former for udviklingspotentialer der er funderet i aktørernes grad af primære erfaringer med videregående uddannelse – såvel på både skoledelen som på praktikdelen. Primært kendskab er som oftest funderet i de voksnes primære erfaringer, hvad enten dette drejer sig om selv at have gennemgået en videregående, kende nogen som har gjort det, have besøgt det pågældende uddannelsessted etc. Det har betydning om der er gennemsigtighed for aktørerne i elevernes uddannelsesforløb, i relation til at der er gode muligheder for videreuddannelse i faget. Ud over elevens forældre, har lærere, vejledere og personerne på praktikpladsen potentielt stor betydning for elevens tanker og valg vedr. videre uddannelse.

En stor del af de interviewede elever i undersøgelsen synes at de i høj grad mangler kendskab til videreuddannelsesmulighederne, hvilket understøttes af interviews med vejlederne. Derfor må forøgelse af det primære kendskab være et væsentligt opmærksomhedspunkt i fremadrettede initiativer på området.

Kendskab til de reelle økonomiske barrierer ved videre uddannelse

Det økonomiske aspekt ser ud til at være en relativt stor barriere i erhvervsuddannelseselevernes tanker om videre uddannelse. Økonomi både i relation til praktiske forhold, i tilfælde hvor eleverne har ønske om at prioritere bil, familie, ejerbolig etc. Men herudover må økonomi i høj grad også ses som en forestillingsbarriere: ”*Eleverne kender tit ikke så meget til deres muligheder. De kender ikke de forskellige støttemuligheder som hvis man f.eks. er enlig forsørger eller andet*” (interview 11, Studievalg). ”*Eleverne har urealistiske*

forestillinger om at økonomi er en stor hindring” (Ibid.). Mange elever er tilsyneladende ikke klar over, at økonomien ikke behøver at være et problem, men har derimod forestillinger om at der er meget store økonomiske omkostninger forbundet med at studere videre. Der eksisterer altså tilsyneladende et spænd mellem de reelle økonomiske barrierer, og de økonomiske forestillingsbarrierer som eleverne har og skaber sammen.

Modsat ses også udsagn fra eleverne om det modsatte: *”Danmark er jo et af de lande hvor det ikke koster noget at uddanne sig og hvor man oven i købet får penge for at uddanne sig”* (Gruppeinterview 4, merkantil). På denne baggrund italesætter de pågældende elever (som de eneste af de interviewede elever) ikke økonomi som en stor barriere. Dog må udsagnet bl.a. sættes i forhold til elevernes alder, idet det må forventes at den økonomiske barriere og forestillingsbarriere stiger med alderen.

Information

Det er tydeligt at graden af information og kendskab til de videre uddannelsesmuligheder skal øges. Eleverne synes de har for lidt kendskab, hvilket også er flere af vejledernes indtryk. Det er væsentligt, at kendskabet gøres så primært som muligt, hvilket kan gøres via praktikbesøg og informationsarrangementer, men i høj grad også via forøgelse af lærernes primære viden på området. Det er givetvis vigtigt, at såvel opsøgende og let tilgængelig information bliver en obligatorisk del af undervisningen, og samtidig at det ligger et stykke inde i uddannelsesforløbet, således at det ikke skaber tvivl om værdien af erhvervsuddannelsen i sig selv. Ligeledes af hensyn til relevansen som er mindre, desto længere tid der er til erhvervsuddannelsen er færdig. De fleste af undersøgelsens informanter tilslutter sig dette, og flere steder praktiseres det allerede. Det kan således med fordel planlægges obligatoriske møder mellem erhvervsuddannelseselev og uddannelsesvejleder, idet mange elever ikke kender/kan overskue vejen til videregående uddannelse. Elevens valgproces bør være i fokus på selve erhvervsuddannelsesforløbet.

Motivationsproces fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse

Opdraget i denne undersøgelse har været, at analysere og forske i unges overgange fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse. Det er dog væsentligt at pointere, at den direkte vej fra erhvervsuddannelse til job på arbejdsmarkedet ligeledes kan være en fuldt legitim og tilvalgt karrierevej, på lige fod med andre karriereveje. Det har været et gennemgående træk ved undersøgelsens interviews, at der bør udvises påpasselighed med generelt at gøre det til *”det rigtigste”* for erhvervsuddannelseselever at tage en videregående uddannelse. En del af de interviewede elever tænker ikke en videre uddannelse som en del af deres karriere. Dette bl.a. med begrundelse i, at de gerne vil ud og praktisere i det erhverv som de er ved at uddanne sig i, sammen med den række af andre begrundelser og forklaringer som rapporten viser. Flere af de interviewede studie- og uddannelsesvejledere har ligeledes de samme typer af kommentarer, og der er således en fin balance mellem at motivere eleverne til videre uddannelse, og samtidig fuldt ud acceptere de som tager en erhvervsuddannelse, for at praktisere i det erhverv som uddannelsen kvalificerer dem til. Når det er sagt, så er der en lang række uopdyrkede vidensområder omkring muligheder og barrierer på elevernes vej til videregående uddannelse.

Elevernes selvtillid i relation til boglighed

Det er påfaldende så mange af de interviewede, der taler barrierer frem i forhold til manglende tro på kompetence i de bogligt orienterede fag (kontra de mere praktisk orienterede fagområder). En del af erhvervsuddannelseseleverne mangler tilsyneladende troen på, at de kan honorere de boglige krav på uddannelserne, hvilket for det første ikke behøver at være rodfæstet i realiteterne på uddannelserne. Der eksisterer tilsyneladende en større eller mindre kløft mellem de faktiske boglige krav på uddannelserne, og de forestillinger som mange elever har vedr. kravene til de boglige områder i uddannelsen: *”De spørger tit til hvor mange lektier der er og mange er bange for at det er for meget”* (interview 5, ingeniørhøjskole). For det andet vokser eleverne givetvis

med opgaverne under selve studiet, og i samspil med de andre elever: ”Jeg havde ikke forestillet mig at jeg skulle videre på assistenten fra hjælperen, og nu overvejer jeg faktisk at læse til sygeplejersken bagefter” (gruppeinterview 1, SOSU). Der eksisterer således nogle forestillingsbarrierer omkring niveau og krav, hvilket samtidig er nogle relative størrelser. Den manglende tro på egne boglige færdigheder kan tilsyneladende skabes via uddannelsesinterne ”enigheder” om at f.eks. SOSU-assistenten er krævende pga. f.eks. komprimerede teoretiske moduler (Ibid.), og dermed forestillinger om et skel mellem det og en evt. videregående sygeplejerskeuddannelse. Forestillingsbarrierer hænger sammen med graden af selvtilid på bl.a. det boglige område, men er samtidig noget som skabes uddannelsesinternt og uddannelseseksternt, i form af kulturelle selvfølgeligheder om boglige uddannelses”niveauer”.

På adgangskurset på en af ingeniørhøjskolerne har man taget konsekvensen af, at en stor del af de studerende med en erhvervsuddannelse motiveres af, at undervisningen tager udgangspunkt i praksis: ”Vi tager meget udgangspunkt i praktiske eksempler på vores adgangskursus. Vi tager hele tiden udgangspunkt i noget de kan relatere til” (interview 5, ingeniørhøjskole). Dette har tilsyneladende en effekt, i relation til gennemførelsesprocent, at underviserne på det pågældende adgangskursus (ingeniøruddannelse) relaterer deres undervisning til praksis. Elever med erhvervsuddannelse motiveres mere i undervisningen, ved at underviserne kommer med eksempler fra praksis (Ibid.). Ligeledes anses det som væsentligt, at elever med erhvervsuddannelse (her primært elektriker og smed) er på samme undervisningshold. De spejler og støtter hinanden.

Hertil har man, på en af ingeniørhøjskolerne, gode erfaringer med ansættelse af studentervejledere, som selv har primær erfaring med at gå vejen fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse. Dette kan ses som en indirekte institutionalisering af de trådte stier. Det er tilsyneladende væsentligt, at der er vejledere/mentorere som har denne primære erfaring. Det nævnes både i relation til overgange mellem erhvervsuddannelse og adgangskursus vedr. krav, gennemførelsesstrategier osv., og i forhold til faktorer som etnicitet, alder, familie/børn.

Spordeling i det danske uddannelsessystem

På visse måder tvinger det danske uddannelsessystem de unge til at vælge erhvervsretning på et tidligt tidspunkt i deres tilværelse. Som tidligere nævnt, har andre af de europæiske lande en mindre adskillelse mellem de direkte studieforberedende ungdomsuddannelser og erhvervsuddannelserne. Samtidig synes erhvervsuddannelsernes status at være højere i de lande, som i højere grad sammentænker de to spor, og bevarer mulighederne for videre uddannelse op gennem uddannelsessystemet. Spordeling er således problematisk når erhvervsuddannelserne opfattes som blindgyder, under indtryk af at de afskærer fra de muligheder som en videregående uddannelse giver. Det danske uddannelsessystems struktur medvirker på visse måder til at fastholde de unge i et valg mellem vejen til arbejdsmarkedet og vejen til videregående uddannelse. I de tilfælde hvor det i for høj grad er de mindst bogligt orienterede elever som vælger erhvervsuddannelserne, kan det være svært at understøtte udviklingen af interesse mod de videregående uddannelser. Hvis udviklingen af studiekompetence oven i købet ikke søges stimuleret som et led i erhvervsuddannelsesforløbet, kan dette medvirke til fastholdelse af den pågældende opdeling i uddannelsessystemet. Når det tidlige til- og fravalg er taget/indtruffet, så orienteres de unge mod at komme hurtigt i job efter endt erhvervsuddannelse, hvilket kan betyde at de nyuddannede aktivt skal træffe et nyt til- og fravalg i relation til at ændre den karriereretning som de hidtil har haft. Lønnen og livslønnen for erhvervsuddannede er relativt god, og motiverer dermed ikke umiddelbart de nyuddannede til at fortsætte videre i uddannelsessystemet. For mange erhvervsuddannede, vil der være relativt betydelige økonomiske udfordringer forbundet med et valg om at tage videregående uddannelse, især for den ældre del af de nyuddannede. Eksempelvis går der ofte mindst 2 år fra erhvervsuddannelsen er afsluttet, til personen har indsamlet tilstrækkelig erhvervs erfaring til at kunne komme i betragtning til optagelse i kvote 2 på den pågældende videregående uddannelse. Som omtalt i analysens registerbaserede undersøgelse, vil der for nogles vedkommende skabes videreuddannelsesbarrierer i relation til orienteringer mod at få ejerbolig, bil og familie,

hvilket kan besværliggøre udgangspunktet for gennemførelse af en videregående uddannelse. Kortlægningen af forbindelsesvejene viser som nævnt at en del forsørgere ikke påbegynder uddannelse.

Det er ligeledes et gennemgående træk ved denne undersøgelse, at en del elever på erhvervsuddannelserne ikke ser lang tid frem i forhold til uddannelse, såvel intentionelt som ikke-intentionelt. *"Nu skal jeg først lige være færdig med denne her uddannelse, og så må vi se"* (gruppeinterview 1, SOSU). En vejleder påpeger at det, på den ene side, ville være hensigtsmæssigt med mere vejledning i muligheder for videre uddannelse, men at der, på den anden side, som tidligere nævnt, skal holdes fokus på faren for at italesætte det som utilstrækkeligt "kun" at have en erhvervsuddannelse (interview 11, Studievalg).

Erhvervsuddannelsernes status

Der er, som nævnt, foretaget gruppeinterviews med elever på såvel SOSU-området som på det merkantile område og på teknisk skole, og der er en klar gennemgående tendens til at eleverne anser deres uddannelse som værende en lavstatus-uddannelse, der er underlagt en hel del fordomme. I eksempelvis gruppeinterviewet på det merkantile område, var alle enige om, at en HG var en uddannelse med meget lav status: *"Det er bunden! det her. Vi er de laveste"* (gruppeinterview 4, merkantil). Dette er et dominerende, og på flere måder nedslående, indtryk, som understøttes af udsagn fra flere af de interviewede vejledere: *"Det er jo de svageste der tager en erhvervsuddannelse - dem der har det bogligt svært"* (interview 7, sygeplejerskeuddannelse). Dog ses der modsat også tegn på positive opfattelser af egen uddannelse hos eleverne: *"Mange kommer og spørger mig om noget med deres bil, og så er det da fedt at kunne sige noget om det"* (gruppeinterview 2, teknisk skole). Med udgangspunkt i overgange mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse, som er denne undersøgelses fokus, er der nogle aspekter som bør fremhæves. De forskellige ungdomsuddannelser betragtes nemlig tilsyneladende ikke helt på lige fod, i de videregående uddannelsers optagelsesprocedurer.

Erhvervsuddannedes optagelse på de videregående uddannelser

Erhvervsuddannelseskulturen er generelt i høj grad rettet mod arbejdsmarkedet, og i mindre grad mod videre uddannelse. Mange unge med en erhvervsuddannelse forsætter ikke på en videregående uddannelse, hvilket har flere forskellige årsager. Dels som følge af fagets indbyggede orienteringer og krav om at elevernes skal erhverve sig direkte erhvervskompetence, men ligeledes fordi elever med en erhvervsuddannelse står svagere end elever med studentereksamen etc. i de videregående uddannelsers *optagelsesprocedurer*. Dette på trods af, at flere videregående uddannelser har stor glæde af at rekruttere personer med en relevant erhvervsuddannelse. I interviews formidler studievejlederne et særdeles positivt billede af optagne studerende, hvad enten det gælder ingeniør, erhvervsakademi, pædagog eller sygeplejerske: *"de klarer sig mindst lige så godt som de andre, og de er gode at have i klassen pga. deres erfaringer"* (interview 8, sygeplejerskeuddannelse).

Erhvervsuddannelserne giver ofte ikke direkte studiekompetence, og ansøgere til de videregående uddannelser (inkl. erhvervsakademier) er henvist til kvote 2, hvor de vurderes ud fra bredere kriterier i konkurrence med ansøgere med andre typer af kvalifikationer. Selv på erhvervsakademierne er kvote 1 forbeholdt de gymnasiale uddannelser, på trods af, at eksempelvis en gartneruddannelse er en oplagt ansøgerbaggrund til jordbrugsteknologuddannelsen, eller en mekanikeruddannelse anses som værende et godt adgangsgrundlag til autoteknologuddannelsen. På samme måde er de mellemlange videregående uddannelser ligeledes formelt præget af en stærk adskillelse mellem gymnasiel og ikke-gymnasiel baggrund i deres optagelsesprocedurer. Dette ligeledes på trods af, at der er en oplagt progression og sammenhæng fra SOSU-assistent til sygeplejerske samt fra PAU til pædagog. Dog skal det siges, at praksis i de videregående uddannelsers optagelsesvurderinger som oftest er, at ansøgere med eksempelvis disse relevante erhvervsuddannelsesbaggrunde prioriteres højt (interview 3, 4, 5, 6, 7, 9). Den pr. definition svagere konsistens og gennemsigthed i de videregående uddannelsers optagelses-

krav i kvote 2, kan sende et signal til vedkommende, som gerne vil være bygningskonstruktør eller sygeplejerske, at vejen gennem gymnasiet er bedre og mere sikker i relation til opfyldelse af optagelseskravene. Ikke mindst kan det tolkes som et signal i uddannelsessystemet om, at de "rigtigste" (studieforberedende) ungdomsuddannelser vurderes i kvote 1 mens de resterende uddannelseskompetencer (inkl. erhvervsuddannelsesmæssig baggrund), er underlagt en bredere vurdering i kvote 2. På samme måde er eksempelvis gennemførelse af en PAU langt fra en sikker vej til optagelse på pædagoguddannelsen (interview 1, pædagoguddannelse).

Skævvridning i optagelsesprocedurer

Der er således indikationer på at der eksisterer en skævvridning i de formelle optagelseskriterier, der, som sagt, ofte kompenseres via kvote 2, idet langt de fleste videregående uddannelsesinstitutioner betragter elever med erhvervsuddannelsesbaggrund som en stærk ressource. Dette bl.a. grundet deres høje grad af praksiserfaring, og ofte høje motivation. Dog ses i undersøgelsen også at dette ikke gælder i alle tilfælde: *"Der har jo været en holdning om at SOSU-assistenterne ikke var gode nok til at læse sygeplejerske, men det er ved at vende nu"* (interview 7, sygeplejerskeuddannelse). På den anden side er der tilsyneladende stadig en tendens på den pågældende uddannelsesinstitution til at unge med gymnasial baggrund er mere kvalificerede: *"men der er nogle her som stadig har den gamle holdning (...) Vi har selv besluttet vores egen procent hvor mange SOSU'er vi vil tage ind hvert år"* (Ibid.).

Erhvervsuddannelserne giver normalt ikke studiekompetence, på trods af at der i hovedbekendtgørelsen for erhvervsuddannelserne (§1 stk. 2) lægges vægt på, at en erhvervsuddannelse skal give eleverne "studieforberedende" kompetencer. En vejleder siger: *"Det skal være mere smidigt at få suppleret sin erhvervsuddannelse"* og *"der skal være flere gulerødder som der er med gymnasieelever"* (Interview 11, Studievalg). Her omtaler vejlederen de eksisterende muligheder for at gymnasieelever kan forøge deres karaktergennemsnit, såfremt der påbegyndes en uddannelse inden for 2 år efter færdiggørelse af studentereksamen. Sådanne lignende muligheder eksisterer, ifølge vejlederen, i ringe grad for de erhvervsuddannede. Der er ligeledes stor forskel på adgangskriterier på de forskellige erhvervsakademier. Nogle tilbyder og kræver opkvalificeringsforløb, mens andre ikke gør det.

På samme måde kan der ligeledes være skævvridninger inden for det videregående uddannelsessystem, idet graden af merit kan være forskellig. På en bestemt uddannelsesinstitution i Jylland, er det eksempelvis muligt at tage en sygeplejerskeuddannelse på 2,5 år på baggrund af en SOSU-assistentuddannelse, mens der på et tilsvarende studie et andet sted kun gives meget lidt merit for den samme uddannelse. Hertil kommer, at der kan være strukturelle barrierer i selve SOSU-uddannelsen, som på sigt kan hæmme mulighederne for at læse videre til sygeplejerske. Der er en del eksempler på at mange elever gerne vil videre fra SOSU-hjælper til SOSU-assistentuddannelsen, men stoppes af bl.a. krav om et til to års erhvervs erfaring, inden de kan påbegynde studiet (gruppinterview 1, SOSU), (interview 6, 7, SOSU).

Personer med hybride kompetencer i høj kurs på arbejdsmarkedet

Der har over længere tid været politisk interesse i at få flere unge til at gå over broer mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse, men interessen har endnu ikke båret nævneværdige resultater med sig. Dette kan, sammen med en række andre faktorer, skyldes at broerne er for skjulte, for komplicerede eller endog ikke eksisterende. Den manglende brobygning står i skarp kontrast til den efterspørgsel der er på arbejdsmarkedet, i forhold til at rekruttere medarbejdere med hybride kvalifikationer. Personer med hybride kompetencer (erhvervsuddannelse samt videregående uddannelse) er efterspurgt på jobmarkedet, uanset om dette eksempelvis gælder en uddannet diplomingeniør med teknisk erhvervsuddannelsesbaggrund, en sygeplejerske med forudgående SOSU-assistentuddannelse og arbejds erfaring eller en pædagoguddannet med tidligere PAU og relevant job erfaring.

Det lyder samstemmende fra alle de interviewede vejledere, at studerende med en kombination af erhvervsuddannelse og videregående uddannelse (ingeniør, erhvervsakademi, sygeplejerske og pædagog) generelt er *mere* efterspurgt på arbejdsmarkedet, set i sammenligning med kombinationen af gymnasium og videregående uddannelse. Ingeniør, sygeplejerske og pædagog efterspørger grundlæggende praksiserfaring, i kombination med den teoretiske uddannelse. Hertil undgår studerende med erhvervsuddannelsesbaggrund ofte det arbejdsmæssige ”praksischock”, som kan være forbundet med overgangen fra studium til arbejde. På den ene side ses der et fald i antallet af unge der både har en erhvervsuddannelse og en videregående uddannelse (figur 1), og på den anden side synes unge med netop den profil at være meget efterspurgt på arbejdsmarkedet.

Studiekompetence

Der findes forskellige muligheder for erhvervsuddannelseselever for at erhverve sig direkte studiekompetence under sit uddannelsesforløb, men der gøres kun i begrænset omfang brug af mulighederne. En af barriererne er, at en meget stor del af uddannelsen finder sted i praktikken på virksomheden, hvilket på nogle måder kan hæmme opnåelsen af studiekompetence. I andre europæiske lande ses der som nævnt en tættere forbindelse mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse, grundet langt mere skolebaserede erhvervsuddannelser. Der er tilmed en relativt stor autonomi i uddannelsesinstitutionernes optagelseskrav og optagelsespolitik og optagelsesprocedurer. På en af de medvirkende uddannelsesinstitutioner har man eksempelvis besluttet at optage en procentvis tilsvarende andel af elever med erhvervsuddannelsesbaggrund, og elever med gymnasial baggrund i kvote 2. Der optages således en lige stor procentdel af ansøgere med de to respektive uddannelsesbaggrunde. Pointen er her, at de videregående uddannelser, til en vis grad, fastsætter hver deres optagelseskrav (i kvote 2), hvilket i forskellig grad kan inkludere/ekskludere erhvervsuddannelseselever.

Der kunne med fordel igangsættes videre undersøgelse med henblik på at give flere erhvervsuddannelser direkte studiekompetence i forhold til flere videregående uddannelser, ved eksempelvis at berettige elever med nogle pågældende erhvervsuddannelser til (udover kvote 2) at kunne blive optaget i kvote 1 sammen med elever med studentereksamen. Dvs. en undersøgelse af, hvorvidt eksempelvis visse erhvervsakademiuddannelser kunne optage erhvervsuddannelseselever uden de typiske 2 års arbejds erfaring efter endt erhvervsuddannelse osv. Her kunne bl.a. ses på de allerede nævnte uddannelsesbroer, så som SOSU-assistent til sygeplejerske, PAU til pædagog, mekaniker til autoteknolog, gartner til jordbrugsteknolog osv. Det kunne undersøges, hvorvidt en større andel af skolebaseret uddannelse i det samlede uddannelsesforløb ville kunne medvirke til at legitimere tilkendelse af en større grad af studiekompetence. Erfaringer fra andre europæiske lande viser, at et relativt stort omfang af skolebaseret erhvervsuddannelse udgør en væsentlig brik i tiltrækning af bogligt orienterede elever, uddannelsens status samt overgange til videregående uddannelse.

Derfor kan der ses på, om en form for skolebaseret erhvervsuddannelse med kortere praktikperioder evt. kunne gøres til et led i at tilkende erhvervsuddannelserne mere direkte studiekompetence. Som sidegevinst ville dette således også potentielt kunne bidrage til løsning af praktikpladsproblemer. Mange virksomheder har, grundet konjunkturfølsomhed og uforudsigelighed i antallet af arbejdsopgaver, svært ved at tegne længerevarende lærlingekontrakter. En forøgelse af skolebaseret erhvervsuddannelse ville kunne forøge muligheden for at tegne kontrakter af kortere varighed, hvilket potentielt ville kunne forøge antallet af praktikpladser. En del erhvervsuddannelseselever får forskellige former for nederlag, eller stopper måske helt deres uddannelse, pga. mangel på en praktikplads. Elever som ellers senere ville kunne udgøre en del af rekrutteringsgrundlaget på de videregående uddannelser.

Ansøgere med relevant erhvervsuddannelse bør i højere grad kunne betragtes på lige fod med STX på de videregående uddannelser. Dette kan på sigt medvirke til at højne status, og gøre vejen fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse mere oplagt.

Videreuddannelse på arbejdspladsen

”Man får jo kurser af den virksomhed man arbejder på” (interview 10, teknisk skole). Bl.a. denne vejleder italesætter hvad der ofte er tilfældet, at større virksomheder har deres egne kursusenheder som de sender medarbejderne på: Specificerede arbejdsfunktioner med tilhørende specificerede efteruddannelseskurser. Derfor er det også vigtigt at pointere, at manglende formel videregående uddannelse ikke er ensbetydende med at medarbejderne *generelt* mangler kvalifikationer. Efteruddannelse finder sted på mange måder og niveauer. Kvalificeringen af nogle jobfunktioner opnås derfor også via såvel formel som uformel læring i arbejdslivet (efteruddannelse). Det udgør derfor en form for barriere ift. det formelle videregående uddannelsessystem, at en del uddannelse foregår i selve arbejdslivet via arbejdspladsen. På den anden side må denne side af uddannelsesområdet tages positivt i betragtning, når det gælder videreuddannelse af erhvervsuddannede. Dette kan således udgøre noget af svaret på, hvorfor så få med en erhvervsuddannelse fortsætter i videregående uddannelse, idet deres videre uddannelse foregår via læring i arbejdslivet. Eksempelvis kunne der gives øgede muligheder for at sammenlægge efteruddannelsesforløb, så de var kompetencegivende i det videregående uddannelsessystem. Samtidig kunne skabes mere faste og gennemskuelige meritordninger på erhvervsakademierne for gennemførte efteruddannelsesforløb.

Erhvervsuddannelseselever med store boglige kompetencer

På baggrund af ovenstående kunne det overvejes, hvorvidt skolebaseret erhvervsuddannelse kunne være en mulighed som kunne rekruttere et større antal elever med boglige kompetencer (jf. erfaringerne fra Østrig, Holland og Schweiz). Skolebaseret erhvervsuddannelse kan forvaltes på mange måder, og elever kan lære ”på skolen” på mange måder. Ikke nødvendigvis via tavle og bøger, men i form af teori i tæt relation til de konkrete praktiske problemer i værkstedsundervisningen, som opstår ved f.eks. motoren eller det skur der skal bygges?

Det er væsentligt at alle erhvervsuddannelser også kan tiltrække de bogligt orienterede elever. En vigtig vej til at tiltrække denne gruppe af elever er, at disse elever, og vejledere, forældre og lærere omkring dem, kan se tilstrækkelige videreuddannelsespotentialer. Dette kunne bl.a. gøres ved at lave flere valgmuligheder inden for erhvervsuddannelsessystemet, sådan at de unge (som i de nævnte flere andre lande) har mulighed for at skifte videre til skolebaserede uddannelsesforløb.

Rollemodeller

Rollemodeller kan være et væsentligt element, og flere af de interviewede vejledere omtaler dette. Der er for øjeblikket et projekt i gang, hvor der arbejdes med at lave og formidle videoklip af rollemodeller, med eksempelvis kombinationer af erhvervsuddannelse og videregående uddannelse på hjemmesider og andre steder. Erhvervsskolelærerne omtales ligeledes som rollemodeller, og her spiller deres kendskab til videregående uddannelse som sagt ind. Det kan være oplagt at læreren ikke har det som et primært sigte, at anbefale sine elever at tage videregående uddannelse, når vedkommende ikke selv har taget en sådan. Lærere som selv har taget videregående uddannelse kan således, på nogle måder, også fungere som rollemodeller for eleverne.

Studerende med en erhvervsuddannelse

Uddannelsesvejlederne på de videregående uddannelser oplever ofte, at erhvervsuddannelseselever tvivler på deres egne boglige kompetencer (interview 1, 2, 3, 4, 5, 8). Samtidig fortæller vejlederne, at studerende med en erhvervsuddannelse i bagagen er gode at have på studierne. De er ofte meget motiverede, og kan eksemplificere og perspektivere undervisningen med deres praksiserfaringer. På sygeplejerskestudiet oplevede man, for nogle år siden, en skepsis i forhold til studerende med eksempelvis SOSU-baggrund. Det er entydigt (ifølge

vejlederne på de pågældende uddannelser), at de studerende med en erhvervsuddannelsesbaggrund generelt klarer sig lige så godt som studerende med eksempelvis gymnasiebaggrund.

Tilfældigt uddannelsesvalg

Det er slående, at flere interviewede elever (gruppeinterview 1, SOSU og gruppeinterview 4, merkantil) omtaler deres uddannelsesvalg som værende "tilfældigt". Flere af de pågældende elever fortæller, at uddannelsen til SOSU-hjælper og HG "bare lå lige for" (bl.a. geografisk) og derfor søgte de uddannelsen. Det viser sig dog senere i eksempelvis interviewet på SOSU, at rationaler som gerne at ville "*arbejde med mennesker*" (gruppeinterview 1, SOSU) også er til stede i valget, og i interviewet på HG er nogle der ligeledes rationaler ift. "*noget med handel*" osv. (gruppeinterview 4, merkantil). Dog fastholder eleverne et stort tilfældighedsaspekt i relation til deres uddannelsesvalg. På trods af det "tilfældige" uddannelsesvalg, har en af de interviewede elever overvejelser om at videreudanne sig til sygeplejerske "*men nu må vi lige se hvordan det går*" (gruppeinterview 1, SOSU). Den pågældende elev er 49 år gammel, hvilket i øvrigt svarer overens med at SOSU-elever ofte har en lang erfaringsbaggrund inden de begynder deres uddannelse (interview nr. 6, 7, SOSU).

Forestillingsbarrierer i relation til videre uddannelse

Eksempelvis SOSU-eleverne oplever markante forskelle mellem SOSU-hjælper og -assistent i relation til kravene vedr. omfang af læsemateriale: "*Der er rigtig rigtig meget læsestof på assistenten, så man kan kun forestille sig at det bliver endnu vildere på sygeplejerskeuddannelsen*" (gruppeinterview 1, SOSU). Der kan således i denne forbindelse være tale om nogle "forestillings-barrierer", set i forhold til måden hvorpå eleverne anser krav og læseomfang som værende markant større på sygeplejerskeuddannelsen. Dette står nødvendigvis ikke mål med de faktiske krav på sygeplejerskeuddannelsen. Både elever og lærere på SOSU-assistentuddannelsen oplever, at indholdet i uddannelsens skoledel er relativt komprimeret, hvilket potentielt kan producere et skævt billede hos eleverne af, at kravene på en videregående uddannelse (eksempelvis sygeplejerske) er uoverstigeligt meget større.

Der kan således være tale om nogle forestillingsbarrierer der etablerer sig hos erhvervsuddannelseselever under deres uddannelsesforløb, som er indlejret i nogle i forvejen kulturelt etablerede forestillingsrammer. Både set i forhold til, at en erhvervsuddannelse til tider opfattes som "nem at gennemføre" og tilsyneladende har lavstatus hos eleverne selv, og samtidig set i forhold til, at f.eks. sygeplejerskeuddannelsen kulturelt anses som værende "sværere at gennemføre". Når eleverne møder store krav og forskellige former for modstand i deres erhvervsuddannelsesforløb (som der vil være i enhver uddannelse), kan eleverne potentielt danne sig indtryk af, ikke at kunne håndtere de uddannelseskrav som vil følge med et videre uddannelsesforløb.

Ovenstående understøttes af det forhold, at flere af de interviewede studievejledere og optagelsesvejledere på de videregående uddannelser (ingeniør, pædagog og erhvervsakademi) oplever, at en del erhvervsuddannelseselever mangler tro på egne (boglige) kompetencer. Dette gælder dog paradoksalt nok tilsyneladende ikke på sygeplejerskeuddannelsen, hvor det modsatte også kan gøre sig gældende. "*Nogle SOSU-assistenten giver udtryk for at de kan det hele i forvejen*" (interview 4, sygeplejerskeuddannelse). Der er således forskellige former for indikationer på, at elevernes forestillingsrammer ikke altid er samstemte med de faktiske krav der eksempelvis er på det videregående studie.

Studievejlederne på de ovenfor nævnte videregående uddannelser siger endvidere, at studerende med en erhvervsuddannelse er gode at have på studierne. De er ofte meget motiverede, og kan eksemplificere og perspektivere undervisningen med deres praksiserfaringer. På sygeplejerskestudiet oplevede man, for nogle år siden, en skepsis i forhold til studerende med eksempelvis SOSU-baggrund (Ibid.). Det er entydigt (ifølge vejlederne på de pågældende uddannelser), at de studerende med en erhvervsuddannelsesbaggrund generelt

klarer sig lige så godt som studerende med eksempelvis gymnasiebaggrund. Hertil udtrykker studievejlederne, som nævnt, at kombinationen af erhvervsuddannelse og videregående uddannelse (Ingeniør, Sygeplejerske og Pædagog) er mere efterspurgt på arbejdsmarkedet, set i sammenligning med kombinationen af gymnasium og videregående uddannelse. Ingeniør, sygeplejerske og pædagog efterspørger grundlæggende praksiserfaring i kombination med den pågældende teoretiske uddannelse.

Fordomme om stærke/svage elever

"Der bliver set ned på mig som mand fordi de siger at SOSU'er bare tørrer røve - men det var den eneste uddannelse jeg kunne komme ind på, og jeg skal vise dem!" (gruppeinterview 1, SOSU). De interviewede erhvervsuddannelseselever italesætter, hvordan de befinder sig i et uddannelsesfelt der, på forskellig vis, er præget af "fordomme". Alle elever udtrykker, at der bliver "set ned" på den uddannelse de er i gang med, og at dette ikke er i overensstemmelse med de store krav der er på uddannelsen.

Det vil være nødvendigt at nuancere af retorikken om stærke og svage elever, idet der er flere forskellige baggrunde og overvejelser til stede blandt eleverne. På den ene side er nogle af de tilsyneladende "stærke elever" ikke villige til at tage videregående uddannelse, idet de gerne vil have et arbejde - jf. en udtalelse fra en (efter underviserens udsagn) engageret og dygtig elev: *"Jeg er i gang med uddannelsen til SOSU-assistent fordi jeg gerne vil arbejde i faget"* (gruppeinterview 1, SOSU). Omvendt er det er indtrykket, på baggrund af interviews og analyse, at mange erhvervsuddannelseselever stort set ikke overvejer at tage en videre uddannelse, og at der er et begrænset kendskab til vejene mod videregående uddannelse. Mange med erhvervsuddannelse vil gerne direkte ud og have job - og på den anden side har mange ikke reelt overvejet at videreuddanne sig.

Større synlighed af veje til videregående uddannelse

Erhvervsuddannelseselever har til tider ikke et reelt og dybere kendskab til videreuddannelsesmulighederne. De elever som videreuddanner sig efter endt erhvervsuddannelse, har oftest venner og bekendte som har gjort det samme - som har gået vejen før dem. Der skal mere synlighed og formidling til, og ikke kun f.eks. via orienteringsarrangementer om eftermiddagen med frivillig deltagelse *"hvor mange elever ikke møder op"* (interview 2, erhvervsakademi). En af studievejlederne foreslår at indføre et obligatorisk møde mellem erhvervsuddannelseselev og uddannelsesvejleder, idet mange elever ikke kender/kan overskue vejen til videregående uddannelse. Herudover kunne laves praktikbesøg på institutioner for videregående uddannelse, på samme måde som der f.eks. laves brobygningsforløb til folkeskolen. Elevens valgproces skal i fokus på *selve* erhvervsuddannelsesforløbet, erhvervsuddannelseseleverne er til tider meget fokuserede på at færdiggøre deres uddannelse, og efterfølgende få et arbejde. Først derefter kan en videregående uddannelse komme i betragtning. Etablering af elevernes kendskab til videreuddannelsesmulighederne, skal tilsyneladende langt stærkere og mere markant ind i erhvervsuddannelserne.

Der er forskellige tiltag som tilsyneladende er relevante i relation hertil, så som erhvervsskolelærernes muligheder for at kunne informere deres elever om mulighederne for videre uddannelse. Der er kulturelle og traditionsmæssige årsager til, at mange elever slet ikke overvejer muligheden for at videreuddanne sig. "De ukendte aspekter" gør, at eleverne ikke tager videregående uddannelse, og hertil kender mange elever ikke mulighederne. Erhvervsskolelærerne skal kende til disse muligheder, og skal helst kunne videreformidle dem som mere end objektive og distancerede muligheder. Erhvervsskolelærerne har gode muligheder for at oplyse og motivere eleverne vedr. videre uddannelse. Der kunne derfor foreslås at etablere samarbejder mellem erhvervsuddannelserne og de videre uddannelsesinstitutioner, idet der pt. ikke ses meget samarbejde mellem erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelsesinstitutioner. Der kunne eksperimenteres med brobygningsforløb for lærere, og/eller en forøgelse af undervisernes kendskab til hinandens fagligheder.

Erhvervsuddannelsers status kan være relateret til at der er for få trådte stier fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse. En erhvervsuddannelse skal derfor kunne betragtes som en *fuldt ud gangbar vej* til en videregående uddannelse. Her kunne fokuseres på, hvordan erhvervsuddannelse kunne blive anset som en naturlig vej til videregående uddannelse, i form af mere merit som led i elevens planer om en videregående uddannelse. Ligeledes kunne ses på graden af autonomi i de videregående uddannelsers optagelsesprocedurer. Der kunne iværksættes brobygningsforløb, således at eleverne får set de videregående uddannelsessteder fysisk, praktisk og via primære erfaringer. Hjemmesider er kun et redskab i det samlede arbejde med at øge overgange mellem erhvervsuddannelse og videregående uddannelse, idet det kan være et væsentligt opmærksomhedspunkt, at de studerende fysisk møder en eller flere videregående uddannelsesinstitutioner. En praksis som for nuværende er mere til stede på gymnasierne end på erhvervsuddannelserne.

Anbefalinger på baggrund af undersøgelsen

Erhvervsuddannelserne skal i højere grad ses som et sted der giver lige så mange videreuddannelsesmuligheder som eksempelvis gymnasiet. Det kan i højere grad være muligt for erhvervsuddannelseseleven at kunne sige til sig selv og andre, at den pågældende erhvervsuddannelse er første skidt i vedkommendes vej til at blive f.eks. sygeplejerske, bygningskonstruktør eller installatør, og at dette er begrundelsen for at vælge en erhvervsuddannelse. Dette på samme måde som gymnasieeleven der f.eks. vil være folkeskolelærer eller læge.

Der kan eksempelvis udvikles forskellige former for brobygningsforløb, der kan bygges ind i erhvervsuddannelserne, med en opmærksomhed på ikke at fremme et indtryk af, at det "ikke er godt nok" at få en erhvervsuddannelse. Mulighederne for videregående studievalg kan i højere grad være i fokus på selve uddannelsen, og der kan i den forbindelse med fordel etableres samarbejder mellem erhvervsuddannelser og erhvervsakademier, ingeniør, sygeplejerske osv., samt sættes fokus på udvikling og forskning i sådanne samarbejdskulturer. Gode læringsoplevelser er et vigtigt element i forhold til elevernes lyst til - og mod på - at læse videre. Det er væsentligt at eleverne motiveres til videre studie på erhvervsskolerne, via positive læringsoplevelser som giver lyst til og mod på at læse videre. I brobygningsforløbene med kunne eksempelvis laves forsøg med mere praksisstyrede erhvervsakademiuddannelser, som et led i at fokusere på de gode læringsoplevelser. Der er læringsoplevelser og store pædagogiske potentialer på erhvervsskolerne, og på de videregående uddannelser.

Studievejledningen kan med fordel integreres mere i erhvervsuddannelserne, med henblik på karrierevejledning og formidling af fremtidige uddannelsesmuligheder. Evt. kunne gøres brug af rollemodeller som selv har taget en videregående uddannelse efter deres erhvervsuddannelse. På baggrund af et manglende primært kendskab, får mange elever aldrig reelt tanken om videregående uddannelse, og får aldrig lavet et møde med uddannelsesvejlederne. Derfor er opsøgende vejledning også et område der kan overvejes.

Der eksisterer nogle broer og trådte stier, så som eksempelvis tømrer til bygningskonstruktør, elektriker til installatør og SOSU-assistent til sygeplejerske, men lige så mange veje er ubefærdede. Det er nødvendigt at gøre såvel de befærdede som mindre befærdede veje synlige, og samtidig at gøre alle vejene direkte og så lidt snoede som muligt, såfremt det er ønsket er at få flere fra erhvervsuddannelse til videregående uddannelse.

Erhvervsuddannelserne anses, på nogle måder, som værende blindgyder. Dels som retorik og som nogle forståelser af, at de er snævert rettet mod specifikke erhverv, uden videreuddannelsesmuligheder. Det er således væsentligt at vejene rent faktisk eksisterer, forstået således, at de skal være tydelige for eleverne - samt ikke mindst for erhvervsskolelærerne og vejlederne. Nogle unge fravælger erhvervsuddannelsesvejen til en videregående uddannelse fordi vejen er for usikker og uigennemsigtig. Vejen til videregående uddannelse skal være lige så sikker gennem en erhvervsuddannelse som gennem en gymnasial uddannelse, hvilket potentielt kan

bevirke at også flere bogligt orienterede elever kan blive en del af erhvervsuddannelserne. Der er brug for såvel praktisk som bogligt orienterede elever i erhvervsuddannelserne, bl.a. for at højne uddannelsernes status.

De videregående uddannelser skal kende til erhvervsuddannelseselevens omfattende kvalifikationer i form af praksiskendskab og erfaringer. F.eks. ses der på flere sygeplejerskeskoler en markant stigning i antal optagne SOSU-assistenten på kvote 2, set i forhold til tidligere år (interview 4, 8, sygeplejerskeuddannelse). Der er dog relativt store forskelle på skolernes holdninger til, hvor meget merit man får på eksempelvis sygeplejerskeskolerne i forhold til klinikmoduler/praktik. Der kan derfor være behov for at lave nogle overordnede retningslinjer for de videregående uddannelsers optag af ansøgere med erhvervsuddannelsesbaggrund.

Graden af erhvervsskolelærerens egne videregående uddannelser, kan have betydning for deres primære kendskab til krav og reelle uddannelsesmæssige betingelser på de videregående uddannelser. Hvis ikke lærerne selv har taget en videregående uddannelse, er det svært at formidle det primære kendskab. Det er derfor væsentligt at lærerne har en form for erfaringer med det videregående uddannelsessystem. Formidling af et primært erfaringsbaseret kendskab er et justerbart element. Forøgelse af erhvervsskolelevernes primære videns og -erfaringsbaserede kendskab til videregående uddannelse, såfremt eksempelvis elevens forældre ikke kender til efteruddannelsesmuligheden ”indefra, eller andre elever/venner/bekendte som har gået vejen før dem. Her har erhvervsskolelærerne en væsentlig rolle i forhold til at ”se vejen” og have den i fokus.

Ligeledes er det væsentligt at være opmærksom på, at erhvervsuddannelse som vej til videregående uddannelse ikke behøver at være ensbetydende med ”de oplagte veje” som er nævnt i denne rapport. Erhvervsuddannelse som vej til videreuddannelse kan lige så godt betyde, at en tømmer påbegynder en pædagoguddannelse eller en uddannelse uden for de trådte stier, set ud fra den væsentlige betragtning, at en erhvervsuddannelse netop ikke skal være ensbetydende med et tidligt karrierevalg. Med andre ord drejer dette sig om at iværksætte nogle mere tilbunds gående undersøgelser af mulighederne for at gøre en erhvervsuddannelse til en studieadgangs-givende ungdomsuddannelse i højere grad end det i dag er tilfældet (via bl.a. realkompetencevurderinger). En erhvervsuddannelse kan give mange muligheder, hvoraf videreuddannelsesmuligheder er en del, idet erhvervsuddannelserne ikke skal anses som værende blindgyder.

Forestillinger som barrierer

Analysen kredser overordnet set om forestillingsbarrierer – der skabes ad forskellige veje. En erhvervsuddannelse kan både føre til et specifikt erhverv, men i lige så høj grad også være vejen til videregående uddannelse. Til tider kan der dog tilsyneladende være tale om uddannelseseksternt og uddannelsesinternt etablerede forestillingskløfter mellem erhvervsuddannelser og videre uddannelse. Det er værd at få udfoldet nogle af disse forestillinger i relation til de mange og uvurderlige praksisspecifikke kompetencer, som erhvervsuddannelseseleverne ofte har erhvervet sig under deres uddannelsesforløb. Konkluderende for denne analysedel er, at det primære kendskab til videreuddannelsesmulighederne på samme tid udgør væsentlige muligheder og barrierer i forhold til de omtalte stier og broer, og ikke mindst i forhold til de blindgyder og den spordeling som er eksisterende i relationen mellem erhvervsuddannelserne og det øvrige uddannelsessystem. Dette gælder såvel økonomiske aspekter af et videreuddannelsesforløb, samt informationer om den reelle grad af boglige krav på den videregående uddannelse.

Graden af primært kendskab er i høj grad funderet i forholdet mellem erhvervsuddannelseseleven og de andre elever, lærerne, vejledere og på praktikstedet, set i sammenhæng med hvordan dette formidles til eleven og opfattes af eleven. At tage en erhvervsuddannelse skal både være en direkte vej til videregående uddannelse og til arbejdsmarkedet. Ligeværdighed i de videregående uddannelsers optagelseskrav for de forskellige ungdomsuddannelserne er derfor et væsentligt element, i skabelsen af personer med de former for hybride kompetencer, som efterspørges på det danske arbejdsmarked.

Litteraturliste

1. AE-Rådet 2011. *Studenterhuen giver ingen jobgaranti*. København, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.
2. Aff, J & Paschinger & Rechberger 2010: illustration, analysis and reflection on the structure of vocational education. <http://hq-lll.eu/index.html>
3. Betænkning nr 238/1959: *Uddannelsen på Teknikum*. Betænkning afgivet af et af Handelsministeriet nedsat udvalg. København. Schultz.
4. Betænkning nr. 1074/1986: Ingeniør- og teknikeruddannelsernes fremtid. København Undervisningsministeriet.
5. Betænkning nr 229/1959: *Teknisk og naturvidenskabelig arbejdskraft* Teknikerkommissionen nedsat af statsministeriet. København, Schultz.
6. Betænkning nr. 1283/1994: *Fornyelse af de merkantile erhvervsuddannelser*. København, Undervisningsministeriet.
7. Betænkning nr. 1112/1987. *Betænkning om grundlæggende erhvervsuddannelser*, juni 1987, København. Undervisningsministeriet.
8. Bowers-Brown, T. & David B. 2005. Building Pathways: apprenticeships as a route to higher education, *Education & Training*, Vol. 47 No. 4/5, 2005, pp. 270-282
9. Brown, Rikke & Arnt Louw Vestergaard & Noemi Katznelson 2011. *Ungdom på erhvervsuddannelserne – Delrapport om valg, elever, læring og fællesskaber*. Odense, Erhvervsskolernes Forlag.
10. Christensen, Erik, 1978. *Konflikter mellem faglærte og ufaglærte arbejdere*. Aalborg Universitetscenter.
11. Christensen, S.S. & Jørgensen, C. H., m.fl. 2009. Faglighed i fremtidens tekniske erhvervsuddannelser, Industriens Uddannelser og Roskilde Universitetscenter.
12. Clematide, Bruno 2010. *Robuste erhvervsuddannelser - inspiration udefra*. Undervisningsministeriet. http://fagligeudvalg.dk/images/M_images/pdf_button.png
13. Deißinger, Th. & Ruf, M. (2006). *Übungsfirmer am Kaufmännischen Berufskolleg in Baden- Württemberg*. Eusl, Paderborn.
14. Dieckhoff, M. (2008). Skills and occupational attainment: a comparative study of Germany, Denmark and the UK, *Work Employment Society*, Vol. 22: pp. 89-108
15. DØR, Det Økonomiske Råd (2001). Dansk Økonomi. Efterår 2001. Kapitel 2, Det økonomiske Råd. <http://www.dors.dk/sw1161.asp>
16. EVA Danmarks Evalueringsinstitut (2009). Videregående voksenuddannelse (VVU), Brug af VVU i forhold til job og videreuddannelse, Danmarks Evalueringsinstitut, www.eva.dk
17. Frederiksen, J.T. 2010: *Between Practice and Profession*, Roskilde Universitet
18. Gallie, D. (ed 2007). *Production regimes, Employment regimes and the quality of work*, Gallie, Duncan (ed 2007). *Employment regimes and the quality of work*, Oxford : Oxford University Press.
19. Gangl, M. & Müller, W. (Eds) (2003). *Transitions from education to work in Europe : the integration of youth into EU labour markets*, New York : Oxford University Press.
20. Gundelach, P. 2011: *Små og store forandringer - Danskernes værdier siden 1981*Hans Reitzels forlag
21. Henningsen, Inge 2007: *De kønsopdelte uddannelser*, København, *LO dokumentation* nr. 1/2007.
22. Larsen, Britt og Torben Pilegaard Jensen (2010): *Fastholdelse af elever på de danske erhvervsskoler*. Juli 2010, København, AKF.
23. Ida Juul & Jørgensen, C H. 2010, *Bedre samspil mellem skolepraktik og ordinær virksomhedspraktik*, København Undervisningsministeriet.
24. Jørgensen C H & K. Lindvig 2011. Views and experiences of stakeholders. Second country report, Denmark. http://hq-lll.eu/presentations/second_country_report_2011.html
25. Jørgensen, Christian Helms 2012. Linking the dual system with higher education in Denmark – when strength become weakness. In Deissinger, Thomas, a.o. (red) *Thomas Deissinger & Josef Aff & Alison Fuller & Christian H. Jørgensen (eds.)Hybrid Qualifications – structural and political issues in the context of European VET policy*. Zürich, London. Peter Lang Publisher.
26. Juul, Ida 2005. *På sporet af erhvervspædagogikken*. Phd afhandling. København DPU
27. Klewe, L. (2007). *Højere Forberedelseseksamen i 40 år*. København. Danmarks Pædagogiske Universitet.
28. Kommissionen for EU 2000. *Memorandum om Livslang Læring*. Bruxelles.
29. Korup Carl V. 2003. *Højere handelseksamen*, Uddannelse nr 10, 2003. Undervisningsministeriet
30. Lasonen, J. & Young, M. (1998). *Strategies for Achieving Parity of Esteem in European Upper Secondary Education*, pp. 161-168. University of Jyväskylä: Institute for Educational Research.

31. Le Roux, B. and H. Rouanet (1998). Interpreting axes in Multiple Correspondence Analysis. Visualization of categorical data. J. a. G. Blasius, Michael. San Diego, Academic Press.
32. Le Roux, B. and H. Rouanet (2004). Geometric Data Analysis. Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.
33. Le Roux, B. and H. Rouanet (2010): Multiple Correspondence analysis. Sage, London.
34. Lidegran, I.(2009): Utbildningskapital. Om hur det alstras, fördelas och förmedlas. Acta Universitatis, Studier i utbildnings- och kultursociologi 3, Uppsala.
35. Olofsson, J. & Panican, A. (Eds.) (2008). Ungdomars väg från skola till arbetsliv, Nordiska erfarenheter, TemaNord 2008:584, Nordiska ministerrådet, Copenhagen, <http://www.norden.org/da/publikationer/publikationer/2008-584/>
36. Pilegaard, T. 2010: Målgrupper for meritsygeplejersker, AKF
37. Plug, Eric & Wim Plug 1998: *Apprenticeship versus vocational education: Exemplified by the Dutch situation*,
38. <http://www.economists.nl/files/20050824-p04.pdf>
39. Regeringen 2010. *Regeringsgrundlaget. Et Danmark, der står sammen*. http://www.stm.dk/publikationer/-Et_Danmark_der_staar_sammen_11/Regeringsgrundlag_okt_2011.pdf
40. Saar, E. & M. Unt & I. Kogan 2008: Transition from Educational System to Labour Market in the European Union. *International Journal of Comparative Sociology* Vol 49(1): 31–59
41. Thomsen, J.P 2007: Social differentiering og kulturel praksis på danske universitetsuddannelser, Roskilde Universitetscenter
42. UNI•C Statistik & Analyse, 30. november 2011: *Profilresultater 2010 – bilagstabeller*, København. Uni-C.
43. Undervisningsministeriet 1998: *Uddannelsessystemet i tal fra 1848 til 1998*, København, Undervisningsministeriet.
44. Vestager, Margrethe 1998: *Undervisningsministeren Skriftlig fremsættelse* (13. november 1998) L 90, Forslag til lov om fornyelse af de tekniske erhvervsuddannelser. www.retsinformation.dk
45. Ørum, Bente 1974. *Fra skole til erhverv*. Socialforskningsinstituttets meddelelser nr. 7. 1974.
46. Undervisningsministeriet,(1982): Begrænsning af dobbeltuddannelse inden for ungdomsuddannelserne, København, Undervisningsministeriet,
47. Undervisningsministeriet 1988. *En statistisk beskrivelse af erhvervsuddannelserne udarbejdet til brug for Nordskov-Nielsen udvalget*, København, Undervisningsministeriet.
48. Undervisningsministeriet (2010). *Tal der taler 2009*, København, Undervisningsministeriet.
49. Zulauf, M. & Gentinetta, P. (2008). Les écoles de formation professionnelles à plein temps, Projet VZBALD Rapport national 'Suisse'.

Bilag

Følgegruppe for CAP projektet: Muligheder og barrierer på erhvervsuddannede unges vej til videregående uddannelse - møder afholdt 3. november 2011, og 6. januar 2012

Morten Pål Hansen, VIA - Videreuddannelse & kompetenceudvikling, Innovation & Karriere 8755 4608 - moph@viauc.dk

Torben Pilegaard Jensen, Forskningsleder Anvendt KommunalForskning, Købmagergade 22, DK- 1150 København K tel: dir 4333 3470 TPJ@akf.dk

Stine Sund Christensen, Uddannelseskonsulent, Danske Erhvervsskoler, Lederne, Ny Vestergade 13, 3. sal, 1471 København K

Dir. tlf. 333 77 884, Mobil 28 89 06 02 Tlf. 333 77 888 ssc@danskeerhvervsskoler.dk

Jens Juul, Konsulent, Danske Erhvervsskoler, Lederne, Ny Vestergade 13, 3. sal, 1471 København K
juu@danskeerhvervsskoler.dk Tlf.: 333 77 885, Mobil: 21 29 78 85

Lene Poulsen, Lektor, Center for vejledning UCC, Titangade 11, 2200 København N, Tlf. +45 4189 7196, E-mail lp@ucc.dk

Lene Schmidt, Projektkoordinator, EUC Nordvestsjælland, Tlf.: 21495779, lsm@eucnvs.dk

Tabeller over overgangsfrekvenser med populationstal

1991-kohortes videreuddannelse i 1996				VU_pr_1996		Total
				ingen vU pr 96	VU pr 96	
1991,00	Mellemgruppe	EUD:Pæda	Count	2	0	2
			% within Mellemgruppe	100,0%	,0%	100,0%
		EUD:H&K	Count	13777	642	14419
			% within Mellemgruppe	95,5%	4,5%	100,0%
		EUD:Byg&Anlæg	Count	4083	402	4485
			% within Mellemgruppe	91,0%	9,0%	100,0%
		EUD:Jern&Metal	Count	5023	339	5362
			% within Mellemgruppe	93,7%	6,3%	100,0%
		EUD:Grafisk	Count	782	23	805
			% within Mellemgruppe	97,1%	2,9%	100,0%
		EUD:Teknik Industri+	Count	2624	369	2993
			% within Mellemgruppe	87,7%	12,3%	100,0%
		EUD:Service	Count	974	27	1001
			% within Mellemgruppe	97,3%	2,7%	100,0%
		EUD:Levnedsmidd	Count	2799	132	2931
			% within Mellemgruppe	95,5%	4,5%	100,0%
		EUD:Jordbrug&fisk	Count	1148	869	2017
			% within Mellemgruppe	56,9%	43,1%	100,0%
		EUD:Transport	Count	313	24	337
			% within Mellemgruppe	92,9%	7,1%	100,0%
		EUD:Sundhed	Count	3405	91	3496
			% within Mellemgruppe	97,4%	2,6%	100,0%
	Total		Count	34930	2918	37848
			% within Mellemgruppe	92,3%	7,7%	100,0%

1991-kohortes videreuddannelse i 2001				VU_pr_2001		Total
				ingen vU pr 01	VU pr 01	
1991,00	Mellemgruppe	EUD:Pæda	Count	2	0	2
			% within Mellemgruppe	100,0%	,0%	100,0%
		EUD:H&K	Count	12617	1802	14419
			% within Mellemgruppe	87,5%	12,5%	100,0%
		EUD:Byg&Anlæg	Count	3755	730	4485
			% within Mellemgruppe	83,7%	16,3%	100,0%
		EUD:Jern&Metal	Count	4699	663	5362
			% within Mellemgruppe	87,6%	12,4%	100,0%
		EUD:Grafisk	Count	744	61	805
			% within Mellemgruppe	92,4%	7,6%	100,0%
		EUD:Teknik Industri+	Count	2398	595	2993
			% within Mellemgruppe	80,1%	19,9%	100,0%
		EUD:Service	Count	953	48	1001
			% within Mellemgruppe	95,2%	4,8%	100,0%
		EUD:Levnedsmidd	Count	2691	240	2931
			% within Mellemgruppe	91,8%	8,2%	100,0%
		EUD:Jordbrug&fisk	Count	1074	943	2017
			% within Mellemgruppe	53,2%	46,8%	100,0%
		EUD:Transport	Count	304	33	337
			% within Mellemgruppe	90,2%	9,8%	100,0%
		EUD:Sundhed	Count	3252	244	3496
			% within Mellemgruppe	93,0%	7,0%	100,0%
		Total	Count	32489	5359	37848
			% within Mellemgruppe	85,8%	14,2%	100,0%

1991-kohortes videreuddannelse i 2006				VU_pr_2006		Total
				ingen vU pr 06	VU pr 06	
1991,00	Mellemgruppe	EUD:Pæda	Count	2	0	2
			% within Mellemgruppe	100,0%	,0%	100,0%
		EUD:H&K	Count	11990	2429	14419
			% within Mellemgruppe	83,2%	16,8%	100,0%
		EUD:Byg&Anlæg	Count	3637	848	4485
			% within Mellemgruppe	81,1%	18,9%	100,0%
		EUD:Jern&Metal	Count	4585	777	5362
			% within Mellemgruppe	85,5%	14,5%	100,0%
		EUD:Grafisk	Count	709	96	805
			% within Mellemgruppe	88,1%	11,9%	100,0%
		EUD:Teknik Industri+	Count	2278	715	2993
			% within Mellemgruppe	76,1%	23,9%	100,0%
		EUD:Service	Count	922	79	1001
			% within Mellemgruppe	92,1%	7,9%	100,0%
		EUD:Levnedsmidd	Count	2616	315	2931
			% within Mellemgruppe	89,3%	10,7%	100,0%
		EUD:Jordbrug&fisk	Count	1055	962	2017
			% within Mellemgruppe	52,3%	47,7%	100,0%
		EUD:Transport	Count	294	43	337
			% within Mellemgruppe	87,2%	12,8%	100,0%
		EUD:Sundhed	Count	3141	355	3496
			% within Mellemgruppe	89,8%	10,2%	100,0%
Total			Count	31229	6619	37848
			% within Mellemgruppe	82,5%	17,5%	100,0%

1991-kohortes videreuddannelse i 2010				VU_pr_2010		Total
				ingen vU pr 10	VU pr 10	
1991,00	Mellemgruppe	EUD:Pæda	Count	2	0	2
			% within Mellemgruppe	100,0%	,0%	100,0%
		EUD:H&K	Count	11770	2649	14419
			% within Mellemgruppe	81,6%	18,4%	100,0%
		EUD:Byg&Anlæg	Count	3607	878	4485
			% within Mellemgruppe	80,4%	19,6%	100,0%
		EUD:Jern&Metal	Count	4558	804	5362
			% within Mellemgruppe	85,0%	15,0%	100,0%
		EUD:Grafisk	Count	699	106	805
			% within Mellemgruppe	86,8%	13,2%	100,0%
		EUD:Teknik Industri+	Count	2262	731	2993
			% within Mellemgruppe	75,6%	24,4%	100,0%
		EUD:Service	Count	915	86	1001
			% within Mellemgruppe	91,4%	8,6%	100,0%
		EUD:Levnedsmidd	Count	2567	364	2931
			% within Mellemgruppe	87,6%	12,4%	100,0%
		EUD:Jordbrug&fisk	Count	1086	931	2017
			% within Mellemgruppe	53,8%	46,2%	100,0%
		EUD:Transport	Count	293	44	337
			% within Mellemgruppe	86,9%	13,1%	100,0%
		EUD:Sundhed	Count	3090	406	3496
			% within Mellemgruppe	88,4%	11,6%	100,0%
	Total		Count	30849	6999	37848
			% within Mellemgruppe	81,5%	18,5%	100,0%

1996-kohortes videreuddannelse i 2001

1996,00	Mellemgruppe	EUD:H&K	Count	12136	1122	13258
			% within Mellemgruppe	91,5%	8,5%	100,0%
		EUD:Byg&Anlæg	Count	3647	277	3924
			% within Mellemgruppe	92,9%	7,1%	100,0%
		EUD:Jern&Metal	Count	5282	251	5533
			% within Mellemgruppe	95,5%	4,5%	100,0%
		EUD:Grafisk	Count	376	18	394
			% within Mellemgruppe	95,4%	4,6%	100,0%
		EUD:Teknik Industri+	Count	1179	95	1274
			% within Mellemgruppe	92,5%	7,5%	100,0%
		EUD:Service	Count	1064	41	1105
			% within Mellemgruppe	96,3%	3,7%	100,0%
		EUD:Levnedsmidd	Count	3094	96	3190
			% within Mellemgruppe	97,0%	3,0%	100,0%
		EUD:Jordbrug&fisk	Count	1547	1078	2625
			% within Mellemgruppe	58,9%	41,1%	100,0%
		EUD:Transport	Count	801	32	833
			% within Mellemgruppe	96,2%	3,8%	100,0%
		EUD:Sundhed	Count	8919	249	9168
			% within Mellemgruppe	97,3%	2,7%	100,0%
Total			Count	38045	3259	41304
			% within Mellemgruppe	92,1%	7,9%	100,0%

1996-kohortes videreuddannelse i 2006

1996,00 Mellemsgruppe	EUD:H&K	Count	11005	2253	13258
		% within Mellemsgruppe	83,0%	17,0%	100,0%
	EUD:Byg&Anlæg	Count	3378	546	3924
		% within Mellemsgruppe	86,1%	13,9%	100,0%
	EUD:Jern&Metal	Count	4980	553	5533
		% within Mellemsgruppe	90,0%	10,0%	100,0%
	EUD:Grafisk	Count	356	38	394
		% within Mellemsgruppe	90,4%	9,6%	100,0%
	EUD:Teknik Industri+	Count	1123	151	1274
		% within Mellemsgruppe	88,1%	11,9%	100,0%
	EUD:Service	Count	1032	73	1105
		% within Mellemsgruppe	93,4%	6,6%	100,0%
	EUD:Levnedsmidd	Count	2959	231	3190
		% within Mellemsgruppe	92,8%	7,2%	100,0%
	EUD:Jordbrug&fisk	Count	1423	1202	2625
		% within Mellemsgruppe	54,2%	45,8%	100,0%
	EUD:Transport	Count	783	50	833
		% within Mellemsgruppe	94,0%	6,0%	100,0%
	EUD:Sundhed	Count	8476	692	9168
		% within Mellemsgruppe	92,5%	7,5%	100,0%
Total		Count	35515	5789	41304
		% within Mellemsgruppe	86,0%	14,0%	100,0%

1996-kohortes videreuddannelse i 2010

1996,00 Mellemsgruppe	EUD:H&K	Count	10639	2619	13258
		% within Mellemsgruppe	80,2%	19,8%	100,0%
	EUD:Byg&Anlæg	Count	3291	633	3924
		% within Mellemsgruppe	83,9%	16,1%	100,0%
	EUD:Jern&Metal	Count	4899	634	5533
		% within Mellemsgruppe	88,5%	11,5%	100,0%
	EUD:Grafisk	Count	345	49	394
		% within Mellemsgruppe	87,6%	12,4%	100,0%
	EUD:Teknik Industri+	Count	1126	148	1274
		% within Mellemsgruppe	88,4%	11,6%	100,0%
	EUD:Service	Count	1032	73	1105
		% within Mellemsgruppe	93,4%	6,6%	100,0%
	EUD:Levnedsmidd	Count	2879	311	3190
		% within Mellemsgruppe	90,3%	9,7%	100,0%
	EUD:Jordbrug&fisk	Count	1452	1173	2625
		% within Mellemsgruppe	55,3%	44,7%	100,0%
	EUD:Transport	Count	779	54	833
		% within Mellemsgruppe	93,5%	6,5%	100,0%
	EUD:Sundhed	Count	8241	927	9168
		% within Mellemsgruppe	89,9%	10,1%	100,0%
Total		Count	34683	6621	41304
		% within Mellemsgruppe	84,0%	16,0%	100,0%

2001-kohortes videreuddannelse i 2006

2001,00 Mellemsgruppe	EUD:Pæda	Count	1108	160	1268
		% within Mellemsgruppe	87,4%	12,6%	100,0%
	EUD:H&K	Count	10001	1230	11231
		% within Mellemsgruppe	89,0%	11,0%	100,0%
	EUD:Byg&Anlæg	Count	4953	252	5205
		% within Mellemsgruppe	95,2%	4,8%	100,0%
	EUD:Jern&Metal	Count	4440	157	4597
		% within Mellemsgruppe	96,6%	3,4%	100,0%
	EUD:Grafisk	Count	401	10	411
		% within Mellemsgruppe	97,6%	2,4%	100,0%
	EUD:Teknik Industri+	Count	1158	60	1218
		% within Mellemsgruppe	95,1%	4,9%	100,0%
	EUD:Service	Count	817	23	840
		% within Mellemsgruppe	97,3%	2,7%	100,0%
	EUD:Levnedsmidd	Count	2496	66	2562
		% within Mellemsgruppe	97,4%	2,6%	100,0%
	EUD:Jordbrug&fisk	Count	1414	803	2217
		% within Mellemsgruppe	63,8%	36,2%	100,0%
	EUD:Transport	Count	679	15	694
		% within Mellemsgruppe	97,8%	2,2%	100,0%
	EUD:Sundhed	Count	8939	277	9216
		% within Mellemsgruppe	97,0%	3,0%	100,0%
Total		Count	36406	3053	39459
		% within Mellemsgruppe	92,3%	7,7%	100,0%

2001-kohortes videreuddannelse i 2010

2001,00 Mellemsgruppe	EUD:Pæda	Count	955	313	1268
		% within Mellemsgruppe	75,3%	24,7%	100,0%
	EUD:H&K	Count	9323	1908	11231
		% within Mellemsgruppe	83,0%	17,0%	100,0%
	EUD:Byg&Anlæg	Count	4608	597	5205
		% within Mellemsgruppe	88,5%	11,5%	100,0%
	EUD:Jern&Metal	Count	4254	343	4597
		% within Mellemsgruppe	92,5%	7,5%	100,0%
	EUD:Grafisk	Count	389	22	411
		% within Mellemsgruppe	94,6%	5,4%	100,0%
	EUD:Teknik Industri+	Count	1096	122	1218
		% within Mellemsgruppe	90,0%	10,0%	100,0%
	EUD:Service	Count	787	53	840
		% within Mellemsgruppe	93,7%	6,3%	100,0%
	EUD:Levnedsmidd	Count	2414	148	2562
		% within Mellemsgruppe	94,2%	5,8%	100,0%
	EUD:Jordbrug&fisk	Count	1339	878	2217
		% within Mellemsgruppe	60,4%	39,6%	100,0%
	EUD:Transport	Count	668	26	694
		% within Mellemsgruppe	96,3%	3,7%	100,0%
	EUD:Sundhed	Count	8594	622	9216
		% within Mellemsgruppe	93,3%	6,7%	100,0%
Total		Count	34427	5032	39459
		% within Mellemsgruppe	87,2%	12,8%	100,0%

2006-kohortes videreuddannelse i 2010

2006,00 Mellemsgruppe	EUD:Pæda	Count	856	28	884
		% within Mellemsgruppe	96,8%	3,2%	100,0%
	EUD:H&K	Count	7371	881	8252
		% within Mellemsgruppe	89,3%	10,7%	100,0%
	EUD:Byg&Anlæg	Count	4970	154	5124
		% within Mellemsgruppe	97,0%	3,0%	100,0%
	EUD:Jern&Metal	Count	3743	71	3814
		% within Mellemsgruppe	98,1%	1,9%	100,0%
	EUD:Grafisk	Count	492	17	509
		% within Mellemsgruppe	96,7%	3,3%	100,0%
	EUD:Teknik Industri+	Count	806	40	846
		% within Mellemsgruppe	95,3%	4,7%	100,0%
	EUD:Service	Count	865	18	883
		% within Mellemsgruppe	98,0%	2,0%	100,0%
	EUD:Levnedsmidd	Count	2100	42	2142
		% within Mellemsgruppe	98,0%	2,0%	100,0%
	EUD:Jordbrug&fisk	Count	1177	507	1684
		% within Mellemsgruppe	69,9%	30,1%	100,0%
	EUD:Transport	Count	862	43	905
		% within Mellemsgruppe	95,2%	4,8%	100,0%
	EUD:Sundhed	Count	7522	296	7818
		% within Mellemsgruppe	96,2%	3,8%	100,0%
	EUD:Sikkerhed	Count	2	7	9
		% within Mellemsgruppe	22,2%	77,8%	100,0%
Total		Count	30766	2104	32870
		% within Mellemsgruppe	93,6%	6,4%	100,0%

Tabeller over egenverdier og akkumuleret varians for de tre geometriske analyser

Egenverdier for specifik multipel korrespondance analyse af 1991-kohortens videreuddannelse 1996

Specifik varians: 2.5805

NUMBER	EIGENVALUE	PERCENTAGE	CUMULATED	PERCENTAGE
1	0.1726	6.69	6.69	
2	0.1347	5.22	11.91	
3	0.1304			
4	0.1193	4.62	21.59	
5	0.1178	4.56	26.15	
6	0.1151			
7	0.1098	4.26	34.86	
8	0.1042	4.04	38.90	
9	0.1034			
10	0.1020	3.95	46.86	
11	0.1008	3.91	50.77	
12	0.0999	3.87	54.64	
13	0.0998	3.87	58.51	
14	0.0985	3.82	62.32	
15	0.0975	3.78	66.10	
16	0.0954	3.70	69.80	
17	0.0950	3.68	73.48	
18	0.0903	3.50	76.98	
19	0.0873	3.38	80.36	
20	0.0849	3.29	83.65	
21	0.0813	3.15	86.81	
22	0.0770	2.99	89.79	
23	0.0687	2.66	92.45	
24	0.0665	2.58	95.03	
25	0.0580	2.25	97.28	
26	0.0437	1.69	98.97	
27	0.0075	0.29	99.26	****
28	0.0063	0.25	99.51	***
29	0.0057	0.22	99.73	***
30	0.0032	0.12	99.85	**
31	0.0018	0.07	99.92	*
32	0.0011	0.04	99.97	*
33	0.0009	0.03	100.00	*
34	0.0000	0.00	100.00	*
35	0.0000	0.00	100.00	*

Egenværdier for specifik multipel korrespondance analyse af 1991-kohortens videreuddannelse 2006-10

Specifik varians: 2.5880

NUMBER	EIGENVALUE	PERCENTAGE	CUMULATED	PERCENTAGE
1	0.1892	7.31	7.31	
2	0.1657	6.40	13.71	
3	0.1475			
4	0.1369	5.29	24.70	
5	0.1337			
6	0.1187	4.59	34.45	
7	0.1034			
8	0.1015	3.92	42.37	
9	0.1012	3.91	46.28	
10	0.1002	3.87	50.15	
11	0.1001	3.87	54.02	
12	0.0991	3.83	57.85	
13	0.0985	3.81	61.66	
14	0.0979	3.78	65.44	
15	0.0967	3.74	69.18	
16	0.0946	3.66	72.83	
17	0.0924	3.57	76.41	
18	0.0906	3.50	79.91	
19	0.0837	3.23	83.14	
20	0.0819	3.16	86.31	
21	0.0688	2.66	88.96	
22	0.0679	2.62	91.59	
23	0.0511	1.97	93.56	
24	0.0478	1.85	95.41	
25	0.0439	1.70	97.10	
26	0.0397	1.53	98.64	
27	0.0165	0.64	99.27	
28	0.0068	0.26	99.54	
29	0.0061	0.23	99.77	
30	0.0022	0.09	99.86	*
31	0.0021	0.08	99.94	*
32	0.0009	0.03	99.97	*
33	0.0008	0.03	100.00	*
34	0.0000	0.00	100.00	*
35	0.0000	0.00	100.00	*

Egenværdier for specifik multipel korrespondance analyse af 2006-kohortens videreuddannelse 2010
 Specifik Varians: 3.1893

NUMBER	EIGENVALUE	PERCENTAGE	CUMULATED	PERCENTAGE
1	0.1786	5.60	5.60	
2	0.1326	4.16		
3	0.1255	3.93		
4	0.1201	3.77	17.46	
5	0.1158	3.63	21.09	
6	0.1130	3.54	24.63	
7	0.1098	3.44	28.08	
8	0.1084	3.40	31.47	
9	0.1072	3.36	34.83	
10	0.1048	3.29	38.12	
11	0.1037	3.25	41.37	
12	0.1016	3.19	44.56	
13	0.1013	3.18	47.74	
14	0.1012	3.17	50.91	
15	0.1004	3.15	54.06	
16	0.0996	3.12	57.18	
17	0.0984	3.08	60.26	
18	0.0979	3.07	63.33	
19	0.0959	3.01	66.34	
20	0.0944	2.96	69.30	
21	0.0939	2.94	72.24	
22	0.0914	2.87	75.11	
23	0.0899	2.82	77.93	
24	0.0887	2.78	80.71	
25	0.0871	2.73	83.44	
26	0.0859	2.69	86.13	
27	0.0845	2.65	88.78	
28	0.0762	2.39	91.17	
29	0.0744	2.33	93.51	
30	0.0711	2.23	95.73	
31	0.0612	1.92	97.65	
32	0.0449	1.41	99.06	
33	0.0099	0.31	99.37	
34	0.0070	0.22	99.59	
35	0.0049	0.15	99.75	
36	0.0033	0.10	99.85	
37	0.0021	0.06	99.91	
38	0.0016	0.05	99.96	
39	0.0012	0.04	100.00	
40	0.0000	0.00	100.00	
41	0.0000	0.00	100.00	

Modaliteter, bidrag og koordinater for de første fem akser

Koordinater og bidrag for alle modaliteter i specifik multipel korrespondance analyse af 1991-kohortens videreuddannelse 1996

CONTRIBUTIONS		CATEGORIES					COORDINATES						
IDEN	LABEL	REL. WT.	DISTO	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
3 . EUD_m1													
m2	- EUD:H&K	3.81	1.62	0.35	-0.06	0.02	-0.27	0.43	2.7	0.1	0.0	2.3	
5.9													
m3	- EUD:Byg&Anlæg	1.19	7.44	0.17	-0.35	-0.20	0.20	-0.87	0.2	1.1	0.4	0.4	
7.7													
m4	- EUD:Jern&Metal	1.42	6.06	0.24	-0.46	-0.70	0.53	-0.15	0.5	2.3	5.4	3.3	
0.3													
m5	- EUD:Grafisk	0.21	46.02	0.54	-0.04	0.92	-0.38	-0.17	0.4	0.0	1.4	0.3	
0.1													
m6	- EUD:Teknik Industri+	0.79	11.65	-0.25	0.96	1.11	-0.23	0.14	0.3	5.4	7.5	0.4	
0.1													
m7	- EUD:Service	0.26	36.81	-0.32	-0.61	0.37	-0.80	1.61	0.2	0.7	0.3	1.4	
5.8													
m8	- EUD:Levnedsmidd	0.77	11.91	0.02	0.36	-0.37	-0.57	-0.18	0.0	0.8	0.8	2.1	
0.2													
m9	- EUD:Jordbrug&fisk	0.53	17.76	-0.58	1.37	-0.65	1.70	0.83	1.0	7.5	1.7	13.0	
3.1													
m11	- EUD:Sundhed	0.92	9.83	-1.52	-0.37	0.68	0.04	-1.26	12.3	0.9	3.2	0.0	
12.5													
38 . UDD_mor													
m1	- Førskole/grundskole/	4.35	1.30	-0.27	0.40	-0.63	-0.05	-0.10	1.8	5.0	13.2	0.1	
0.4													
m4	- Erhverv Grund, Prakt	3.32	2.01	0.46	-0.57	0.30	-0.32	0.07	4.1	8.1	2.3	2.9	
0.1													
m6	- MVU/Bachelor	0.74	12.55	0.65	0.31	1.40	1.78	0.14	1.8	0.5	11.1	19.6	
0.1													
39 . UDD_far													
m1	- Førskole/grundskole/	3.06	2.27	-0.34	0.54	-0.82	0.20	-0.02	2.1	6.5	15.9	1.0	
0.0													
m4	- Erhverv Grund, Prakt	4.11	1.43	0.34	-0.45	0.14	-0.38	-0.03	2.8	6.3	0.6	5.1	
0.0													
m6	- MVU/Bachelor	0.58	16.30	0.84	0.10	1.78	1.79	0.27	2.4	0.0	14.0	15.5	
0.4													
48 . Ledig1991													
m1	- 0-1% ledig i 1991	6.02	0.66	0.21	-0.28	-0.19	0.09	0.35	1.5	3.5	1.6	0.4	
6.3													
m2	- 1-10% ledig i 1991	1.23	7.11	-0.43	-0.34	0.27	-0.27	-1.51	1.3	1.1	0.7	0.7	
23.9													
m3	- 10-25% ledig i 1991	1.21	7.29	-0.25	0.28	0.09	-0.36	-0.47	0.4	0.7	0.1	1.3	
2.2													
m4	- 25-50% ledig i 1991	1.02	8.80	-0.33	1.28	0.48	0.15	0.09	0.6	12.3	1.8	0.2	
0.1													
m5	- 50-90% ledig i 1991	0.30	31.83	-0.25	1.49	0.52	0.26	0.56	0.1	5.0	0.6	0.2	
0.8													
49 . Ledig1996													
m1	- 0-1% ledig i 1996	6.30	0.59	0.08	-0.26	-0.14	0.22	0.09	0.2	3.2	0.9	2.6	
0.5													
m2	- 1-10% ledig i 1996	1.34	6.44	-0.22	0.13	-0.04	-0.41	-0.29	0.4	0.2	0.0	1.9	
0.9													
m3	- 10-25% ledig i 1996	0.70	13.36	-0.06	0.45	0.16	-0.11	-0.58	0.0	1.0	0.1	0.1	

2.0													
m4	- 25-50% ledig i 1996	0.71	13.10	-0.10	0.74	0.33	-0.38	-0.12	0.0	2.9	0.6	0.9	
0.1													
m5	- 50-90% ledig i 1996	0.52	18.24	-0.09	1.15	0.94	-0.87	0.38	0.0	5.1	3.5	3.3	
0.7													
	62 . enlig1991												
m1	- i forhold 1991	7.01	0.43	-0.28	-0.25	-0.09	0.16	0.13	3.1	3.3	0.5	1.6	
1.0													
m2	- enlig 1991	2.99	2.34	0.65	0.59	0.22	-0.39	-0.30	7.3	7.8	1.1	3.7	
2.2													
	63 . enlig1996												
m1	- i forhold 1996	6.95	0.44	-0.33	-0.12	0.04	-0.10	0.28	4.4	0.8	0.1	0.6	
4.7													
m2	- enlig 1996	3.05	2.28	0.75	0.28	-0.09	0.24	-0.65	10.1	1.8	0.2	1.4	
10.8													
	66 . har_born1996												
m1	- ikke-forsøger 1996	3.36	1.98	-0.91	0.01	0.38	-0.28	0.29	16.1	0.0	3.8	2.2	
2.4													
m2	- forsørger 1996	6.38	0.57	0.48	0.00	-0.21	0.15	-0.17	8.7	0.0	2.1	1.2	
1.5													
	67 . har_born1991												
m1	- ikke-forsøger 1991	2.84	2.53	-0.68	-0.43	0.11	0.55	-0.34	7.7	4.0	0.3	7.2	
2.8													
m2	- forsørger 1991	6.53	0.53	0.35	0.20	-0.08	-0.23	0.08	4.6	2.0	0.3	2.9	
0.3													
	76 . Parents.ethn.bin												
m1	- F & M DK	7.19	0.39	0.12	-0.04	-0.15	0.01	0.02	0.6	0.1	1.3	0.0	
0.0													
m2	- F eller M DK	0.23	42.40	0.57	-0.04	1.21	0.43	-0.11	0.4	0.0	2.6	0.4	
0.0													

Koordinater og bidrag for alle modaliteter i specifik multipel korrespondance analyse af 1991-kohortens videreuddannelse 2006-10

CATEGORIES		COORDINATES					CONTRIBUTIONS						
IDEN	LABEL	REL. WT.	DISTO	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
3	. EUD_m1												
m2	- EUD:H&K	3.81	1.62	0.23	-0.08	0.01	-0.24	-0.19	1.1	0.1	0.0	1.6	
1.0													
m3	- EUD:Byg&Anlæg	1.19	7.44	0.10	0.17	0.01	-0.18	0.48	0.1	0.2	0.0	0.3	
2.0													
m4	- EUD:Jern&Metal	1.42	6.06	0.12	-0.04	-0.06	-0.02	0.57	0.1	0.0	0.0	0.0	
3.5													
m5	- EUD:Grafisk	0.21	46.02	0.09	0.18	0.23	-0.97	-0.21	0.0	0.0	0.1	1.5	
0.1													
m6	- EUD:Teknik Industri+	0.79	11.65	-0.52	0.06	0.31	-0.22	-0.49	1.1	0.0	0.5	0.3	
1.4													
m7	- EUD:Service	0.26	36.81	-0.29	0.83	0.43	0.25	-1.36	0.1	1.1	0.3	0.1	
3.7													
m8	- EUD:Levnedsmidd	0.77	11.91	-0.10	-0.42	0.29	0.31	0.02	0.0	0.8	0.5	0.5	
0.0													
m9	- EUD:Jordbrug&fisk	0.53	17.76	0.16	0.98	0.47	1.43	0.52	0.1	3.1	0.8	7.9	
1.1													
m11	- EUD:Sundhed	0.92	9.83	-0.72	-0.37	-0.90	0.51	-0.16	2.5	0.8	5.1	1.8	
0.2													
38	. UDD_mor												
m1	- Førskole/grundskole/	4.35	1.30	0.06	-0.20	0.08	0.72	0.24	0.1	1.1	0.2	16.6	
1.9													
m4	- Erhverv Grund, Prakt	3.32	2.01	0.24	0.05	-0.06	-0.80	-0.06	1.0	0.0	0.1	15.4	
0.1													
m6	- MVU/Bachelor	0.74	12.55	0.21	0.72	0.06	-0.92	-0.24	0.2	2.3	0.0	4.6	
0.3													
39	. UDD_far												
m1	- Førskole/grundskole/	3.06	2.27	0.12	-0.16	0.11	0.97	0.31	0.2	0.5	0.2	21.2	
2.2													
m4	- Erhverv Grund, Prakt	4.11	1.43	0.20	-0.04	-0.04	-0.58	0.00	0.9	0.0	0.0	10.0	
0.0													
m6	- MVU/Bachelor	0.58	16.30	0.28	0.72	0.09	-1.38	-0.43	0.2	1.8	0.0	8.1	
0.8													
51	. Ledig2006												
m1	- 0-1% ledig i 2006	7.96	0.26	0.07	0.11	-0.24	0.00	0.14	0.2	0.6	3.1	0.0	
1.1													
m2	- 1-10% ledig i 2006	0.74	12.49	0.16	-0.72	0.53	-0.03	-0.27	0.1	2.3	1.4	0.0	
0.4													
m3	- 10-25% ledig i 2006	0.33	29.35	-0.64	-0.55	1.79	0.13	-0.68	0.7	0.6	7.2	0.0	
1.1													
m4	- 25-50% ledig i 2006	0.29	33.47	-1.02	-0.48	2.57	-0.03	-1.18	1.6	0.4	13.0	0.0	
3.0													
61	. enlig2010												
m1	- i forhold 2010	7.82	0.28	0.08	-0.02	-0.08	0.04	-0.17	0.3	0.0	0.3	0.1	
1.8													
m2	- Enlig_2010	2.18	3.58	-0.30	0.08	0.29	-0.14	0.62	1.1	0.1	1.2	0.3	
6.3													
65	. enlig2006												
m1	- i forhold 2006	7.80	0.28	0.31	-0.05	-0.06	0.10	-0.26	4.0	0.1	0.2	0.6	
4.0													
m2	- enlig 2006	2.20	3.56	-1.10	0.17	0.23	-0.35	0.93	14.2	0.4	0.8	2.0	
14.4													
69	. har_born2006												

m1	- ikke-forsøger 2006	6.60	0.51		0.42	-0.09	0.02	0.10	-0.33		6.2	0.3	0.0	0.5
5.4														
m2	- forsørger 2006	2.93	2.42		-0.97	0.20	-0.04	-0.24	0.82		14.6	0.7	0.0	1.2
14.7														
76	. Parents.ethn.bin													
m1	- F & M DK	7.19	0.39		0.19	-0.02	0.03	-0.02	0.10		1.4	0.0	0.0	0.0
0.5														
m2	- F eller M DK	0.23	42.40		-0.04	0.25	0.00	-1.11	-0.10		0.0	0.1	0.0	2.1
0.0														
78	. socstil.2005.sim													
m1	- 2006:Leder/selvst	1.28	6.79		0.60	2.06	0.35	0.29	0.15		2.4	32.7	1.0	0.8
0.2														
m2	- 2006: Lønarb	7.24	0.38		0.15	-0.39	-0.13	-0.09	0.19		0.8	6.6	0.9	0.4
2.0														
m4	- 2006: ledig m.v.	0.54	17.37		-1.40	-0.32	2.52	0.07	-1.28		5.6	0.3	23.4	0.0
6.7														
m6	- 2006: pension m.v.	0.40	24.23		-2.65	0.86	-2.14	0.49	-1.72		14.7	1.8	12.3	0.7
8.8														
79	. socstil.2009sim													
m1	- 2010::Leder/selvst	1.60	5.23		0.58	1.77	0.35	0.20	0.12		2.8	30.3	1.3	0.4
0.2														
m2	- 2010: Lønarb	6.48	0.54		0.18	-0.47	-0.14	-0.08	0.16		1.2	8.7	0.8	0.3
1.3														
m4	- 2010: ledig m.v.	0.69	13.40		-0.97	-0.31	1.83	-0.09	-0.19		3.5	0.4	15.8	0.0
0.2														
m6	- 2010:: pension m.v.	0.61	15.33		-2.28	0.67	-1.49	0.36	-1.44		16.9	1.7	9.2	0.6
9.5														

Koordinater og bidrag for alle modaliteter i specifik multipel korrespondance analyse af 2006-kohortens videreuddannelse 2010

AXES 1 TO 5

CONTRIBUTIONS		CATEGORIES			COORDINATES									
IDEN	LABEL	REL. WT.	DISTO	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
-----+-----+-----														
---+-----														
3 . EUD_m1														
m1	- EUD:Pæda	0.27	36.18	-0.64	-1.46	0.42	0.13	-1.01	0.6	4.3	0.4	0.0		
2.4														
m2	- EUD:H&K	2.51	2.98	0.63	-0.07	-0.58	-0.06	0.30	5.6	0.1	6.7	0.1		
2.0														
m3	- EUD:Byg&Anlæg	1.56	5.41	0.29	0.72	0.64	0.03	-0.06	0.8	6.1	5.1	0.0		
0.1														
m4	- EUD:Jern&Metal	1.16	7.62	0.18	0.16	0.31	0.54	-0.18	0.2	0.2	0.9	2.9		
0.3														
m6	- EUD:Teknik Industri+	0.26	37.85	0.12	-2.12	1.64	0.88	0.53	0.0	8.7	5.5	1.7		
0.6														
m7	- EUD:Service	0.27	36.23	0.01	0.24	0.93	0.84	-0.65	0.0	0.1	1.9	1.6		
1.0														
m8	- EUD:Levnedsmidd	0.65	14.35	-0.01	0.04	-0.36	-0.06	-0.69	0.0	0.0	0.7	0.0		
2.7														
m9	- EUD:Jordbrug&fisk	0.51	18.52	0.53	-0.19	0.60	0.53	0.29	0.8	0.1	1.5	1.2		
0.4														
m10	- EUD:Transport	0.28	35.32	-0.46	1.34	0.28	0.33	-2.76	0.3	3.8	0.2	0.2		
18.2														
m11	- EUD:Sundhed	2.38	3.20	-0.96	-0.21	-0.36	-0.55	0.39	12.2	0.8	2.5	6.0		
3.2														
38 . UDD_mor														
m1	- Førskele/grundskole/	3.43	1.92	-0.45	-0.08	-0.38	0.19	-0.44	3.8	0.2	4.0	1.1		
5.8														
m4	- Erhverv Grund, Prakt	3.56	1.81	0.40	0.24	-0.18	0.20	0.39	3.2	1.5	1.0	1.2		
4.6														
m6	- MVU/Bachelor	1.11	8.02	0.73	-0.16	1.00	-1.52	-0.17	3.3	0.2	8.8	21.3		
0.3														
+-----+----- CUMULATED CONTRIBUTION = 10.4 1.9 13.8 23.6														
10.7														
39 . UDD_far														
m1	- Førskele/grundskole/	2.70	2.71	-0.39	-0.12	-0.42	0.22	-0.59	2.3	0.3	3.8	1.1		
8.0														
m4	- Erhverv Grund, Prakt	4.35	1.30	0.33	0.21	-0.12	0.13	0.34	2.6	1.4	0.5	0.6		
4.3														
m6	- MVU/Bachelor	0.56	16.96	0.82	-0.39	1.39	-2.32	-0.22	2.1	0.6	8.5	25.0		
0.2														
51 . Ledig2006														
m1	- 0-1% ledig i 2006	7.83	0.28	0.20	0.23	0.11	0.11	-0.04	1.7	3.1	0.8	0.8		
0.1														

m2	- 1-10% ledig i 2006	1.05	8.52		-1.07	-0.27	-0.60	-0.89	0.55		6.7	0.6	3.0	7.0
2.7														
m3	- 10-25% ledig i 2006	0.57	16.68		-0.61	-1.30	-0.59	-0.21	0.01		1.2	7.2	1.6	0.2
0.0														
m4	- 25-50% ledig i 2006	0.28	35.04		-0.20	-2.50	-0.02	0.59	-1.13		0.1	13.1	0.0	0.8
3.0														

| 55 . disp_indkomst_2006

|

m1	- <= 113616,00	2.22	3.50		0.33	-0.95	0.00	0.07	0.02		1.4	15.0	0.0	0.1
0.0														
m2	- 113616,01 - 137655,0	2.54	2.93		0.44	0.05	-0.54	0.01	0.28		2.8	0.0	5.8	0.0
1.8	0.07 0.00 0.10 0.00 0.03													

m3	- 137655,01 - 155759,0	1.67	5.00		-0.08	0.25	-0.15	-0.22	0.18		0.1	0.8	0.3	0.7
0.5														

m4	- 155759,01 - 171542,2	1.05	8.56		-0.53	0.46	0.05	-0.28	0.18		1.7	1.7	0.0	0.7
0.3														

m5	- 171542,26 - 187612,0	0.71	13.17		-0.68	0.67	0.34	-0.12	-0.90		1.8	2.4	0.7	0.1
4.9														

m6	- 187612,01 - 206681,0	0.51	18.80		-0.68	0.88	0.63	-0.13	-0.84		1.3	2.9	1.6	0.1
3.1														

m7	- 206681,01 - 234131,0	0.32	30.10		-0.79	0.93	0.78	0.30	-1.33		1.1	2.1	1.6	0.2
4.9														

```

| 61 . enlig2010
|
| m1 - i forhold 2010      5.44  0.84 | -0.36  0.05  0.06 -0.19  0.03 | 4.0  0.1  0.1  1.6
0.0
| m2 - Enlig_2010         4.56  1.19 |  0.43 -0.06 -0.07  0.23 -0.04 | 4.8  0.1  0.2  1.9
0.1

| 65 . enlig2006
|
| m1 - i forhold 2006      6.74  0.48 | -0.22  0.04  0.23  0.21  0.32 | 1.7  0.1  2.7  2.5
5.8
| m2 - enlig 2006         3.26  2.07 |  0.44 -0.08 -0.47 -0.44 -0.65 | 3.6  0.1  5.6  5.2
11.9

| 69 . har_born2006
|
| m1 - ikke-forsøger 2006  3.21  2.12 | -0.94  0.10  0.28  0.01  0.26 | 15.8  0.3  2.0  0.0
1.8
| m2 - forsørger 2006     6.08  0.64 |  0.50 -0.03 -0.26 -0.09 -0.18 | 8.6  0.0  3.4  0.4
1.6

| 76 . Parents.ethn.bin
|
| m1 - F & M DK           7.24  0.38 |  0.16  0.13 -0.15 -0.02 -0.02 | 1.0  0.9  1.3  0.0
0.0
| m2 - F eller M DK       0.26 36.91 |  0.40 -0.62  0.66 -1.09 -0.29 | 0.2  0.8  0.9  2.6
0.2
| m3 - F & m ikke-DK      0.31 31.38 | -0.42 -1.74  0.32  0.74  0.11 | 0.3  7.0  0.3  1.4
0.0

| 79 . socstil.2009sim
|
| m1 - 2010::Leder/selvst  0.54 17.64 |  0.65  0.09  1.00  0.51 -0.08 | 1.3  0.0  4.3  1.1
0.0
| m2 - 2010: Lønarb       7.39  0.35 | -0.07  0.21 -0.20 -0.12  0.06 | 0.2  2.4  2.3  0.9
0.2
| m3 - 2010: Uddannelse   0.27 36.57 |  0.67 -1.07  1.20 -0.78  0.27 | 0.7  2.3  3.0  1.3
0.2
| m4 - 2010: ledig m.v.    1.09  8.18 | -0.04 -0.92 -0.05  0.30 -0.53 | 0.0  6.9  0.0  0.8
2.6
| m6 - 2010:: pension m.v. 0.39 24.70 |  0.15 -0.67  1.45  1.30  0.19 | 0.0  1.3  6.5  5.5
0.1

```


Marianne Gjevert Petersen

Fra: Michael Guldberg Andersen <mga@rigsrevisionen.dk>
Sendt: 6. maj 2013 09:46
Til: V-VUS - Jura
Emne: SV: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform) (2013-5927-4)

Rigsrevisionen har den 24. april 2013 modtaget udkast til lovforslag om ændring af SU-reglerne til høring.

Lovforslaget ses ikke direkte at indeholde bestemmelser vedrørende regnskabsafklæggelse eller revision, og Rigsrevisionen har ikke bemærkninger til lovforslaget.

Med venlig hilsen

Michael Guldberg Andersen
Chefkonsulent

St. Kongensgade 45
DK-1264 København K

Tlf. +45 339 28 400
Dir. +45 339 28 620
Fax +45 331 10 415

mga@rigsrevisionen.dk
www.rigsrevisionen.dk

Fra: Marianne Gjevert Petersen [<mailto:MGP@vus.dk>]
Sendt: 24. april 2013 15:08
Til: V-VUS - Jura
Emne: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte sender hermed udkast til lov om ændring af SU-loven, lov om befodringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befodringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befodringsgodtgørelse m.v.) i høring

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og lovudkast.

Bemærk, at høringsfristen er **onsdag den 15. maj kl. 12.00**

Med venlig hilsen

Marianne Gjevert Petersen

Marianne Gjevert Petersen
Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura

Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mqp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Marianne Gjevert Petersen

Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mqp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering
Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte

ui@ui.dk

jura@vus.dk

c/c dkuni@dkuni.dk

DATO/REFERENCE
15-05-2013/ ha

JOURNALNUMMER

DERES REFERENCE / JOURNALNUMMER
j.nr. 13/008408

Roskilde Universitet har følgende kommentarer til de foreslåede ændringer af universitetsloven og SU-loven, som indgives samtidigt:

Generelle kommentarer:

Universitetet finder den korte høringsfrist uhensigtsmæssigt, da fristen ikke giver mulighed for at foretage høringer af universitetets studienævn og kollegiale råd og nævn. Da ændringsforslagene har vidtrækkende direkte og afledte konsekvenser af både økonomisk, administrativ og uddannelsespolitisk karakter betyder den korte høringsfrist, at universitetets mulighed for at bidrage til et gennemsigtigt og tilstrækkeligt beslutningsgrundlag forringes.

Som det fremgår af nedenstående kommentarer til de enkelte ændringsforslag, vil en lang række af de foreslåede ændringer resultere i øgede udgifter både til undervisning og eksamen, men ikke mindst til administration på universiteterne. Samtidig viser universitetets erfaring, at ændringer i regelgrundlaget for de studerende (i særdeleshed stramninger) medfører en væsentlig stigning i behovet for vejledning - ikke blot ved reglernes indførelse og implementering, men også efterfølgende.

De markant øgede udgifter, der hermed pålægges universiteterne, synes ikke at fremgå af forslaget, hvilket universitetet finder er en mangel i forhold til at sikre et gennemsigtigt og tilstrækkeligt beslutningsgrundlag. Det er f.eks. uklart, hvordan universiteterne forventes kompensere for de øgede udgifter.

Generelle kommentarer til de foreslåede ændringer i SU-loven:

Universitetet finder det ikke underbygget og dokumenteret, at stramninger af de studerendes adgang til SU resulterer i en generel hurtigere gennemførelse. Universitetet er bekymret for, at forslagene for en del studerende vil have den modsatte effekt og resultere i højere gennemførelsestid og højere frafald. Det synes endog meget sandsynligt, at studerende, hvis forsørgelsesgrundlag bortfalder, må holde pause i studiet eller helt afbryde deres uddannelse med forhøjet gennemførelsestid og frafald til følge.

Til trods for, at der ikke er et underbygget grundlag for at mene, at stramninger i forhold til de studerendes adgang til SU betyder en hurtigere gennemførelse, lægger forslaget alligevel til

grund, at de foreslåede ændringer vil føre til reducerede gennemførelstider, og i fald dette ikke er tilfældet, reduceres universiteternes bevillinger. Der ligger en dobbeltstyring i, at universiteterne skal opfylde konkrete målsætninger for studietiden samtidig med, at man har et økonomisk incitament i form af færdiggørelsesbonussen.

For at kunne kvalitetssikre grundlaget for fremtidig lovgivning på området finder universitetet det ønskeligt, at der foretages en evaluering af lovændringens konsekvenser for gennemførelstider og frafaldsmønstre, herunder eventuelle negative konsekvenser i form af øget frafald.

Bemærkninger til høringsbrevet

Det fremgår af høringsbrevet, at universiteterne forventes at øge udbuddet af sommerkurser (ordinære/meritgivende) væsentligt. Universitetet vil gerne tilkendegive et ønske om at udvide brugen af sommerkurser, men ønsker samtidig at understrege, at yderligere udbud af kurser (uden for de gængse administrationsperioder) betyder øgede administrative udgifter i forhold til at udbyde kurser i semesterperioden.

Kommentarer til de enkelte ændringsforslag til universitetsloven:

§ 1, 1-3 Det fremgår af ændringsforslaget, at universiteternes mulighed for at kræve supplerings i forhold til at opfylde adgangskravene til en kandidatuddannelse fjernes.

Det er aftaleparternes opfattelse, at det nuværende suppleringsniveau er for højt. Denne opfattelse synes at basere sig på en efter universitetets mening fejlagtig antagelse om, at universitetet navnlig optager ansøgere fra *nært beslægtede* bacheloruddannelser, og at der af disse ansøgere kræves supplerings.

Realiteten er, at universiteterne optager et stort antal studerende, som ikke kommer fra nært beslægtede bacheloruddannelser. Dette giver en høj grad af mobilitet og fleksibilitet i uddannelsessystemet, ligesom det er en effektiv udnyttelse af samfundets uddannelsesmidler. Hvis denne fleksibilitet skal opretholdes - uden mulighed for supplerings - betyder det, enten at det faglige niveau på kandidatuddannelser sænkes, eller at gruppen af bachelorer, der kan optages, reduceres væsentligt.

Hvis universitetet skal skræddersy kandidatuddannelser til specifikke bachelorer/professionsbachelorer i et omfang, der vil sikre, at den samme meget forskelligartede gruppe ansøgere kan optages, vil det betyde en kraftig forøgelse af antallet af kandidatuddannelser med et begrænset potentielt optag. Dette vil være væsentligt fordyrende i forhold til at opretholde det nuværende system.

Universitetet udvikler naturligvis til stadighed både eksisterende og nye kandidatuddannelser med på baggrund af både behovene i samfundet og ansøgerpotentialet, men ser det som en stor samfundsøkonomisk fordel at have mulighed for at tilbyde optag til ansøgere, der søger på baggrund af en ikke helt nært beslægtet bacheloruddannelse – med krav om nødvendig supplerings inden studiestart.

Ændringsforslaget åbner for muligheden for, at universitet ”undtagelsesvis” kræver, at studerende supplerer med ”enkelte vigtige fag” i august eller i løbet af 1. semester.

Universitetet vil benytte lejligheden til at understrege, at de fag som universitetet stiller krav om, at ansøgere skal supplere, er af afgørende betydning for, at de pågældende ansøgere kan påbegynde kandidatuddannelsen. Der er naturligvis altid tale om ”vigtige fag”, og der stilles ikke krav om kompetencer, der i stedet kan opnås i løbet af kandidatuddannelsen, som det fremgår nedenfor.

Universitetet benytter allerede nu muligheden for at stille særlige krav til valgfag i den studerendes studieplan (baseret på ansøgers profil) for at sikre, at den studerende undervejs i kandidatstudiet opnår de kompetencer på kandidatniveau, som forventes af en færdig kandidat. Disse fag kan ikke sammenlignes med de krav, der stilles for at kunne påbegynde kandidatuddannelsen.

Universitetet finder derfor, at suppleringskrav kun skal stilles, hvis de er essentielle for optagelsen, og derfor ikke bør opfyldes i løbet af kandidatuddannelsen. Det er universitetets erfaring, at det er u hensigtsmæssigt at stille krav til optagelse, som først opfyldes i løbet af uddannelsen. Således er mange studerende nødt til at afbryde deres uddannelse eller forlænge uddannelsen, fordi det viser sig vanskeligt at gennemføre et fuldtidsstudium samtidig med suppleringsfag. Det resulterer også i en øget administrativ udgift til kontrol og opfølgning.

Universitetet finder derfor, at det vil være mest hensigtsmæssigt at gennemføre supplerer i august. Dette vil dog betyde øgede udgifter til både undervisning og administration og da universitetet selv skal finansiere disse udgifter vil dette betyde en udhuling af universitetets midler.

§1, 4 Merit ved studieskift

Det fremgår af ændringsforslaget, at ansøgere, der søger optagelse på en ny uddannelse, og som tidligere har bestået studieelementer på en anden uddannelse på samme niveau, altid skal fremsende oplysninger om tidligere beståede kurser, uanset om ansøger forventer at kunne få merit.

Det synes, at lovforslaget lægger til grund, at ansøgere som udgangspunkt ikke ønsker at få merit for tidligere uddannelser, eller at universiteterne ikke ønsker at give merit.

Dette er efter universitetets mening en ubegrundet antagelse. Det er universitetets erfaring, at studerende har et stort ønske om at få merit for tidligere studier og en god fornemmelse for, hvornår det er muligt at få merit. I de ganske få tilfælde, hvor ansøgere ikke ønsker (fuld) merit, vil der være en faglig velbegrundet årsag. Det vil være i tilfælde, hvor ansøger ønsker en særlig faglig toning af uddannelsen – via fx valgfag – i forhold til overvejelser om, hvad uddannelsen skal bruges til. Da et øget indhold af valgfrie elementer i uddannelserne, har gjort valget af disse meget væsentlige i forhold til den studerendes mulighed for at ”tone” uddannelsens profil, er tvungen merit til frie valgfag en alvorlig begrænsning af de studerendes mulighed for at sammensætte en uddannelse rettet mod deres karrieremål.

Det fremgår af den foreslåede ændring, at universitetet skal foretage en vurdering af alle tidligere uddannelseselementer på samme niveau. Da mange ansøgere har tidligere bachelor-

/professionsbachelor-uddannelser bag sig, som ofte ikke er beslægtet med den nye uddannelse, vil det betyde en meget stor merit-sagsmængde, som ofte vil være ganske grund- og resultatløs. Dette betyder en stor ekstra arbejdsbyrde i studienævn.

Det er uklart, om denne ændring også gælder ansøgere, der optages gennem den koordinerede tilmelding, da lovens bemærkninger kun nævner ansøgere, der søger studieskift, hvilket universitetet umiddelbart opfatter som ansøgere, der kan optages via adgangsbekendtgørelsens §28 stk. 2.

Hvis ovenstående også omfatter ansøgere, der optages gennem den koordinerede tilmelding med tidligere beståede studieelementer bag sig, vil mængden af (grundløse) meritsager blive enorm.

Universitetet finder, at den foreslåede regel vil resultere i en voldsom forøgelse af administrativ sagsbehandling, en sagsmængde, der er ganske grundløs og ude af proportioner, da både universitet og studerende allerede nu har et generelt ønske om give/få så meget merit som muligt.

Lovændringen lægger endvidere op til, at ministeren skal give universiteterne hjemmel til at straffe afgivelse af falske/utilstrækkelige oplysninger. Efter universitetets vurdering, er dette ikke en opgave for universiteter, men hører i stedet under politi og domstole.

Merit i forbindelse med studieophold

Universitetet finder, at forslaget om, at universitetet som udgangspunkt har ansvaret for at indhente dokumentation for beståede aktiviteter i udlandet, i høj grad vil være administrativt fordyrende i forhold til de nuværende processer. Særligt i forhold til studieophold uden for eksisterende samarbejdsaftaler må det yderligere forventes, at processen i mange tilfælde forlænges snarere end forkortes, og at den endelige meritering dermed forsinkes, da universitetet som udgangspunkt ikke har kontaktpersoner på universiteter uden samarbejdsaftale.

Universitetet foreslår, at studerende bibeholder ansvaret for at indhente dokumentation for beståede aktiviteter i udlandet, men at der gives hjemmel til, at universitetet kan indhente dokumentation, i fald det ikke er muligt for den studerende selv at skaffe dokumentationen.

Universitetet finder det ikke klart beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget, i hvilket omfang studienævnetsformand ansvarliggøres for at indhente oplysninger til brug for eventuel udarbejdelse af ny studieplan, i fald en forhåndsgodkendt studieplan ikke kan gennemføres. Universitetet finder det derfor vigtigt, at en efterfølgende bekendtgørelse ikke fratager den studerende ansvaret for og initiativpligten til at sammensætte forslag til studieplan evt. med faglig støtte fra studienævnetsformanden. Det vil ikke være ressourcemæssigt muligt at overføre dette ansvar til studienævnetsformand, da rigtig mange studerende samtidigt (omkring/lige efter semesterstart) vil stå i denne situation.

§1, 4 Ændringsforslaget indebærer, at studerendes automatisk tilmeldes 30 ECTS pr. semester uden mulighed for framelding.

Universitetet må forudse en stor mængde dispensationsansøgninger i forhold til reglen om, at tilmeldte eksaminer ikke kan frameldes uden brug af eksamensforsøg. Rammerne for universitetets dispensationsadgang fremstår uklare i bemærkningerne til forslaget, men uanset

den endelige udformning vil den foreslåede ændring betyde væsentlig øgede udgifter til sagsbehandling og administration.

Da en del studerende, der ikke meddeles dispensation, alligevel må forventes at udeblive fra eksaminerne, vil det betyde, at planlægning af eksamen vanskeliggøres, da det vil være vanskeligt at forudse antallet af deltagere. Samtidig vil en stigning i antallet af brugte eksamensforsøg betyde en stigning i antallet af studerende, der søger dispensation for yderligere eksamensforsøg i fald de tilladte eksamensforsøg er opbrugt. Dette vil ligeledes betyde øgede udgifter til sagsbehandling og administration.

Kommentarer til de enkelte ændringsforslag til SU-loven:

§1, 10 Studerende, der påbegynder deres uddannelse mere end 2 år efter, de har afsluttet en ungdomsuddannelse, mister de ekstra 12 måneder (med mindre de foretager studieskift).

På nuværende tidspunkt kan mange studerende undgå at skulle søge tillægsklip ved sygdom el., fordi de kan bruge de ekstra 12 måneder til dette. De studerende søger derfor pt. oftest kun tillægsklip, hvis også de 12 ekstra måneder er brugt, uanset at de har været berettiget til tillægsklip. Når en del studerende mister de ekstra 12 måneder, må vi forvente en markant stigning i antallet af ansøgninger om tillægsklip og dermed øget sagsbehandling på universitetet. Samtidig vil denne (store) gruppe af studerendes gennemførelstids være uændret, reglen vil blot øge den administrative sagsbehandling knyttet til bevilling af tillægsklip.

§1, 7 Ændringsforslaget forhøjer de studerendes fribeløb og øger dermed incitamentet til erhvervsarbejde ved siden af studierne. Forslaget er kontraproduktivt, da det forhøjede fribeløb efter vores vurdering vil medføre, at det bliver sværere for universiteterne at få de studerende igennem på normeret tid. Universitetet opfordrer derfor til, at der foretages en analyse af effekten før sådanne tiltag anvendes, ikke mindst set i lyset af at universiteterne pålægges at reducere studietiden.

§1, 12 De studerende, der færdiggør deres uddannelse under normeret tid, bliver belønnet med 2877 kr. pr. måned de ligger under normeret tid. Undersøgelser blandt studerende viser, at det er meget tvivlsomt, hvorvidt dette vil have en reel effekt på gennemførelstiden. Det er vanskeligt at forestille sig, at studerende vil forkorte studietiden med fx 1 helt semester. Enkelte studerende vil måske have mulighed for at reducere gennemførelstiden med 1-2 måneder, men effekten vil være minimal. Samtidig kan det tænkes, at det vil resultere i et pres på bedømmere om at afgive specialekarakter i slutningen af en måned i stedet for begyndelse af den næste måned, hvis dette kan udløse bonus, men igen er det uklart, hvilken reel forbedring der er i dette.

Med venlig hilsen

Hanne Leth Andersen
Prorektor

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser
Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K.

Att. kontorchef Jørgen Winter

Rådet for de
Gymnasiale uddannelser

Kontor for Gymnasiale Uddannelser
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K.
www.uvm.dk

København den 3. maj 2013

Høringssvar

Høringssvar vedrørende forslag til Lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v.:

I forbindelse med ændring 7. § 13, stk. 1, nr. 3 og ændring 8. § 13, stk. 2 og Bemærkninger til lovforslaget punkt 2.2.2. om Målrkning af SU til gymnasiale suppleringskurser skal der gøres opmærksom på følgende:

1. Rådet anbefaler, at der kan ydes SU til de såkaldte turboforløb i et omfang, så det svarer til de relevante forløb (fag/niveauer) for de ønskede uddannelser. Begrundelsen er, at der erfaringsmæssigt er en række unge, der har behov for suppleringskurser i flere fag. Det vil være ærgerligt at forsinke dem unødigt eller i værste fald afholde dem fra at påbegynde en længerevarende uddannelse på grund af SU-reglerne.

2. Den foreslåede ændring med SU til turbokurser af 3-6 ugers varighed har en indbygget modsætning mellem tilrettelæggelsen af disse GSK-hold og MBUs eksamensplanlægning.

Der kan fremover kun læses ét fag som turbokursus ad gangen. De ansøgere, der mangler ét fag/niveau kan læse dette om sommeren efter endt studentereksamen. For ansøgere til de videregående uddannelser, der har brug for at supplere i mere end et niveau eller fag, vil der opstå det problem, at alle kurser kun varer 3-6 uger, men at den næste eksamenstermin er december. Det kan derfor forventes, at udbydere af GSK vil tilrettelægge alle suppleringskurserne i ugerne umiddelbart op til eksamensterminen, da det vil være vanskeligt at realisere kurser, hvor undervisningen afholdes fx i september-oktober, hvorefter deltagerne risikerer at have glemt dele af det faglige udbytte inden eksamen. Dermed vil kursister altså fremover være et helt år om at tage tre manglende niveauer, idet de vil kunne tage ét niveau i forbindelse med hver eksamenstermin (sygetermin, vintertermin, sommertermin). Det er et problem i forhold til målsætningen om hurtigere og bedre igennem uddannelserne.

Sekretariat **Benedicte Kieler**
Telefon 3392 5357
e-mail Benedicte.kieler@uvm.dk

3. Ved kun at kunne tilbyde turbokurser i GSK-regi vil der kunne opstå et problem for ansøgere, der bor i områder langt fra de store universitets-/uddannelsesbyer. Her har det indtil nu i overensstemmelse med GS-bekendtgørelsen (§ 9 *Stk. 2. Såfremt der ikke kan skaffes plads ved hjælp af en henvisning, som nævnt i stk. 1, til ansøgere til GSK, skal GS-koordinator henføre optagne ansøgere til pladser (tompladser) inden for den almindelige gymnasiale undervisning, så vidt muligt lokalt.*) været muligt at tilbyde såkaldte tompladsordninger på almindelige hf/gymnasiehold til ansøgere, for hvem det ikke har været muligt at anvise en plads inden for den ordinære GSK-undervisning. Disse ansøgere vil med ændringen ikke have mulighed for at kunne få SU til supplerings.

Med venlig hilsen

Eva Hofman-Bang
Formand

Høringssvar fra Sammenslutningen af Unge Med Handicap vedr. forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befodringsrabat til studerende mv.

Sammenslutningen af Unge Med Handicap (SUMH) takker for muligheden for at afgive bemærkninger til denne høring.

Begrænsninger i mulighed for 12 måneders ekstra SU

Der har fra SUMH side været et stort ønske om at man inkluderer handicap som dispensationsmulighed i dette forslag, og derfor ser SUMH positivt på, at man har valgt at følge SUMH's anbefaling og indføre handicap som en dispensationsmulighed, i forslaget til regelændringen omkring ændret støttetid. I en økonomisk krise som Danmark befinder sig i, mener SUMH, at alle gruppe må bidrage. Derfor anser vi ikke kravet om studiestart inden for to år, hvis muligheden for 12 ekstra SU-klip ønskes, for urimeligt – netop idet der er blevet indføjet en dispensationsmulighed omkring handicaprelaterede årsager.

Regel om højst 6 måneders forsinkelse på studiet er ikke fleksibelt

Dette lovudkast skal ses i sammenhæng med udkastet til ændring af lov om ændring af universitetsloven, mv. som SUMH ligeledes har afgives høringssvar til.

Kravet om fremdrift på studie, kan ramme mange studerende med handicap hårdt.

Uanset hvor meget den studerende gerne vil øge studie hastigheden for at kunne gennemføre studiet på normeret tid – og sågar ønske at gennemføre studiet hurtigere for at opnå den foreslåede bonus – vil det være uden for rækkevidde for nogle studerende med handicap. Det kan hverken regler om fremdrift eller udsigt til en bonus ændre på.

Udsigten til en indskrænkningen af muligheden for forsinkelse, fra 12 til 6 måneder, vil ramme utilsigtet og hårdt – medmindre der tages højde herfor. Allerede under de gældende regler, hvor en forsinkelse på 12 måneder i forholdet mellem SU-klip og opnåede ECTS-points, har vi oplevet studerende der er blevet erklæret inaktive på deres respektive studier – dette på trods af en upåklagelig arbejdsindsats og gode karakterer. Forskellen er, at nogle studerende med handicap, grundet det selvsamme, ikke kan arbejde lige så hurtigt som deres medstuderende.

Dermed risikerer man i det danske uddannelsessystem at miste mange, dygtige studerende grundet et langsommere arbejdstempo, på trods af en høj arbejdsmoral og fine akademiske resultater.

Som i forslaget om ændret støttetid, kan man, med indførelsen af handicap som en dispensationsmulighed, skabe en relativt billig og velfungerende løsning.

Mere fleksibilitet i SU'en

SUMH oplever af flere studerende med handicap i forvejen har svært ved at gennemføre en uddannelse på normeret tid + de nuværende 12 ekstra måneder. Med den nye SU-reform forkortes dette til 6 måneder, hvilket vil få store konsekvenser for de unge med handicap og deres muligheder for at starte på og gennemføre en uddannelse. Hvis studerende med handicap rammer de nuværende 12 og fremadrettet 6 måneders grænse for forsinkelse, erklæres de studieinaktive, og mister deres SU, samt handicaptillæg og/eller socialpædagogisk støtte, i tilfælde af at de modtager sidstnævnte. For at forhindre at studerende med handicap

kommer i klemme, foreslår SUMH, at handicap skal indføres som en dispensationsmulighed i SU-lovgivningen, således at det bliver muligt for studerende med handicap at få tildelt ekstra SU-klip, hvis den studerende på grund af sit handicap, er ude af stand til at studere på fuld tid. Der eksisterer allerede dispensationsmuligheder for sygdom, studiepolitisk arbejde, og 'andre særlige forhold'. Man behøver blot at indføje 'handicap' som et af de forhold, der kan give anledning til dispensation. SUMH foreslår, at for at opnå dispensation skal man modtage enten handicaptillæg eller specialpædagogisk støtte. SU-styrelsen vil på forhånd have modtaget dokumentationen i form af tidligere bevilling og dermed smidiggøres den administrative proces. Et mere fleksibelt uddannelsessystem skaber bedre og tryggere muligheder for de studerende med en funktionsnedsættelse, der ikke har muligheden for at studere på normeret tid. Det vil sikre, at den studerende bliver på uddannelsen frem for i værste tilfælde at droppe ud.

Uddannelsesinstitutionen skal stille vejledning til rådighed for den studerende, fx via studevejledning, så et studieforløb kan tilrettelægges bedst muligt inden for en udvidet SU-ramme.

Handicaptillæg på ungdomsuddannelserne

Endvidere ønsker SUMH at det bliver muligt for unge med handicap på ungdomsuddannelserne at modtage handicaptillæg, som kompensation for det erhvervsarbejde den studerende ikke kan påtage sig. Handicaptillæg er i dag først berettiget på de videregående uddannelser.

Når SU'en sænkes for hjemmeboende studerende med handicap, kan det betyde af nogle helt fravælge at starte, SUMH foreslår at man ser på muligheden for at give handicaptillæg på ungdomsuddannelser. SUMH ser dog ingen grund til at handicaptillægget skal være af samme sats som på de videregående uddannelser, men derimod tilpasset til hvad unge på en ungdomsuddannelse kan forvente at tjene på et fritidsjob.

Med venlig hilsen

Mads Brix Baulund

Formand i Sammenslutningen af Unge Med Handicap

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering

Svendborg, den 14. maj 2013

Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser.

SIMAC er meget positiv overfor alle tiltag, der fremmer og understøtter de studerendes aktive gennemførelse af studiet, til gavn for det maritime erhverv.

SIMAC har ikke yderligere kommentarer til høringssudkastet.

Med venlig hilsen

Jesper Bernhardt
Direktør

Styrelsen for Universiteter Og Internationalisering
Bredgade 43
1260 København K

Sendt til ui@ui.dk

Statsrådets(Studenterrådet på Statskundskab ved Aarhus Universitet) høringsvar til reform af SU-systemet og rammerne for studie gennemførelse

Indledningsvist vil Statsrådet udtrykke utilfredshed med den urimeligt korte høringsfrist, der har været til SU-reformen. En så kort høringsfrist, som vi har set i dette tilfælde, er problematisk fra et demokratisk synspunkt, og Statsrådet ønsker at minde om, at høringsprocesser er med til at sikre relevante parter indspil i den demokratiske proces. For fremtiden bør der i forlængelse af ovenstående gives længere høringsfrister.

Statsrådet stiller sig samlet set kritisk over for regeringens reformudspil. Vi bemærker overordnet flere ting:

- 1) De studerendes mulighed for fleksibilitet og selvstændig tilrettelæggelse af deres studieforløb forringes væsentlig med reformen. Vi stiller os kritisk over for, at de studerende skal påtvinges ECTS-point, at der fremover ikke vil være mulighed for at framelde sig eksamen, at reformen kan tvinge de studerende til at tage mere end 30 point på et semester, samt at der vil være pligt til meritoverførsel uanset omstændighederne. Vi stiller os yderligere kritiske overfor den øget administrationstid som forslagene vil medføre.
- 2) Der vil opstå administrative problematikker, som det vil være op til universiteterne selv at løse uden tilførsel af midler. Dette giver os en administration, der ikke vil kunne leve op til målene om at hjælpe de studerende igennem deres studier på bedste vis, men som vil være spidsbelastede på grund af de mange dispensationsansøgninger, klager og lignende, der vil følge af reformen.
- 3) I forhold til de studerendes privatøkonomi skal det bemærkes, at regeringens forhøjelse af fribeløbet samt ændringen af hjemmeboendes SU kan betyde, at de studerende vælger at arbejde mere ved siden af deres studier med forlænget studietid som resultat. Når regeringen samtidig vælger at udbetale bonus til studerende, der er færdige på kortere tid end deres studier er normerede til, indebærer det yderligere problematikker, der vil blive uddybet i det følgende under punkt 8.

Vi vil i det følgende kommentere på aftaletekstens enkelte punkter 1-14 som de er opstillet i denne.

Punkt 1)

SU i op til 12 måneder ud over normeret tid til studerende, der starter deres videregående uddannelse inden for 2 år efter adgangsgivende eksamen

Når de studerende ikke har mulighed for selv at afgøre, hvornår de vil studere efter endt ungdomsuddannelse af frygt for siden hen at blive straffet økonomisk, risikerer man en større frafaldsprocent som følge af, at de studerende træffer forkerte beslutninger i forhold til deres studievalg. Derudover mener Statsrådet ikke, at man bør begrænse de kommende studerende i at samle erfaringer på arbejdsmarkedet, rejser, højskoleophold osv., før de starter på en videregående uddannelse. Ydermere ser Statsrådet en fare i stigningen i de administrative omkostninger forbundet med dispensation fra denne regel. Statsrådet stiller sig kritisk over for fastholdelsen af 1,08-reglen ud fra samme betragtning som ovenfor, altså at de studerende ikke skal tvinges til at vælge en uddannelse, hvilket 1,08-reglen også har til formål at gøre.

Punkt 2)

Øgede krav i SU-systemet til de studerende om fremdrift på videregående uddannelser

Dette punkt vil øge presset på administrationen som følge af flere klage- og dispensationssager. Studerende bliver ikke forsinkede for sjov, og når vurderingen af studieaktivitet fremover sker automatisk, og ydermere sker alene på baggrund af samlet optjente ECTS-point, vil mange studerende få brug for at søge dispensation, hvilket øger presset på administrationen. I dag ved vi, at mange studerende er stressede på deres studier, og dette tiltag vil øge presset på disse studerende samt få flere ind under kategorien 'stressede studerende'. Dette øger et problem, som systemet ej heller i dag er i stand til at tage hånd om.

Punkt 3)

Målretning af SU til gymnasiale suppleringskurser (GSK)

For studerende med stort behov for supplerings vil dette tiltag få store konsekvenser, i særdeleshed sammenholdt med kravet om, at de studerende skal påbegynde deres studier inden for to år. Hvis studerende skal arbejde og supplere fag op samtidig, vil det betyde, at man ikke vil kunne supplere på tilnærmelsesvis fuld tid, da man så ikke har noget levegrundlag. Dette vil trække suppleringsprocessen i langdrag, selv hvis sommerferien inddrages. Administrativt set vil mange studerende ikke opfylde adgangskravene på optagelsestidspunktet og dette vil øge presset på administrationen.

Punkt 6)

Afdæmpet regulering af SU i perioden 2014 til 2021

Dette er en de facto nedskæring af SU'en på sigt. Dette kan Statsrådet kun modsætte sig af flere grunde. Dels vil det betyde, at de studerende arbejder mere og følgelig bliver mere stressede eller mere forsinkede. Derudover er SU'en de studerendes levegrundlag og Statsrådet kan ikke acceptere, at de studerendes økonomiske vilkår forringes.

Punkt 8)

Udbetaling af bonus til studerende, der bliver færdige på under normeret studietid

Statsrådet mener, at man ved at opfordre studerende til at blive færdige på under normeret tid udfordrer kvaliteten af de færdiguddannede, da studerende af økonomiske årsager kan vælge at skynde sig igennem studierne eller træffe økonomiske frem for faglige valg på bekostning af deres uddannelsesniveau. Ydermere sender regeringen et signal om, at de ikke tager normeringen seriøst. At studere er en fuldtidsbeskæftigelse, hvilket regeringen underkender med et sådant tiltag.

Punkt 9)

Øget støtte til befordringsgodtgørelse

Dette tiltag kan skabe øget mobilitet og større tilstrømning af studerende, der bor i større afstande fra Aarhus Universitet. Statsrådet stiller sig derfor positivt over for tiltaget.

Punkt 10)

Opfølgning på EU-Domstolens dom i sag C-46/12 L.N.

Statsrådet mener, at regeringen skal sikre, at EU-dommen ikke får økonomiske konsekvenser for studerende i Danmark.

Punkt 11)

Aktiv studiekultur gennem obligatorisk tilmelding til fag og prøver svarende til fuldt studieår (60 ECTS-point)

Statsrådet er særdeles kritisk over for dette tiltag. Automatisk tilmelding til fag med tilhørende eksaminer fratager de studerende muligheden for at tilrettelægge et individuelt og fleksibelt studieforløb. Vælger man at tilrettelægge det således, at den studerende skal tilmeldes 60 ECTS-point pr. år, men selv må tilrettelægge disse inden for semestrene, risikerer man desuden at tvinge studerende til at tage flere end 30 ECTS-point per semester. Dette modsætter Statsrådet sig voldsomt, da 30 ECTS-point er vurderet til at være studier på fuld tid, og man derfor under ingen omstændigheder må tvinge studerende til at tage flere ECTS-point end 30. Det bør dog stadig være en valgmulighed. Den manglende mulighed for at framelde sig eksamen kan tvinge de studerende ud i samme situation, da det er uvist, hvordan fag, der tidligere er gennemført, men ikke bestået ved eksamen, vil figurere i denne sammenhæng. Statsrådet vurderer, at dette tiltag vil øge administrationsbyrden på grund af et øget antal dispensationsansøgninger og klager. Ydermere risikerer tiltaget at ensrette uddannelser af administrative frem for faglige hensyn, idet fx valgfag kan være svære for administrationen at håndtere og der derfor kan risikere at blive taget mere hensyn til at gøre dette tiltag håndterbart for administrationen end at sikre de studerendes faglighed. Dette kan Statsrådet ikke acceptere.

I relation til punkt 11 har vi en række yderligere bemærkninger som udelukkende finder relevans i henhold til Statskundskabsuddannelsen. Vi ønsker altså at påpege, hvilke utilsigtede konsekvenser punktet har for Statskundskabsstuderende og eventuelt andre uddannelser med en lignende struktur.

Da kandidaten i Statskundskab i Aarhus består af en lang række valgfag risikerer man med dette tiltag at tvinge folk til at følge bestemte fag, de ikke ønsker at have. Dette sker fordi man tvangstilmelder studerende til fag med begrænset plads, hvorfor man som studerende kan blive pålagt at følge fag, man har prioriteret meget lavt.

Dette har flere meget uheldige konsekvenser. For det første mister de studerende muligheden for at tilrettelægge den uddannelse, de gerne vil have og dermed skabe sig en faglig profil. For det andet betyder tvangstilmeldingen ligeledes, at det faglige engagement på holdene falder, fordi der er færre studerende på holdet der er interesserede i fagets indhold. Dette tiltag vil derfor medføre både mindre engagerede og mindre kompetente studerende.

Punkt 12)

Bedre rammer for gennemførelse af uddannelserne

12a. Ny meritpraksis for at undgå dobbeltuddannelse

Statsrådet mener, at den enkelte studerende sammen med sin studievejleder og sit studienævn er den bedste til at vurdere, om fag bestået andre steder kan erstatte fag på den studerendes nuværende uddannelse. Vi mener ikke, at denne beslutning bør træffes af ministeren. At sikre at meritvurderingen ligger så fagnært som muligt er også en kvalitetssikring, fordi dem, der sidder med faget, også er dem, der er bedst til at vurdere om fag fra andre steder lever op til uddannelsens standarder. At flytte meritvurdering risikerer således at udvande kvaliteten af vores egne uddannelser. Ydermere lægger det et stort pres på administrationen, der vil skulle vurdere alle studerendes tidligere uddannelsesaktivitet.

I forhold til forhåndsgodkendelser, der automatisk skal godkendes, når de er bestået, finder Statsrådet det problematisk, at man på ikke kvalitetssikrer den undervisning, den studerende har modtaget. Har den studerende ikke fået det faglige udbytte af undervisningen, som det kunne forventes, så skal det meritoverføres alligevel. Dette vil gå ud over uddannelseskvaliteten. Statsrådet mener, at målet må være at uddanne de studerende højst muligt frem for hurtigst muligt. Vi risikerer med dette tiltag at få de studerende hurtigere igennem uddannelsessystemet, men på bekostning af deres uddannelseskvalitet. Dette finder Statsrådet yderst beklageligt.

12b. Supplerings efter optagelse på kandidatuddannelse

Statsrådet finder det jf. tidligere bemærkninger betænkeligt, at regeringen med dette tiltag presser de studerende til at tage op imod 45 ECTS-point på ét semester, selvom 30 ECTS-point regnes for

at være fuldtidsbeskæftigelse. Statsrådet finder dette kritisabelt. Tiltaget kan betyde øget frafald og øget stress blandt studerende, ligesom det betyder at der ikke bliver tid til den faglige fordybelse og refleksion, som et fuldtidsstudie, 30 ECTS pr. semester, er tiltænkt at give. Dette forslag risikerer derfor ikke blot at skade de psykiske studiemiljø, men udgør også en alvorlig trussel mod det faglige.

12c. Mulighed for vinteroptag og øget brug af vinterstudiestart på de videregående uddannelser

Statsrådet er i udgangspunktet positive over for øget brug af vinteroptag, hvis dette ikke går ud over kvaliteten på uddannelserne. Tiltaget er opstillet som en mulighed, hvilket lægger det ud til universiteterne at vurdere, hvad der kan lade sig gøre lokalt, og dette finder Statsrådet positivt. Vi vil dog være betænkelige, hvis eksisterende hold skal splittes op eller hvis tiltaget bliver en økonomisk byrde for den enkelte uddannelse. Det vil fordyre mange uddannelser, hvis de skal have studiestart to gange årligt, og dette kan gå ud over uddannelseskvaliteten.

12d. Større fleksibilitet mellem bachelor- og kandidatuddannelse (bachelorhegn)

Statsrådet har længe ønsket at fjerne bachelorhegnet, og er derfor i udgangspunktet positive over for tiltaget. Vi bliver dog betænkelige, hvis kandidatfagene, som man tager, mens man er indskrevet som bachelorstuderende, ikke tælles som fremdrift i studierne eller hvis kandidatfagene slet ikke berettiger til SU.

Punkt 13)

Krav til universiteter om nedbringelse af den gennemsnitlige studietid

Regeringen vælger med dette tiltag at straffe universiteterne økonomisk, hvis de ikke nedbringer studietiden. Dette kan Statsrådet ikke gå ind for. Fokus fjernes fra uddannelseskvalitet og udvikling af gode, stærke universiteter til nedbringelse af studietiden. Dette mener Statsrådet er uhensigtsmæssigt.

Punkt 14)

Studiestartsprøve

Studiestartsprøven anføres blot som en mulighed på relevante studier. Risikoen i dette tiltag er, at der vil blive brugt tidlige, økonomiske og menneskelige ressourcer på at afholde en prøve, der ikke vil blive anført nogen steder, frem for at sikre kvaliteten på uddannelserne og fokusere på at uddanne stadig flere studerende. Statsrådet er dog positive over for, at det lægges ud til universiteterne at træffe beslutning om, hvorvidt de finder en sådan prøve relevant.

Høringssvar SU-lovforslag

Studievalgcentrenes høringssvar tager udgangspunkt i et ønske om at sikre de bedste muligheder for uddannelsessøgende.

Herunder de uddannelsessøgende, der efter endt studieforberevende ungdomsuddannelse ender med et suppleringsbehov, fordi de undervejs i deres forløb, bla via Studievalgs vejledningsindsats, er blevet gjort bekendt med nye og for dem interessante uddannelser eller slet og ret har skiftet interesser siden de valgte studieretning.

Høringssvaret påpeger hindringer i forslaget og giver bud på mulige løsninger.

SU til videregående uddannelse

Der er manglende overensstemmelse mellem forligsteksten og lovforslaget. I forligsteksten hedder det:

”Studerende, der påbegynder deres videregående uddannelse mere end 2 år efter deres adgangsgivende eksamen, vil kun kunne modtage SU svarende til normeret studietid. Ved studieskift gives der dog også for denne gruppe mulighed for op til i alt 12 måneders ekstra SU. De studerende, der fremover alene kan få SU i normeret tid, vil samtidig få udvidet adgang til SU-lån ud over den kortere SU-periode.”.

I lovforslaget lægges ikke op til, at disse studerende ved studieskift vil få tillagt 12 mdrs ekstra SU. I stedet lægges alene op til at disse kan få op til 24 måneders slutlån.

Studievalg anbefaler at lovforslaget følger forligstekstens intentioner. Et studieskift er ikke noget en studerende foretager uovervejlet eller let, og vil i mange tilfælde kunne medføre, at der ikke er SU nok til at gennemføre den nye uddannelse. Det kan ikke være hensigten at hindre studerende, der af forskellige årsager først starter senere, i at gennemføre en uddannelse efter de er blevet klogere og har skiftet studium.

Slutlån er en markant ringere og dyrere løsning for den enkelte, og kan i sagens natur først komme i betragtning ifm. de sidste 12 mdr. af uddannelsen.

SU til supplerings

Da turbokurser af 3-6 ugers varighed alene giver mulighed for at supplere i ét fag ad gangen og hæve det ét niveau, vil der være behov for at der oprettes kurser, som kan tages konsekutivt – altså flere separate kursusforløb med fag/niveauer, som kan tages efter hinanden, i de tilfælde, hvor en uddannelsessøgende har brug for flere fag.

Det er administrativt og logistisk udfordrende for institutioner at udbyde turbokurser i løbet af året. Derfor vil der fntl kun være begrænset mulighed for at oprette turbokurser andre steder end de store byer.

Det vil medføre, at uddannelsessøgende med suppleringsbehov, som bor i større afstand fra udbudsstedet, vil blive udfordret på transport, afstand og økonomi. Det kommer oveni den barriere der kan ligge for dem der er usikre på sig selv og deres valg og på den baggrund kan have vanskeligt ved at tage beslutningen om

at tilmelde sig nødvendig suppleringskursus. Barrieren kan, især for nogle unge, være eller opleves så stor, at man opgiver, og lovforslaget kan hermed bidrage til at øge restgrupperisikoen – især for unge i yderområder.

Lovforslaget bygger på forligsteksten. Af forligsteksten fremgår ikke klart at korte kurser nødvendigvis defineres som 3-6 uger. I lovforslagets lægges op til at "ministeren fastsætter regler om" hvilke typer suppleringskurser (herunder varighed) der skal være SU-berettigende.

Hvis man definerede forligstekstens intentioner om korte kurser, til forløb der er lidt længere end de nævnte 3-6 uger, kunne dette åbne for mulighed for, at timetallet blev lavt nok til, at man kunne følge to fag sideløbende – eller tage to niveauer, inden for den samme kursus-periode. En sådan tilrettelæggelse ville i betragteligt omfang øge uddannelsessøgendes mulighed for, via et sammenhængende suppleringsforløb, at opnå de nødvendige faglige kompetencer.

Studievalg anbefaler at ministeren lægger sådanne overvejelser til grund for den nærmere regelfastsættelse.

Lovforslagets indeholder en yderligere begrænsning i og med forslaget om, at der kun ydes SU til kurser, udbudt efter GS-bekendtgørelsen.

Det betyder i hvert fald, at adgangskursus til ingeniøruddannelsen, som flere steder i landet udbyder enkeltfags-supplering, også som turbo-kurser, ikke længere kan tilbyde SU til disse.

Det foreslås at lovforslaget ændres mhp at give mulighed for at også adgangskursernes korte kurser til ansøgere, der vil søge ingeniøruddannelse, bliver SU-berettigende.

Forslaget indeholder en formulering om at man skal kunne supplere til "den ønskede uddannelse". En del uddannelsessøgende har ikke nødvendigvis besluttet sig for kun én uddannelse, og generelt, og ikke mindst i den aktuelle situation med stærk søgning og adgangsbegrænsning, vil det også være uklogt alene at satse på én uddannelse (hvilket uddannelsesministeren også selv har meldt ud). Supplerer man alene med henblik på at komme ind på én uddannelse medfører det stor risiko for at man forsinkes endnu et år, som skal bruges på yderligere suppleringskursus i de tilfælde, hvor man ikke kan optages på den ønskede uddannelse.

Studievalg anbefaler derfor at der gives mulighed for at give SU til suppleringskursus i fag, som retter sig mod flere uddannelsesønsker.

Lovforslaget forhindrer jo ikke, at der fortsat udbydes suppleringskurser i form af længere forløb, som hidtil, fx ½- og 1/1-årige. Men det vil være et spørgsmål om efterspørgsel og udbud (og de økonomiske vilkår for at udbyde kurser), om og i hvilket omfang kurserne opretholdes, ændres eller fjernes. Det bør sikres, at det ikke gøres så besværligt for de uddannelsessøgende at supplere, at barrieren bliver for høj. Det bliver meget vanskeligt at leve – finde arbejde eller modtage kontanthjælp – hvis man som uddannelsessøgende skal ind og ud af et suppleringsystem med flere (nødvendige) korte kurser der afvikles med tidmæssige mellemrum.

Lovforslaget medfører behov for ændringer i GSK-lovgivningen.

Forslag: Studievalg anbefaler, at koordinaterne forpligtes til at tilbyde suppleringsmuligheder i alle relevante fag og niveauer, i en form og rækkefølge, der gør det reelt muligt for de uddannelsessøgende at opfylde deres suppleringsbehov – herunder at der etableres tilbud i alle fag og niveauer (evt begrænset til

de vigtigste).

Desuden opfordrer Studievalg til, at indføres en forpligtelse til at arbejde for at etablere relevante suppleringsmuligheder – SU-berettigede – på steder i landet hvor der er stor afstand til de større uddannelsesbyer.

Så vidt det kan læses af GSK-bkg, eksisterer der ikke pt. sådanne klare forpligtelser.

Lovforslaget medfører desuden behov for ændringer i den lovgivning der regulerer eksamensterminer: der vil være behov for kunne afholde eksaminer i de enkelte fag og niveauer i den takt de afsluttes i form af turbokurser (hvilket vil have økonomiske konsekvenser mht prøvetilrettelæggelse, eksaminationer, censorer mv).

På Studievalgcentrenes vegne

Martin Røvs Hansen

Centerleder Studievalg Nordjylland

Tlf. 99403900

Mail: mrh@studievalg.dk

Marianne Gjevert Petersen

Fra: Tatiana Juel (SFS) <taj@dma.dk>
Sendt: 7. maj 2013 18:51
Til: Marianne Gjevert Petersen
Cc: Marie Kirkebæk Brandt (SFS)
Emne: TO Søfartsstyrelsen har ingen kommentarer: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Kære Marianne Gjevert Petersen

Søfartsstyrelsen har ingen kommentarer til denne høring.

Mvh Tatiana Juel

Med venlig hilsen
Tatiana Juel
Fuldmægtig

Søfartsstyrelsen
Direktionssekretariatet (DIS)
Dir. tlf.: 91 37 61 01
E-mail: taj@dma.dk

Carl Jacobsens Vej 31
2500 Valby

Tlf.: 91 37 60 00
Fax: 91 37 60 01
Web: www.sofartsstyrelsen.dk

Fra: Marianne Gjevert Petersen [<mailto:MGP@vus.dk>]
Sendt: 24. april 2013 15:07
Til: V-VUS - Jura
Emne: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte sender hermed udkast til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.) i høring

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og lovudkast.

Bemærk, at høringsfristen er **onsdag den 15. maj kl. 12.00**

Med venlig hilsen

Marianne Gjevert Petersen

Marianne Gjevert Petersen
Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura

Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mqp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Marianne Gjevort Petersen

Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mqp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Marianne Gjevvert Petersen

Fra: SOK-LE031 Trenskow, Henriette <SOK-LE031@mil.dk> på vegne af SOK-MYN-SOK <SOK-MYN-SOK@mil.dk>
Sendt: 30. april 2013 11:15
Til: Marianne Gjevvert Petersen
Cc: SOK-LE031 Trenskow, Henriette
Emne: VS: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform) [RELEASABLE TO INTERNET TRANSMISSION]
Vedhæftede filer: Høringsbrev SU-loven.pdf; Høringsliste.pdf; Lovudkast_ændring af SU-loven.pdf
Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

RELEASABLE TO INTERNET TRANSMISSION

SOK journalnr. 2013/003769

Til Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte

1. Søværnets Operative Kommando (SOK) har modtaget nedenstående høring over udkast til lov om ændring af SU-loven.
SOK har ikke bemærkninger hertil.

2. SOK sagsbehandler er Henriette B. Trensow, hvortil evt. spørgsmål og bemærkninger kan rettes.

Med venlig hilsen

Henriette B. Trensow
Specialkonsulent

Søværnets Operative Kommando (SOK)
Ledelsessekretariatet
Sødalsparken 20
8220 Brabrand

Tlf.: +45 89 43 30 99
Tlf. direkte (mobil) 89 43 30 12

Fra: Marianne Gjevvert Petersen [<mailto:MGP@vus.dk>]

Sendt: 24. april 2013 15:07

Til: V-VUS - Jura

Emne: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte sender hermed udkast til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.) i høring

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og lovudkast.

Bemærk, at høringsfristen er **onsdag den 15. maj kl. 12.00**

Med venlig hilsen

Marianne Gjevort Petersen

Marianne Gjevort Petersen

Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mgp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Marianne Gjevort Petersen

Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mgp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

RELEASABLE TO INTERNET TRANSMISSION

Vi goer opmaerksom paa, at denne e-mail kan indeholde information, der kun er beregnet for modtageren. Hvis du ved en fejltagelse har modtaget e-mailen, maa du ikke anvende indholdet i nogen sammenhaeng og vi beder dig venligst informere afsender om fejlen ved at bruge besvar-funktionen. Samtidig beder vi dig slette alle kopier af e-mailen i dit system uden at videresende eller kopiere den. Selvom e-mailen og enhver vedhaeftet fil efter vores overbevisning er fri for virus og andre fejl, som kan paavirke computeren eller it-systemet, hvori den modtages og laeses, aabnes den paa modtagerens eget ansvar. Vi paatager os ikke noget ansvar for tab eller skade, som er opstaaet i forbindelse med at modtage eller aabne e-mailen. Hvis du har problemer med at aabne vedhaefte filer, kan du finde information paa dette link <http://forsvaret.dk/FKIT/Pages/winmail.aspx> .

Please note that this message may contain confidential information. If you have received this message by mistake, please inform the sender of the mistake by sending a reply, and then delete the message from your system without making, distributing or retaining any copies of it. Although we believe that the message and any attachments are free from viruses and other errors that might affect the computer or IT system where it is received and read, the recipient opens the message at his or her own risk. We assume no responsibility for any loss or damage arising from the receipt or use of this message. If you are having trouble opening attached files, you can get further information via this link <http://forsvaret.dk/FKIT/Pages/winmail.aspx>

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
1260 København K

Brøndby den 14. maj 2013

Høringssvar til forslag til lov om ændring af universitetsloven og SU-loven

Vi har med stor tilfredshed konstateret, at det står skrevet i bemærkningerne til universitetsloven, at ministeren kan fastsætte regler om dispensation fra obligatorisk tilmelding og tvungne eksamener til 60 ECTS om året, hvis der foreligger "usædvanlige forhold, som vedrører den enkelte studerendes egne konkrete forhold...f.eks....eliteidrætsudøveres konkurrencedeltagelse eller lignende."

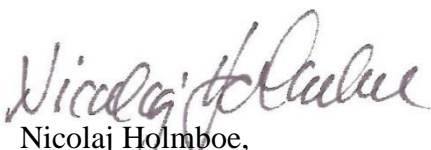
I henhold til forslag til lov om ændring af SU-loven giver det dog anledning til følgende spørgsmål vedrørende fortolkning:

Kan der dispenseres fra reglen om, at udbetaling af SU automatisk stoppes ved mere end seks måneders forsinkelse, således, at elitesportsudøvere i stedet kan blive op til 12 måneder forsinket svarende til det maksimale antal SU-klip ud over normeret studietid?

I det tilfælde, at der ved tilrettelæggelse af en individuel studieplan med studietidsforlængelse for en elitesportsudøver på baggrund af en dispensation fra obligatorisk tilmelding og tvungne eksamener til 60 ECTS om året, vil det i vores optik automatisk indebære, at der bør dispenseres fra reglen om, at SU-udbetaling stoppes ved 6 måneders forsinkelse.

Hvis ikke der gives mulighed for en samtidig dispensation fra "6 måneders-reglen", vil dispensationsmuligheden i universitetsloven ikke have den tilsigtede effekt for de mange elitesportsudøvere, som modtager SU.

Med venlig hilsen

Nicolaj Holmboe,
Karriere- og uddannelseskonsulent Team Danmark

Rasmus Haagen
Direktør, 4player

Marianne Gjevert Petersen

Fra: Mads Gybel Vej Andersen <mva@trafikstyrelsen.dk>
Sendt: 30. april 2013 13:47
Til: Marianne Gjevert Petersen
Cc: Jan Albrecht
Emne: SV: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Kære Marianne,

Trafikstyrelsen har ingen kommentarer til udkast til lov om ændring af SU-loven.

Mvh Mads

Mads Gybel Vej Andersen
Fuldmægtig, Center for kollektiv trafik
Trafikstyrelsen
Danish Transport Authority
Edvard Thomsens Vej 14
Ørestad City
2300 København S
Tlf.: +45 4178 0215
e-mail: mva@trafikstyrelsen.dk
www.trafikstyrelsen.dk

Fra: Marianne Gjevert Petersen [<mailto:MGP@vus.dk>]
Sendt: 24. april 2013 15:07
Til: V-VUS - Jura
Emne: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte sender hermed udkast til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.) i høring

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og lovudkast.

Bemærk, at høringsfristen er **onsdag den 15. maj kl. 12.00**

Med venlig hilsen

Marianne Gjevert Petersen

Marianne Gjevert Petersen
Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mgp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K

Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Marianne Gjevert Petersen

Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mgp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Ungdommens Uddannelsesvejlednings Udviklingscenter

København d. 14. maj 2013

Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Deres sagsnummer – ikke angivet

Hosstående høringssvar er fremsendt til jura@vus.dk

Idet vi takker for muligheden for at indgive høringssvar, meddeleler Ungdommens Uddannelsesvejledning, at vi fastholder de bemærkninger vi fremførte i brev af 25. september, fremsendt til Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte, direktør Inge Mærkedahl.

Brevet er vedsendt.

Ungdommens Uddannelsesvejledning har ikke modtaget svar på henvendelsen.

Med venlig hilsen,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'John Vilhelmsen', enclosed in a thin blue rectangular border.

John Vilhelmsen
Formand, Ungdommens Uddannelsesvejledning

Ungdommens Uddannelsesvejlednings Udviklingscenter

København 25. september 2012

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Direktør Inge Mærkedahl

Cc
Ministeriet for Børn og Undervisning
Departementet
Vejledningskontoret
Kontorchef Steffen Jensen

(sendt pr. mail til imd@fi.dk og Steffen.Jensen@uvm.dk)

Forslag til ændring af SU Loven

Med baggrund i erfaringer gjort i Ungdommens Uddannelsesvejledning fremsendes hoslagte notat med forslag til ændring af SU loven.

Ungdommens Uddannelsesvejledning stiller sig naturligvis meget gerne til rådighed for yderligere information eller dialog.

Med venlig hilsen,

Formand,

Ungdommens Uddannelsesvejledning

København 24. september 2012

Forslag om ændring af SU-loven

- 1. Vi foreslår, at unge, der starter på en ungdomsuddannelse, er berettiget til SU til den 1. i måneden, efter de fyldt 18 år.**

Begrundelse:

Som ungevejledere oplever vi jævnligt, at nogle unge kommer i en urimelig klemme i forhold til de nuværende SU-regler: Man kan først få SU i kvartalet, efter at man er fyldt 18 år. Hvis den unge fylder 18 år i januar, kan hun altså først få SU til sin uddannelse til april. Indtil da kan hun heller ikke få kontanthjælp, da hun jo er startet på en SU-berettiget uddannelse. Måske kan hun låne pengene i sit pengeinstitut, og måske kan kommunen hjælpe med enkeltydelser til fx husleje og mad. Men dette er ikke en selvfølge, og den nuværende SU-regel rammer især unge, som ofte har det svært i forvejen. Vi oplever også tilfælde, hvor disse unge simpelthen opgiver uddannelse.

Eksempler:

- a. Pia bliver 18 år i august. Hun har taget 10. klasse, haft lidt arbejde, men er nu blevet opsagt. Hun har hidtil ikke været i uddannelse. Hun har en ADD-diagnose, men vil nu forsøge en uddannelse, dog kun indtil hun opdager, at hun ikke kan få SU inden d. 1.-10.
- b. Basrim bliver 18 år d. 24.-8. Han har indvandrerbaggrund, og hans forældre er på offentlig forsørgelse. Han ville egentlig starte på HF til august, men opdager nu, at han først kan få SU fra d. 1.-10. og vælger at finde et arbejde

- 2. Vi foreslår, at SU-styrelsen får mulighed for at give dispensation for reglen om minimum 23 timer pr. uge for at få SU, på baggrund af en indstilling fra uddannelsesinstitutionen.**

Begrundelse:

En del unge 18-24 årige vil gerne i gang med en ungdomsuddannelse, men magter ikke SU-lovens krav om 23 timer pr. uge. På mange erhvervsuddannelser og VUC er man indstillet på at have elever med færre timer end 23, men nogle af de unge, ofte med psykiske problemer, opgiver uddannelsen, fordi de samtidig har brug for en forsørgelse.

- 3. Vi gør opmærksom på en uheldig snitflade mellem SU, som er forudbetalt, og kontanthjælp, som betales bagud.**

Dette giver problemer for en del unge ledige på kontanthjælp, som vil starte på uddannelse. Nogle unge kommer til at mangle forsørgelse i en måned og kan i stedet søge enkeltydelse. Andre unge får uberettiget udbetalt kontanthjælp, som så skal tilbagebetales. Begge dele koster mange medarbejdertimer i kommunerne!

Marianne Gjevort Petersen

Fra: Lotte Klein <lok@vuf.nu>
Sendt: 15. maj 2013 11:30
Til: V-VUS - Jura
Emne: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Til rette vedkommende!

Ungdomsuddannelsernes Vejlederforening har følgende kommentarer til det fremsendte forslag til revision af lov om Statens Uddannelsesstøtte m.m.

Fra UUVF håber at ændringerne fører til de ønskede forbedringer i forhold til økonomi (Statens) og øget gennemførelse

UUVF beklager dog den sociale slagside i ændringerne, i strid med andre mangeårige hensigter om at fremme social mobilitet gennem uddannelse. Visse punkter ser vi som et skridt frem og to tilbage

Nedsættelsen af SU for hjemmeboende.

I ungdomsuddannelserne har vi mange mønsterbrydere fra svage hjem med lav indkomst plus relativt store transportomkostninger - de vil få det sværere! Omkostninger ved at deltage i ungdomsuddannelser er også stigende, der skal deltages i studierejser, bærbar computer er et must osv.

Den sociale skævvridning af nedsættelsen ser vi som et problem. En del af vore elever, især elever med anden etnisk herkomst) vil få alvorlige problemer med at fortsætte i gymnasiet eller anden ungdomsuddannelse. Deres SU er en del af familiernes økonomi.

Max 5 ungdomsuddannelser

UUVF svaner en præcisering af om reglen om max 5 ungdomsuddannelser også gælder for elever der allerede har brugt alle fem forsøg, eller som har brugt nogle af de fem forsøg

Befordringsstøtte

Det nuværende hypercard/ungdomskort er en god ordning der med sin brede geografiske dækning også udenfor skoletid er et bidrag til den unges økonomi, også for unge under 18.

Den foreslåede ændring er uklar og dækker tilsyneladende kun transport mellem hjem og skole og de hertil knyttede zoner. Såfremt dette er tilfældet mister man et væsentligt socialiseringsredskab

Med venlig hilsen

Lotte Klein

Formand, Ungdomsuddannelsernes Vejlederforening

Marianne Gjevvert Petersen

Fra: Birgitte Dahl Sørensen < bids@ucl.dk >
Sendt: 15. maj 2013 13:08
Til: Marianne Gjevvert Petersen
Cc: Jørgen Thorslund
Emne: VS: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)
Vedhæftede filer: Høringsbrev SU-loven.pdf; Høringsliste.pdf; Lovudkast_ændring af SU-loven.pdf

Kære Marianne Gjevvert Petersen

Efter aftale med uddannelsesdirektør Jørgen Thorslund skal jeg hermed meddele, at UCL ikke har bemærkninger til vedhæftede høring.

Venlig hilsen

Birgitte Dahl Sørensen
Direktionssekretær

Direkte: 6318 3612
Mobil: 5135 3899

UNIVERSITY COLLEGE LILLEBÆLT

Ledelsessekretariatet . Soldalen 8 . 7100 Vejle
Tlf. 6318 3000
bids@ucl.dk
ucl.dk

Fra: Marianne Gjevvert Petersen [<mailto:MGP@vus.dk>]
Sendt: 24. april 2013 15:07
Til: V-VUS - Jura
Emne: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte sender hermed udkast til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.) i høring

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og lovudkast.

Bemærk, at høringsfristen er **onsdag den 15. maj kl. 12.00**

Med venlig hilsen

Marianne Gjevvert Petersen

Marianne Gjevvert Petersen
Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mgp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Marianne Gjevert Petersen

Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mqp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Marianne Gjevert Petersen

Fra: Den Centrale Studieadministration i VIA (central.studieadm)
<central.studieadm@VIAUC.DK>

Sendt: 15. maj 2013 12:01

Til: Marianne Gjevert Petersen

Cc: Anders Leth Jensen (ALJ); Anne Mette Zachariassen (AMZA); Asbjørn Christensen (AC); Birgitte Ashorn Quelle (BAQ); Britt Nyborg Chielens (BRNC); David Erichsen (DE); Elvir Maleskic (EM); Erik Hygum (EH); Eva Bjerrum Madsen (EBJM); Flemming Bridal Rasmussen (FLRA); Harald Elmo Mikkelsen (HM); Helle Doktor Simonsen (HEDS); Jette Regnarsson Jacobsen (JRJ); Jørgen Johannsen (JOJO); Konstantin Lassithiotakis (KL); Lene Augusta Jørgensen (LEA); Lennart Brylle Svensson (LS); Lisbeth Katborg Bjerre (LIKB); Mads Konge Nielsen (MK); Mette Kirstine Østergaard (MEK); Mie Svidt (MSV); Per Rye Jensen (PR); Per Steen Hansen (PH); Pernille Trunk Halling-Overgaard (PHAL); Peter Friese (PF); Rikke Nielsen (RIKN); Søren Gytz Olesen (SGO); Aase Lydiksen (AAL)

Emne: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Vedhæftede filer: Høringsbrev SU-loven.pdf; Høringsliste.pdf; Lovudkast_ændring af SU-loven.pdf

Til Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
J.nr: U0026-3-03-4-13

VIA University College takker hermed for muligheden for at afgive et høringssvar i forbindelse med Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven. Vi har følgende kommentarer til høringen:

- **Vedr. forslag til ændring af SU-loven for studerende, der påbegynder uddannelse mere end to år efter adgangsgivende eksamen, så de maksimalt kan modtage SU til uddannelsens nominerede tid:**

Dette kan have betydning for rekrutteringen af studerende til en række af de uddannelser VIA udbyder, da flere af disse uddannelser blandt andet appellerer til personer, som har været ude af uddannelsessystemet i to eller flere år. Ændringen af SU-reglerne kan betyde, at nogle af sådanne potentielle studerende ikke vælger at påbegynde en videregående uddannelse, da der ikke er nogen indtægt, såfremt uddannelse tager længere tid end den nominerede. Der er med andre ord ikke samme "sikkerhedsnet" som tidligere. Dette kan skabe en usikkerhed, som afholder nogle fra at påbegynde uddannelse.

Dette kan blive forstærket af, at nogle af de potentielle studerende, som overvejer en af uddannelserne i VIA, ikke har været i uddannelsessystemet i mange år og er usikre på egne boglige færdigheder. Nogle af disse forudser derfor, at uddannelsen kan tage længere tid end nomineringen, hvilket betyder at de mister indtægten.

En ændring af SU-reglerne på dette område kan også have betydning for opfyldelsen af regeringens 60 procents målsætning om, at en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse.

- **Vedr. øget mulighed for befordringsgodtgørelse:**
VIA har flere studerende, der ikke er bosiddende i nærområdet til uddannelserne. VIA ser derfor positivt på den øgede mulighed for befordringsgodtgørelse, der vurderes som hensigtsmæssig i bestræbelsen på at tiltrække og fastholde studerende, som ikke er bosiddende i nærområdet.
- **Vedr. administrative konsekvenser af ændring af SU loven:**
En ændring i reglerne om støttetid vil have administrative konsekvenser. Det vil således være en betydelig administrativ opgave at sikre, at alene studerende, der har påbegyndt uddannelse mindre

end to år efter adgangsgivende eksamen, kan modtage ekstra SU, hvis uddannelsen tager længere tid. Dette vil medføre et øget antal sager til manuel sagsbehandling. Den manuelle sagsbehandling vil dog være mindre, når de studieadministrative systemer udvikles til at understøtte de nye regler.

Desuden forventes der et øget behov for vejledning af de studerende samt en stigning i antallet af klagesager. Dette eksempelvis i forbindelse med afslag til ansøgning om ekstra SU og afgørelser vedrørende studieaktivitet.

VIA er bekymret for, at der vil være betydelige vanskeligheder i vurderingen af nogle studerendes muligheder for at modtage ekstra SU, f.eks. for studerende, hvor optagelsen baseres på en individuel kompetenceafklaring. I den sammenhæng kan optagelsen ske på baggrund af en eller flere uddannelser samt på erhvervs erfaring. Disse studerende optages således efter en helhedsvurdering, hvor det ikke er muligt at fastsætte en entydig dato for en adgangsgivende eksamen. Det vil derfor være vanskeligt at vurdere, om disse studerende er berettiget til ekstra SU.

VIA University College har ikke yderligere kommentarer.

Med venlig hilsen
Kirstine Weinholt Jensen
AC-fuldmægtig

VIA University College
Central studieadministrativ enhed
Skejbyvej 1
8240 Risskov
Mobil: 87 55 39 75
Mail: kiwj@viauc.dk

Fra: Marianne Gjevort Petersen [<mailto:MGP@vus.dk>]

Sendt: 24. april 2013 15:07

Til: V-VUS - Jura

Emne: Høring over udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte sender hermed udkast til lov om ændring af SU-loven, lov om befordringsrabat til studerende ved videregående uddannelser og lov om befordringsrabat til uddannelsessøgende i ungdomsuddannelser m.v. (Ændring af reglerne om støttetid, begrænsninger i adgangen til Statens Uddannelsesstøtte til ungdomsuddannelser, nye støttesatser for hjemmeboende, ændret satsregulering i perioden 2014-2021, øget støtte til befordringsgodtgørelse m.v.) i høring

Vedlagt er høringsbrev, høringsliste og lovudkast.

Bemærk, at høringsfristen er **onsdag den 15. maj kl. 12.00**

Med venlig hilsen

Marianne Gjevort Petersen

Marianne Gjevort Petersen
Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972

Mail: mqp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

Marianne Gjevert Petersen

Specialkonsulent
Center for jura, økonomi og styring
Kontoret for jura
Dir. tlf.: +45 7231 7972
Mail: mqp@vus.dk

Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte
Bredgade 43
DK-1260 København K
Telefon: +45 3392 9700
Fax: +45 3332 3501
E-mail: vus@vus.dk
www.vus.dk

AALBORG UNIVERSITET

Fredrik Bajers Vej 5
Postboks 159
9100 Aalborg

Sagsbehandler
Preben Sørensen
Telefon: 9940 9435
E-mail: ps@aau.dk

Dato: 8-5-2013
J.nr.: 2013-713-00011

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering

Styrelsen for Videregående Uddannelser
og Uddannelsesstøtte

Aalborg Universitets bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af universitetsloven og til udkast til forslag til lov om ændring af SU-loven.

Bemærkningerne til begge udkast er samlet i dette høringssvar. Høringssvaret er fremsendt enslydende til hhv. ui@ui.dk og jura@vus.dk.

*Ref.: UI's høringsskrivelse af 24.4.2013, j.nr.13/008408.
VUS' høringsskrivelse af 24.4.2013, j.nr. mgp.*

Indledning

Universitetet har fulgt debatten om SU-reformen med interesse, herunder at ministeren har fremhævet Aalborg Universitet som et eksempel på, at det kan lade sig gøre at gennemføre en universitetsuddannelse på 5 år. Universitetets hovedsynspunkt er, at det er studiekulturen og studierne indretning, der har sikret hurtig gennemførelse. SU-reglerne er som bekendt ens for universiteter med meget forskellig faktisk studietid.

Bemærkninger til ændring af universitetsloven

De konkrete forslag er få og kortfattede indeholdende bemyndigelser til ministeren. Bemyndigelserne er udfoldet i bemærkningerne, som universitetet her vil kommentere.

Den *hurtigere fremdrift i studierne* vil blive sikret gennem én samlet tilmelding til undervisning og eksamen for det kommende studieår (60 ECTS) eller for det kommende semester (30 ECTS). Idéen er oplagt som et hovedspor, men vil medføre et betydeligt arbejde med at behandle dispensation for studerende ude af takt etc. Universitetet forstår bestemmelsen om, at den studerende ikke kan framelde sig, som en regel om, at udeblivelse koster et forsøg.

Universitetet støtter forslaget om en *mere fleksibel overgang fra bachelor- til kandidatuddannelsen*. Derimod er man skeptisk overfor en de facto afskaffelse af supplerings i forbindelse med indskrivning på en kandidatuddannelse, herunder at suppleringen ikke er ressourceudløsende. Forslaget vil hæmme indskrivningen af professionsbachelor og af egne "ikke-tilpassede" bachelorer.

Universitetet kan se det gode formål med at *sikre merit for relevante studieaktiviteter*, som er gennemført på en anden uddannelse, eller som er gennemført under et studieophold i udlandet. Men er dog nervøs for, at der herved påføres universitetet og ikke mindst universitetets lærere (studienævnsformænd) et betydeligt merarbejde, idet det fastslås som en pligt at gennemgå ansøgeres tidligere aktiviteter og i tilfælde af udlandsophold at hjælpe studerende med at finde erstatningskurser i forbindelse med aflysninger.

Selvom den gennemsnitlige faktiske studietid ved AAU allerede er 5,0 år og ikke vil kunne reduceres yderligere, går man ud fra, at universitetet får del i den skitserede *bonus for hurtige studietider*. Universitetet foreslår, at finansieringen heraf ikke sker gennem en reduktion af summen til færdiggørelsesbonus, da denne også understøtter den politiske målsætning på området

Bemærkninger til ændring af SU-loven

Universitetet noterer med tilfredshed, at det er *lykkedes at bevare det ekstra støtteår* ("fjundeåret") for studerende, der starter senest 2 år efter den adgangsgivende eksamen. For øvrige studerende tildes et ekstra støtteår i tilfælde af studieskift. For AAU, der har et stort opland med mange studerende for hvem offentlig transport er besværlig, er det godt, at befordringsgodtgørelsen forbedres.

Vi går ud fra, at der fortsat kan opnås SU som elev på *adgangskursus*, hvis man ikke i forvejen har en adgangsgivende eksamen.

Universitetet håber, at det lykkes at fastholde niveauet i den danske støtteordning, selvom den omtalte EU-dom formentlig medfører en øget tilstrømning af EU-borgere, som også er arbejdstagere gennem 11 timers beskæftigelse pr. uge. Man vil finde det *helt uacceptabelt, hvis danske studerendes støtteordning af denne grund bliver markant forringet*.

Et centralt element i ændringen af SU vil være afgørelsen af, hvornår en studerende anses for støtteberettiget. Den studerendes *forsinkelse må højst være på ½ år*. Man går ud fra, at forsinkelsen først tæller fra det tidspunkt, hvor den studerende dumper eller ikke møder op til de foreskrevne prøver i det nye ½-årige tilmeldingssystem (30 ECTS). 6 måneder efter dumpningen ophører SU, hvis prøverne ikke inden da er bestået. Af hensyn til muligheden for opdatering af resultater i en travl termin, bør tælletidspunktet formentlig rykkes til 8 måneder efter seneste prøve.

Ordningen kan betragtes som en slags hovedspor, men så snart der sker afvigelser ved, at dumpningen fx kun gælder én af prøverne, bliver ordningen særdeles administrationskrævende. Det vil være vigtigt i forbindelse med støtteberettigelse og ved andre af reformforslagene at *udvikle systemunderstøttelsen gennem STADS og SU-styrelsen system US2000*. De to systemer skal fungere synkront.

Det noteres med tilfredshed, at ministeriet har været positiv overfor et konkret samarbejde om *implementeringen af ordningerne*, således at de ikke medfører unødvendige meromkostninger for universiteterne.

Finn Kjærdsdam
Rektor

Preben Sørensen
Studiechef

Marianne Gjevert Petersen

Fra: Steffen S. Sørensen <sts@aams.dk>
Sendt: 16. maj 2013 09:22
Til: Marianne Gjevert Petersen
Emne: Høringssvar vedr. udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Aarhus Maskinmesterskoles (AAMS) høringssvar vedr. udkast til lov om ændring af SU-loven (Ændringer som følge af SU-reform)

Hvis man ikke starter på en videregående uddannelse inden for 2 år efter at have bestået den adgangsgivende eksamen får man SU til normeret studietid – og ingen ekstra klip.

Hvordan det så lige stemmer overens med at alle studerende kan være op til 6 måneder forsinket i deres studie, før udbetaling af SU stoppes?

Har man en gymnasial eksamen i forvejen, kan man ikke modtage SU til adgangskursus. Her er det meningen at den studerende skal tage et "turbokursus" på 3 – 6 uger. Supplering på enkeltfag skal være minimum 23 timer om ugen for at opretholde berettigelse til SU, men kun hvis der suppleres fra et niveau til et andet.

Men hvordan betegnes vores adgangskursus? Er det enkeltfag eller en sammenfattet adgangsgivende eksamen? GSK – eller fagpakke?

AAMS vil rejse en bekymring vedr. den gruppe af studerende, der kommer med en erhvervsfaglig baggrund. Den nye lov åbner for mange tolkninger for disse studerende, der som ofte har erhvervs erfaring inden de påbegynder studiet, hvorfor de 2 år inden studiestart syntes i underkanten for denne gruppe.

På skolens vegne

AAMS

Aarhus Maskinmesterskole
Aarhus School of Marine and Technical Engineering

Venlig hilsen

Steffen Schnedler Sørensen
Aarhus Maskinmesterskole
Studieadministrationschef
Tlf. direkte +4541227178